

การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบ
ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ภาควิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบ
ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
ภาควิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

LEGALLY RISK MANAGEMENT ON TORTIOUS LIABILITY OF LEGAL
BASIC EDUCATION SCHOOL ADMINISTRATORS

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree
Doctor of Philosophy Program in Educational Administration
Department of Educational Administration
Graduate School , Silpakorn University
Academic Year 2016
Copyright of graduate School , Silpakorn University

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล” เสนอโดยนางสาวสายฝน ภาณุมาศ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปานใจ ชารัทศนวงศ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรกาญจน์ สุขสดเขียว)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ดร.รัชชัยย์ ศรสุวรรณ)

...../...../.....

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร)

...../...../.....

.....กรรมการ

...../...../.....

55252940 : สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

คำสำคัญ : การบริหารความเสี่ยง/กฎหมายความรับผิดทางละเมิด

สายฝน ภาณุมาศ : การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล . อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผศ.ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์ และ ผศ. วาที่พ.ต. ดร.นพดล เจนอักษร . 341 หน้า .

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล และ 2) องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 95 โรงเรียน ได้มาจากการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยตารางประมาณการขนาดตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 90 % จากโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศ จำนวน 2,361 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 3 คน คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายบริหารวิชาการหรือฝ่ายบริหารงานบุคคล และรองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายบริหารงบประมาณหรือฝ่ายบริหารทั่วไป รวมทั้งสิ้น 285 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบไม่มีโครงสร้างและแบบสอบถามความคิดเห็น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล เป็นไปตามประมวลกฎหมายและกฎหมายหลัก 2 ฉบับ คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ที่เกิดจากการกระทำให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ภายใต้ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ครอบคลุมการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป

2. องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย 3) ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และ 4) ด้านการไม่ละเลยการปฏิบัติตามกฎหมาย โดยองค์ประกอบหลักที่ 1 มี 5 องค์ประกอบย่อย คือ 1) การพัฒนาที่มงาน 2) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) การควบคุมภายใน 4) การส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา และ 5) การประกันคุณภาพการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ลายมือชื่อนักศึกษา ..... ปีการศึกษา 2559

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1. .... 2. ....

55252940 : MAJOR : EDUCATIONAL ADMINISTRATION

KEY WORD : RISK MANAGEMENT / TORTIOUS LIABILITY

SAIFON PANUMAS : LEGALLY RISK MANAGEMENT ON TORTIOUS LIABILITY OF LEGAL BASIC EDUCATION SCHOOL ADMINISTRATORS . THESIS ADVISORS : ASST. PROF. PRASERT INTARAK , Ed.D. AND ASST. PROF. MAJ. NOPADOL CHENAKSARA , RTAR , Ph.D. 341 PP .

The purposes of this research were to determine : 1) legally risk management on tortious liability of legal basic education school administrators and 2) the factors of legally risk management on tortious liability of legal basic education school administrators . The samples were 95 schools under the Office of Secondary Education Area , the Office of the Basic Education Commission . The samples were from a population size of 2,361 secondary schools nationwide using Taro Yamane estimation table with 90% confidence level . The 285 respondents derived from 3 administrators from each school , comprised of the school director , deputy director of academic or personnel affairs , and deputy director of budget or general administration affairs . Research tools were unstructured interview form and opinionnaire . Statistics used for data analysis were frequency , percentage , arithmetic mean , standard deviation , exploratory factor analysis , and content analysis .

The findings of the research were as follows :

1. The legally risk management on tortious liability of legal basic education school administrators was in compliance with the Civil and Commercial Code , and the Act on Liability for Wrongful Act of Official , B.E. 2539 (1996) in case that the administrators performed their duty with negligence of law as the jurisdiction of the basic school administration covering; academic , budgeting , personnel , and general administration .

2. The legally risk management on tortious liability of legal basic education school administrators factors consisted of 4 main factors : 1) The school administration 2) The legal compliance 3) The accountability and 4) The negligence of law . In addition , the first factor was comprised of 5 sub-factors ; 1) Team development 2) Participatory administration 3) Internal control 4) Supporting of Educational administration and 5) Education quality assurance .

Department of Educational Administration   Graduate School , Silpakorn University

Student ' s signature ..... Academic Year 2016

Thesis Advisors ' signature 1. .... 2. ....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีเพราะได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรกาญจน์ สุขสดเขียว ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ดร.รัชชัยย์ ศรสุวรรณ ผู้ทรงคุณวุฒิ และ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่พันตรี ดร.นพดล เจนอักษร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ สนับสนุน และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของงานวิจัย ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ ตลอดจนขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาการบริหารการศึกษาทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ที่มีคุณค่ายิ่งให้กับผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณ นายสมชาย ร่องเหลือ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 นายสมสกุล ณ บางช้าง ตูลาการศาลปกครองเพชรบุรี นายโชคชัย พิภโต ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระแท่นดงรัง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพร ตันณีกุล อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และนายณรงค์ แผ้วพลสง ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ ที่ได้กรุณาให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ รวมทั้งขอขอบพระคุณ ดร.สุวิทย์ มูลคำ อดีตผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 ดร.ดวงใจ ชนะสิทธิ์ อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ดร.ณรินทร์ ชำนาญดู ผู้อำนวยการโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ ดร.กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี และ ดร.ภรณ์ ปานจันทร์ ครูโรงเรียนวัดเขาวัง (แสงช่วงสุนิข) ให้ความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งขอขอบคุณผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างาน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

คุณค่าและประโยชน์ได้อันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบแทนคุณเป็นกตัญญูทเวทิตาแก่ คุณพ่อวิชัย และคุณแม่สุดา ภาณุมาศ ผู้มีพระคุณและเป็นกำลังใจสูงสุดของผู้วิจัย ตลอดจน นายวีระพงศ์ เอ็มโกษา ญาติพี่น้อง และเพื่อนๆ ที่เป็นกำลังใจในการทำวิจัย จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภูมิ	ฐ
บทที่	
1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	3
ปัญหาของการวิจัย	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	12
ข้อคำถามของการวิจัย	12
สมมติฐานของการวิจัย	13
กรอบแนวคิดของการวิจัย	13
นิยามศัพท์เฉพาะ	28
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
การบริหารความเสี่ยง	29
ความหมายของความเสี่ยง	29
ความหมายของการบริหารความเสี่ยง	30
แนวคิดการบริหารความเสี่ยง	31
กระบวนการบริหารความเสี่ยง	34
กลยุทธ์ในการควบคุมความเสี่ยง	37
กฎหมายความรับผิดทางละเมิด	38
ทฤษฎีความรับผิดทางละเมิด	38
แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ	40
ในต่างประเทศ	
แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ	45
ในประเทศไทยก่อนมีการตรากฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่	
องค์ประกอบความรับผิดทางละเมิด	47
พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.2539.....	50
สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล	65
ความหมายของนิติบุคคล	65
ความหมายของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล	66
วัตถุประสงค์ของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล	67

บทที่		หน้า
	สิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล	67
	อำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล	69
	ตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	
	แนวคิดการกำหนดสถานศึกษาเป็นนิติบุคคล	69
	แนวทางการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล	70
	ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล	72
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	103
	สรุป	127
3	วิธีดำเนินการวิจัย	128
	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	128
	ระเบียบวิธีการวิจัย	131
	แผนแบบการวิจัย	131
	ประชากร	131
	กลุ่มตัวอย่าง	132
	ผู้ให้ข้อมูล	132
	ตัวแปร	135
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	135
	การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ	136
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	137
	การวิเคราะห์ข้อมูล	137
	สถิติที่ใช้ในการวิจัย	137
	การนำเสนอข้อมูล	138
	สรุป	138
4	การวิเคราะห์ข้อมูล	139
	ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบ ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล	
	บทความ	141
	ตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมาย .. ในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็น นิติบุคคล	158
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	258
	สรุปผลการวิจัย	258
	การอภิปรายผล	265

บทที่	หน้า
ข้อเสนอแนะ	272
ข้อเสนอแนะทั่วไป	272
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	273
รายการอ้างอิง	274
ภาคผนวก	281
ภาคผนวก ก หนังสือขอสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ	282
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลการสัมภาษณ์ ..	284
ภาคผนวก ค แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ	286
ภาคผนวก ง หนังสือขอตรวจเครื่องมือวิจัย	289
ภาคผนวก จ รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิให้ความอนุเคราะห์	291
ตรวจเครื่องมือวิจัย	
ภาคผนวก ฉ ค่า IOC (Index of Item Objective Congruence)	293
ภาคผนวก ช หนังสือขอตกลงเครื่องมือ	308
ภาคผนวก ซ รายชื่อโรงเรียนที่ใช้ทดลองเครื่องมือในการวิจัย	310
ภาคผนวก ฌ การหาค่าความเชื่อมั่น (reliability)	312
ภาคผนวก ญ หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	317
ภาคผนวก ฎ รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย	319
ภาคผนวก ฏ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย	326
ประวัติผู้วิจัย	341

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล	133
2	รหัสแทนชื่อนักวิชาการและเอกสาร	159
3	การวิเคราะห์ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด ..... ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล จากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง	160
4	รหัสแทนชื่อผู้วิจัย	167
5	การวิเคราะห์ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด ..... ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล จากงานวิจัย ในประเทศและต่างประเทศ	168
6	รหัสแทนชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ	183
7	ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของ ..... ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล จากการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ	184
8	ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของ ..... ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล	186
9	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	198
10	ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ..... ของแต่ละปัจจัยการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบ ทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล	201
11	ค่า KMO – Meyer - Olkin and Bartlett's Test	214
12	องค์ประกอบ ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน ค่าร้อยละ ..... ของความแปรปรวนสะสมขององค์ประกอบการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล	215
13	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบและตัวแปรที่อธิบายในแต่ละปัจจัยหลังหมุนแกน	216
14	องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบ ..... ทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล	220
15	รายละเอียดองค์ประกอบที่ 1 ของการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมาย ..... ในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นนิติบุคคล	221
16	รายละเอียดองค์ประกอบที่ 2 ของการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมาย ..... ในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นนิติบุคคล	228

ตารางที่	หน้า
17 รายละเอียดองค์ประกอบที่ 3 ของการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมาย ..... ในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นนิติบุคคล	229
18 รายละเอียดองค์ประกอบที่ 4 ของการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมาย ..... ในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นนิติบุคคล	231
19 องค์ประกอบย่อยและค่าความแปรปรวนของตัวแปรองค์ประกอบที่ 1	232
20 หน้าที่องค์ประกอบย่อยและตัวแปรที่อธิบายในแต่ละ ..... องค์ประกอบย่อยหลังหมุนแกนขององค์ประกอบที่ 1	234
21 องค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบที่ 1	237
22 รายละเอียดองค์ประกอบย่อยที่ 1.1 ของการบริหารความเสี่ยง ..... ด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล	238
23 รายละเอียดองค์ประกอบย่อยที่ 1.2 ของการบริหารความเสี่ยง ..... ด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล	241
24 รายละเอียดองค์ประกอบย่อยที่ 1.3 ของการบริหารความเสี่ยง ..... ด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล	244
25 รายละเอียดองค์ประกอบย่อยที่ 1.4 ของการบริหารความเสี่ยง ..... ด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล	245
26 รายละเอียดองค์ประกอบย่อยที่ 1.5 ของการบริหารความเสี่ยง ..... ด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล	246

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดของการวิจัย	25
2	ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน	72
3	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	130
4	องค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบที่ 1 “ การบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ”	247
5	องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบ	251

ทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

บทที่ 1

บทนำ

การจัดการศึกษาเป็นบริการสาธารณะที่รัฐโดยกระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่โดยตรงในการจัดให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ หลักการนี้ปรากฏในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการส่งเสริมและรับรองสิทธิเสรีภาพในการศึกษาของประชาชนเอาไว้ โดยให้ความสำคัญกับสิทธิในการที่จะได้รับการศึกษาของประชาชนที่รัฐมีหน้าที่ตามกฎหมายในการจัดให้แก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมและเสมอภาคกัน (Equal Accessibility) ภายใต้เงื่อนไขที่รัฐต้องจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนอย่างน้อย 12 ปี และต้องจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ตลอดจนถึงได้รับรองสิทธิของบุคคลที่ต้องได้รับความคุ้มครองเป็นพิเศษ อันได้แก่ บุคคลผู้ยากไร้ บุคคลผู้พิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลผู้ตกอยู่ในสภาวะยากลำบากที่จะต้องได้รับความคุ้มครองสิทธิในการได้รับการศึกษาเป็นพิเศษ ซึ่งรัฐจะต้องสนับสนุนให้บุคคลดังกล่าวสามารถมีโอกาสได้รับการศึกษาในลักษณะเท่าเทียมกับบุคคลทั่วไป นอกจากนี้ยังกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ในการคุ้มครองและส่งเสริมการจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างเหมาะสมจากรัฐอีกด้วย อีกทั้งรัฐธรรมนูญยังกำหนดให้เป็น “หน้าที่” ของรัฐในการที่จะต้องพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และจะต้องจัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ ดำเนินการปรับปรุงหรือจัดทำกฎหมายที่มีผลเป็นการพัฒนาการศึกษาของชาติ ตลอดจนถึงให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข นอกจากนี้รัฐยังมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์กรทางศาสนา และเอกชน สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐอีกด้วย และเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการของตนเอง ภายใต้หลักเกณฑ์ดังกล่าวของรัฐธรรมนูญ รัฐได้พยายามจัดระบบและวางหลักเกณฑ์ในเรื่องบริหารจัดการเกี่ยวกับการให้บริการทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงสุด การดำเนินการให้เป็นไปตามภารกิจนี้ได้มีการจัดระบบสถานศึกษาระดับพื้นฐานให้มีสถานะเป็นนิติบุคคล¹

สำหรับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาว่าต้อง

---

¹ สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , “ โครงการวิจัยและพัฒนา
กฎหมายเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษานิติบุคคล ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด
กระทรวงศึกษาธิการ , ” 27 กุมภาพันธ์ 2555 .

เป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และในมาตรา 9 กล่าวถึงการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นภาพรวมของแนวทางการจัดการศึกษาที่ผู้บริหารต้องดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีปรัชญาชัดเจนในการมุ่งกระจายอำนาจการจัดการศึกษาแก่ผู้บริหารในระดับสถานศึกษา ให้มีอิสระในการบริหารจัดการตนเองมากขึ้นตามหลักการบริหารแบบยึดสถานศึกษาเป็นฐานแห่งการตัดสินใจด้วยตนเองได้ (School based Management : SBM) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 มาตรา 35 ที่ให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นนิติบุคคล ให้สถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ (Authority) ของการบริหารจัดการศึกษาภายในของสถานศึกษา มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการบริหารจัดการตนเอง (Self management) และหลักการบริหารแบบธรรมาภิบาล (Good governance)² ส่งผลให้ส่วนราชการมีความเป็นอิสระและคล่องตัวในการบริหารจัดการ สามารถครอบครองกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเป็นของตนเอง ตลอดจนสามารถทำนิติกรรมได้ในนามของตนเองในลักษณะเดียวกับบุคคลธรรมดาทั่วไป

นิติบุคคลเป็นคนที่กฎหมายสมมติขึ้นเพื่อให้มีสิทธิ หน้าที่ และสามารถทำกิจการอันเป็นการก่อนิติสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ภายในขอบวัตถุประสงค์ที่กำหนด ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ นิติบุคคลในกฎหมายเอกชน เป็นนิติบุคคลที่เกิดขึ้นตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยเกิดขึ้นเมื่อกลุ่มบุคคลรวมกันทำกิจกรรมอันใดอันหนึ่ง และเพื่อดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ ได้ นิติบุคคลจำเป็นที่จะต้อง มีทรัพย์สินและสามารถทำนิติกรรมต่าง ๆ ได้ ดังนั้นเพื่อความสะดวกในการดำเนินกิจการ กฎหมาย จึงกำหนดให้บุคคลจดทะเบียนเพื่อจัดตั้งนิติบุคคลขึ้นตามกฎหมายและดำเนินกิจการภายใต้นิติบุคคลเพียงคนเดียว หรือในกรณีที่เป็นกรรวมทรัพย์สินที่จัดสรรไว้เป็นกองทุน เพื่อดำเนินกิจการอันใดอันหนึ่ง เช่น เพื่อการศึกษา ศาสนา หรือเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างอื่น โดยมีได้มุ่งหาประโยชน์และเมื่อได้จดทะเบียนตามกฎหมายแล้ว ย่อมเป็นนิติบุคคล เช่น สมาคม มูลนิธิ เป็นต้น นิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จึงเป็นนิติบุคคลที่ดำเนินกิจกรรม เพื่อประโยชน์ของเอกชนและไม่มีการใช้อำนาจมหาชน ในส่วนของนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน เกิดขึ้นตามกฎหมายมหาชน คือมีพระราชบัญญัติหรือกฎหมายลำดับรองที่อาศัยอำนาจจากพระราชบัญญัติ กำหนดให้จัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะ ดำเนินกิจกรรมที่เป็นบริการสาธารณะ และมีการให้อำนาจมหาชน³ ความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา นอกจากจะต้องดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของ

---

² สฎายุ ธีระวณิชตระกูล , กฎหมายสำหรับผู้บริหารการศึกษา (Law for Education Administrator) (ชลบุรี : บริษัท เก็ทกู๊ดครีเอชั่น จำกัด , 2557) , 19 - 21 .

³ อัญชลี มนต์สุวรรณ , “ โรงเรียนนิติบุคคล , ” วารสารการศึกษา กทม . ปีที่ 27 , ฉบับที่ 7 (เมษายน 2547) : 6 - 7 .

การจัดตั้งสถานศึกษา ยังมีสิทธิและหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดทั้งกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นสถานศึกษาจะดำเนินการต่าง ๆ ได้ ต้องอยู่ในกรอบของอำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายและวัตถุประสงค์การจัดตั้งสถานศึกษาเท่านั้น ซึ่งเป็นอำนาจที่กำหนดไว้ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการนั้น ๆ โดยได้กำหนดให้มีผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการและมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ในการดำเนินกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก มาตรา 39 แห่งกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้แทนของสถานศึกษาในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในนามของสถานศึกษาตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษาได้รับมอบหมาย หรือตามระเบียบบริหารการเงินของสถานศึกษา ฉะนั้นผู้อำนวยการสถานศึกษาจึงมีฐานะเป็นผู้แทนนิติบุคคล สามารถบริหารและจัดการศึกษาได้อย่างอิสระและคล่องตัว⁴

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาเกิดขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ มาตรา 35 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34(2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล การเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาดังกล่าวนอกจากเป็นสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการแล้ว ยังมีลักษณะนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายมหาชนและกฎหมายเอกชน ด้วยเหตุนี้สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลจะต้องมีสิทธิและหน้าที่ และมีอำนาจตามกฎหมายดังกล่าว ทั้งการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป นอกจากนั้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 65 , 66 และ 70 ยังกำหนดให้สถานศึกษาเป็นบุคคลมีสิทธิหน้าที่ตามที่กำหนด หรือมีสิทธิหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา เว้นแต่สิทธิและหน้าที่ซึ่งโดยสภาพเป็นไปเฉพาะแก่บุคคลธรรมดาเท่านั้น สถานศึกษานิติบุคคลสามารถเป็นเจ้าของมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินได้ จำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินได้ เป็นลูกหนี้ เจ้าหนี้ และเป็นโจทก์ จำเลยได้ด้วย ดังนั้นในการบริหารงานผู้อำนวยการสถานศึกษาในฐานะผู้แทนนิติบุคคลจึงควรระมัดระวัง เพราะอาจถูกฟ้องร้องกรณีไม่ปฏิบัติตามกฎหมายแล้วทำให้ผู้อื่นเสียหาย ต้องระมัดระวังในการกระทำนิติกรรมสัญญาต้องรับผิดชอบฐานละเมิด โดยเฉพาะการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา หรือสื่อ สิ่งประดิษฐ์ที่เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาในการบริหารงานการเงินและทรัพย์สิน⁵ ดังนั้นการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารในปัจจุบันมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และระเบียบเป็นหลัก การปฏิบัติหน้าที่

⁴ กระทรวงศึกษาธิการ , “ คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล , ” 22 พฤษภาคม 2546 .

⁵ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ , **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล** , (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) , 2546) , 74 - 75 .

ตามกฎหมายหรือการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ ย่อมมีโอกาสที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่เอกชนหรือบุคคลภายนอกได้ หรือแม้แต่หน่วยงานของรัฐเองก็อาจได้รับความเสียหายจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ได้ด้วยเช่นกัน ความรับผิดชอบจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ มิได้แตกต่างจากความรับผิดชอบจากการกระทำละเมิดของประชาชนทั่วไป ดังนั้นถ้าไม่มีการตราพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ขึ้นมา เจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิดของตนเสมอ ไม่ว่าการกระทำละเมิดนั้นจะเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่หรือมีลักษณะของการกระทำ ความร้ายแรงหรือไม่ก็ตาม โดยอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มีเจตนารมณ์ปรากฏตามหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติสรุปได้ว่าเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดทางละเมิดในการปฏิบัติงานในหน้าที่ในกรณีที่เป็นการกระทำโดยจงใจให้เกิดความเสียหาย หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น และให้แบ่งแยกความผิดของเจ้าหน้าที่แต่ละคน มิให้นำหลักลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ทั้งของรัฐและเจ้าหน้าที่ เนื่องจากการนำหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ ในกรณีความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่นั้นไม่เหมาะสม เป็นการก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่และเป็นการบั่นทอนขวัญกำลังใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 5 วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “ หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิด ที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐดังกล่าวได้โดยตรง แต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้ ” และมาตรา 6 บัญญัติว่า “ ถ้าการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ มิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดในการนั้น เป็นการเฉพาะตัว ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องเจ้าหน้าที่ได้โดยตรง แต่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐไม่ได้ ” จากข้อความในบทบัญญัติทั้งสองมาตรา จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มีขอบเขตการบังคับใช้ ในกรณีความเสียหายเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐได้ แต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้ แต่ถ้านกรณีความเสียหายมิได้เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ ผู้เสียหายอาจฟ้องร้องเจ้าหน้าที่ได้โดยตรง แต่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐไม่ได้⁶ เพื่อเป็นการป้องกันความเสี่ยงที่สามารถเกิดขึ้นกับผู้อำนวยการสถานศึกษาควรมีระบบการตรวจสอบและรายงานที่ถูกต้องเป็นปัจจุบัน มีการควบคุมรักษาทรัพย์สินให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้เสมอ รวมทั้งระมัดระวังการใช้ประโยชน์จากเงินรายได้ที่เกิดจากทรัพย์สิน และควรระมัดระวังอาจถูกฟ้องเป็นจำเลยเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบทางราชการหรือต้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะของโจทก์ อันเนื่องมาจากการกระทำของบุคคลอื่นที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถานศึกษา และอาจถูกฟ้องให้รับผิดในฐานะละเมิดได้ ถ้าการบริหารและการจัดการศึกษาของผู้อำนวยการสถานศึกษานั้นไป

---

⁶ สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ , คู่มือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดและคดีความสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสถานศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด , 2554) , 1 – 2 .

ขัดแย้งกับสิทธิของบุคคลอื่น หรือบริหารงานนอกขอบอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษา ผู้อำนวยการสถานศึกษาอาจรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือถูกดำเนินการทางวินัย หรืออาจได้รับโทษทางอาญาได้⁷

ปัญหาของการวิจัย

การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามบทบาทหน้าที่การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล อาจก่อให้เกิดการกระทบกระทั่งหรือทำให้เกิดความเสียหาย ซึ่งถือเป็นการ “ ละเมิด ” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 บัญญัติไว้ว่า ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่น โดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายชีวิตก็ดี ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างใดก็ดี ผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น ส่วนความรับผิดทางละเมิดเกิดจาก “ การล่วงละเมิดหน้าที่ (breach of duty) ” เป็นการล่วงล้ำสิทธิผู้อื่นโดยที่ตนไม่มีสิทธิ เป็นการกระทำผิดหน้าที่ของตนที่จะต้องให้ความเคารพสิทธิของผู้อื่น การกระทำดังกล่าวเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหาย กฎหมายกำหนดให้ผู้ล่วงละเมิดต้องเยียวยาความเสียหาย เรียกว่าการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายอันเกิดจากการละเมิด⁸ ในส่วนของผู้ใด หมายถึง บุคคลโดยทั่วไป จะเป็นใครก็ได้ที่เป็นผู้กระทำความผิดทางละเมิด ไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ ซึ่งถ้าเป็นบุคคลธรรมดา หมายถึง บุคคลซึ่งมีชีวิต โดยทั่วไปไม่ได้จำกัดเพศและวัย ซึ่งมีความสามารถ รู้สึกรับผิดชอบ รู้สำนึกในการกระทำของตน หากไปกระทำความผิดละเมิดบุคคลอื่นนั้นจะต้องรับผิดชอบในการกระทำละเมิดของตน ในส่วนของนิติบุคคล หมายถึง บุคคลตามกฎหมายที่สมมติขึ้นมาและรับรองให้มีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา คือ สามารถเป็นเจ้าของทรัพย์สิน จำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินได้ เป็นโจทก์เป็นจำเลยได้ การกระทำจงใจหรือประมาทเลินเล่อ นั้น เป็นการกระทำหรืองดเว้นการกระทำ โดยมีได้ตั้งใจแต่ได้กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง การกระทำต่อผู้อื่นโดยผิดกฎหมาย เป็นการกระทำที่มีใจต่อตนเอง จะเป็นบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ หากเกิดความเสียหายขึ้นถือว่าเป็นการทำละเมิด โดยผู้กระทำไม่มีสิทธิที่จะทำได้หรือมีข้อยกเว้นตามกฎหมายให้กระทำเช่นนั้นได้ หากไปกระทำถือว่าผิดกฎหมายเป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่นทำให้เกิดความเสียหาย ซึ่งต้องเข้าลักษณะว่าเป็นความเสียหายที่แน่นอน คำนวณออกมาเป็นตัวเลขได้ในขณะนั้นและรวมไปถึงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคตที่สามารถคำนวณเป็นตัวเลขได้ด้วย เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดประโยชน์ทำมาหากินได้ และความเสียหายนั้นต้องมีกฎหมายรองรับหรือบัญญัติไว้ ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบของความผิดตามความในมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นหลักการทั่วไปของการทำผิดทางละเมิด⁹

⁷ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ , **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล** (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) , 2546) , 76 .

⁸ สมลักษณ์ จันทรังษี , “ ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2552) 1 .

⁹ แสงทวี ชื่นอุทัย , **ละเมิด** , 31 สิงหาคม 2558 , tdc.thailis.or.th

จากข้อมูลของสำนักความรับผิดชอบทางแพ่ง กลุ่มงานพัฒนาและบริหารงานละเมิดและแพ่ง กรมบัญชีกลาง จากคำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาความรับผิดชอบทางแพ่ง ในปี 2556 - 2558 พบว่ามีสำนวนที่เกิดจากการกระทำความผิดทางละเมิดของหน่วยงานภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ประกอบด้วย การทุจริตทางการเงินหรือทรัพย์สิน การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ และการโจรกรรม - สูญหาย ดังนี้

1. การทุจริตทางการเงินหรือทรัพย์สิน เรื่องเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการทุจริต (สำนวนเลขที่ 34/83/2554) เทศบาลจัดซื้อที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งขยะแพงกว่าความเป็นจริง (สำนวนเลขที่ 81/239/2554) พนักงานธนาคารกระทำการทุจริตต่อหน้าที่ (สำนวนเลขที่ 91/262/2554) เจ้าหน้าที่กระทำการทุจริตในการอำนวยความสะดวกของธนาคารอาคาร (สำนวนเลขที่ 42/106/2555) เจ้าหน้าที่เทศบาลเรียกเก็บเงินจากผู้เสียหายแล้วไม่นำส่งคลัง (สำนวนเลขที่ 53/143/2555) เทศบาลทำการจัดซื้อที่ดินเพื่อสร้างอาคารไม่เหมาะสม (สำนวนเลขที่ 53/145/2555) เจ้าหน้าที่กระทำการทุจริต (สำนวนเลขที่ 53/145/2555) องค์การบริหารส่วนตำบลมีเงินขาดบัญชีในปีงบประมาณ พ.ศ. 2546 (สำนวนเลขที่ 65/189/2555) เจ้าหน้าที่เอื้อประโยชน์ให้บุคคลภายนอก (สำนวนเลขที่ 94/269/2555) เจ้าหน้าที่เทศบาลปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ (สำนวนเลขที่ 101/267/2555) พนักงานธนาคารทุจริตเงินฝากของลูกค้า (สำนวนเลขที่ 109/286/2555) เจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลกระทำการทุจริต (สำนวนเลขที่ 118/305/2555) เจ้าหน้าที่ของเทศบาลเบิกจ่ายเงินโดยไม่มีเอกสารให้ตรวจสอบ (สำนวนเลขที่ 7/20/2556) เจ้าหน้าที่ทุจริตเบิกจ่ายเงินค่าจ้างลูกจ้างชั่วคราวรายวัน (สำนวนเลขที่ 7/21/2556) เจ้าหน้าที่ทุจริตเงินของทางราชการ (สำนวนเลขที่ 10/28/2556) เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลกระทำการทุจริต (สำนวนเลขที่ 11/33/2556) ต้นข้าวใบเส้รับเงิน ต้นข้าวบัตร และบัตรค่าธรรมเนียมบัตรค่าบริการสูญหาย (สำนวนเลขที่ 11/34/2556) เจ้าหน้าที่จงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ และทุจริตทางการเงิน (สำนวนเลขที่ 13/41/2556) เจ้าหน้าที่ของส่วนราชการทุจริตการจัดจ้างและเบิกเงินค่าจ้างลูกจ้างชั่วคราวเป็นเท็จ (สำนวนเลขที่ 17/60/2556) องค์การบริหารส่วนตำบลเงินขาดบัญชี (สำนวนเลขที่ 28/88/2556) เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐกระทำทุจริต ความเสียหาย 2,369,929 บาท (สำนวนเลขที่ 55/152/2556) ผู้อำนวยการโรงเรียนทุจริตเงินในการจัดการแข่งขันกอล์ฟการกุศล (สำนวนเลขที่ 57/153/2556) เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี ของส่วนราชการกระทำการทุจริตเงินการกุศล (สำนวนเลขที่ 73/208/2556) และเจ้าหน้าที่ยืมน้ำมันดีเซลเกินวงเงินงบประมาณ (สำนวนเลขที่ 77/219/2556) รวม 24 สำนวน

2. การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ เรื่องเทศบาลกำหนดราคากลางโครงการจ้างเหมาก่อสร้างถนนสูงกว่าความเป็นจริง (สำนวนเลขที่ 53/147/2552) เทศบาลกำหนดราคากลางจ้างเหมาขนขยะเก่าบริเวณที่ตั้งขยะเทศบาลสูงกว่าที่ควรจะเป็น เป็นเหตุให้ทางราชการได้รับความเสียหาย (สำนวนเลขที่ 15/44/2553) เงินของโรงเรียนขาดบัญชี (สำนวนเลขที่ 25/77/2553) การจัดทำราคากลางของเทศบาลไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด (สำนวนเลขที่ 69/195/2554) เทศบาลใช้จ่ายเงินในการฝึกอบรมโครงการหมู่บ้านไม่เป็นไปตามระเบียบ (สำนวนเลขที่ 80/232/2554) เทศบาลกำหนดราคากลางงานก่อสร้างเสริมผิวจราจรคสล. สูงกว่าความเป็นจริง (สำนวนเลขที่ 83/244/2554) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 75 แห่ง จัดซื้อ

สื่อการเรียนการสอนแพงกว่าความเป็นจริง (สำนวนเลขที่ 49/130/2555) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 114 แห่ง จัดซื้อสื่อการเรียนการสอนแพงกว่าความเป็นจริง (สำนวนเลขที่ 49/132/2555) บริษัท ว.แอบอ้างหมายเลขใบตราส่งสินค้าทำให้ทางราชการได้รับความเสียหาย (สำนวนเลขที่ 66/169/2555) ส่วนราชการไม่ดำเนินการบังคับคดีลูกหนี้ตามคำพิพากษาภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด (สำนวนเลขที่ 66/192/2555) พนักงานเจ้าหน้าที่ของจังหวัดไม่ประเมินภาษีโรงเรียนและที่ดินภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด (สำนวนเลขที่ 70/202/2555) เทศบาลตำบลเบิกจ่ายเงินเพื่อจัดซื้อเครื่องรับ – ส่งวิทยุชุมชนไม่เป็นไปตามระเบียบ (สำนวนเลขที่ 74/209/2555) เทศบาลเบิกจ่ายเงินค่าจ้างในรายการที่ไม่ได้รับอนุมัติงบประมาณและผู้รับจ้างยังไม่ได้ดำเนินการ (สำนวนเลขที่ 82/223/2555) องค์การบริหารส่วนตำบลเบิกจ่ายเงินสงเคราะห์ในการจัดการศพ และเบิกจ่ายเงินอุดหนุนค่าวัสดุไม่เป็นไปตามระเบียบ (สำนวนเลขที่ 82/224/2555) การจ่ายเงินระดมทรัพยากรของโรงเรียนไม่เป็นไปตามระเบียบ (สำนวนเลขที่ 82/225/2555) เทศบาลเบิกจ่ายเงินค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการไม่ชอบด้วยระเบียบ (สำนวนเลขที่ 100/265/2555) สำนักงานอนุญาตให้นาย ส. ลาออกจากราชการตามมาตรการปรับปรุงอัตราค่าจ้างของส่วนราชการ (โครงการเกษียณอายุก่อนกำหนด) ปีงบประมาณ พ.ศ.2553 ทั้งที่ขาดคุณสมบัติ (สำนวนเลขที่ 102/270/2555) เทศบาลเบิกจ่ายเงินสะสมไม่เป็นไปตามระเบียบ (สำนวนเลขที่ 110/291/2555) องค์การบริหารส่วนตำบลซ่อมแซมถนนลูกรังไม่เป็นไปตามแบบรูปรายการละเอียดในบันทึกตกลงจ้าง (สำนวนเลขที่ 116/298/2555) เทศบาลจ่ายขาดเงินสะสมไม่ชอบด้วยระเบียบ (สำนวนเลขที่ 128/325/2555) องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินโครงการจ้างเหมาปรับปรุงถนนไม่เป็นไปตามระเบียบ (สำนวนเลขที่ 1/1/2556) การเรียกประชุมขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่ชอบด้วยกฎหมาย (สำนวนเลขที่ 3/6/2556) การจัดซื้อรถบรรทุกน้ำอเนกประสงค์ของเทศบาลไม่ชอบด้วยระเบียบ (สำนวนเลขที่ 4/8/2556) การจ้างเหมาปรับปรุงภูมิทัศน์ของเทศบาลไม่ชอบด้วยระเบียบ (สำนวนเลขที่ 9/26/2556) องค์การบริหารส่วนจังหวัดเบิกจ่ายเงินค่าจ้างบริหารจัดการเดินรถโดยสารไม่เป็นไปตามระเบียบ (สำนวนเลขที่ 10/31/2556) เจ้าหน้าที่ของธนาคารอนุมัติถอนเงินฝากให้กับบุคคลซึ่งมิใช่เจ้าของบัญชีที่แท้จริง (สำนวนเลขที่ 11/36/2556) เทศบาลต้องชดเชยค่าเสียหายให้แก่ห้างหุ้นส่วนจำกัด จ. และห้างหุ้นส่วนจำกัด ต. ตามคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด (สำนวนเลขที่ 12/37/2556) การก่อสร้างระบบประปาบาดาลขนาดใหญ่พร้อมงานเพิ่มขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่เป็นไปตามแบบรูปรายการละเอียดและข้อกำหนดในสัญญา (สำนวนเลขที่ 12/38/2556) พนักงานธนาคารจ่ายเงินตามเช็คที่มีการใช้หนังสือมอบอำนาจรับเช็คปลอม (สำนวนเลขที่ 14/52/2556) ส่วนราชการเบิกค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไม่เป็นไปตามระเบียบ (สำนวนเลขที่ 15/53/2556) องค์การบริหารส่วนตำบลเบิกจ่ายเงินไม่เป็นไปตามระเบียบของทางราชการความเสียหาย 5,141,677.18 บาท (สำนวนเลขที่ 15/54/2556) เทศบาลดำเนินการจัดซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างอาคารสำนักงานไม่เป็นไปตามระเบียบ (สำนวนเลขที่ 16/55/2556) ส่วนราชการจัดซื้อกล้องวงจรปิดไม่ถูกต้องตามระเบียบ (สำนวนเลขที่ 16/56/2556) ส่วนราชการไม่จัดซื้อเครื่องใช้จากผู้เสนอราคาต่ำสุด (สำนวนเลขที่ 16/57/2556) ส่วนราชการไม่คำนวณค่าปรับกรณีบริษัท ท. ส่งมอบครุภัณฑ์ล่าช้า (สำนวนเลขที่ 18/66/2556) หน่วยงานของรัฐใช้จ่ายเงินไม่ชอบด้วยระเบียบ (สำนวนเลขที่ 19/68/2556) องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดซื้อกระสอบและแกลลอนพลาสติกสำหรับบรรจุปุ๋ย

อินทรีย์และปุ๋ยน้ำหมักชีวภาพไม่เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ (สำนวนเลขที่ 22/76/2556) เทศบาลดำเนินการจัดทำโครงการแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย (สำนวนเลขที่ 26/82/2556) ส่วนราชการจัดซื้อเครื่องขยายเสียงและอุปกรณ์ไม่ชอบด้วยระเบียบ (สำนวนเลขที่ 30/89/2556) องค์การบริหารส่วนตำบลกำหนดราคากลางและดำเนินการก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้านไม่เป็นไปตามระเบียบ (สำนวนเลขที่ 30/91/2556) เงินปีการศึกษา พ.ศ.2544 ของมหาวิทยาลัยชาติบัตูซี (สำนวนเลขที่ 36/107/2556) กรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเงินชาติบัตูซี (สำนวนเลขที่ 36/108/2556) เทศบาลเบิกจ่ายเงินไม่ถูกต้อง เป็นเหตุให้ทางราชการได้รับความเสียหาย (สำนวนเลขที่ 39/112/2556) หน่วยงานของรัฐขยายระยะเวลาก่อสร้างโดยไม่ชอบด้วยระเบียบ (สำนวนเลขที่ 40/113/2556) เทศบาลจัดซื้อรถตัดหญ้าหลังเกินบัญชีราคามาตรฐานครุภัณฑ์ของสำนักงานประมาณ (สำนวนเลขที่ 45/128/2556) โรงเรียนจัดซื้ออุปกรณ์ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ไม่ชอบด้วยระเบียบ (สำนวนเลขที่ 53/147/2556) ศาลปกครองสูงสุดพิพากษาให้ส่วนราชการคืนเงินค่าปรับเกินสิทธิที่จะได้รับจากการส่งมอบงานล่าช้าแก่ผู้รับจ้าง (สำนวนเลขที่ 59/164/2556) องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดซื้อคอมพิวเตอร์พร้อมอุปกรณ์ไม่เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ (สำนวนเลขที่ 59/165/2556) เทศบาลจัดซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างสำนักงานแห่งใหม่ราคาสูงกว่าความเป็นจริง (สำนวนเลขที่ 59/167/2556) องค์การบริหารส่วนตำบลรับจ่ายเงินไม่เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ (สำนวนเลขที่ 70/198/2556) องค์การบริหารส่วนตำบลรับจ่ายเงินไม่เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ (สำนวนเลขที่ 70/199/2556) กำแพงป้องกันตลิ่งขององค์การบริหารส่วนตำบลพังทลายในระหว่างประกันของสัญญา (สำนวนเลขที่ 71/201/2556) องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำบันทึกแนบท้ายสัญญาโครงการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กไม่ถูกต้องตามระเบียบ (สำนวนเลขที่ 74/212/2556) โรงเรียนทำสัญญาจัดซื้อครุภัณฑ์ไม่ชอบด้วยระเบียบ (สำนวนเลขที่ 74/213/2556) เจ้าหน้าที่เทศบาลเบิกจ่ายเงินโดยไม่ถูกต้อง (สำนวนเลขที่ 77/221/2556) กรณีการจัดอบรมและศึกษาดูงานของเทศบาลไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบ (สำนวนเลขที่ 122/313/2556) และองค์การบริหารส่วนจังหวัดกระทำผิดเงื่อนไขตามสัญญากู้เงินกับกองทุนสะสมทำให้ต้องชำระดอกเบี้ย (สำนวนเลขที่ 23/75/2557) รวม 57 สำนวน

3. การโจรกรรม – สูญหาย เรื่องคนร้ายโจรกรรมหลักทรัพย์ของโรงเรียน (สำนวนเลขที่ 14/46/2556) รถยนต์ราชการรัฐสูญหาย (สำนวนเลขที่ 14/49/2556) และรถยนต์และทรัพย์สินภายในรถของส่วนราชการสูญหาย (สำนวนเลขที่ 59/163/2556) รวม 3 สำนวน¹⁰

---

¹⁰ สำนักความรับผิดชอบทางแพ่ง กลุ่มงานพัฒนาและบริหารงานละเมิดและแพ่ง
กรมบัญชีกลาง , ย่อคำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาความรับผิดชอบทางแพ่ง , 10 กันยายน
2558 , http://www2.cgd.go.th/organize_data_2_3_06.asp

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแม้กฎหมายจะกำหนดให้สถานศึกษาหรือหน่วยงานของรัฐที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลสามารถจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับชั้นที่คณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษากำหนดและกระทำการกิจการต่าง ๆ ได้ภายในขอบวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา อีกทั้งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแนวทางและขอบเขตการบริหารจัดการและการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546¹¹ เมื่อได้พิจารณาข้อเท็จจริงในสำนวนคดีพบว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิดนั้น ในความเป็นจริงยังมีการกระทำของบุคคลธรรมดาไม่ว่าจะเป็นผู้แทนนิติบุคคล ตัวแทนหรือลูกจ้างของนิติบุคคล ผู้แทนนิติบุคคลซึ่งเป็นผู้ดำเนินกิจการแทน โดยผู้แทนนิติบุคคลเปรียบเสมือนหัวใจและสมองของนิติบุคคล ดังนั้นความรับผิดทางละเมิดจากการกระทำของผู้แทนนิติบุคคลจึงถือว่าเป็นการกระทำของนิติบุคคลเอง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 76 วรรคแรกซึ่งบัญญัติว่า “ ถ้าการกระทำตามหน้าที่ของผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคล เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น นิติบุคคลนั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายนั้น แต่ไม่สูญเสียสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาแก่ผู้ก่อความเสียหาย ”¹² อย่างไรก็ตามแม้ในปัจจุบันจะเป็นที่ยอมรับว่านิติบุคคลมีความรับผิดทางละเมิดได้ แต่พบว่ามีปัญหาเกี่ยวกับการปรับใช้ความรับผิดทางละเมิดของนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นประเด็นที่เป็นปัญหาในหลายประการ ดังนี้

1. กรณีการปรับใช้ความรับผิดทางละเมิดของนิติบุคคลควรปรับใช้ตามกฎหมายใด เพราะหากพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย พบว่าความรับผิดทางละเมิดของนิติบุคคลนั้นไม่ได้มีบทบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ ดังนั้นการปรับใช้ความรับผิดทางละเมิดของนิติบุคคลควรจะต้องปรับใช้กับกรณีความรับผิดของนิติบุคคล กรณีผู้แทนของนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลก่อให้เกิดความเสียหาย ตามมาตรา 76 วรรคแรก หรือในกรณีหากมีความรับผิดทางละเมิดของนิติบุคคลเกิดขึ้น ควรจะต้องปรับใช้บทบัญญัติของกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 ลักษณะละเมิด ซึ่งเป็นบทบัญญัติเฉพาะในเรื่องละเมิด หรือควรจะต้องปรับใช้บทบัญญัติของกฎหมาย ทั้ง 2 ลักษณะประกอบกัน เพราะยังไม่มีแนวทางในเรื่องดังกล่าวอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรพิจารณาว่าตามหลักกฎหมายแล้วในการปรับใช้ความรับผิดเพื่อละเมิดของนิติบุคคลนั้น ควรจะต้องปรับใช้กฎหมายในลักษณะใด

2. กรณีการปรับใช้ความรับผิดของนิติบุคคล กรณีผู้แทนของนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลก่อให้เกิดความเสียหาย ตามมาตรา 76 วรรคแรกนั้น การปรับใช้ความรับผิดของ

---

¹¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ , คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) , 2546) , 20 .

¹² ธีธัญญา ชื่อวาจา , “ ปัญหาการปรับใช้ความรับผิดเพื่อละเมิดของนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2552) , 2 – 3 .

นิติบุคคลดังกล่าวมีลักษณะเป็นเช่นใด กล่าวคือ ความรับผิดของนิติบุคคลตามมาตรา นี้ควรเป็นกรณีที่นิติบุคคลต้องรับผิดในฐานะประชาชนหรือผู้กระทำความผิดเอง เนื่องจากผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลได้กระทำในนามของนิติบุคคล จึงถือว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำของนิติบุคคลเอง หรือจะถือว่าความรับผิดของนิติบุคคลตามมาตรา นี้ ควรเป็นกรณีที่นิติบุคคลเข้ามาร่วมรับผิดกับการกระทำของผู้แทนของนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคล โดยถือว่าผู้แทนของนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิด ซึ่งจะต้องรับผิดตามบทบัญญัติในลักษณะละเมิด และนิติบุคคลต้องเข้ามาร่วมรับผิดตามมาตรา 76 วรรคแรก เพราะบุคคลดังกล่าวได้กระทำตามหน้าที่แทนฐานะของผู้แทนของนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคล ซึ่งเป็นความรับผิดในการกระทำของผู้อื่น

3. หากลูกจ้างของนิติบุคคลได้กระทำความผิดเป็นเหตุให้บุคคลภายนอกได้รับความเสียหาย การปรับใช้ความรับผิดทางละเมิดของนิติบุคคลในกรณีดังกล่าว ควรต้องปรับใช้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 76 วรรคแรก โดยถือว่าการกระทำของลูกจ้างที่ได้ทำตามหน้าที่แล้วก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นดังกล่าว เป็นการกระทำของผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลซึ่งถือเป็นความรับผิดของนิติบุคคลเอง หรือความรับผิดของนิติบุคคลในกรณีดังกล่าว ควรจะต้องปรับใช้กับความรับผิดเพื่อละเมิดของนิติบุคคลในฐานะนายจ้างตามบทบัญญัติในลักษณะละเมิดตามมาตรา 425 ที่กฎหมายกำหนดให้นายจ้างเข้ามาร่วมรับผิดในผลแห่งละเมิด ซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้างนั้น

4. จากการศึกษาพบว่าตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 76 วรรคแรก เดิมได้บัญญัติว่า “ ผู้จัดการทั้งหลายก็ดี ผู้แทนอื่น ๆ ก็ดีของนิติบุคคล หากทำการตามหน้าที่ได้ทำให้เกิดความเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดแก่บุคคลอื่นนั้น ท่านว่านิติบุคคลจำต้องเสียค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายนั้น แต่มีสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาแก่ตัวผู้เป็นต้นเหตุทำความเสียหายได้ภายหลัง ” ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวมีลักษณะเป็นการให้สิทธิแก่นิติบุคคลที่จะใช้สิทธิไล่เบี้ยค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายจากผู้เป็นต้นเหตุทำความเสียหายได้ ซึ่งผู้เป็นต้นเหตุทำความเสียหายส่วนใหญ่ก็คือผู้แทนของนิติบุคคลนั่นเอง แต่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 76 วรรคแรกในปัจจุบัน ซึ่งได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมตามพระราชบัญญัติให้ใช้บทบัญญัติบรรพ 1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. 2535 ได้แก้ไขบทบัญญัติมาตรา 76 วรรคแรกดังกล่าวโดยบัญญัติว่า “ ถ้าการกระทำตามหน้าที่ของผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น นิติบุคคลนั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายนั้น แต่ไม่สูญเสียสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาแก่ผู้ก่อความเสียหาย ” จากถ้อยคำตามบทบัญญัติในมาตรา 76 วรรคแรกที่มีการเปลี่ยนเป็นคำว่า “ แต่ไม่สูญเสียสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาแก่ผู้ก่อความเสียหาย ” จึงเป็นเรื่องที่ควรพิจารณาว่าในการปรับใช้ความรับผิดทางละเมิดของนิติบุคคลกรณีดังกล่าว เมื่อนิติบุคคลได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกไปแล้ว จะสามารถใช้บทบัญญัติตามมาตรา นี้ในการใช้สิทธิไล่เบี้ยค่าสินไหมทดแทนจากผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลได้หรือไม่

5. จากการศึกษาพบว่ายังมีหลาย ๆ กรณีที่ผู้ได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดของนิติบุคคลประสงค์ที่จะฟ้องร้องนิติบุคคล เพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น แต่พบว่ายังเกิดปัญหาความไม่เข้าใจลักษณะรูปคดีในการฟ้องร้องดำเนินคดี

ความรับผิดชอบของนิติบุคคล รวมทั้งข้อกำหนดในการฟ้องร้องดำเนินคดีกับนิติบุคคล จึงควรมีการศึกษาเรื่องราวการฟ้องร้องคดีกับบุคคลนั้นว่าควรดำเนินการลักษณะใด ทั้งในกรณีที่ปรากฏการกระทำของผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลอย่างชัดเจน หรือในกรณีที่ไม่พบการกระทำของผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลอย่างชัดเจนว่าควรฟ้องร้องนิติบุคคลในลักษณะใด รวมทั้งข้อกำหนดเกี่ยวกับความเข้าใจพื้นฐานในความรับผิดทางละเมิดและความชัดเจนในการฟ้องร้องดำเนินคดี เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนกับนิติบุคคลเพื่อเยียวยาความเสียหายดังเจตนารมณ์ของกฎหมาย¹³

จากข้อมูลและปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้แทนนิติบุคคลตามกฎหมาย จำเป็นต้องมีการบริหารความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการบริหารความเสี่ยง (Risk Management) เป็นการกำหนดแนวทางและกระบวนการ ในการระบุ ประเมิน จัดการและติดตามความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม หน่วยงาน หรือการดำเนินงานขององค์กร รวมทั้งการกำหนดวิธีการในการบริหารและควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่รับได้ โดยอาศัยการจัดลำดับความสำคัญหรือความรุนแรง เพื่อจะได้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในการบริหารจัดการกับสิ่งที่มีความสำคัญมาก่อน ซึ่งเดิมเมื่อก้าวถึงความเสี่ยงมักจะนึกถึงความเสี่ยงทางการเงินเป็นหลัก ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงในเรื่องการลงทุน หรือความเสี่ยงในการปล่อยสินเชื่อ นอกจากนี้หลายคนคุ้นเคยกับการบริหารความเสี่ยงโครงการ (Project Risk Management) ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานโครงการ (Project Management) และการบริหารความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงานทั่วไป (Operational Risk Management) ซึ่งเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงที่เกิดจากคน (People) กระบวนการ (Process) และเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology) หรือแม้กระทั่งในเรื่องของการวางกลยุทธ์ ซึ่งในปัจจุบันผู้บริหารหลายแห่งให้ความสำคัญกับการนำหลักการบริหารความเสี่ยงมาใช้ โดยเฉพาะความเสี่ยงเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบหรือกฎหมาย ดังนั้นการบริหารความเสี่ยงจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับองค์กรทุกแห่ง¹⁴ ประกอบกับการปฏิรูปการศึกษาที่มีความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลจำเป็นต้องมีการกระจายอำนาจ และให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทยให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย และมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา มีสิทธิหน้าที่หรืออำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบและขอบเขต วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเป็นสถานศึกษานิติบุคคลที่กำหนดไว้ในกฎหมาย สถานศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่รับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาโดยตรง มีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุง รักษา ใช้และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินที่เป็นที่ราชพัสดุ รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริหารสถานศึกษา ดำเนินกิจการทั้งงานวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และบริหารทั่วไป ให้มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งดำเนินการเกี่ยวกับ

¹³ เรื่องเดียวกัน , 5 – 7 .

¹⁴ วีระวรรณ ศิริพงษ์ , “ การบริหารความเสี่ยงกับการบริหารความเสี่ยงองค์กร โดยรวม , ” **ประกาย 3** , 26 (พฤษภาคม 2549) : 14 .

นิติกรรมสัญญาอย่างระมัดระวัง โดยคำนึงถึงขอบเขตวัตถุประสงค์และประโยชน์ของสถานศึกษาเป็นสำคัญ¹⁵ ดังนั้นในการบริหารงานผู้อำนวยการสถานศึกษาในฐานะผู้แทนนิติบุคคลจึงควรระมัดระวัง เพราะอาจถูกฟ้องร้องกรณีไม่ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎหมายแล้วทำให้ผู้อื่นเสียหาย ต้องระมัดระวังในการกระทำนิติกรรมสัญญาต้องรับผิดชอบฐานละเมิด โดยเฉพาะการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา หรือสื่อ สิ่งประดิษฐ์ที่เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาในการบริหารงานการเงินและทรัพย์สิน ผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องมีระบบการบริหารความเสี่ยง มีการตรวจสอบ และรายงานที่ถูกต้องเป็นปัจจุบัน มีการควบคุม รักษาทรัพย์สินให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้เสมอ รวมทั้งระมัดระวังการใช้ประโยชน์จากเงินรายได้ที่เกิดจากทรัพย์สินของสถานศึกษา¹⁶ และเพื่อให้การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงใช้แนวคิดทฤษฎีของนักศึกษามาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อประโยชน์ต่อการบริหารและพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อทราบความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล
2. เพื่อทราบองค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

ข้อคำถามของการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จึงได้กำหนดคำถามของการวิจัย ดังนี้

1. ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลเป็นอย่างไร
2. องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลมีองค์ประกอบใดบ้าง

---

¹⁵ อัญชลี มนต์สุวรรณ , “ โรงเรียนนิติบุคคล , ” วารสารการศึกษา กทม . 27 , 7 (เมษายน 2547) : 9 .

¹⁶ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ , คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) , 2546) , 75 - 76 .

สมมติฐานของการวิจัย

เพื่อเป็นแนวทางในการตรวจสอบสมมติฐานของการวิจัย และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลเกิดขึ้นจากความไม่เข้าใจและความไม่แน่นอนของกฎหมาย กฎระเบียบ และข้อบังคับ
2. องค์กรประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลมีลักษณะเป็นพหุองค์ประกอบ

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษาการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. การบริหารความเสี่ยง มาจากกรอบแนวคิดของ ดวงใจ ช่วยตระกูล ศึกษาความเสี่ยงแนวทางการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า 1) ปัจจัยความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านการเงิน ด้านความมั่นใจทางการศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการความปลอดภัย โดยปัจจัยความเสี่ยงของสถานศึกษาในเมือง นอกเมือง และในแต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) แนวทางการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ปัจจัยความเสี่ยงด้านการเรียนการสอน ควรใช้วิธีการบริหารความเสี่ยงโดยการควบคุมและมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงรวมถึงถ่ายโอนความเสี่ยง ปัจจัยความเสี่ยงด้านการเงิน ควรใช้วิธีการบริหารความเสี่ยงโดยการควบคุมและมาตรการในการป้องกันความเสี่ยง ปัจจัยความเสี่ยงด้านความมั่นใจทางการศึกษา ควรใช้วิธีการควบคุมและมาตรการในการป้องกันความเสี่ยง รวมถึงการมีส่วนร่วมของภาคี คือ ชุมชน ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการ ปัจจัยความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม ควรใช้วิธีการบริหารความเสี่ยงโดยการควบคุมและมาตรการในการป้องกันความเสี่ยง รวมถึงการมีส่วนร่วมของนักเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรในสถานศึกษา ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง¹⁷ พสุ เดชะรินทร์ ศึกษาการบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ เป็นการบริหารความเสี่ยงที่สำคัญที่สุดต่อความอยู่รอดขององค์กร เนื่องจากเป็นความเสี่ยงที่มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวขององค์กร อีกทั้งเป็นความเสี่ยงที่ยังขาดเครื่องมือในการระบุการวิเคราะห์ และการจัดลำดับในเชิงปริมาณ เนื่องจากการระบุความเสี่ยงเป็นการตระหนักถึงความเสี่ยงที่องค์กรกำลังเผชิญกับความไม่แน่นอนที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต อันเนื่องมาจากขาดระบบในการบริหารจัดการที่ชัดเจน ในขณะที่เดียวกันกับผู้บริหารระดับสูงจำนวนมากมักจะไม่วอมรับและปิดกั้นต่อความรู้ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ นอกจากนี้ยังขาดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน การวัดความเสี่ยงเป็นการประเมินระดับความเสี่ยงที่ส่งผลต่อความสามารถในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติหรือความเสี่ยงที่กลยุทธ์ขององค์กรจะไม่

---

¹⁷ ดวงใจ ช่วยตระกูล , “ การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2551) , 318 .

สอดคล้องกับภาวะแวดล้อมในการดำเนินงาน องค์กรควรจัดให้มีการกำหนดคณะกรรมการบริหารเพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อน และกำหนดนโยบาย ทิศทางการดำเนินการ และติดตาม โดยต้องกำหนดอำนาจหน้าที่ให้ชัดเจน¹⁸ นฤมล สะอาดโฉม ศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการบริหารความเสี่ยงของรัฐวิสาหกิจไทย ไม่สามารถบริหารให้สำเร็จได้หากผู้บริหารระดับสูงไม่ได้ให้ความสำคัญ และผู้ปฏิบัติควรระลึกเสมอว่า รัฐวิสาหกิจมีหลายรูปแบบ มีพันธกิจแตกต่างกัน การให้คำแนะนำและการนำคำแนะนำไปใช้ ควรปรับให้เข้ากับองค์กร โดยให้ข้อคิด 4 อย่าง คือ ขอให้ยึดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ขององค์กร อย่ายึดติดกับรูปแบบ ควรปรับใช้กรอบแนวทางการบริหารความเสี่ยงให้สอดคล้องกับปัจจัยเสี่ยงในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป อย่ายึดติดกับอดีต ให้มองปัจจัยเสี่ยงในอนาคต และจงถ่ายทอดไปสู่การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อจัดการกับความเสี่ยงเหล่านั้น¹⁹ วิลาส บุญน้อม ศึกษาการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมาย ของระบบงานการเงินการคลังในองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำขาว อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา พบว่า ความเสี่ยงด้านกฎหมายของระบบงานการเงินการคลังในองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำขาว มีโอกาสเกิดเหตุการณ์ความผิดพลาดที่เกิดจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย โดยมีปัจจัยความเสี่ยง ได้แก่ การขาดการวางแผน การทำงาน การขาดการประสานงาน ความขัดแย้งภายในองค์กร ทำให้ไม่มีเอกภาพในการทำงาน การเปลี่ยนแปลงระเบียบกฎหมายบ่อยครั้ง ความชัดเจนของหนังสือสั่งการ ผู้รับผิดชอบทั้งระดับปฏิบัติและบริหารไม่มีความรู้ความเข้าใจในระเบียบ กฎหมาย และขั้นตอนการปฏิบัติงาน การขาดจิตสำนึกและปล่อยปละละเลย ขาดความเอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่ แผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สินใช้ประโยชน์ไม่ได้ ปัญหาการโอนย้ายพนักงาน ผู้ที่รับผิดชอบทำให้การทำงานขาดความต่อเนื่อง การขาดการตรวจสอบติดตามควบคุมของผู้บังคับบัญชา การทุจริตและปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ จากการประเมินความเสี่ยง พบว่า ความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำขาว คือ การขาดการปรับปรุงแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน งบประมาณรายจ่ายประจำปีใช้ไม่ทันภายในปีงบประมาณ ไม่มีการเบิกจ่ายพัสดุและลงทะเบียนคุมครุภัณฑ์ มีระดับความเสี่ยงสูง เก็บภาษีและค่าธรรมเนียมได้น้อยกว่าร้อยละ 80 ของผู้อยู่ในข่ายต้องชำระภาษี มีผู้ค้างชำระภาษีมาก เก็บภาษีไม่ครบถ้วน ไม่มีแผนการจัดซื้อจัดจ้าง ไม่ส่งประกาศเอกสารสอบราคา ประกวดราคาวิธีพิเศษตามระเบียบ ฯ กำหนด การใช้วัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรไม่ประหยัด จัดซื้อ/จัดจ้างพัสดุที่ไม่มีคุณภาพ ไม่เก็บพัสดุให้เรียบร้อยถูกต้องปลอดภัย แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ จากผู้ที่ไม่มีความรู้ มีระดับความเสี่ยงปานกลาง รายงานสถานะการเงินไม่เป็นปัจจุบัน การบันทึกบัญชีและงบการเงินต่าง ๆ ไม่แล้วเสร็จตามระเบียบ ฯ กำหนด ไม่มีการจัดทำแผนการจัดเก็บ การประชาสัมพันธ์/หลักเกณฑ์ การจัดเก็บภาษี ขาดการเร่งรัดการจัดเก็บภาษีค้างชำระ พนักงานประเมินค่านวนภาษีป้าย/โรงเรียนและที่ดิน ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด โครงการกิจกรรมในงบประมาณรายจ่ายประจำปีไม่นำมาจากแผนพัฒนา 3 ปี มีการโอนหรือเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตาม

¹⁸ พสุ เดชะรินทร์ , “ การบริหารความเสี่ยงเชิงกลยุทธ์ , ” ผู้จัดการ 360 องศา , (27 ก.ค. – 2 ส.ค. 2552) : 15 .

¹⁹ นฤมล สะอาดโฉม , “ ความเสี่ยงของรัฐวิสาหกิจไทย , ” สยามรัฐ 57 , 48 (2553) :

ระเบียบ ฯ ไม่มีการจัดทำสรุปผลการจัดซื้อจัดจ้างสำหรับให้ประชาชนตรวจสอบ การจัดทำทะเบียนคุมหลักประกันสัญญาให้เป็นไปตามระเบียบ ฯ ปิดบังข้อมูลข่าวสาร ไม่ส่งสำเนาจัดซื้อจัดจ้างให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ภายในกำหนด 30 วัน ไม่นำแผนการจัดหาพัสดุเป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลการปฏิบัติงาน มีระดับความเสี่ยงน้อย สำหรับการจัดการความเสี่ยง พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำขาว ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการความเสี่ยงที่ระดับความเสี่ยงสูงและปานกลาง กล่าวคือ มีการส่งเสริมการพัฒนาความรู้ให้แก่ผู้รับผิดชอบทั้งระดับปฏิบัติและบริหารอยู่เสมอ การควบคุมติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงาน การวางแผนในการจัดทำงบประมาณ การจัดให้มีการประสานงาน การนำระบบควบคุมภายในมาใช้ในองค์กร การประชาสัมพันธ์และการเร่งรัดการจัดเก็บภาษี การวิเคราะห์อัตราค่าจ้างให้เหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจ กำหนดมาตรการควบคุมการใช้ทรัพยากรวางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง แม้ว่าบางกิจกรรมมีระดับความเสี่ยงน้อยและระดับความเสี่ยงน้อยมาก แต่องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำขาว ก็ได้เฝ้าระวังติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการทำงาน อันจะทำให้เกิดความเชื่อถือศรัทธาแก่ประชาชนต่อการบริหารงานภาครัฐที่ดีในที่สุด²⁰ กรรณิการ์ พงศ์กิตติธัช ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย พบว่า 1) สภาพการบริหารความเสี่ยงตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู อยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน และผู้บริหารกับครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารความเสี่ยงไม่แตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน 2) ปัญหาการบริหารความเสี่ยงตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอยู่ในระดับน้อยทั้งโดยรวมและรายด้าน และผู้บริหารกับครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารความเสี่ยงไม่แตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน 3) ผู้บริหารในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด เห็นว่าโรงเรียนมีการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารความเสี่ยงไม่แตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน 4) ผู้บริหารในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด เห็นว่าโรงเรียนมีปัญหาการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารความเสี่ยงไม่แตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน 5) ครูในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด เห็นว่า โรงเรียนมีการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารความเสี่ยงไม่แตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน และ 6) ครูในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด เห็นว่าโรงเรียนมีปัญหาการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับน้อยทั้งโดยรวมและรายด้าน และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารความเสี่ยงโดยรวมไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่าครูในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่เห็นว่าเป็นปัญหาการบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์มากกว่าครูในโรงเรียนขนาดกลาง นอกจากนี้ไม่แตกต่างกัน²¹ มูห์ลบาซ และโดนัลด์ (Muehlbach & Donald) ศึกษาการวิเคราะห์

²⁰ วิลาส บุญนุ่น , “ การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมาย ของระบบงานการเงินการคลังในองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำขาว อำเภอนงนุช จังหวัดสงขลา ” (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น , 2553) , 57 - 59 .

²¹ กรรณิการ์ พงศ์กิตติธัช , “ สภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี , 2553) , 103 - 104 .

เนื้อหาความสามารถต่อความเสี่ยงในการบริหาร : ความเข้าใจที่สัมพันธ์กับแผนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง พบว่าการปฏิบัติโดยรวมทั่วไปต่อการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สิ่งชัดเจนต่อการเป็นผู้นำด้านการศึกษาไม่ใช่เรื่องที่จะเข้าใจหรือการบริหารที่มีอัตราเสี่ยง จุดประสงค์ของการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจและอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงต่อการบริหารและการวางแผนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นทดลองศึกษาความเสี่ยงในรูปแบบที่ผันแปรเพื่อทำความเข้าใจ และเพื่อกำหนดทิศทาง การตัดสินใจเพื่อวางแผนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง บทประพันธ์โดยเฉพาะที่ระบุความเสี่ยงต่อการบริหารในการศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นจุดที่นำมากำหนดขอบเขต ส่วนที่มีความเห็นร่วมกัน มีบทประพันธ์ 12 บท ที่สัมพันธ์เกี่ยวกับความเชี่ยวชาญ เพื่อนำมาอ้างอิงเหตุผลเพื่อกำหนดปัญหาการศึกษาพฤติกรรมพื้นฐานต่อรากฐานการศึกษาด้วยการสำรวจรายด้าน การวิเคราะห์เนื้อหาคุณภาพให้สมบูรณ์โดยใช้ตัวอย่าง 151 รายการ เพื่อศึกษาความเสี่ยงในการบริหารจากการประชุมปรึกษาหารือระหว่างประเทศ เพื่อมองย้อนดูความเสี่ยงในการบริหาร จากระยะเวลา 15 ปี โดยทั่วไป การศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่องเพื่อต้องการพัฒนางานวางแผนต่อความเสี่ยงของการบริหารจัดการ รายละเอียดที่กำหนดโดยการค้นคว้านั้นเน้นการเสนอแนะ 1) แนวทางที่ดีที่สุดสำหรับการศึกษา ต่อเนื่องต่อการหลีกเลี่ยงการบริหารจัดการระหว่างวางแผน 2) สาเหตุหรือผลที่มีผลต่อความเสี่ยง ที่มีผลการศึกษาต่อเนื่องเพื่อให้สามารถควบคุมได้ 3) การถ่ายโอนที่ทำให้ลดความเสี่ยงในการศึกษา ต่อเนื่องโดยการเปลี่ยนความเสี่ยงจากที่หนึ่งไปยังที่หนึ่ง ผลลัพธ์ที่ได้จะมีความเสี่ยงลดลง และ 4) การศึกษาต่อเนื่องต้องยกเว้นหลักความจริงในการนำเสนอความเสี่ยงเพื่อวางแผนด้านวิชาการ มีความเห็นร่วมกันเพื่อเสนอแนวทางจากการศึกษา สิ่งแรกและสิ่งสำคัญที่สุด การศึกษาต่อเนื่องต้องมีความเข้าใจและความเชื่อต่อความเสี่ยง และยอมรับและเทคนิคการทดสอบบริหารความเสี่ยงจะต้องรวมสิ่งที่มีความเสี่ยงเข้าด้วยกันในการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อวางแผนกระบวนการศึกษา²² สงวน ช่างฉัตร ศึกษาการบริหารความเสี่ยงของโครงการ ผลการศึกษาสรุปได้ว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงมี 4 ด้าน คือ 1) ความเสี่ยงด้านงบประมาณ 2) ความเสี่ยงด้านค่าใช้จ่าย 3) ความเสี่ยงด้านการกำหนด ปฏิบัติการ 4) ความเสี่ยงด้านเทคนิค จากการศึกษาได้พบขั้นตอนการบริหารความเสี่ยงว่าการบริหาร ความเสี่ยง มีขั้นตอนสำคัญ 8 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดโครงสร้างพื้นฐานการจัดการ 2) การกำหนด ขอบเขตการบริหารความเสี่ยงของโครงการ 3) การวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของโครงการ 4) การระบุ ความเสี่ยง 5) การวิเคราะห์ความเสี่ยง 6) การวางแผนควบคุมความเสี่ยง 7) การควบคุมความเสี่ยง และ 8) การตรวจติดตาม สรุปได้ว่าการบริหารความเสี่ยงของโครงการเป็นเรื่องสำคัญ เพราะช่วยลดความเสี่ยง ที่อาจเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุลงได้ โครงการสำคัญจำเป็นต้องประเมินความเสี่ยง โดยผู้จัดการจะต้อง วางแผนการบริหารความเสี่ยงเพื่อระบุและควบคุมการปฏิบัติงาน ค่าใช้จ่ายและความเสี่ยงด้าน การดำเนินการให้แล้วเสร็จตามกำหนด การบริหารความเสี่ยงของโครงการควรให้ครอบคลุม 4 ด้าน คือ การวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การควบคุม และการติดตามผล หรืออาจกำหนดมาตรฐานการบริหาร ความเสี่ยง และคู่มือการบริหารความเสี่ยง เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการให้เกิด ประสิทธิภาพ ประกอบ กุลเกลี้ยง และคณะ ศึกษาสรุปแบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันคอร์รัปชันใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การคอร์รัปชันในสังคมอื่น ๆ พฤติกรรมคอร์รัปชัน คือ การทำหรือใช้

---

²² เรื่องเดียวกัน , 79 .

เอกสารปลอม การใช้เวลาราชการไปหาประโยชน์แก่ตนเอง การออกคำสั่งสถานศึกษาที่ขัดต่อระเบียบกฎหมาย การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ โดยมีชอบหรือโดยทุจริต การละทิ้งหรือการทอดทิ้งหน้าที่ การพิจารณาความดีความชอบขัดต่อหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนด การล่วงละเมิดสิทธิเด็ก การประพฤติมิชอบในการคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการ การประพฤติมิชอบในการคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียน การเรียกการรับหรือยอมจะรับเงินหรือทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยมิชอบ การเบียดบังยกยอกหรือนำทรัพย์สินของทางราชการไปใช้ส่วนตัวโดยทุจริต การเบิกจ่ายเงินงบประมาณ ไม่โปร่งใส การเบิกจ่ายเงินนอกงบประมาณไม่โปร่งใส การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างไม่โปร่งใส การใช้ข้อสอบเอื้อเฉพาะผู้ที่ตนหรือคณะสอนพิเศษ การเสนอผลงานทางวิชาการเป็นเท็จ การตัดสินใจผลการเรียนโดยไม่เป็นธรรมแก่นักเรียน และการจัดโครงสร้างสถานศึกษาไม่สอดคล้องต่อภารกิจที่เปลี่ยนไปสู่การกระจายอำนาจ รูปแบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันคอร์รัปชันในสถานศึกษามือถือประกอบต่าง ๆ คือ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) ดัชนีชี้วัดรูปแบบ 3) แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ ประกอบด้วย หลักการจัดการความเสี่ยง หลักการกระจายอำนาจแบบการมีส่วนร่วม หลักการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร และหลักการควบคุมองค์การ²³ ทศนิยม พลอยทับทิม ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานการเงินการคลังของบุคลากรที่เกี่ยวข้องขององค์กรการบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอน้ำเป็รว จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ในภาพรวมขององค์กรการบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอน้ำเป็รว จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับต่อไปนี้ ด้านบริหารงานบุคคล วัสดุอุปกรณ์ ด้านงบประมาณ และด้านการจัดการ ซึ่งมีข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานการเงินการคลัง ควรจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดหาวัสดุ/อุปกรณ์ที่มีความทันสมัย พร้อมทั้งจะใช้ได้ให้มีเพียงพอกับปริมาณงาน ควรกำหนดอัตราค่าจ้างให้เจ้าหน้าที่ให้เพียงพอ กับปริมาณงานและจัดอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงาน²⁴ Gray and Larson ได้เสนอแนวคิดกระบวนการบริหารความเสี่ยงไว้ 4 ขั้นตอน คือ 1) การระบุความเสี่ยง เป็นการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินงานแต่ละช่วงของแผนหรือโครงการ 2) การประเมินความเสี่ยงเป็นการประเมินในรูปของเหตุการณ์ที่ไม่ปรารถนาที่อาจเกิดขึ้น ความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้น และไปกระทบกับส่วนอื่น ๆ 3) การรับมือกับความเสี่ยง เป็นการตัดสินใจว่าจะรับมือกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไรจึงจะเหมาะสม ซึ่งจะทำให้ได้โดยทำให้เบาบางลง หรือการหลบเลี่ยง หรือการส่งต่อหรือการแบ่งปันหรือคงไว้เหมือนเดิม และ 4) การควบคุมความเสี่ยง เป็นกระบวนการสุดท้ายของการบริหารความเสี่ยงโดยการวางแผนกลยุทธ์ การดำเนินงาน และการเฝ้าระวังความเสี่ยงใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น²⁵ และ James Roth ได้เสนอความเสี่ยงทางด้านกระบวนการ

---

²³ สงวน ช่างฉัตร , การบริหารความเสี่ยงของโครงการ , accessed May 2558 , Available <http://www.netcomuk.co.uk>

²⁴ ยุพิน โตสารเดช , การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 , 24 สิงหาคม 2558 , Kb.psu.ac.th

²⁵ Clifford F . Gray and Erik W . Larson , Project management , 3rd (Singapore : Mc Grawhill companies , lnc , 2010) , 209 – 225 .

คุณภาพการบริการ การทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ การไร้สมรรถภาพ การหยุดชะงักของธุรกิจ กลยุทธ์ในการดำเนินงานและเพื่อนร่วมงาน การหยุดชะงักของธุรกิจข้อมูลข่าวสาร คุณภาพของข้อมูล ความล้ำสมัยของข้อมูลและเทคโนโลยี ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ที่ครอบคลุมไปถึงลูกค้า ผู้ที่เกี่ยวข้อง และลูกจ้าง ความเสี่ยงทางด้านสินทรัพย์ที่ครอบคลุมไปถึงการลงทุน²⁶

2. กฎหมายความรับผิดทางละเมิด จากแนวคิดของ ปิยะพล สำเร็จ พบว่า ความรับผิดของนิติบุคคลในการทำละเมิดโดยตัวเอง ผลการศึกษาพบว่าในการอธิบายทางตำราและความเข้าใจของนักกฎหมายไทยนั้น ยังเข้าใจว่านิติบุคคลจะรับผิดทางละเมิดจากการกระทำของผู้แทนนิติบุคคล ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 76 หรือจากตัวแทน หรือลูกจ้างของนิติบุคคลเท่านั้น อันเป็นเพียงความรับผิดจากการกระทำของบุคคลอื่น (vicarious liability) แต่เนื่องจากความเสียหายที่เกิดจากดำเนินงานของนิติบุคคล ไม่ทราบว่าคุณภาพเสียหายที่เกิดขึ้นเกิดจากการกระทำของบุคคลใด ในนิติบุคคลนั้น หรือการกระทำของผู้แทน ตัวแทน หรือลูกจ้างของนิติบุคคลไม่ได้ตั้งใจหรือประมาท เลินเล่อ แต่ก็ยังมีความเสียหายที่เกิดขึ้นเช่นนี้ ผู้เสียหายก็จะไม่ดำเนินคดีกับนิติบุคคลได้ จึงเห็นสมควรให้พิจารณาการกระทำและความรับผิดของนิติบุคคล เฉพาะกรณีที่เกิดจากการกระทำ ละเมิดโดยตัวเองตาม ป.พ.พ. มาตรา 420 กล่าวคือนิติบุคคลควรมีการกระทำโดยจงใจ หรือประมาท เลินเล่อโดยตัวเองได้ ซึ่งจะทำให้เสียหายได้รับความสะดวกในการพิสูจน์ความรับผิดของนิติบุคคล โดยไม่อาศัยการกระทำของบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับนิติบุคคลนั้น²⁷ รุ่งธรรม พุ่มเล็ก เสนอความรับผิดทางแพ่งของฝ่ายปกครองในประเทศไทย (ศึกษาเฉพาะกรณีความรับผิดทางละเมิด) ว่าความรับผิดทางแพ่งของฝ่ายปกครองในประเทศไทยยังมีข้อจำกัดในหลายประการ ได้แก่ ปัญหาความรับผิดเนื่องจากการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่และการกระทำที่มีใช้การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ กล่าวคือ ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานของรัฐจะต้องรับผิดในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ได้กระทำไป แต่หากความเสียหายเกิดขึ้นจากการกระทำที่มีใช้การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นจะต้องรับผิดเป็นส่วนตัว ปัญหาความรับผิดในผลแห่งละเมิด โดยที่ความรับผิดทางแพ่งของฝ่ายปกครองในประเทศไทยยังคงเป็นไปตามหลักละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงทำให้เกิดข้อจำกัดหลายประการในการเยียวยาความเสียหายแก่เอกชนผู้ได้รับความเสียหาย เพราะความเสียหายที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ มิได้เกิดขึ้นเพราะเหตุแห่งละเมิดเท่านั้น ยังมีความเสียหายบางกรณีที่เกิดขึ้นโดยไม่เป็นความผิดทางละเมิดแต่ฝ่ายปกครองจะต้องรับผิดด้วย ปัญหาความเป็นนิติบุคคลของรัฐในประเทศไทย ยังไม่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดทำให้ต้องมีการกำหนดให้ กระทรวง ทบวง กรม เป็น

---

²⁶ James Roth , “ Risk Management and Insurance , “ Newport News (January 2015) : 12 .

²⁷ ปิยะพล สำเร็จ , “ ความรับผิดของนิติบุคคลในการทำละเมิดโดยตัวเอง ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2541) , 94 - 96 .

นิติบุคคลแทน จึงก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาเรื่องของอำนาจหน้าที่เกี่ยวเนื่องกันหรือซ้ำซ้อนกัน ทำให้เอกชนผู้ได้รับความเสียหายเกิดความสับสนในการขอรับการเยียวยาความเสียหาย²⁸ กิติกุล กิตติวิโรดม เสนอความรับผิดชอบของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบ เพื่อการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดไม่ได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง และให้หน่วยงานของรัฐรับผิดชอบในความเสียหายอันเกิดขึ้นจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานโดยส่วนรวม และให้หักส่วนแห่งความรับผิดชอบอันเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐ หรือระบบการดำเนินงานดังกล่าวออกจากความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งให้ผู้เสียหายมีสิทธิขอรับการเยียวยาความเสียหายจากหน่วยงานของรัฐโดยไม่ต้องนำคดีไปฟ้องต่อศาล และพบปัญหาหลายประการ เช่น กฎหมายไม่มีบทเฉพาะกาลและจำกัดขอบเขตความคุ้มครอง ตลอดจนมีหลักเกณฑ์กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบไม่ชัดเจน ทำให้กฎหมายไม่อาจคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐได้เต็มที่หรือทุกหน่วยงาน ระยะเวลาที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาชดเชยค่าเสียหายทดแทนนานเกินควร ทำให้ผู้เสียหายมักต้องไปฟ้องคดีเอง การไม่ให้อำนาจกระทรวงการคลังควบคุมสั่งการราชการส่วนท้องถิ่นและรัฐวิสาหกิจบางแห่ง ทำให้เกิดความลักลั่น การบังคับใช้กฎหมาย เสนอให้เพิ่มบทเฉพาะกาลให้กฎหมายมีผลบังคับย้อนหลัง และขยายขอบเขตการคุ้มครองให้ครอบคลุมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐให้กว้างขวางขึ้น แก้ไขถ้อยคำในกฎหมายในเรื่องขอบเขตความรับผิดชอบของรัฐและเจ้าหน้าที่ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ลดระยะเวลาในการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายให้สั้นลง ประชาสัมพันธ์กฎหมายฉบับนี้ให้มากขึ้น รวมทั้งให้ฝ่ายปกครองสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เสียหายว่าจะได้รับการเยียวยาโดยสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวประสบผลตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ที่กฎหมายกำหนดไว้²⁹ เฉลิมศักดิ์ สุริสีเสถียร เสนอความรับผิดชอบเพื่อละเมิดของครูบาอาจารย์ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ส่งผลให้ต้องมีการปฏิรูปบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ครูบาอาจารย์ให้มีมาตรฐานทางวิชาชีพที่สูงขึ้น ทำให้ครูบาอาจารย์ต้องมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเพิ่มขึ้น ทั้งหน้าที่หลักของครูบาอาจารย์ คือ หน้าที่ให้การศึกษา และรวมไปถึงหน้าที่รองนอกจากหน้าที่ให้การศึกษาหากับการมอบหมาย นอกจากนั้นการพัฒนามาตรฐานทางวิชาชีพของครูบาอาจารย์ยังส่งผลกระทบต่อมาตรฐานในการทำหน้าที่ให้การดูแลนักเรียน ซึ่งส่งผลต่อการพิจารณาความรับผิดชอบเพื่อละเมิดของครูบาอาจารย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในสองหลักใหญ่ ๆ คือ หลักความรับผิดเพื่อละเมิดเนื่องจากการกระทำของตนเอง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ใช้กับกรณีที่ครูบาอาจารย์จงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้นักเรียนเสียหายโดยตรง และหลักความรับผิด

²⁸ รุ่งธรรม พุ่มเล็ก , “ ความรับผิดชอบทางแพ่งของฝ่ายปกครองในประเทศไทย (ศึกษาเฉพาะกรณีความรับผิดทางละเมิด) ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตรมหาวิทยาลัษฏร์กิจบัณฑิตย , 2542) , 136 - 137 .

²⁹ กิติกุล กิตติวิโรดม , “ ความรับผิดชอบของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัษฏร์รามคำแหง , 2542) , 126 - 128 .

เพื่อละเมิดเนื่องจากการกระทำของนักเรียน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 430 ใช้กับกรณีที่ครูบาอาจารย์ต้องร่วมรับผิดชอบกับนักเรียนผู้ไร้ความสามารถ³⁰ กนกศักดิ์ พวงลาภ ศึกษาความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ : ศึกษากรณีการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ในบทบัญญัติ มาตรา 5 กำหนดว่าหน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำในการปฏิบัติหลักเกณฑ์ในกฎหมายของประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมัน สามารถนำมาปรับใช้เพื่อหาความหมาย และขอบเขตของการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ที่หน่วยงานของรัฐจะต้องรับผิดชอบในการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ พระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้ว่า หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดใน 6 กรณี ได้แก่ การกระทำโดยอาศัยโอกาสในการทำงาน การใช้อุปกรณ์ของรัฐ การได้รับค่าตอบแทนในขณะที่กระทำละเมิด การกระทำการในช่วงเวลาที่ใกล้ชิดกับงานในหน้าที่ มูลเหตุจูงใจในการกระทำการ และการทำความผิดอาญาของเจ้าหน้าที่อันเนื่องมาจากการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่³¹ อัจฉรา จงสิทธิมหากุล ศึกษาการอุทธรณ์คำสั่งให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 : ศึกษาเฉพาะกรณีกรุงเทพมหานคร พบว่า เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ไม่ประสงค์ให้อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวก่อนการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง เนื่องจากได้มีการกำหนดขั้นตอนการควบคุมตรวจสอบการออกคำสั่งดังกล่าวไว้³² รักษ์ เทพปัญญา ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์อันเป็นการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ให้ไม่ต้องถูกผู้เสียหายฟ้องคดีต่อศาล เพื่อให้รับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทน โดยผู้เสียหายจะต้องฟ้องคดีหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานของรัฐจะต้องรับผิดชอบในค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย ทั้งนี้เมื่อหน่วยงานของรัฐได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายแล้ว หรือกรณีหน่วยงานของรัฐได้รับความเสียหายจากการละเมิดของเจ้าหน้าที่โดยตรง หน่วยงานของรัฐก็สามารถไล่เบี้ยหรือเรียกค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ได้ หากการละเมิดนั้นเจ้าหน้าที่กระทำลงโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง โดยหน่วยงานของรัฐสามารถอาศัยอำนาจตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ออกคำสั่งทางปกครองเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้

---

³⁰ เฉลิมศักดิ์ สุริสีเสถียร , “ความรับผิดเพื่อละเมิดของครูบาอาจารย์ ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2546) , 130 - 134 .

³¹ กนกศักดิ์ พวงลาภ , “ ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ : ศึกษากรณีการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2549) , 90 - 91 .

³² อัจฉรา จงสิทธิมหากุล , “ การอุทธรณ์คำสั่งให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 : ศึกษาเฉพาะกรณีกรุงเทพมหานคร ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2550) , 160 - 162 .

ค่าสินไหมทดแทนได้³³ ณรงค์ ชลประคอง ศึกษาปัญหาการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ต่อหน่วยงานของรัฐ : ศึกษาเฉพาะกรณีการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ได้มีการตราพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ขึ้น เพื่อคุ้มครองเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่ต้องรับผิดทางละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่เฉพาะเมื่อได้กระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น แต่ถ้าไม่ใช่เป็นการกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดจะต้องรับผิดเป็นการส่วนตัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก่อให้เกิดปัญหาแก่หน่วยงานของรัฐ ได้แก่ เมื่อถือว่าการทุจริตของเจ้าหน้าที่เป็นการกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ผู้ทุจริตย่อมได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งขัดกับเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ของกฎหมาย เป็นการจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีของผู้เสียหาย ทั้งนี้เพราะก่อนหน้านั้นหน่วยงานของรัฐสามารถฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมในฐานะเจ้าของทรัพย์สินติดตามเอาทรัพย์สินของตนคืนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 136 หรือในกรณีอื่นได้ทำให้หน่วยงานของรัฐเกิดปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ เพื่อให้ได้รับการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง จากปัญหาดังกล่าวพบว่าในต่างประเทศจะมุ่งคุ้มครองเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ไม่ให้อำนาจรับผิดเป็นส่วนตัว เมื่อได้กระทำภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ด้วยความสุจริต เพื่อประโยชน์ของบริการสาธารณะ แต่หากกระทำไปเพื่อประโยชน์เฉพาะของตน สนองตัณหา ความต้องการ หรือความพยาบาทอาฆาตของตน ความประมาทเลินเล่อที่ไม่อาจให้อภัยได้ ความซุ่มซ่ามอย่างร้ายแรง ความผิดร้ายแรงที่เกิดจากการฉ้อฉล หรือความผิดที่เกิดจากเจตนาชั่วร้ายของข้าราชการ ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ ข้าราชการต้องรับผิดเป็นการส่วนตัว และจากการศึกษาพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 พบว่ากฎหมายฉบับนี้มีเจตนารมณ์ หรือวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริตเท่านั้น แต่การทุจริตของเจ้าหน้าที่เป็นการกระทำโดยมีเจตนาไม่สุจริต จึงไม่ควรถือว่าการทุจริตต่อหน้าที่ราชการเป็นการละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ เพราะไม่ต้องด้วยเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ของกฎหมาย³⁴ และ สมลักษณ์ จันทรวงศ์ ศึกษาความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ โดยมุ่งเน้นความรับผิดเป็นการส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 พบว่า ความรับผิดเป็นการส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวมีประเด็นที่น่าพิจารณาหลายประการ ทั้งในเรื่องขอบเขตความหมายของเจ้าหน้าที่ การกระทำละเมิดตามพระราชบัญญัติ รวมถึงกรณีกระทำผิดสัญญาด้วยหรือไม่ ขอบเขตและหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าการกระทำใดมิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ และในกรณีที่เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ อาจต้องรับผิดชดเชยค่าสินไหมทดแทนหรือถูกไล่อับยัย เมื่อได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง จึงต้องพิจารณาถึงลักษณะของการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงและปัญหาใน

³³ รักษ์ไท เทพปัญญา , “ ปัญหาและแนวทางแก้ไขการเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2551) , 192 - 197 .

³⁴ ณรงค์ ชลประคอง , “ ปัญหาการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ต่อหน่วยงานของรัฐ : ศึกษาเฉพาะกรณีการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต , 2552) , 105 - 107 .

การกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนและสิทธิไล่เบี่ย รวมถึงพิจารณาว่าความรับผิดทางละเมิดจะส่งผลต่อความรับผิดทางวินัยอย่างไร³⁵ และ Ernest J. Schuster กล่าวว่า การกระทำผิดของผู้แทนนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันนั้น ความรับผิดของนิติบุคคลที่ต้องรับผิดนั้น ต้องปรากฏว่าเป็นความรับผิดอันเนื่องมาจากการกระทำของคณะกรรมการ กรรมการ หรือผู้แทนอื่น ซึ่งได้รับแต่งตั้งจากสมาคม ได้ก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น โดยการกระทำที่จะทำให้นิติบุคคลและสมาคมจะต้องเข้ามารับผิดเพื่อละเมิดนั้น จะต้องปรากฏว่าการกระทำของผู้แทนนั้นเป็นการกระทำโดยผิดต่อกฎหมายซึ่งกระทำไปตามหน้าที่ในการดำเนินธุรกิจของนิติบุคคลจากการกระทำของผู้แทนนั้น ๆ³⁶

3. การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล จากแนวคิดของ นที แก้วสีขาว เห็นว่าความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนต่อการบริหารโรงเรียนนิติบุคคลอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิชาการและด้านงบประมาณ เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษาทางด้านบริหาร การศึกษาโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารการศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน ยกเว้นด้านงบประมาณและงานบุคคลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ³⁷ ัญญา ชื่อว่า เห็นว่าปัญหาการปรับใช้ความรับผิดเพื่อละเมิดของนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของ บทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 76 วรรคแรก เป็นความรับผิดของนิติบุคคลในการกระทำของผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคล โดยใช้ทั้งกรณีความรับผิดตามสัญญา และความรับผิดเพื่อละเมิด ส่วนกรณีความรับผิดเพื่อละเมิดนั้นเป็นบทบัญญัติในบรรพ 2 : ลักษณะละเมิด ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ลักษณะละเมิดที่ใช้ทั้งกรณีบุคคลธรรมดาและนิติบุคคล แต่ทั้งนี้ในส่วนของนิติบุคคลนั้น การที่จะพิจารณาว่าใครเป็นผู้กระทำการในนามนิติบุคคลหรือการกระทำอย่างไรที่นิติบุคคลจะต้องรับผิด ต้องพิจารณาในส่วนของความรับผิดของนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 76 วรรคแรกประกอบด้วย ดังนั้นในการปรับใช้บทบัญญัติกฎหมายความรับผิดเพื่อละเมิดของนิติบุคคลนั้น ควรมีการปรับใช้ตามบทบัญญัติกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 76 วรรคแรก ประกอบกับความรับผิดในลักษณะละเมิด ซึ่งเป็นความรับผิดในการกระทำของตนเอง ในกรณีที่ลูกจ้างของนิติบุคคลเป็นผู้กระทำละเมิดนั้น นิติบุคคลจะต้องเข้าร่วมรับผิดในกรณีที่ลูกจ้างเป็นผู้กระทำละเมิด ในกรณีที่นิติบุคคลได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับบุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหายไปแล้ว มีสิทธิไล่เบี่ยค่าเสียหายจากผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลได้ในกรณีที่ผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลเป็นผู้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น และการฟ้องร้องดำเนินคดีกับนิติบุคคล พบว่าในกรณีที่ปรากฏการกระทำของผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจ

---

³⁵ สมลักษณ์ จันทรังสี , “ ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ” (วิทยานิพนธ์ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2552) , 219 .

³⁶ Ernest J . Schuster , *The Principles of German Civil Law* , (Oxford : the Clarendon Press , 2007) , 29 .

³⁷ นที แก้วสีขาว , “ ความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาชลบุรี เขต 2 ต่อการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์ , 2547) , 108 - 110 .

ทำการแทนนิติบุคคลโดยแจ้งชัด โจทก์ควรฟ้องร้องดำเนินคดีกับนิติบุคคล โดยฟ้องนิติบุคคลและผู้แทนของนิติบุคคลเป็นจำเลยร่วมกันในคดี แต่ในกรณีที่ไม่ปรากฏการกระทำของผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลอย่างชัดแจ้ง โจทก์ควรฟ้องร้องเฉพาะนิติบุคคล³⁸ สฎายุ อีระวนิชตระกูล เสนอว่าสถานศึกษานิติบุคคลเกิดขึ้นตามมาตรา 35 แห่งพ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2540 พบปัญหาทั้ง 4 ด้าน ในระดับที่แตกต่างกัน ด้านที่พบปัญหามากที่สุดคือด้านการบริหารงานบุคคลและการบริหารงบประมาณ ส่วนการบริหารวิชาการและการบริหารงานทั่วไป พบว่ามีปัญหาในระดับที่ไม่มาก สำหรับปัญหาความรับผิดชอบของสถานศึกษานิติบุคคลในกรณีนี้อาจถูกฟ้องร้อง เนื่องจากสถานศึกษามีฐานะเข้าเป็นคู่ความในคดีต่าง ๆ ได้ พบว่ามีความเสี่ยงที่อาจถูกฟ้องร้องในคดีปกครองมาก การแก้ปัญหาคควรเพิ่มเติมเนื้อหาของมาตรา 35 โดยกำหนดให้ขนาดสถานศึกษาหรือจำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการให้สถานะความเป็นนิติบุคคล และระบุอำนาจหน้าที่ของการบริหารงานภายในสถานศึกษาทั้ง 4 งานหลัก ที่ต้องการให้มีการกระจายอำนาจเพิ่มเติมลงไปในมาตรา 35 และรับรองความเป็นผู้ทรงสิทธิและเสรีภาพให้กับสถานศึกษานิติบุคคลไว้ในวรรคท้ายของมาตรา 35 รวมทั้งจัดอบรมและทำคู่มือรวบรวมกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้แก่ผู้บริหารและครูร่วมกับการตั้งศูนย์ประสานงาน call center ของแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อลดความเสี่ยงในการทำนิติกรรมของสถานศึกษานิติบุคคล³⁹ พัทธ์สิตา ภูมิพลก เห็นว่าปัญหาการบริหารโรงเรียนนิติบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ตามลำดับ โดยประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี มีระดับปัญหามากกว่าประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป โรงเรียนขนาดเล็กมีระดับปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง และโรงเรียนขยายโอกาสมีระดับปัญหามากกว่าโรงเรียนไม่ขยายโอกาส⁴⁰ และ พิชญา เพชรพิมล เห็นว่าอุปสรรคการบริหารจัดการโรงเรียนนิติบุคคลในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 6 องค์ประกอบ คือ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ คุณภาพผู้บริหาร การพัฒนาศักยภาพบุคคล งบประมาณ และการระดมทรัพยากร และการบริหารงานวิชาการ การแก้ไขรัฐควรตรวจสอบการกระจายอำนาจในเรื่องการบริหารจัดการโรงเรียนนิติบุคคลอย่างจริงจัง จัดการอบรมผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา

---

³⁸ อัญญา ซื่อวาจา , “ ปัญหาการปรับใช้ความรับผิดชอบเพื่อละเมิดของนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2552) , 112 - 114 .

³⁹ สฎายุ อีระวนิชตระกูล , “ ปัญหาความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาภายใต้ พ.ร.บ.ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเอกชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2555) , 116 .

⁴⁰ พัทธ์สิตา ภูมิพลก , “ ปัญหาการบริหารโรงเรียนนิติบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา , 2556) , 98 - 100 .

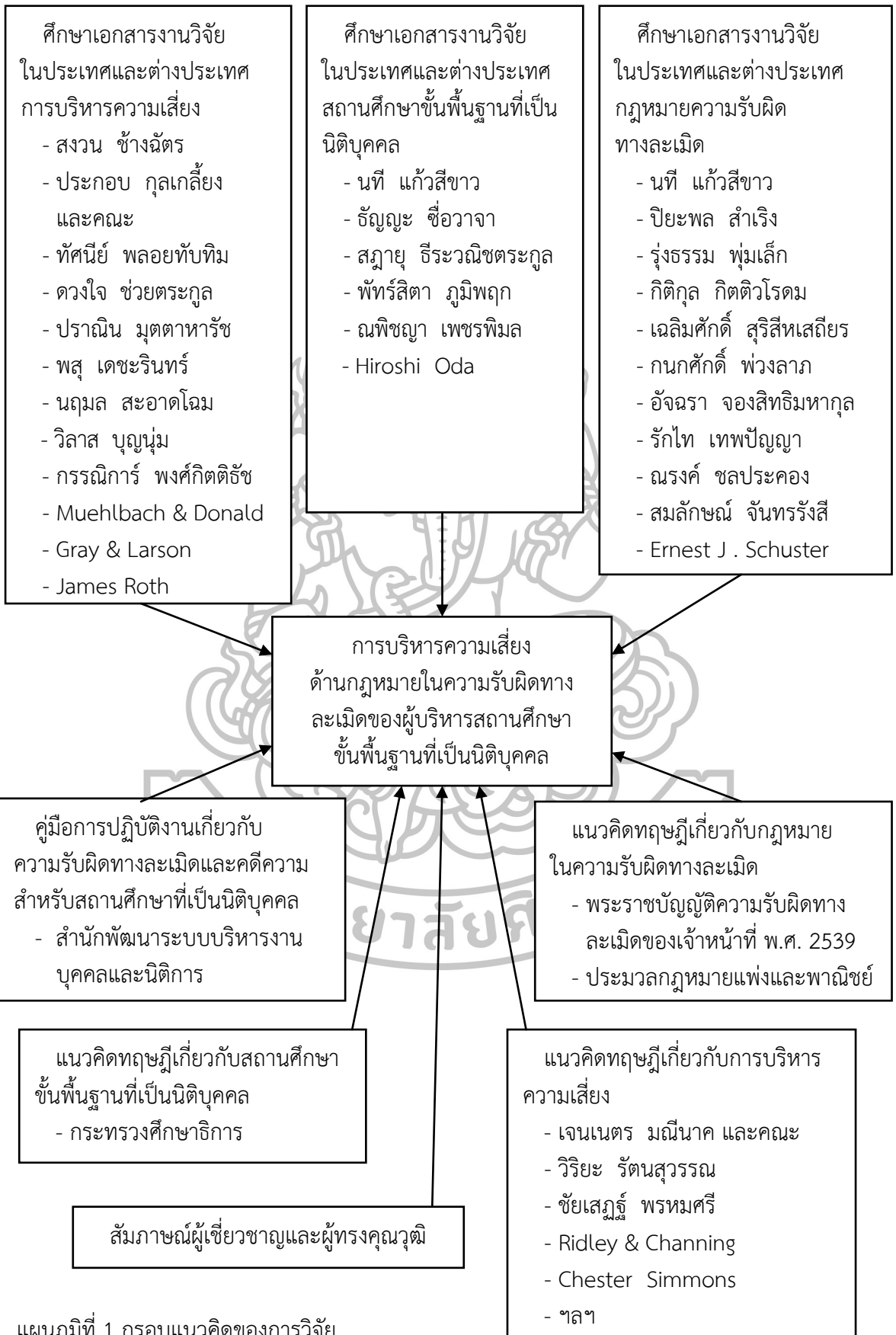
จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอและบริหารงบประมาณ ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ⁴¹ และ Hiroshi Oda กล่าวว่า การกระทำของผู้แทนอื่นที่ทำให้นิติบุคคลต้องรับผิดชอบตามประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น มาตรา 44 จะต้องเป็นการกระทำตามหน้าที่ภายในขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลด้วย⁴²

---

⁴¹ พิษญา เพชรพิมล , “ อุปสรรคในการบริหารจัดการโรงเรียนนิติบุคคลในกำกับของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2557) , 121 - 123 .

⁴² Hiroshi Oda , *Japanese Law* , 2nd ed (New York : Oxford University Press , 1999) , 108 .

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ที่มา : กนกศักดิ์ พวงลาภ , “ ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ : ศึกษากรณีการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2549) , 90 - 91 .

: กิติกุล กิตติวิโรตม , “ ความรับผิดชอบของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2542) , 126 - 128 .

: กรรณิการ์ พงศ์กิตติธัช , “ สภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี , 2553) , 103 - 104 .

: เฉลิมศักดิ์ สุริสีเสถียร , “ ความรับผิดชอบเพื่อละเมิดของครูบาอาจารย์ ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2546) , 130 - 134 .

: ณรงค์ ชลประคอง , “ ปัญหาการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ต่อหน่วยงานของรัฐ : ศึกษาเฉพาะกรณีการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ , 2552) , 105 - 107 .

: ดวงใจ ช่วยตระกูล , “ การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย ศิลปากร , 2551) , 318 .

: ธิญะ ชื่อวาจา , “ ปัญหาการปรับใช้ความรับผิดชอบเพื่อละเมิดของนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2552) , 112 - 114 .

: นที แก้วสีขาว , “ ความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ต่อการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ , 2547) , 108 - 110 .

: นฤมล สะอาดโฉม , “ ความเสี่ยงของรัฐวิสาหกิจไทย , ” **สยามรัฐ** 57 , 48 (2553) : 27 .

: ปราณิน มุตตาหารัช , การบริหารความเสี่ยงเรื่องการจัดซื้อจัดจ้าง , 10 ตุลาคม 2558 , <http://www.siliconrose.com.au/Articles>

: ปิยะพล สำเร็จ , “ ความรับผิดชอบของนิติบุคคลในการทำละเมิดโดยตัวเอง ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2541) , 94 - 96 .

: พสุ เดชะรินทร์ , “ การบริหารความเสี่ยงเชิงกลยุทธ์ , ” **ผู้จัดการ 360 องศา** , (27 ก.ค. - 2 ส.ค. 2552) : 15 .

: พิษญา เพชรพิมล , “ อุปสรรคในการบริหารจัดการโรงเรียนนิติบุคคลในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2557) , 121 - 123 .

: พัทธิสิตา ภูมิพุก , “ ปัญหาการบริหารโรงเรียนนิติบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา , 2556) , 98 - 100 .

: ยุพิน โตสารเดช , การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของ
ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 , 24 สิงหาคม
2558 , Kb.psu.ac.th

: รุ่งธรรม พุ่มเล็ก , “ ความรับผิดชอบของฝ่ายปกครองในประเทศไทย (ศึกษาเฉพาะกรณี
ความรับผิดชอบละเมิด) ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ธุรกิจบัณฑิต , 2542) , 136 - 137 .

: รักไท เทพปัญญา , “ ปัญหาและแนวทางแก้ไขการเรียกให้เจ้าหน้าที่ชุดใช้ค่าสินไหมทดแทน
ตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ” (วิทยานิพนธ์ปริญญา
นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2551) , 192 -197 .

: วิลาส บุญนุ่น , “ การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมาย ของระบบงานการเงินการคลังใน
องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำขาว อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ” (วิทยานิพนธ์ปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น , 2553) ,
57 - 59 .

: สฎายู ธีระวิชิตระกุล , “ ปัญหาความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาภายใต้ พ.ร.บ. ระเบียบ
บริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
กฎหมายเอกชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2555) , 116 .

: สมลักษณ์ จันทรังสี , “ ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ” (วิทยานิพนธ์ปริญญา
นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2552) , 119 .

: อัจฉรา จงสิทธิมหากุล , “ การอุทธรณ์คำสั่งให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชุดใช้ค่าสินไหม
ทดแทนตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 3539 : ศึกษาเฉพาะกรณี
กรุงเทพมหานคร ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2550) ,
160 - 162 .

: Clifford F . Gray and Erik W . Larson , **Project management** , 3rd (Singapore :
Mc Grawhill companies , lnc , 2010) , 209 – 225 .

: Ernest J . Schuster , **The Principles of German Civil Law** , (Oxford : the
Clarendon Press , 2007) , 29 .

: Hiroshi Oda , **Japanese Law** . 2nd ed (New York : Oxford University Press ,
1999) , 108 .

: James Roth , “ Risk Management and Insurance , ” **Newport News** (January
2015) : 12 .

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจตรงกันในความหมายเฉพาะของคำที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมาย หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อไม่ให้เกิดการใช้ กฎ ระเบียบราชการ กฎหมาย หรือกฎระเบียบขององค์กร ที่ส่งผลร้ายต่อคนอื่น หรือผลร้ายต่อการบริหารจัดการ โดยมีการวางแผน วิเคราะห์ กำกับ ติดตาม และควบคุมให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

ความรับผิดทางละเมิด หมายถึง การกระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายที่เกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำได้รับความเสียหาย และต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล หมายถึง ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยกเว้นสถานศึกษาสังกัดสำนักการศึกษาพิเศษ

การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายความรับผิดทางละเมิด หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่เป็นระบบและต่อเนื่องของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อคุ้มครองเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน และช่วยเหลือบุคคลภายนอกที่ได้รับค่าทดแทนโดยสะดวกจากหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่สังกัด

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความผิดฐานละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ผู้วิจัยได้อาศัยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อประยุกต์ใช้เป็นการรอบในการศึกษา การบริหารความเสี่ยง (risk management) ความผิดฐานละเมิดสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียดดังนี้

การบริหารความเสี่ยง (risk management)

ความหมายของความเสี่ยง

ความเสี่ยง หมายถึง เหตุการณ์หรือการกระทำใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและจะส่งผลกระทบต่อหรือสร้างความเสี่ยงหรือความล้มเหลวหรือลดโอกาสที่จะบรรลุความสำเร็จต่อการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทั้งในระดับประเทศ ระดับองค์กร ระดับหน่วยงาน และบุคลากรได้¹

ความเสี่ยง หมายถึง โอกาสเกิดของเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ (undesirable event) ภายในระยะเวลาหรือภายในสภาวะแวดล้อมที่ระบุขึ้น อาจพิจารณาได้จากความถี่ (frequency) ของเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่งหรือความน่าจะเป็น (probability) ที่จะเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์นั้นขึ้นอีกครั้งหลังจากที่เคยเกิดมาแล้ว²

ความเสี่ยง หมายถึง โอกาสหรือเหตุการณ์ที่ไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อวัตถุประสงค์³

ความเสี่ยง หมายถึง โอกาสที่บางสิ่งบางอย่างอาจเกิดขึ้น ซึ่งเป็นผลลัพธ์ของสิ่งที่เป็นอันตรายหรือคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางธุรกิจหรือแผนการต่าง ๆ⁴

---

¹ เจนเนตร มณีนาถ และคณะ , การบริหารความเสี่ยงระดับองค์กรจากหลักการสู่การปฏิบัติ , (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ชัมซิลเท็ม จำกัด , 2548) , 5 .

² วิริยะ รัตนสุวรรณ , “ ลดการสูญเสียด้วยการบริหารความเสี่ยง ” วารสาร Productivity Word มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 35 , 7 (2544) : 75 .

³ ดวงใจ ช่วยตระกูล , “ การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2551) , 23 .

⁴ ชัยเสถียร พรหมศรี , การบริหารความเสี่ยง (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอ็กสเปอร์เน็ท จำกัด , 2550) , 14 .

ความเสี่ยง หมายถึง โอกาสที่จะเกิดความผิดพลาด ความเสียหาย ความสิ้นเปลือง การรั่วไหล หรือสภาวะการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ ซึ่งหากเกิดขึ้นจะมีผลกระทบทำให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร อาจมีผลทางบวกก็ได้ โดยวัดจากผลกระทบ (Impact) ที่ได้รับ และโอกาสที่จะเกิดขึ้น (Likelihood) ของเหตุการณ์⁵

ความเสี่ยง หมายถึง ความเป็นไปได้ของการเกิดอันตราย หรือความเสียหายในสภาพที่เป็นอยู่จริง ซึ่งอันตรายที่เกิดขึ้นนั้นมีทั้งผลเสียเล็กน้อยจนถึงผลเสียอันใหญ่หลวง⁶

จากความหมายของความเสี่ยงที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ความเสี่ยง หมายถึง ภาวะหรือสถานการณ์ที่มีปัญหาและอุปสรรค สร้างความเสียหาย ส่งผลกระทบหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อทั้งองค์กร หน่วยงาน บุคคล ทำให้องค์กรไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ความหมายของการบริหารความเสี่ยง

การบริหารความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการในการลดความสูญเสีย ความล้มเหลวของหน่วยงาน ด้วยการค้นคว้าเทคนิคและวิธีการจัดการที่ดีที่สุดมาดำเนินการ เพื่อให้การดำเนินการมีระบบการป้องกันความผิดพลาดหรือความเสียหายล่วงหน้า โดยการลดโอกาสการสูญเสีย ซึ่งมาจากเหตุการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้⁷

การบริหารความเสี่ยง หมายถึง การปฏิบัติการควบคุมความเสี่ยง ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนความเสี่ยง การประเมินความเสี่ยงต่าง ๆ การพัฒนาทางเลือกในการบริหารความเสี่ยง การตรวจสอบความเสี่ยง เพื่อหาว่าความเสี่ยงได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างไรและบันทึกการบริหารความเสี่ยงทั้งหมด⁸

การบริหารความเสี่ยง หมายถึง การบริหารจัดการที่วางแผนสำหรับมองไปข้างหน้าและมีกิจกรรม เพื่อป้องกันความล้มเหลวที่เกิดขึ้นกับโครงการ⁹

---

⁵ วิลาส บุญนุ่น , “ การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมาย ของระบบงานการเงินการคลังใน องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำขาว อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ” (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น , 2553) , 6 .

⁶ Ridley & Channing , Risk management , 4th ed (Oxford : Butterworth - Heinemann , 1999) , 18 .

⁷ ประกอบ กุลเกลี้ยง , “ รูปแบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันคอร์รัปชันในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร , 2550) , 23 .

⁸ สงวน ช่างฉัตร , การบริหารความเสี่ยงของโครงการ , accessed 9 May 2558 , Available <http://www.netcomuk.co.uk>

⁹ Chester Simmons , Risk Management is the Sum of All Proactive Management – Directed Activities , accessed 20 July 2015 , Available <http://www.siliconrose.com.au>

การบริหารความเสี่ยง หมายถึง การบริหารปัจจัยและควบคุมกิจกรรม รวมทั้งกระบวนการดำเนินงานต่าง ๆ โดยลดมูลเหตุและโอกาสที่องค์กรจะเกิดความเสี่ยง เพื่อให้ระดับของความเสี่ยงและขนาดของความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับที่องค์กรรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรเป็นสำคัญ¹⁰

การบริหารความเสี่ยง หมายถึง การกำหนดกลยุทธ์ บุคลากร กระบวนการ เทคโนโลยี และองค์ความรู้ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาความสามารถในการจัดการองค์กร¹¹

การบริหารความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการวางแผนการจัดองค์กร การอำนวยการ การควบคุมต้นเหตุ และกิจกรรมวางแผนองค์กรให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งค่าใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด¹²

จากความหมายของการบริหารความเสี่ยงที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารความเสี่ยง หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อไม่ให้เกิดการใช้กฎ ระเบียบราชการ กฎหมาย หรือกฎระเบียบขององค์กร ที่ส่งผลร้ายต่อคนอื่น หรือผลร้ายต่อการบริหารจัดการ โดยมีการวางแผน วิเคราะห์ กำกับ ติดตาม และควบคุมให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

แนวคิดการบริหารความเสี่ยง

แนวคิดการบริหารความเสี่ยงได้เริ่มมีการนำมาใช้ในธุรกิจประกันภัยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1950 เพื่อใช้ในการประเมินและคำนวณเบี้ยประกันภัยหรือความเสี่ยงที่สามารถรับผู้ทำประกันได้ ซึ่งวัตถุประสงค์ของการทำประกันภัย เป็นการป้องกันการสูญเสียรายได้ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต¹³ ต่อมาแนวคิดดังกล่าวได้แพร่หลายไปยังธุรกิจอื่น ๆ และให้ความสำคัญกับความเสี่ยงในทุกด้าน โดยปี 1956 รุสเซล กาลาเกอร์ (Russell Gallager) ได้เสนอแนวคิดการบริหารความเสี่ยงใหม่จากมุมมองของนักวิชาการหลายท่าน อาทิ วาสนี สนิเดอร์ (Wayne Snider) แนะนำว่าผู้จัดการธุรกิจประกันมืออาชีพควรเป็นผู้จัดการความเสี่ยงด้วยและ เฮอเบิร์ต ดีเนนเบิร์ก (Herbert Denenberg) ได้เริ่มแนวคิดการบริหารความเสี่ยงโดยพัฒนาจากทฤษฎีของ เฮนรี ฟาโย (Henry Fayol) ในปี ค.ศ. 1962 ดักลาส บาร์โล (Douglas Barlow) ผู้จัดการความเสี่ยงด้านการประกันบริษัท มาสเช

¹⁰ เจนเนตร มณีนาถ และคณะ , การบริหารความเสี่ยงระดับองค์กรจากหลักการสู่ภาคปฏิบัติ (กรุงเทพมหานคร : บริษัทไพนอล จำกัด , 2548) , 23 .

¹¹ นฤมล สะอาดโณม คณะ , การบริหารความเสี่ยงองค์กร (กรุงเทพมหานคร : บริษัทฐานการพิมพ์ จำกัด , 2550) , 30 .

¹² กรรณิการ์ พงศ์กิตติธัช , “ สภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี , 2553) , 15 .

¹³ วิมลพร ไสยวรรณ , “ การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงแบบมีส่วนร่วมในหน่วยงานอุบัติเหตุและฉุกเฉิน โรงพยาบาลรัฐ กรุงเทพมหานคร ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2545) , 19 .

เฟอิกัสสัน (Massey Ferguson) ในแคนาดาได้พัฒนาแนวความคิด “ cost – of – risk ” โดยเปรียบเทียบต้นทุนรวมของการประกันรายได้สินทรัพย์และส่วนทุน ต่อมาในปี ค.ศ. 1974 กัสเตฮามิลตัน (Gustav Hamilton) ผู้จัดการความเสี่ยงของบริษัท สแตทสฟอเรกตา (statsforegta) ในสวีเดนได้คิดค้น “ risk management cycle ” ขึ้น ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กัน เริ่มตั้งแต่การประเมินและการควบคุมจนไปถึงการจัดการเงินทุนและการสื่อสาร ในปี ค.ศ. 1976 นิตยสารฟอร์จูน (fortune) ได้ตีพิมพ์บทความ “ The risk management revolution ” โดยเสนอแนะว่าควรมีการประสานหน้าที่การบริหารความเสี่ยงของหน่วยงานต่าง ๆ ภายในองค์กร กว่าที่แนวคิดในบทความนี้จะเป็นที่ยอมรับในวงกว้าง ต้องใช้เวลามากกว่า 20 ปีต่อมาในปี ค.ศ. 1987 เหตุการณ์ที่ตลาดหุ้นของสหรัฐฯ ตกอย่างรุนแรงที่สุด หรือ “ black Monday ” เมื่อวันที่ 19 ตุลาคม 1987 ทำให้นักลงทุนทั่วโลกตระหนักถึงความเสี่ยงที่มีอยู่ (Inherent risk) และความผันผวนของตลาดหุ้น และในปีเดียวกัน เวอร์นอน โกรส (Vernon Grose) ได้นำเสนอหนังสือ “ manage risk : systematic loss prevention for executives ” ซึ่งถือว่าเป็นหนังสือเกี่ยวกับการประเมินและการบริหารความเสี่ยงที่ดีที่สุดเล่มหนึ่ง ในปี ค.ศ. 1993 บริษัท GE Capital ได้แต่งตั้ง เจมส์ แลม (James Lam) เป็น “ chief risk officer ” ซึ่งถือว่าเป็น chief risk officer คนแรก โดยมีหน้าที่ในการจัดการความเสี่ยงทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการบริหารความเสี่ยง การดำเนินงานในสำนักงาน การวางแผนธุรกิจและการเงินและในปี ค.ศ. 1995 กลุ่มบริษัทชั้นนำในออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ได้ร่วมกันพัฒนามาตรฐานการบริหารความเสี่ยง risk management standard , AS/NZS 4360 : 1995 (มีการทบทวนกันในปี 1999) ซึ่งได้รับความสนใจจากนานาชาติ และใช้เป็นแนวทางในการบริหารความเสี่ยงกันอย่างแพร่หลาย และในปีเดียวกันที่ประเทศสิงคโปร์ นิกลีสัน (Nick Leeson) ทำให้ธนาคาร Barings ซึ่งเป็นธนาคารที่เก่าแก่ที่สุดแห่งหนึ่งของโลกต้องล้มละลาย เหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นถึงความโกลาและ ความล้มเหลวของระบบการควบคุมทำให้หลายประเทศหันมาให้ความสนใจกับการบริหารความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (operational risk) กันมากขึ้น ต่อมาในปี ค.ศ.2001 เหตุการณ์ก่อการร้ายที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2001 ส่งผลให้ธุรกิจหลายประเภทเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการบริหารความเสี่ยงมากขึ้น โดยเฉพาะความเสี่ยงภายใต้ความไม่แน่นอนและเหตุการณ์ที่คาดไม่ถึง¹⁴ ในปี ค.ศ. 2002 The Committee of Sponsoring Organizations of the Tread Commission (COSO) ได้จัดทำ “ enterprise risk management framework ” ฉบับร่างเพื่อเป็นแม่แบบในการบริหารความเสี่ยงองค์กร¹⁵

สืบเนื่องจากการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจโลกและเหตุการณ์ความล้มเหลวของธุรกิจขนาดใหญ่ และมีประวัติการก่อตั้งที่ยาวนานตามที่ทราบกันดี เช่น ธนาคารแบริง จำกัด บริษัทเอนรอน จำกัด บริษัท เวิร์ลคอม จำกัด เป็นตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวของระบบควบคุมภายในของ

---

¹⁴ Kloman H.Felix , **Risk Management Milestones : 1900 – 1999** , March 2001. (Online) , accessed 23 November 2014. Available from <http://www.siliconrose.com.au/Articles/HistoryOfRiskManagement.htm>.

¹⁵ Miccolis Jerry , **ERM and September 11, November 2001** (Online) , accessed 23 November 2014, Available from <http://www.siliconrose.com.au/Articles>.

องค์กรเหล่านั้นและความสำเร็จของการตรวจสอบภายใน อันเป็นบทเรียนให้กับองค์กรอื่น ๆ ที่จะป้องกันตนเองจากความล้มเหลวและสูญเสียทางธุรกิจ จึงมีการผลักดันให้กระบวนการควบคุมภายในและการตรวจสอบภายในมีความสำคัญเพิ่มสูงขึ้นโดยการออกกฎระเบียบจากหน่วยงานกำกับดูแลให้องค์กรที่อยู่ภายใต้การกำกับปฏิบัติตาม ซึ่งในต่างประเทศหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับได้มีการประกาศให้องค์กรที่อยู่ภายใต้การกำกับนำหลักการและแนวปฏิบัติตามแนวทางของ Committee of Sponsoring Organizations of the Tread way Commission (COSO) 1992 มาใช้เป็นกรอบในการจัดวางการควบคุมภายใน¹⁶

สำหรับในประเทศไทยนั้นได้มีความตระหนักและตื่นตัวมากยิ่งขึ้นโดยประเทศไทยได้นำแนวคิดและหลักการดังกล่าวมาปรับใช้ในองค์กรต่าง ๆ มากขึ้น รวมทั้งในภาคราชการได้แก่ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานการตรวจแผ่นดินได้จัดทำคำแนะนำการนำมาตรฐานการควบคุมภายในไปใช้เชิงปฏิบัติ ลงวันที่ 26 ตุลาคม 2544 โดยนำหลักการ 5 องค์ประกอบมาใช้คือ สภาพแวดล้อมของการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุมสารสนเทศและการสื่อสาร รวมไปถึงการเฝ้าติดตามประเมิน¹⁷ ในปี พ.ศ. 2546 ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้จัดทำหนังสือ “แนวทางการบริหารความเสี่ยง” เพื่อเป็นแนวทางเบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงขององค์กรต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์¹⁸ และเมื่อเดือนกันยายน 2547 บริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบการควบคุมภายใน 8 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมภายในองค์กร การกำหนดวัตถุประสงค์ การบ่งชี้เหตุการณ์ การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม ข้อมูลและการติดต่อสื่อสาร และการติดตามผล¹⁹ อย่างไรก็ตามการบริหารความเสี่ยงที่กล่าวมาข้างต้นส่วนใหญ่จะมีความเกี่ยวข้องกับองค์กรภาคเอกชนเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ ความเสี่ยงขององค์กรภาครัฐจะมีความแตกต่างไปจากความเสี่ยงขององค์กรภาคเอกชน เนื่องจากวิสัยทัศน์และพันธกิจแตกต่างกันอย่างชัดเจน แผนยุทธศาสตร์ขององค์กร ภาคเอกชนจะมุ่งเน้นไปที่การสร้างกำไรสูงสุด ความเสี่ยงทางการเงินจึงเป็นความเสี่ยงที่สำคัญที่สุดในการบริหารความเสี่ยงขององค์กรภาคเอกชนไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงจากการลงทุน ความเสี่ยงจากสภาพคล่องทางการเงิน หรือความเสี่ยงด้านสินเชื่อจากรูกระบบทางการเงิน ในขณะที่แผนยุทธศาสตร์ขององค์กรภาครัฐมุ่งเน้นไปที่การตอบสนองนโยบายรัฐจึงเกี่ยวกับเชิงนโยบายและปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ไม่สามารถบรรลุเป้าประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์ ซึ่งความเสี่ยงทางการเงิน

---

¹⁶ วันเพ็ญ กฤตผล , “ เอกสารประกอบการเสวนาบริหารการจัดการความเสี่ยงของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , ” 3 พฤษภาคม 2550 .

¹⁷ เรื่องเดียวกัน , 1 .

¹⁸ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย , แนวทางการบริหารความเสี่ยง , สิงหาคม 2546 (Online) , accessed 5 October 2558 , Available from <http://www.siliconrose.com.au/Articles>

¹⁹ บริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) , แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) . (Online) , accessed 20 January 2558, Available from http://www.capital.sec.or.th/web_app/corp_fin/datafile/56/20030201T12.doc.

นับเป็นหนึ่งในปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อให้หน่วยงานราชการไม่สามารถดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ได้สำเร็จเช่นเดียวกัน²⁰

สำหรับการบริหารความเสี่ยงทางการศึกษานั้นมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้กำหนดเป็นระเบียบให้มีการปฏิบัติหลายแห่ง เช่น พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวดที่ 3 มาตรา 9 (1) กำหนดให้ส่วนราชการต้องจัดทำแผนปฏิบัติราชการไว้เป็นการล่วงหน้า ซึ่งมีการบริหารความเสี่ยงเป็นตัวชี้วัดตัวหนึ่งในแผนปฏิบัติราชการและในปีงบประมาณ พ.ศ. 2550 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้เลือก “ ระดับความสำเร็จของการจัดทำระบบบริหารความเสี่ยง ” เป็นหัวข้อการประเมินผลการปฏิบัติราชการตามคำรับรองการปฏิบัติราชการซึ่งเป็นตัวชี้วัดที่ 17 นอกจากนี้สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการได้ปฏิบัติตามระเบียบคณะกรรมการตรวจแผ่นดินว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานการควบคุมภายใน พ.ศ. 2544 ที่กำหนดให้ส่วนราชการต้องมีการประเมินความเสี่ยงและปรับปรุงระบบการควบคุมภายในด้วย รวมไปถึงมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 27 มีนาคม 2550 ที่เห็นชอบให้กระทรวงที่มีผู้ตรวจราชการจัดให้มีการวิเคราะห์ความเสี่ยงตามหลักธรรมาภิบาลของแผนงาน/โครงการที่จัดทำขึ้นตามนโยบายสำคัญของรัฐบาล โดยแนบผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงไปพร้อมกับคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2551²¹

กระบวนการบริหารความเสี่ยง

กระบวนการบริหารความเสี่ยง คือ การบริหารปัจจัยเสี่ยงและการควบคุมกระบวนการดำเนินงานต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร เพื่อหาสาเหตุที่องค์กรจะเกิดความเสียหาย แล้วนำมาจัดลำดับความเสี่ยง พร้อมทั้งกำหนดขนาดของความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตให้อยู่ในระดับที่องค์กรรับได้ กระบวนการในการบริหารความเสี่ยง มีขั้นตอนที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ (Objectives Establishment)

การดำเนินกิจกรรมภายใต้การบริหารความเสี่ยง องค์กรจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ขึ้นมาก่อน เพื่อให้บุคคลในองค์กรสามารถวิเคราะห์ความเสี่ยงในระดับหน่วยงานต่าง ๆ การกำหนดวัตถุประสงค์ถือเป็นการระดมสมอง เพื่อค้นหาความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น โดยการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ดีนั้น ควรยึดหลัก SMART ซึ่งประกอบด้วย

- 1.1 Specific หมายถึง เฉพาะเจาะจง ทุกคนควรเข้าใจตรงกัน
- 1.2 Measurable หมายถึง สามารถวัดได้ในเชิงปริมาณและคุณภาพ
- 1.3 Attainable หมายถึง สามารถบรรลุผลได้
- 1.4 Relevant หมายถึง มีความสัมพันธ์กับนโยบายหลัก
- 1.5 Timely หมายถึง มีการกำหนดเวลาในการดำเนินการ

---

²⁰ นฤมล สะอาดโฉม , การบริหารความเสี่ยงองค์กร (กรุงเทพมหานคร : บริษัทฐานการพิมพ์ จำกัด , 2550) , 155 - 156 .

²¹ แผนบริหารความเสี่ยงของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่คณะกรรมการ และคณะ , “ เอกสารประกอบการประชุมแผนสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ , ” 27 เมษายน 2550 .

หลังจากกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อต้องการจัดการกับความเสี่ยงแล้ว องค์กรจำเป็นต้องจัดกลุ่มหรือแยกประเภท (Categories) ของความเสี่ยง เพื่อให้เห็นภาพรวมและทราบผลที่อาจมีและเกิดขึ้น ประกอบด้วย 1) การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านกลยุทธ์ ได้แก่ วัตถุประสงค์ในระดับสูงที่เกี่ยวกับแผนกลยุทธ์หรือสนับสนุนวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร 2) การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านการปฏิบัติการ ได้แก่ วัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงานรวมทั้งผลการดำเนินงาน 3) การกำหนดวัตถุประสงค์ด้านรายงาน ได้แก่ วัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลความเชื่อถือได้และความเป็นประโยชน์ของรายงาน ทั้งรายงานสำหรับบุคคลภายนอกและภายในองค์กร ครอบคลุมทั้งรายงานทางบัญชีการเงินหรือรายงานการปฏิบัติงานด้านอื่น 4) วัตถุประสงค์ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ได้แก่ วัตถุประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่กำหนด

2. การค้นหาความเสี่ยง (Risk Identification)

การค้นหาความเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อการทำงาน พร้อมกับประเมินความรุนแรงที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลาที่เกิดความเสี่ยงนั้น เพื่อให้องค์กรสามารถนำความเสี่ยงมาจัดลำดับความสำคัญลงในคู่มือความเสี่ยง ซึ่งวิธีการในการค้นหาความเสี่ยงสามารถค้นหาโดยเริ่มต้นจากการวิเคราะห์ความเสี่ยงที่มีผลกระทบ ในเบื้องต้นอาจใช้วิธีการประเมินความเสี่ยง โดยใช้หลักการวิเคราะห์ SWOT ซึ่งหมายถึงการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) โอกาส (Opportunity) และอุปสรรค (Threat) ในการวิเคราะห์ SWOT สามารถวิเคราะห์โดยแบ่งความเสี่ยงออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ตามแหล่งกำเนิดคือ

2.1 ความเสี่ยงที่เกิดจากภายในองค์กร (Internal Risk) เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นภายในองค์กร ที่ผู้บริหารสามารถจัดการได้ ประกอบด้วย

2.1.1 ความเสี่ยงด้านการบริหาร (Management Risk) เช่น ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ ความเสี่ยงด้านการกำหนดระบบงาน และบุคลากรด้านบริหารความเสี่ยงทางด้านการบริหารการทำงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ความเสี่ยงจากความขัดแย้ง ความเสี่ยงทางด้านการสูญเสียบุคลากรที่สำคัญ ความเสี่ยงทางด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน เป็นต้น

2.1.2 ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operation Risk) เช่น ความเสี่ยงทางด้านชื่อเสียงและการยอมรับ ความเสี่ยงทางด้านการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ความเสี่ยงทางด้านบริการไม่ทันเวลา ความเสี่ยงทางด้านวัตถุดิบ และขั้นตอนในการผลิต ความเสี่ยงจากทรัพยากรมนุษย์ ความเสี่ยงจากการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ความเสี่ยงจากระบบควบคุมที่ไม่มีประสิทธิผล เป็นต้น

2.1.3 ความเสี่ยงทางการเงิน (Financial Risk) เช่น ความเสี่ยงที่มีผลต่อสภาพคล่องขององค์กร ความเสี่ยงด้านเงินทุน ความเสี่ยงด้านการลงทุน ความเสี่ยงจากความคุ้มค่าในการลงทุน ความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ย ความเสี่ยงจากอัตราแลกเปลี่ยน เป็นต้น

2.2 ความเสี่ยงที่เกิดจากภายนอก (External Risk) เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นภายนอกองค์กร ที่ผู้บริหารไม่สามารถจัดการได้ แต่สามารถควบคุมและหลีกเลี่ยงได้ ประกอบด้วย

2.2.1 ความเสี่ยงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ (Social Risk and Economic Risk) เช่น ความเสี่ยงจากพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงต่อความพึงพอใจในสินค้าและบริการ ความเสี่ยงจากอัตราดอกเบี้ย ความเสี่ยงจากอัตราเงินเฟ้อ ความเสี่ยงจากราคาน้ำมัน เป็นต้น

2.2.2 ความเสี่ยงทางด้านกฎหมายและการเมือง (Regulatory Risk and Political Risk) เช่น ความเสี่ยงจากกฎระเบียบของรัฐ กฎหมายแรงงาน เสถียรภาพของรัฐบาล ความมั่นคงทางการเมือง เป็นต้น

2.2.3 ความเสี่ยงที่เกิดจากการแข่งขัน (Competitive Risk) เช่น ความเสี่ยงจากธุรกิจเครือข่าย ความเสี่ยงจากนวัตกรรม ความเสี่ยงจากการตั้งราคา ความเสี่ยงจากการส่งเสริมการตลาด ความเสี่ยงจากคุณภาพสินค้า ความเสี่ยงจากความต้องการของลูกค้า ความเสี่ยงที่เกิดจากเทคโนโลยีที่ล้ำสมัย เป็นต้น

2.2.4 ความเสี่ยงที่เกิดจากผู้ขาย (Supplier Risk) เช่น ความเสี่ยงจากราคาสินค้า ความเสี่ยงจากการส่งสินค้าไม่ทันตามกำหนด ความเสี่ยงในการประกันสินค้า ความเสี่ยงในการเรียกร้องค่าเสียหาย ความเสี่ยงในการรับและส่งคืนสินค้า เป็นต้น

ในการค้นหาความเสี่ยงดังกล่าว ผู้บริหารสามารถนำการระดมสมอง การออกแบบสอบถาม การสำรวจวิจัย การประชุมเชิงปฏิบัติการระหว่างฝ่ายบริหาร ผู้ปฏิบัติงานและผู้เชี่ยวชาญ การเก็บสถิติหรือการวิเคราะห์ความผิดพลาดคลาดเคลื่อนที่เกิดขึ้นในอดีต หรือจากคำร้องเรียนการสำรวจวิจัยและการวิเคราะห์การแข่งขัน การวิเคราะห์ตลาด การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและทัศนคติ เพื่อนำมาทำการจัดระดับความสำคัญ เพื่อใช้ในการประเมินความเสี่ยงในขั้นต่อไป

3. การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

การประเมินความเสี่ยงเป็นการวิเคราะห์และจัดระดับความเสี่ยง ซึ่งนิยมพิจารณาจากความน่าจะเป็นและผลกระทบในการจัดระดับความเสี่ยงขององค์กร การประเมินความเสี่ยงจะต้องระบุถึงระดับความรุนแรงและโอกาสของการเกิดความเสี่ยง พร้อมทั้งกำหนดระดับความเสี่ยงที่เห็นว่าเป็นความเสี่ยงลำดับสูง และแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงนั้น ๆ เมื่อได้ค่าระดับความเสี่ยงแล้ว ผู้บริหารควรกำหนดระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ และความเสี่ยงที่ชอบ ทั้งนี้ในการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลก็คือการบริหารความเสี่ยงที่ทำให้ความเสี่ยงในแต่ละเหตุการณ์หรือแต่ละวัตถุประสงค์อยู่ในระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ตามเกณฑ์ที่ผู้บริหารระดับสูงในองค์กรกำหนดไว้

4. การสร้างแผนจัดการความเสี่ยง (Risk Management Planning)

การสร้างแผนจัดการความเสี่ยง คือ การหาวิธีการที่เหมาะสม เพื่อใช้ในการจัดการแต่ละความเสี่ยงให้ลดความรุนแรงลง หรือเกิดขึ้นให้น้อยลง หรือกำหนดมาตรการในการควบคุมดูแลไม่ให้เกินระดับที่อันตราย โดยมีวิธีการในการจัดทำแผนจัดการความเสี่ยง ดังนี้

4.1 ระบุกลยุทธ์ วิธีการ มาตรการที่เป็นทางเลือก เพื่อกำจัดหรือลดความเสี่ยง และศึกษาความเป็นไปได้และค่าใช้จ่ายในแต่ละทางเลือก

4.2 เลือกวิธีการที่ดีที่สุด โดยกำหนดผู้รับผิดชอบ ระยะเวลา เพื่อกำหนดแผนงาน Action Plan และมาตรการในการติดตามผล

4.3 ขออนุมัติแผนจัดการความเสี่ยง

4.4 รายงานผลการประเมินความเสี่ยงให้ผู้บริหารระดับสูงและคณะกรรมการตรวจสอบ

ในการจัดทำแผนการจัดการความเสี่ยงขึ้น เพื่อให้องค์กรสามารถบริหารจัดการ ความเสี่ยงที่อาจเกิดและมีผลกระทบในองค์กรได้อย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพมีประสิทธิผล เพื่อให้ภายในองค์กรมีแผนในการจัดการความเสี่ยงที่มีมาตรฐานเดียวกัน ผู้บริหารควรให้แต่ละ หน่วยงานจัดทำคู่มือในการบริหารความเสี่ยง โดยกำหนดให้มีส่วนประกอบดังนี้

- โครงสร้างของการบริหารความเสี่ยงขององค์กร
- นโยบาย วัตถุประสงค์ ขอบเขตของการดำเนินงาน ระยะเวลา และกิจกรรมใน การดำเนินการ รวมถึงการกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน
- การระบุความเสี่ยง เป็นการพิจารณาว่ามีความเสี่ยงใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับ การดำเนินงานในองค์กร เช่น ความเสี่ยงทางการเงินหรือความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน
- การระบุถึงความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นได้จากความเสี่ยงแต่ละประเภท และมี การจัดลำดับความเสี่ยงจากผลการวิเคราะห์ความเสียหาย
- การกำหนด และคัดเลือกวิธีการจัดการต่อความเสี่ยงที่ระบุไว้ โดยพิจารณาถึง ผลกระทบและโอกาสที่เกิดค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์ที่ได้รับ และระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ของ ความเสี่ยงที่เหลืออยู่ขององค์กร
- การทำรายงานการบริหารความเสี่ยง และการประเมินผลของการบริหารความเสี่ยง ต่อผู้บริหารในองค์กร

5. การควบคุมความเสี่ยงและประเมินผล (Risk Control and Evaluation)

ความสำเร็จหรือล้มเหลวในการบริหารความเสี่ยงนั้น ขึ้นอยู่กับการควบคุมที่เป็น กระบวนการปฏิบัติงานที่ทุกคนในองค์กร ตั้งแต่ระดับผู้บริหารจนถึงพนักงานได้กำหนดขึ้น เพื่อสร้าง ความเชื่อมั่นว่าองค์กรสามารถดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ซึ่งหากพบว่าวิธีการที่ใช้ไม่ สามารถสนองตอบวัตถุประสงค์นั้นได้ก็จะต้องทบทวนและปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมต่อไป

กลยุทธ์ในการควบคุมความเสี่ยง

1. การยอมรับความเสี่ยง (Risk Acceptance) ผู้บริหารอาจจำเป็นต้องยอมรับกับ ความเสี่ยงที่เกิดขึ้น เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการจัดการ หรือจากการสร้างระบบการควบคุมที่อาจมี มูลค่าสูงกว่าผลลัพธ์ที่ได้ แต่ก็ต้องมีมาตรการติดตามและกำกับดูแลอยู่ตลอดเวลา
2. การหลีกเลี่ยงความเสี่ยง (Risk Avoidance) ผู้บริหารจะต้องตรวจสอบว่ามีความเสี่ยง อะไรบ้างที่ต้องพบ ถ้าสามารถหลีกเลี่ยงได้ ผู้บริหารก็ควรที่จะหลีกเลี่ยง เพื่อมิให้ธุรกิจต้องเผชิญกับ ความเสี่ยงดังกล่าว เช่น ลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานและลดขอบเขต การดำเนินงาน เป็นต้น
3. การลดความเสี่ยง (Risk Reduction) เป็นกลยุทธ์ที่สำคัญที่ผู้บริหารควรเลือกใช้ เมื่อไม่ สามารถหลีกเลี่ยงหรือป้องกันความเสี่ยงได้ ก็จะต้องพยายามลดความเสี่ยง รวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้น จากความเสี่ยงให้เหลือน้อยที่สุด

4. การกระจายความเสี่ยง (Risk Sharing) การดำเนินธุรกิจที่มีความเสี่ยงสูง ธุรกิจอาจไม่สามารถแบกรับความเสียหายจากความเสี่ยงไว้ได้เองทั้งหมด ผู้บริหารควรหาผู้ร่วมรับความเสียหายนั้น เพื่อเป็นการกระจายความเสี่ยงออกไป

ในการติดตามและประเมินผล เป็นการประเมินการบริหารความเสี่ยงทั้งระบบว่าสามารถครอบคลุมทั้งหมดและสามารถป้องกันแก้ไขความเสี่ยงได้หรือไม่ หลังจากได้ทำแผนการลดความเสี่ยงและวางแผนแก้ปัญหา เพื่อนำไปปฏิบัติแล้ว ในการติดตามและประเมินผล ควรจัดทำเป็นรายงานเพื่อใช้ในการติดตามดูแลและจัดประชุมทบทวนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าของการบริหารความเสี่ยงที่ได้จัดทำขึ้น²²

กฎหมายความรับผิดทางละเมิด

ทฤษฎีความรับผิดทางละเมิด

แนวความคิดเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดในระบบกฎหมายจารีตประเพณีนั้นได้แก่แนวคิดก่อนคริสตศตวรรษที่ 19 ที่ถือว่าเมื่อมีความเสียหายต้องมีการชดเชยเยียวยา แนวคิดนี้มีพื้นฐานมาจากหลักการคุ้มครองสิทธิของบุคคลในอันที่จะไม่ถูกทำให้เสียหาย ดังนั้นทฤษฎีว่าด้วยความรับผิดในแนวคิดนี้ไม่พิจารณาถึงองค์ประกอบภายในด้านจิตใจของผู้กระทำ เท่ากับมุ่งคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย ทั้งนี้เพราะถือว่าความคิดของมนุษย์อันเป็นองค์ประกอบภายในจิตใจไม่อาจถูกพิจารณาได้ ส่วนอีกแนวคิดหนึ่งถือว่า ความเสียหายที่จะมีผู้รับผิดชอบชดเชยเยียวยาให้ได้นั้นต้องเกิดจากการกระทำของบุคคล ซึ่งจงใจกระทำหรือกระทำลงโดยขาดความระมัดระวังเท่านั้น ทั้งนี้เพราะแนวคิดนี้มีพื้นฐานจากหลักการคุ้มครองเสรีภาพของบุคคลผู้กระทำมากกว่ามุ่งคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย

ในยุคก่อนคริสตศตวรรษที่ 19 กฎหมายละเมิดมุ่งคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของบุคคล ดังนั้นทฤษฎีความรับผิดทางละเมิดจึงมิได้เน้นที่ความจงใจหรือประมาทเลินเล่อแต่พิเคราะห์ถึงความเสียหายมากกว่า และถือว่าผู้ก่อให้เกิดความเสียหายต้องรับผิด ต่อมาทฤษฎีนี้ได้รับอิทธิพลจากศาสนาอย่างมากขึ้นและถือว่าผู้ละเมิดเป็นผู้ประพฤติดีศีลธรรมไปในตัว และขยายหลักความรับผิดในทางละเมิดไปสู่เกณฑ์ที่ต้องพิจารณาการจงใจกระทำ ทำให้ความรับผิดในละเมิดจะเกิดแต่เฉพาะกรณีละเมิดโดยจงใจกระทำหรือประมาทเลินเล่อเท่านั้น เท่ากับเป็นการคุ้มครองประโยชน์ของการใช้เสรีภาพของบุคคลตามแนวคิดประการที่สอง

ปลายศตวรรษที่ 19 แนวทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดในละเมิดชัดเจนมากขึ้นว่าจะต้องมีความผิดจึงจะมีความรับผิดได้ ที่เรียกว่า Fault Theory เชื่อกันว่าเป็นแนวคิดซึ่งได้รับอิทธิพลจากระบบการค้าเสรี Laissez – faire และการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป ทฤษฎีความผิดนี้เชื่อว่าจะช่วยทำให้เกิดความกล้าเสี่ยงต่อการดำเนินกิจการต่าง ๆ ได้มากขึ้น เพราะทฤษฎีให้รับผิดโดยปราศจากความผิดนั้นขัดขวางต่อความเจริญทางอุตสาหกรรม ผู้ประกอบกิจการต้องรับผิดโดยไม่มีข้อแก้ตัว

---

²² ธนพงศ์ วุ่นแสง , “ การบริหารความเสี่ยง : ความท้าทายของผู้บริหารยุคใหม่ , ”
หาดใหญ่วิชาการ 4 , 7 - 8 (มิถุนายน – ธันวาคม 2549) : 81 - 85 .

ในปัจจุบันประเทศอุตสาหกรรมในยุโรปและอเมริกาต่างมองเห็นปัญหาของการเยียวยา
ชดใช้ เมื่อมีความเสียหายเกิดขึ้นจากการดำเนินชีวิต เช่น อุบัติเหตุทางยานยนต์ ความเสียหายจาก
การบริโภคสินค้าและบริการ กรณีเหล่านี้ผู้เสียหายต้องพิสูจน์ความผิดของผู้ละเมิด แต่เป็นการยาก
มากที่ผู้เสียหายจะพิสูจน์ได้ว่าผู้ใดต้องรับผิดชอบเพราะจงใจทำให้เสียหายหรือประมาทเลินเล่อใน
การผลิตสินค้าหรือให้บริการ

ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับการชดใช้เยียวยาในทางละเมิดจึงย้อนกลับไปสู่สมัยเริ่มแรกคือเน้น
ความเสียหายไม่เน้นที่ความผิด เรียกว่าทฤษฎีความรับผิดชอบเด็ดขาด (Strict liability) มีการนำเอา
แนวคิดนี้ไปบัญญัติในกฎหมายเกี่ยวกับความเสียหายอันเกิดจากยานพาหนะหรือกฎหมายเกี่ยวกับ
การบินพาณิชย์ กฎหมายเกี่ยวกับความเสียหายจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ กฎหมายค่าทดแทน
ความเสียหายในการทำงาน เป็นต้น

ข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการใช้ทฤษฎีความรับผิดชอบเด็ดขาดยังมีอยู่บ้าง เช่น ฝ่ายผู้ประกอบการธุรกิจ
หรือเจ้าของกิจการที่เป็นอันตราย อ้างว่าการโยนภาระความรับผิดชอบตามทฤษฎีนี้ทำให้อุตสาหกรรม
หยุดชะงักและต้นทุนการผลิตสูงเพราะต้องผลิตให้มีคุณภาพระดับที่ปลอดภัยอย่างไม่มีข้อบกพร่อง
และในที่สุดย่อมกระทบกระเทือนผู้บริโภค เพราะผู้ผลิตย่อมผลักภาระนี้ไปที่ราคาสินค้า อย่างไรก็ตาม
ตามทฤษฎีความรับผิดชอบเด็ดขาดก็ยังเป็นที่ยอมรับว่าเป็นความจำเป็นที่จะต้องให้ผู้เสียหายได้รับการ
เยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นในชีวิตปัจจุบันนี้ เพราะเป็นเรื่องยากแก่การพิสูจน์ถึงความจงใจ
หรือประมาทเลินเล่อ ถ้าผู้เสียหายจะต้องพิสูจน์ให้ได้ถึงความจงใจหรือประมาทเลินเล่อเกี่ยวกับ
การผลิตหรือการใช้สินค้าซึ่งมีความสลับซับซ้อนมาก คงไม่มีผู้เสียหายคนใดได้รับการชดใช้

ระบบที่มีบทบาทช่วยให้การเยียวยาชดใช้ความเสียหายในปัจจุบันยุติธรรมมากขึ้น ได้แก่
ระบบประกันภัย ซึ่งในประเทศที่มีความเจริญทางอุตสาหกรรมมากจะมีระบบประกันภัยเพื่อ
ความเสียหายของบุคคลที่สามที่มั่นคงและได้รับความนิยมนักกว้างขวางมาก ระบบประกันภัยนี้จะ
กระจายภาระต้นทุนของผู้ผลิตได้อย่างดี ช่วยทำให้สมาชิกในสังคมแบกภาระการเสี่ยงต่อ
ความเสียหายมากขึ้น โดยนัยนี้ถือว่าเป็นกระบวนการทางสังคมที่ยุติธรรม เพราะสมาชิกในสังคมต่าง
ได้ประโยชน์จากการดำรงชีพอยู่ด้วยความสะดวกสบายจากผลิตภัณฑ์หรือกิจการที่เสี่ยงภัย ดังนั้น
การแบกภาระด้านราคาสินค้าที่บวกค่าเสี่ยงภัยไว้ในตัว เพื่อเวลาที่เกิดความเสียหายขึ้นแล้วจะมี
การชดใช้จากบริษัทประกันภัย จึงเป็นเรื่องที่ชอบด้วยเหตุผล

ดังนั้นสรุปได้ว่าทฤษฎีความรับผิดชอบในทางละเมิดเริ่มจากความรับผิดชอบเมื่อมีความเสียหายไปสู่
ความรับผิดชอบเพราะมีความผิด และเมื่อสภาพความเป็นอยู่ของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป หลักความรับผิด
เมื่อมีความผิดขาดความเหมาะสม ทฤษฎีเกี่ยวกับความรับผิดชอบก็กลับไปสู่หลักที่ถือว่าเมื่อมี
ความเสียหายย่อมต้องมีความรับผิด แต่เรียกชื่อใหม่ว่าเป็นความรับผิดชอบเด็ดขาด ที่มีส่วนช่วยให้
ผู้เสียหายได้รับการชดใช้เยียวยาโดยไม่ต้องพิสูจน์ความผิด ใช้ในละเมิดที่เกิดจากกิจการอันตรายและ
การบริโภคสินค้าและบริการอย่างไรก็ดี มีข้อโต้แย้งเรื่องภาระความรับผิดชอบของผู้ประกอบการธุรกิจ
ในการใช้หลักความรับผิดชอบเด็ดขาดนี้อยู่ไม่น้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นเกี่ยวกับมาตรฐาน
ความปลอดภัยของสินค้าและบริการซึ่งก่อให้เกิดภาระเรื่องทุนที่สูงขึ้น จนทำให้ธุรกิจแบกภาระไว้
เกินกว่าที่ควรจะเป็น อย่างไรก็ตามความเห็นฝ่ายข้างมากก็ยังคงเห็นว่า สังคมปัจจุบันต้องการ
มาตรฐานที่ปลอดภัยดีกว่าการเยียวยาชดใช้ และการเพิ่มภาระการลงทุน สามารถกระจายได้โดย

การบวกเข้าไปในราคาสินค้า และการเอาประกันความเสียหายอันเป็นการแบ่งเบาหรือกระจาย ความเสี่ยงภัยแก่สังคมได้โดยยุติธรรม

สำหรับกฎหมายลักษณะละเมิดของไทยได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 ลักษณะ 5 ตั้งแต่มาตรา 420 ถึงมาตรา 452 มีที่มาหรือเทียบเคียงจากกฎหมายลักษณะ ละเมิดและลักษณะหนี้ของประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายหลายประเทศด้วยกัน เป็นต้นว่า ประเทศเยอรมัน ประเทศสวีตเซอร์แลนด์ ประเทศญี่ปุ่น ในเรื่องทฤษฎีรับผิดชอบในทางละเมิดที่อธิบาย มาแล้วข้างต้นนั้น สำหรับกฎหมายไทยถือทฤษฎีความผิด คือ ต้องมีองค์ประกอบเรื่องจงใจหรือ ประมาทเลินเล่อในการกระทำให้เกิดเสียหาย และมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลจึงจะเป็น ละเมิด ทฤษฎีรับภัยไม่มีอิทธิพลโดยตรงในกฎหมายไทยส่วนทฤษฎีความรับผิดชอบเด็ดขาดมีอยู่ใน บทบัญญัติหลายมาตรา²³

แนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐในต่างประเทศ

1. สหราชอาณาจักร

แต่เดิมกฎหมายวางหลักให้กษัตริย์หรือรัฐไม่ต้องรับผิดตามหลัก “ King can do no wrong ” และถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องรับผิดเป็นส่วนตัวโดยตรง หากก่อให้เกิดความเสียหายแก่ ผู้ใด ถึงแม้ว่าการทำงานที่ทำนั้นจะเป็นการปฏิบัติราชการตามหน้าที่ อย่างไรก็ตามมีปรากฏในทางปฏิบัติ บ่อยครั้งที่รัฐบาลจ่ายค่าเสียหายให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกฟ้อง²⁴ เนื่องจากรัฐไม่ยอมรับผิดโดยตรง ตั้งแต่เริ่มแรก

ต่อมาจึงมีกฎหมาย “ Crown Proceedings Act 1947 ” บัญญัติให้ฟ้องเรียก ค่าเสียหายจากรัฐได้เหมือนรัฐในฐานะอย่างเอกชน โดยฟ้องหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องโดยตรงหรือ จะฟ้องตัว Attorney General ก็ได้ กรณีจึงเป็นหลักกฎหมายอย่างเดียวกับกรณีนายจ้างและลูกจ้าง เอกชนผู้เสียหายจึงยังอาจฟ้องต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐได้อยู่เช่นเดิม และเจ้าหน้าที่ของรัฐจะเป็นผู้รับผิดที่ แท้จริงในที่สุด โดยรัฐเป็นเพียงผู้รับผิดชอบแทนไปก่อนเท่านั้น โดยอาจจะฟ้องไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้ภายหลัง เจ้าหน้าที่ของรัฐจะอ้างว่าได้กระทำตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาไม่ได้ การคุ้มครอง ความรับผิดทางละเมิดจะมีสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐบางประเภทที่มีกฎหมายยกเว้นไว้โดยตรง เช่น ผู้ทำหน้าที่ตัดสินคดี เจ้าหน้าที่ในการสาธารณสุขหรือการไปรษณีย์ เป็นต้น²⁵

²³ สุศม ศุภนิติย์ , คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด , พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ , 2550) , 7 – 10 .

²⁴ S . A . de Smith , **Constitutional and Administrative Law 612** (2nd ed : 1973) , อ้างถึงใน ชาญชัย แสงศักดิ์ , **กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่และ ความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิด** , พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์ วิทยุชน จำกัด , 2558) , 22 .

²⁵ de Smith , Hepple , and Williams , **Administrative Law** (1 Halsbury's Laws of England 184 : 1972) , อ้างถึงใน ชาญชัย แสงศักดิ์ , **กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิด ของเจ้าหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิด** , พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิทยุชน จำกัด , 2558) , 22 .

มีการให้ความเห็นว่าโดยที่มีการใช้หลักกฎหมายเอกชนในเรื่องนี้ ถ้ากรณีใดรัฐมีส่วนต้องรับผิดชอบเพราะความประมาทหรือความบกพร่องในการควบคุมดูแลของภาครัฐเอง เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกฟ้องให้รับผิดชอบอาจฟ้องเรียกส่วนชดเชยของตนจากรัฐได้²⁶

2. สหรัฐอเมริกา

ระยะแรกกฎหมายวางหลักว่าข้าราชการต้องรับผิดชอบในผลละเมิด แต่ต่อมาก็พัฒนาไปตรงกันข้ามว่ารัฐไม่ต้องรับผิดชอบในผลละเมิด อย่างไรก็ตามหลักอันนี้ทยอยยกเลิกกันไปในแต่ละมลรัฐตามลำดับ และในระดับสหรัฐก็ยกเลิกไปโดย “ Federal Tort Claims Act 1946 ” แม้จะมีข้อยกเว้นบางประการแต่อาจกล่าวได้ว่าหลักความรับผิดชอบของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐต่อเอกชนนั้นเป็นไปตามกฎหมายละเมิดปกติ โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในผลที่ตนทำละเมิด แต่รัฐหรือองค์กรของรัฐหากถูกฟ้องจะต้องรับผิดชอบแทนในบางกรณีและฟ้องไล่เบี้ยเอาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐภายหลัง มลรัฐแคลิฟอร์เนียตรากฎหมายให้องค์กรของรัฐรับผิดชอบในผลแห่งการละเมิด เว้นแต่ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยเจตนาร้าย

ส่วนปัญหาว่ารัฐจะฟ้องไล่เบี้ยจากข้าราชการได้เพียงใดหรือผู้ใดจะเป็นผู้รับผิดชอบในชั้นที่สุดนั้น หลักกฎหมายยังไม่แน่ชัด ในมลรัฐแคลิฟอร์เนียได้กำหนดให้องค์กรของรัฐเป็นผู้รับผิดชอบในเสียหายโดยตรงหากเป็นการกระทำการไปในหน้าที่ โดยกำหนดว่าความรับผิดชอบขั้นที่สุดจะเป็นของเจ้าหน้าที่ของรัฐเฉพาะ เมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดย “ ฉ้อฉล ทุจริต หรือเจตนาร้าย ” เท่านั้น²⁷ แต่หลักในมลรัฐต่าง ๆ และระดับสหรัฐฯ ยังไม่แน่นอน บางกรณีวินิจฉัยให้รับผิดชอบในผลละเมิดแม้จะได้รับความว่ากระทำโดยประมาทก็ตาม สำหรับการช่วยชดเชยค่าเสียหายที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเสียไปนั้นก็มักมีปฏิบัติกันทั่วไป หากได้ความว่าเป็นการกระทำโดยเจตนาสุจริต มิใช่การกระทำโดยจงใจให้เสียหายหรือโดยเจตนาที่ไม่ชอบ และในระดับเทศบาลก็มีการจัดตั้งงบประมาณเพื่อใช้จ่ายในกรณีสุจริตดังกล่าว รวมทั้งการช่วยเหลือในการต่อสู้คดีของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกเอกชนฟ้องละเมิดด้วย²⁸ ในบางกรณีเป็นปัญหาบ่อยครั้งก็มีการแก้ไขกฎหมายเป็นเฉพาะเรื่องก็มี เช่น กรณีคนขับรถ

---

²⁶ Gyual Eorsi , *Private and Governmental Liability for the Torts of Employees and Organs* , (Int . Encyc . Comp . L., Ch 4 : 1972) p. 127 , อ้างไว้ใน ชาญชัย แสงศักดิ์ , *กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิด* , พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2558) , 22 .

²⁷ K . C . Davis , *Administrative Law Text* , (3rd ed ., 1972) p. 484 – 485 , อ้างไว้ใน ชาญชัย แสงศักดิ์ , *กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิด* , พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2558) , 23 .

²⁸ 63 Am Jur 2d , *Public Officers and Employees* s 303 (1972) , อ้างไว้ใน ชาญชัย แสงศักดิ์ , *กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิด* , พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2558) , 23 .

ของรัฐบาลสหรัฐฯ มีการแก้ไขกฎหมายในปี ค.ศ. 1961 ว่าหากทำการในหน้าที่และเกิดความเสียหายขึ้น สหรัฐฯ จะเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง คนขับรถจะไม่ถูกฟ้องเป็นส่วนตัว

นักกฎหมายอเมริกันยังรู้สึกไม่พอใจในระบบที่เป็นอยู่ แม้ว่าการให้ต้องรับผิดชอบในผลละเมิดของตนจะทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐระมัดระวังในการทำงานมากขึ้น แต่ขณะเดียวกันการวางหลักให้รับผิดชอบกว้างขวางเกินไปจะทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่กล้าตัดสินใจทำงานเพราะเกรงถูกฟ้องเรียกค่าเสียหาย และทำให้งานล่าช้าลงเพราะแต่ละคนพยายามหาวิธีการเอาตัวรอดออกไป²⁹ และในระบบงานปัจจุบันมีความซับซ้อนขึ้น บางกรณีมิใช่ความผิดของเจ้าหน้าที่รัฐเท่านั้น อาจเป็นความผิดพลาดของระบบราชการเองปะปนอยู่ด้วยก็ได้ ซึ่งสมควรมีการแยกขอบเขตให้แน่ชัด ในการสัมมนาระหว่างนักกฎหมาย นักเศรษฐศาสตร์และนักรัฐศาสตร์ที่คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยไมอามี จัดขึ้นในปี ค.ศ. 1977 ได้มีผู้ให้ข้อสังเกตในการสัมมนาว่า การให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรับผิดชอบต่อผลละเมิดเสมอไปจะไม่เป็นธรรม เพราะเจ้าหน้าที่ที่สุจริตแต่ฉลาดน้อยก็ยังคงก่อให้เกิดผลละเมิดและต้องรับผิดชอบโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้เงินเดือนที่เจ้าหน้าที่ได้รับอยู่ไม่อาจทำให้เป็นสัดส่วนกับความรับผิดชอบได้ เพราะเงินเดือนเป็นไปตามความสามารถ แต่การงานของรัฐใหญ่โตมากและอาจเกิดความเสียหายจำนวนมากก็ได้ หากวางหลักให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรับผิดชอบกว้างขวางมาก ก็ต้องเพิ่มรายได้ให้คุ้มกับความรับผิดชอบด้วย ซึ่งกระทำไม่ได้ง่ายนัก และเมื่อเปรียบเทียบกับแนวปฏิบัติทางภาคเอกชนแล้ว จะพบว่าแม้กฎหมายจะวางหลักให้นายจ้างฟ้องไล่เบี้ยความรับผิดชอบจากลูกจ้างได้ก็ตาม แต่ในกรณีไม่ร้ายแรงหรือประมาทธรรมดาในวงการเอกชนก็ไม่เคยฟ้องร้องให้ลูกจ้างของตนต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว นอกจากกรณีจะรุนแรงมากถึงระดับจะเลิกจ้างกันเท่านั้น จึงจะใช้สิทธิตามกฎหมายเช่นนั้น ในที่สุดก็มิใช่เสนอว่าควรให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรับผิดชอบเฉพาะเมื่อได้กระทำละเมิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น กรณีประมาทธรรมดาหรือไม่ร้ายแรงมากนักไม่ควรไปฟ้องไล่เบี้ยให้ต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัว³⁰

3. เยอรมัน

เยอรมันเป็นประเทศที่มีระบบกฎหมายปกครองแยกต่างหากจากหลักกฎหมายเอกชน กรณีนายจ้างลูกจ้างตามปกติเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 831 ซึ่งเมื่อนายจ้างจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้ไปแล้ว ก็อาจฟ้องไล่เบี้ยเอาจากลูกจ้างได้ตามประมวลกฎหมายแพ่ง มาตรา 840 วรรคสอง แต่หลักในกรณีส่วนราชการแต่เดิมมีกำหนดความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้โดยเฉพาะ

---

²⁹ J . L . Mashaw , *Civil Liability of Government Officers : Property and Official Accountability* , 42 Law and Contemporary Problems 8 , (1978) p. 26 , อ้างไว้ในชาญชัย แสวงศักดิ์ , *กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิด* , พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2558) , 23 .

³⁰ “ Discussion ” 42 Law and Contemporary Problems 80 , 102 and 111 (1978) , อ้างไว้ในชาญชัย แสวงศักดิ์ , *กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิด* , พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2558) , 24 .

ในมาตรา 839 แห่งประมวลกฎหมายแพ่ง ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กระทำความผิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อจะต้องรับผิดชอบเป็นส่วนตัวต่อผู้ได้รับความเสียหาย

แต่หลักนี้ต่อมาถูกเปลี่ยนแปลงไปโดยกฎหมายปี ค.ศ. 1910 และมาตรา 131 ของรัฐธรรมนูญปี ค.ศ. 1919 โดยรัฐและองค์กรของรัฐจะเป็นผู้รับผิดชอบในผลละเมิดที่เกิดต่อเอกชนโดยตรงเป็นเบื้องต้น ซึ่งตามมาตรา 34 ของรัฐธรรมนูญ ปี ค.ศ. 1949 ก็กำหนดหลักเช่นเดียวกันโดยรัฐจะต้องรับผิดชอบต่อการละเมิดทุกอย่างที่กระทำโดยผู้ซึ่งใช้อำนาจของรัฐ และรัฐจะเป็นผู้ฟ้องไล่เบี้ยเอาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้กระทำละเมิดในภายหลังแต่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะถูกไล่เบี้ยเฉพาะเมื่อตนกระทำละเมิดโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น ส่วนกรณีละเมิดโดยประมาทเพียงเล็กน้อยจะไม่มี การฟ้องไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนั้นในระบบของเยอรมันเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ทำละเมิดจะไม่ถูกฟ้องโดยตรงในศาล³¹

สำหรับการจดทะเบียนเกี่ยวกับข้อสังหาริมทรัพย์ โดยผิดพลาดที่รัฐจะต้องรับผิดชอบนั้นได้มีการแก้ไขกฎหมายขึ้นโดยเฉพาะตั้งแต่ ค.ศ. 1935 แล้ว โดยรัฐจะฟ้องไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเฉพาะกรณีที่กระทำการโดยจงใจและโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น³²

4. สวิตเซอร์แลนด์

เดิมเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจถูกฟ้องให้รับผิดชอบในทางละเมิดโดยตรง แต่ปัจจุบันได้มีกฎหมายปี ค.ศ. 1958 ยึดหลักอย่างเดียวกับเยอรมัน โดยรัฐเป็นผู้รับผิดชอบในผลละเมิด เจ้าหน้าที่ของรัฐจะไม่ถูกฟ้องโดยตรง ส่วนในกรณีที่รัฐต้องรับผิดชอบจะมีการฟ้องไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่ของรัฐเฉพาะกรณีที่กระทำละเมิดโดยจงใจหรือโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น³³

5. ฝรั่งเศส

ฝรั่งเศสเป็นประเทศที่มีระบบกฎหมายปกครองเกี่ยวกับเรื่องละเมิดแยกต่างหากจากกรณีกฎหมายเอกชน และยอมรับกันมานานแล้วว่ารัฐจะต้องรับผิดชอบในการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐ สำหรับเรื่องละเมิดทางปกครองนั้นได้วางหลักไว้ว่าจะต้องมีหลักเกณฑ์เฉพาะเพื่อความเหมาะสมของระบบราชการและการประสานสิทธิและประโยชน์ของรัฐและเอกชน และจากที่พัฒนามาจนถึงปัจจุบันได้มีการจำแนกความรับผิดชอบออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

³¹ Gyal Eorsi , *Private and Governmental Liability for the Torts of Employees and Organs* , Int. Encyc . Comp . L., Ch 4 p. 127 (1972) , อ้างไว้ใน ชาญชัย แสงศักดิ์ , *กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิด* , พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2558) , 25 .

³² E . J . Cohn , *1 Manual of German Law* , p. 169 (1968) , อ้างไว้ใน ชาญชัย แสงศักดิ์ , *กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิด* , พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2558) , 25 .

³³ Gyal Eorsi , *Private and Governmental Liability for the Torts of Employees and Organs* , Int. Encyc . Comp . L., Ch 4 p. 128 (1972) , อ้างไว้ใน ชาญชัย แสงศักดิ์ , *กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิด* , พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2558) , 25 .

5.1 “ faute personelle ” เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดโดยวัตถุประสงค์ส่วนตัว กรณีนี้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรับผิดชอบเองในการเยียวยาผู้เสียหาย รัฐจะไม่เข้าไปรับผิดชอบด้วย เช่น เจ้าหน้าที่ศุลกากรใช้ปืนราชการไปทำละเมิดนอกเวลาปฏิบัติหน้าที่

5.2 “ faute de service ” เป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐก่อให้เกิดความเสียหายแก่เอกชนในการปฏิบัติหน้าที่ และไม่มีวัตถุประสงค์ไม่ชอบเป็นส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐปะปนในการกระทำเช่นนั้น ในกรณีนี้รัฐจะเป็นผู้รับผิดชอบในความเสียหายโดยตรง เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ต้องรับผิดชอบและจะไม่ถูกฟ้องเป็นส่วนตัว

5.3 “ Cumul ” เป็นกรณีการกระทำละเมิดที่มีความรับผิดชอบกันทั้งความรับผิดของรัฐและของเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นส่วนตัว ขอบเขตความรับผิดในประเภนี้ค่อนข้างจะกว้างขวาง โดยเป็นนโยบายทางกฎหมายที่จะช่วยผู้เสียหายให้ได้รับการเยียวยาเพราะอาจเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่มีเงินพอจะชดใช้ได้ดีพอก็ได้ และรัฐเองก็สมควรมีระบบในการบริหารที่จะคอยควบคุมดูแลเจ้าหน้าที่ของรัฐให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมด้วย ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นส่วนตัวหรือจะฟ้องร้องรัฐโดยตรงก็ได้ ส่วนในระหว่างรัฐกับเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นจะมีการฟ้องไล่เบียดกันได้ตามความรุนแรงแห่งการกระทำ

ส่วนความรับผิดของแต่ละฝ่ายที่จะต้องเป็นไปตามสัดส่วน และการฟ้องไล่เบียดจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในการละเมิดแบบผสม ในส่วนที่เกี่ยวกับรัฐมีความบกพร่องทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐนำทรัพย์สินของทางราชการไปใช้ส่วนตัว เห็นว่าหากให้เจ้าหน้าที่ของรัฐรับผิดชอบเสมอไปแล้วเจ้าหน้าที่ของรัฐจะไม่กล้าตัดสินใจทำงานต่าง ๆ ได้เต็มที่ รัฐจึงฟ้องไล่เบียดเฉพาะในกรณีที่มีการกระทำละเมิดโดยจงใจ โดยเจตนาร้าย หรือโดยการประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น³⁴ และกรณีเกี่ยวพันโดยใกล้ชิดกับหลักการบริหารงานบุคคลประเด็นในแง่นี้จึงไม่ใช่เรื่องของการมุ่งคุ้มครองเอกชนผู้เสียหายให้ได้รับการเยียวยาเท่านั้น แต่เป็นลักษณะในทางวินัยรับการเยียวยาเท่านั้น แต่เป็นลักษณะในทางวินัยอย่างหนึ่ง ดังนั้นในกรณีกระทำละเมิดร่วมกันหลายคน จึงไม่มีหลักต้องรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วมต่อรัฐ แต่ศาลจะกำหนดค่าสินไหมทดแทนสำหรับผู้ร่วมกระทำผิดแต่ละคนเป็นรายบุคคลตามความรุนแรงของความผิดแต่ละคน โดยคำนึงถึงตำแหน่งและหน้าที่ที่รับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละคนด้วย³⁵

---

³⁴ B. Schwartz , *French Administrative Law and the Common Law World* , p. 169 (1968) , อ้างไว้ใน ชาญชัย แสงศักดิ์ , *กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิด* , พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์ วิญญูชน จำกัด , 2558) , 26 .

³⁵ M. Long , P. Weil , and G. Braibant , *Les Grands Arrêts de la Jurisprudence Administrative* , p. 372 - 382 (1974) , อ้างไว้ใน ชาญชัย แสงศักดิ์ , *กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิด* , พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2558) , 26 .

โดยสรุปในความสัมพันธ์ตามหลักกฎหมายเอกชน ได้มีการวางหลักให้ลูกจ้างเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง โดยนายจ้างเป็นเพียงแต่รับผิดชอบแทนไปก่อนและฟ้องไล่เบี้ยได้ที่หลัง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาเป็นสำคัญ แต่ตามความเป็นจริงการฟ้องไล่เบี้ยจากลูกจ้างจริงมีน้อย เพราะความสัมพันธ์ในการจ้างแรงงาน การใช้หลักเคร่งครัดไปอาจเกิดปัญหาเกี่ยวกับสภาพแรงงานได้ในกรณีประมาทเพียงเล็กน้อย ทางปฏิบัติจึงไม่มีการเรียกร้องกัน หนึ่งในหลักกฎหมายเรื่อง “ culpa in eligendo ” มานานแล้วว่า นายจ้างมีส่วนรับผิดชอบในฐานะเจ้าของกิจการที่จะต้องคอยควบคุมและคัดเลือกหาลูกจ้างอยู่ด้วย แต่การวางหลักให้แน่ชัดว่าควรเป็นเช่นใด ยังมีได้รับความสนใจเท่าที่ควรตรงกันข้ามกับการจ้างในภาครัฐบาลซึ่งความรับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ มีอยู่สูงมาก การจะไล่เบี้ยจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในกรณีใดได้เพียงใดจึงได้รับความสนใจมากกว่า เพราะนอกจากค่าเสียหายจะ สูงแล้วยังเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล (วินัย) และประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (การกล้าตัดสินใจ) อีกด้วย หลักในทางกฎหมายปกครองของประเทศหลายประเทศจึงแน่ชัดขึ้นว่า กรณีประมาทปกติจะไม่มี การฟ้องไล่เบี้ย ทั้งนี้เพื่อประสิทธิภาพในการบริหารเพราะการตัดสินใจผิดเล็กน้อยอาจเกิดขึ้นได้เสมอ³⁶ ดังนั้นต่างประเทศหลายประเทศจึงมีกฎหมายให้คงฟ้องไล่เบี้ยแต่กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐจงใจให้เสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น การพัฒนามายังข้อยูตินี้จะสะท้อนให้เห็นชัดว่าความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นกฎหมายวางข้อจำกัดความรับผิดไว้มากกว่ากฎหมายในภาคเอกชน และการวางหลักเฉพาะในภาครัฐเช่นนี้น่าจะเป็นแนวทางที่เหมาะสมมากกว่า แม้แต่ในประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งใช้หลักกฎหมายเอกชนเป็นหลักก็มีแนวโน้มตามทางปฏิบัติเช่นนี้เช่นกัน

**แนวความคิดเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐในประเทศไทยก่อนมีการตรา
กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่**

1. ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์

ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์ อำนาจในการปกครองประเทศเป็นของพระมหากษัตริย์ การฟ้องร้องพระมหากษัตริย์หรือส่วนราชการต่าง ๆ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำการในพระปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ไม่อาจกระทำได้ การฟ้องให้ข้าราชการรับผิดด้วยประการใด ๆ ก็ต้องเอาเนื้อความนั้นขึ้นบังคมทูลพระกรุณาให้ทราบก่อนตามกฎหมายตราสามดวงลักษณะอาญาหลวง มาตรา 28 ต่อมาได้มีการแก้ไขหลักเกณฑ์ดังกล่าว ถ้าเป็นเพียงสินไหมพินัยให้ศาลพิจารณาพิพากษาไปตามพระราชกำหนดกฎหมายโดยไม่ต้องนำเนื้อความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาก่อน เว้นแต่คดีนั้นจะต้อง ตีโทษ จำจอง

สำหรับการฟ้องกระทรวง ทบวง กรม ในฐานะที่เป็นหน่วยราชการของพระมหากษัตริย์นั้น ศาลฎีกาของไทยได้กำหนดหลักการฟ้องคดีที่เกี่ยวกับสัญญาหรือละเมิดไว้ในปี ร.ศ. 121 โดยคำ

---

³⁶ Gyual Eorsi , *Private and Governmental Liability for the Torts of Employees and Organs* , Int. Encyc . Comp . L., Ch 4 p. 145 (1972) , อ้างไว้ใน ชาญชัย แสงศักดิ์ , *กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิด* , พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2558) , 27 .

พิพากษาศาลฎีกาที่ 520/121 ว่ากระทรวงและกรมที่ถูกฟ้องจะไม่ยอมตกเป็นจำเลยก็ได้ ในปี ร.ศ. 129 กระทรวงยุติธรรมได้ออกกฎเสนาบดีที่ 60 ลงวันที่ 28 พฤษภาคม ร.ศ. 129 รับรองสิทธิของกระทรวงและกรมไว้โดยชัดเจนว่า เมื่อถูกฟ้องแล้วกระทรวงหรือกรมจะมาเป็นจำเลยหรือไม่ก็ได้ ศาลไม่มีอำนาจบังคับ เป็นหน้าที่ของโจทก์ต้องทูลเกล้าฯ ถวายฎีกา หรือกระทรวงและกรมยอมมาเป็นจำเลยเอง เมื่อผู้เสียหายได้รับความเดือดร้อนเสียหาย มีอาจฟ้องกระทรวงและกรมได้ โดยที่กระทรวงและกรมไม่ยอมเป็นจำเลยแล้ว ก่อให้เกิดปัญหาว่าผู้เสียหายจะฟ้องข้าราชการให้รับผิดชอบส่วนตัวได้หรือไม่ ในกรณีนี้ศาลไทยในขณะนั้นยึดตามกฎหมายอังกฤษ คือ ต้องฟ้องข้าราชการให้รับผิดชอบส่วนตัว

2. ในสมัยที่มีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว

ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว แต่ยังไม่มียกกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อเอกชนในการปฏิบัติหน้าที่ เมื่อมีการนำคดีขึ้นสู่ศาล ศาลก็ได้นำหลักกฎหมายเอกชนว่าด้วยละเมิดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มาตรา 420 - 452) มาใช้บังคับ ซึ่งพอสรุปหลักกฎหมายที่นำมาใช้บังคับกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐและปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ดังนี้

2.1 โครงสร้างการรับผิดทางละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

การกระทำอย่างไรเป็นละเมิดอันจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น ย่อมเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ซึ่งบัญญัติว่า

“ ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย ให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น ”

ในโครงสร้างการรับผิดทางละเมิดไม่ได้ให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบภายในของผู้กระทำละเมิดว่าจะกระทำโดยจงใจ ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือประมาทเลินเล่อธรรมดา ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำละเมิดทั้งสิ้น โดยให้ความสำคัญแต่เพียงว่า เมื่อละเมิดก็ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ ซึ่งต่างจากความรับผิดทางอาญาที่ให้ความสำคัญกับเจตนาหรือประมาท กล่าวคือ ในทางอาญา ถ้ากระทำโดยเจตนาผู้กระทำต้องรับผิดชอบหนัก ถ้ากระทำโดยประมาทก็รับผิดชอบน้อยลง หรือในบางฐานความผิดก็ไม่เป็นความผิด

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำละเมิดกับผู้เสียหาย

โดยหลักแล้วผู้ที่จะต้องรับผิดชอบในการกระทำละเมิดก็คือตัวผู้กระทำละเมิดนั่นเอง เว้นแต่ผู้กระทำละเมิดเป็นผู้เยาว์ ผู้แทนโดยชอบธรรมก็ต้องเข้ามารับผิดชอบ อย่างไรก็ตามมีนิติสัมพันธ์บางประเภทที่ทำให้บุคคลที่มีได้เป็นผู้กระทำละเมิดจำต้องเข้ามาร่วมรับผิดชอบด้วย กล่าวคือนายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบในการกระทำละเมิดของลูกจ้างในการที่จ้างหรือตัวการต้องร่วมรับผิดชอบในการกระทำละเมิดของตัวแทน ดังนี้

2.2.1 การรับผิดชอบของนายจ้างต่อการกระทำละเมิดของลูกจ้าง รัฐอาจอยู่ในฐานะที่เป็นนายจ้างได้ โดยส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐอาจมีลูกจ้างประจำหรือลูกจ้างชั่วคราว ซึ่งเป็นลูกจ้างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หากลูกจ้างของรัฐไปกระทำละเมิดต่อ

บุคคลภายนอก รัฐก็ต้องรับผิดชอบบุคคลภายนอกผู้เสียหายในฐานะที่รัฐเป็นนายจ้างตามประมวลแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 425

2.2.2 ความรับผิดชอบของตัวการต่อการกระทำละเมิดของตัวแทน ในกรณีข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่นั้นไม่อาจนำหลักเรื่องนายจ้างลูกจ้างมาใช้ได้ เพราะสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น เป็นความสัมพันธ์ตามกฎหมายมหาชน มิใช่ความสัมพันธ์ในทางนิติกรรมสัญญาระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ไม่ได้บัญญัติไว้ว่า หากข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่แล้ว รัฐจะต้องร่วมรับผิดชอบแห่งละเมิดนั้นด้วย

องค์ประกอบความรับผิดทางละเมิด

ความรับผิดทางละเมิดตามกฎหมายแพ่งนั้น มีองค์ประกอบคือ มีการกระทำต่อบุคคลอื่นโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ โดยผิดกฎหมายและเกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน ชื่อเสียง และสิทธิอื่น ๆ และมีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล ซึ่งสามารถเทียบเคียงกับความรับผิดทางละเมิดของฝ่ายปกครอง ซึ่งมีองค์ประกอบพื้นฐานที่คล้ายกัน ดังนี้

1. มีการกระทำที่เป็นการผิดกฎหมาย

การกระทำที่ผิดกฎหมาย หมายถึง การกระทำที่เป็นการเคลื่อนไหวร่างกายโดยรู้สำนึก และรวมทั้งการงดเว้นกระทำการในเมื่อมีหน้าที่ต้องกระทำ ซึ่งเป็นผลให้กระทบต่อสิทธิของเอกชนที่กฎหมายคุ้มครอง และผลแห่งการละเมิดหรือการกระทบสิทธินั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลผู้ถูกระทำ

ตามปกติเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ในสองลักษณะ กล่าวคือ มีหน้าที่กระทำการเพื่อให้เกิดผลกรณีหนึ่ง กับมีหน้าที่กระทำการเพื่อป้องกันผลอีกกรณีหนึ่ง ตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่ของการรถไฟ ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ซึ่งทำหน้าที่เป็นพนักงานขับรถไฟ เจ้าหน้าที่ที่ควบคุมการจราจรของรถไฟ เจ้าหน้าที่ซ่อมบำรุงรถไฟและรางรถไฟ เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ต่างกันย่อมจะมีการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกัน เช่น เจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่เป็นพนักงานขับรถไฟ ย่อมมีหน้าที่กระทำการขับรถไฟไปตามเส้นทางที่กำหนดไว้ พาผู้โดยสารไปส่งให้ถึงที่หมายปลายทางโดยสวัสดิภาพ อย่างนี้เป็น การกระทำเพื่อให้เกิดผล ผลที่เกิดขึ้นคือความสำเร็จของงานที่ทำให้ผู้โดยสารไปถึงที่หมาย หากเจ้าหน้าที่ขับรถไฟด้วยความล่าช้าไม่ถึงที่หมายภายในเวลาที่กำหนด ก็เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ตรงกันข้ามหากเป็นเจ้าหน้าที่ที่ควบคุมการจราจรของรถไฟ มีหน้าที่สับรางรถไฟ คอยระวังรถไฟที่ต้องแล่นสวนกันและใช้รางเดียวกันไม่ให้ชนกัน หน้าที่ป้องกันการชนกันนี้เป็นหน้าที่กระทำการเพื่อป้องกันผล หากงดเว้นการกระทำที่ต้องป้องกันผลนั้นเสียก็ถือว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายเช่นเดียวกัน

การกระทำที่เป็นการผิดกฎหมาย หมายถึงการกระทำที่มีกฎหมายบัญญัติห้ามเอาไว้โดยชัดแจ้ง และรวมทั้งกรณีที่ถูกกฎหมายไม่ได้บัญญัติห้ามไว้โดยชัดแจ้ง เพียงแต่เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิที่กฎหมายรองรับด้วย

2. การกระทำนั้นเกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

การกระทำโดยการจงใจ คือ การกระทำโดยรู้สำนึกถึงผลของการกระทำว่าจะก่อความเสียหายต่อบุคคลอื่น ผลเสียหายจะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใดไม่สำคัญ และมีได้หมายเลยไปถึงว่า จะต้องเจาะจงให้เกิดผลเสียหายอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นโดยเฉพาะ เหมือนกับการกระทำโดยเจตนาในทางอาญา แต่หากเป็นกรณีการกระทำโดยสุจริต โดยสำคัญผิดในข้อเท็จจริงก็ไม่ถือว่าเป็นการกระทำโดยจงใจ แต่จะเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือไม่นั้น ย่อมต้องพิจารณาพฤติการณ์ในแต่ละกรณี

สำหรับกรณีการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ คือ การกระทำโดยไม่จงใจ แต่ได้กระทำโดยปราศจากความระมัดระวัง การพิจารณาถึงความระมัดระวังของเจ้าหน้าที่นั้น ต้องพิจารณาถึงสภาพที่เกี่ยวกับตัวเจ้าหน้าที่ผู้นั้น จำเป็นต้องพิจารณาว่าเป็นเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่หรือชั้นผู้น้อย เป็นเจ้าหน้าที่ธรรมดาหรือเป็นเจ้าหน้าที่ในตำแหน่งที่จำเป็นต้องมีความเชี่ยวชาญ ส่วนพฤติการณ์นั้น หมายถึงเหตุภายนอกตัวผู้กระทำ ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่ทำให้การใช้ความระมัดระวังนั้นมีความแตกต่างกันไปได้ เช่น ลักษณะและปริมาณงานของเจ้าหน้าที่ สภาพสถานที่ทำงานของเจ้าหน้าที่ การจัดระบบการบริหารงานภายในหน่วยงาน จำนวนประชาชนที่มาติดต่อกับเจ้าหน้าที่ เป็นต้น

3. มีความเสียหายเกิดขึ้นแก่บุคคลอื่น

ความเสียหายเป็นองค์ประกอบสำคัญของความรับผิดทางละเมิด เพราะเหตุว่าแม้จะมีการกระทำผิดกฎหมาย แต่ถ้าไม่มีบุคคลใดได้รับความเสียหายหรือความเสียหายยังไม่เกิดแล้ว ไม่อาจเกิดเป็นความผิดฐานละเมิดขึ้นได้ ซึ่งความเสียหายที่ทำให้เกิดความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่นั้น ต้องมีลักษณะดังนี้

3.1 ความเสียหายนั้นต้องเป็นความเสียหายที่แน่นอน ซึ่งเป็นได้ทั้งความเสียหายที่เป็นตัวเงิน หรือความเสียหายอันมิใช่ตัวเงิน หรือเป็นความเสียหายที่ได้เกิดขึ้นแล้วในเวลาปัจจุบัน หรือความเสียหายในอนาคตที่จะต้องเกิดขึ้นแน่นอน

3.2 ต้องเป็นความเสียหายตามกฎหมาย กล่าวคือ เป็นความเสียหายที่กฎหมายยอมรับรองเข้าเป็นความเสียหายโดยนิตินัย มิใช่เป็นแค่ความเสียหายโดยพฤตินัย เช่น ผู้เสียหายยินยอมให้กระทำ แม้จะเกิดความเสียหาย ก็มิใช่ความเสียหายตามกฎหมาย อันจะเรียกค่าสินไหมทดแทนได้

3.3 ต้องความเสียหายต่อสิทธิของบุคคลอื่น กล่าวคือ เสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งกฎหมายรับรองคุ้มครอง หากไม่มีกฎหมายรับรองก็เรียกค่าสินไหมทดแทนไม่ได้

แต่ในกฎหมายอังกฤษมีข้อพิจารณาเกี่ยวกับความเสียหายว่า จะต้องเกิดจากความเสียหายที่กฎหมายรับรู้ เพราะหากเกิดความเสียหายที่กฎหมายไม่รับรู้แล้ว ก็ไม่มีทางที่จะเกิดความรับผิดฐานละเมิดขึ้นมาได้ ดังนั้นสิ่งที่จะต้องพิจารณาในเบื้องต้น คือ อะไรเป็นความเสียหายที่กฎหมายไม่รับรู้ ซึ่งมี 4 กรณี ดังนี้

3.3.1 ความเสียหายที่เรียกว่า *Damnum Sine Injuria* ซึ่งหมายถึง กรณีที่กฎหมายเห็นว่า การกระทำหรือการละเว้นนั้นสามารถทำได้ตามกฎหมาย แม้จะทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นก็ไม่ใช่เป็นการกระทำละเมิด เช่น จำเลยมีที่ดินใกล้เคียงกับที่ดินของโจทก์ ที่ดินทั้งสองแปลงมีแม่น้ำไหลผ่าน ต่อมาจำเลยพยายามขายที่ดินให้แก่โจทก์ แต่ในที่สุดไม่เป็นที่ตกลงกัน จำเลยจึงแกล้งสูบน้ำในแม่น้ำตรงที่ดินของตนเอง ทำให้น้ำไม่สามารถไหลผ่านไปยังที่ดินของโจทก์ได้ กรณีอย่างนี้ แมโจทก์จะนำสืบได้ว่าจำเลยมีเจตนาที่จะแกล้งโจทก์ และโจทก์ก็ได้รับความเสียหายมาก ก็ไม่ทำให้เป็นละเมิดขึ้นมาได้ เพราะบุคคลมีสิทธิที่จะสูบน้ำขึ้นมาจากที่ดินของตนเอง

3.3.2 การกระทำหรือละเว้นของจำเลยเป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลหนึ่ง แต่ความเสียหายกลับไปตกอยู่กับบุคคลอีกคนหนึ่ง ซึ่งไม่ใช่ผู้ที่ถูกละเมิดสิทธิ ความเสียหายในลักษณะนี้กฎหมายไม่รับรู้เพราะมีหลักอยู่ว่า ผู้ทำละเมิดจะต้องรับผิดชอบเฉพาะต่อบุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิเท่านั้น เช่น โจทก์เป็นคนรับจ้างขับรถ จำเลยทำสัญญาจ้างซ่อมรถให้นายจ้างของโจทก์ แต่จำเลยบกพร่องเดินเลี้ยวรถได้ไม่ดี จนเมื่อโจทก์นำรถมาขับ ล้อรถหลุด ทำให้โจทก์ประสบอุบัติเหตุบาดเจ็บสาหัส ได้รับความเสียหาย อย่างนี้โจทก์จะมาฟ้องให้จำเลยรับผิดชอบละเมิดไม่ได้ เพราะจำเลยทำละเมิดต่อนายจ้างโจทก์เท่านั้น จำเลยไม่ได้ทำละเมิดต่อโจทก์ สัญญาจ้างซ่อมรถทำให้เกิดหน้าที่ที่จำเลยจะต้องใช้ความระมัดระวังต่อนายจ้างของโจทก์เท่านั้น ไม่ต้องมีหน้าที่ใช้ความระมัดระวังต่อโจทก์แต่อย่างใด

3.3.3 การกระทำหรือการละเว้นนั้นล่วงละเมิดสิทธิและทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น แต่เป็นความเสียหายที่กฎหมายไม่ได้ประสงค์จะป้องกัน เช่น หากมีกฎหมายบังคับไว้ว่าเจ้าของเรือที่รับจ้างขนส่งสัตว์จะต้องทำคอกกันสัตว์ไว้ เพื่อป้องกันโรคติดต่อระหว่างสัตว์ หากเรือของจำเลยไม่มีคอกกันสัตว์ เมื่อมีพายุพัดเรือเป็นเหตุให้แกะของโจทก์ตกทะเลตาย อย่างนี้ไม่เป็นละเมิดเพราะความประสงค์ของกฎหมายที่บังคับให้มีคอกกันสัตว์ในเรือ ก็เพื่อป้องกันโรคติดต่อระหว่างสัตว์ ไม่ใช่ป้องกันสัตว์ตกทะเลตาย

3.3.4 การกระทำหรือการละเว้นนั้นทำให้เกิดความเสียหาย แต่เป็นความเสียหายที่ไกลกว่าเหตุ (*Damage too remote*) ซึ่งเป็นปัญหาระหว่างการกระทำและผล ที่ไม่ติดต่อกันเนื่องกัน และผลของการกระทำหรือการละเว้นนั้นควรจะต้องมีขอบเขตจำกัดในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นระดับธรรมดาหรือเป็นผลธรรมดาของการทำละเมิดที่อาจคาดการณ์ได้ล่วงหน้าว่าผลของการกระทำหรือการละเว้นจะทำให้เกิดความเสียหายเช่นนั้น ดังนั้นหากจำเลยทำละเมิดก่อให้เกิดต้นเหตุแห่งอันตราย และมีเหตุการณ์อื่น ๆ มาทำให้เกิดความเสียหายสืบเนื่องกันต่อ ๆ ไป แต่หากมีเหตุการณ์อื่นมาซ้ำเติมทำความเสียหายโดยตรงแก่โจทก์แล้ว ต้องนับว่าความเสียหายในช่วงหลังนี้ไกลไปกว่าเหตุ เป็นความเสียหายที่กฎหมายไม่รับรู้ เช่น จำเลยตีหัวโจทก์ โจทก์ไปทำแผลที่โรงพยาบาล แล้วเดินออกมาถูกรถชนถึงแก่ความตาย อย่างนี้จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบในผลแห่งความตายของโจทก์อันมาจากการที่โจทก์ถูกรถชน เพราะต้นเหตุแห่งอันตรายในเบื้องต้นได้สิ้นสุดสลายไปตั้งแต่ตอนที่โจทก์เข้าไปทำแผลที่โรงพยาบาลแล้ว ขาดความต่อเนื่องระหว่างต้นเหตุแห่งอันตรายในชั้นแรกกับผลแห่งความตายในชั้นต่อมา

4. มีความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผล

เมื่อมีการกระทำที่ผิดกฎหมายของเจ้าหน้าที่โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายโดยนิตินัยแล้ว ยังต้องพิจารณาในขั้นต่อไปอีกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นเป็นผลมาจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ที่มีนัยสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลที่เกิดขึ้นหรือไม่ กล่าวคือ ต้องอธิบายได้ว่าการกระทำของเจ้าหน้าที่เป็นเหตุปัจจัยให้เกิดความเสียหายแก่เอกชนในลักษณะที่เป็นเหตุเป็นผลที่อธิบายได้ด้วยทฤษฎีทางกฎหมาย ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวที่ยอมรับกันมีดังนี้

4.1 ทฤษฎีเงื่อนไขหรือทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุหรือทฤษฎีผลโดยตรง

ทฤษฎีเงื่อนไขหรือทฤษฎีความเท่ากันแห่งเหตุหรือทฤษฎีผลโดยตรงนี้ มีหลักว่าผล (ความเสียหาย) ที่เกิดขึ้นอย่างหนึ่งนั้น อาจเกิดจากเหตุได้หลาย ๆ เหตุ ถ้าการกระทำที่มุ่งพิจารณานั้นเป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดผล (ความเสียหาย) ที่เกิดขึ้น ผู้กระทำเหตุนั้นเป็นผู้กระทำละเมิดต่อผู้เสียหายต้องรับผิดชอบละเมิด

ลักษณะดังกล่าวมาข้างต้น อาจอธิบายได้อีกนัยหนึ่งว่า หากมองว่าการกระทำที่มุ่งพิจารณาเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดผล (ความเสียหาย) แล้วนั้น ต้องพิสูจน์ได้ว่าถ้าไม่มีการกระทำนั้นผล (ความเสียหาย) ก็จะไม่เกิดขึ้น หากพิสูจน์ได้ดังนี้แล้ว แสดงว่าผล (ความเสียหาย) นั้นเกิดขึ้นเพราะการกระทำที่มุ่งพิจารณา

หลักการดังกล่าวมาจากหลักกรรมชาติ ซึ่งอาจทำให้ผู้กระทำต้องรับผิดชอบในขอบเขตที่กว้าง และขอบเขตนั้นอาจกว้างมากจนผู้กระทำละเมิดต้องรับผิดชอบอย่างไม่มีขอบเขต ตลอดจนการกระทำที่เกิดขึ้นในอดีตนั้นอาจก่อให้เกิดความเสียหายที่ไม่มีใครคาดหมายได้ในปัจจุบันหรืออนาคต และหากพิจารณาถึงความเสียหายในปัจจุบันว่าเกิดจากการกระทำอย่างหนึ่ง อาจทำให้ต้องย้อนไปหาเหตุที่ทำให้เกิดการกระทำนั้น และย้อนไปถึงการกระทำก่อน ๆ และไม่แน่ว่าจะย้อนไปถึงการอบรมเลี้ยงดู การศึกษา จนถึงสภาพสังคม ซึ่งไม่มีใครคาดหมายได้ และอาจจะไม่มีที่สิ้นสุด

4.2 ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมหรือทฤษฎีผลธรรมดา

ทฤษฎีมูลเหตุเหมาะสมหรือทฤษฎีผลธรรมดานี้ มีหลักว่าในบรรดาเหตุทั้งหลายที่ก่อให้เกิดผลขึ้นนั้น เฉพาะแต่เหตุที่ตามปกติย่อมก่อให้เกิดผลเช่นว่านั้นเท่านั้น ที่ผู้กระทำการ (ก่อให้เกิดเหตุ) ต้องรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น ส่วนเหตุอื่น ๆ ซึ่งตามปกติธรรมดาจะไม่ทำให้เกิดผลอย่างนั้น ผู้กระทำการก่อเหตุนั้นย่อมไม่ต้องรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ผู้กระทำการก่อเหตุจะต้องรับผิดชอบละเมิด เฉพาะแต่ในผลที่เป็นธรรมดาอันเกิดจากเหตุนั้นเท่านั้น ผลอื่น ๆ ที่ไม่เป็นปกติธรรมดา แม้จะเกิดขึ้นสืบเนื่องต่อมาจากเหตุอันหนึ่ง ผู้กระทำให้เกิดเหตุอันนั้น ก็ไม่ต้องรับผิดชอบ

พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

1. แนวความคิดเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐในประเทศไทยก่อนมีการตรากฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

1.1 สมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์

ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์อำนาจในการปกครองประเทศของพระมหากษัตริย์ การฟ้องร้องพระมหากษัตริย์หรือส่วนราชการต่าง ๆ รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำการในพระ

ปรมาภิไธยของพระมหากษัตริย์ไม่อาจกระทำได้ การฟ้องให้ข้าราชการบริพารรับผิดด้วยประการใด ๆ ก็ต้องเอาเนื้อความนั้นขึ้นบังคับมูลพระกรุณาให้ทราบก่อนตามกฎหมายตราสามดวงลักษณะอาญาหลวง มาตรา 28 ที่บัญญัติว่า

“ มีผู้มาฟ้องหาข้าทูลละอองธุลีพระบาทด้วยคดีประการใด ๆ ให้เอาเนื้อความนั้นขึ้นบังคับมูลพระกรุณาให้ทราบก่อน ถ้าทรงพระกรุณาสั่งให้พิจารณา จึงพิจารณาได้ ถ้าผู้ใดเอาไปพิจารณาไต่ถามตีไต่ถามโดยพลการเอง ท่านว่าผู้นั้นละเมิดพระราชอาญาท่าน ท่านให้ลงโทษ 6 สถาน ”

ต่อมาได้มีการแก้ไขหลักเกณฑ์ดังกล่าวว่า ถ้าเป็นเพียงสินไหมพินัยให้ศาลพิจารณาพิพากษาไปตามพระราชกำหนดกฎหมายโดยไม่ต้องนำเนื้อความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาก่อนเว้นแต่คดีนั้นจะต้องตี โปย จำจอง

สำหรับการฟ้องกระทรวง ทบวง กรม ในฐานะที่เป็นหน่วยราชการของพระมหากษัตริย์นั้น ศาลฎีกาของไทยได้กำหนดหลักการฟ้องคดีที่เกี่ยวกับสัญญาหรือละเมิดไว้ในปี ร.ศ. 121 โดยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 520/121 ว่ากระทรวงและกรมที่ถูกฟ้องจะไม่ยอมตกเป็นจำเลยก็ได้ ในปี ร.ศ. 129 กระทรวงยุติธรรมได้ออกกฎเสนาบดีที่ 60 ลงวันที่ 28 พฤษภาคม ร.ศ. 129 รับรองสิทธิของกระทรวงและกรมไว้โดยชัดเจนว่า เมื่อถูกฟ้องแล้วกระทรวงและกรมจะมาเป็นจำเลยหรือไม่ก็ได้ ศาลไม่มีอำนาจบังคับ เป็นหน้าที่ของโจทก์ต้องทูลเกล้าฯ ถวายฎีกาหรือกระทรวงและกรมยอมมาเป็นจำเลยเอง เมื่อผู้เสียหายได้รับความเดือดร้อนเสียหาย มีอาจฟ้องกระทรวงและกรมได้ โดยที่กระทรวงและกรมไม่ยอมเป็นจำเลยแล้ว ก่อให้เกิดปัญหาว่าผู้เสียหายจะฟ้องข้าราชการให้รับผิดเป็นส่วนตัวได้หรือไม่ ในกรณีนี้ศาลไทยขณะนั้นยึดตามกฎหมายอังกฤษ คือ ต้องฟ้องข้าราชการให้รับผิดเป็นส่วนตัว ดังปรากฏในตำราหลักกฎหมายประทุษร้ายส่วนแบ่งของพระยาเทพวิฑูรว่า “ พระเจ้าแผ่นดินแลรัฐบาลถูกฟ้องร้องในทางประทุษร้ายส่วนแบ่งไม่ได้ แลที่ว่ามีกินความตลอดถึงกระทรวงและกรมต่าง ๆ ด้วย นอกจากเขาจะยินยอมเป็นจำเลยที่ว่่ามานี้ไม่กินความถึงการที่ฟ้องร้องส่วนตัว เจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ในกระทรวงหรือกรม ถ้าเจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่กระทำผิดฟ้องร้องได้ ”

1.2 สมัยที่มีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว

ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว แต่ยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่โดยเฉพาะ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อเอกชนในการปฏิบัติหน้าที่ เมื่อมีการนำคดีขึ้นสู่ศาล ศาลก็ได้นำหลักกฎหมายเอกชนว่าด้วยละเมิดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (มาตรา 420 – มาตรา 452) มาใช้บังคับ ซึ่งพอสรุปหลักกฎหมายที่นำมาใช้บังคับกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐและปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ดังนี้

1.2.1 โครงสร้างความรับผิดทางละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

การกระทำอย่างไรเป็นละเมิดอันจะต้องรับผิดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น ย่อมเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ซึ่งบัญญัติว่า

“ ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย ให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น ”

โครงสร้างความรับผิดทางละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แบ่งความรับผิดไว้เป็น 3 ระดับ คือ

1.2.1.1 ระดับแรก การกระทำละเมิดโดยจงใจ

1.2.1.2 ระดับสอง การกระทำละเมิดโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

1.2.1.3 ระดับสาม การกระทำละเมิดโดยประมาทเลินเล่อธรรมดา

ในโครงสร้างความรับผิดทางละเมิดไม่ได้ให้ความสำคัญต่อองค์ประกอบภายในของผู้กระทำละเมิดว่าจะกระทำโดยจงใจ ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือประมาทเลินเล่อธรรมดา ก็ถือว่าเป็นการกระทำละเมิดทั้งสิ้น โดยให้ความสำคัญแต่เพียงว่า เมื่อละเมิดก็ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ ซึ่งต่างจากความรับผิดทางอาญาที่ให้ความสำคัญกับเจตนาหรือประมาท กล่าวคือ ในทางอาญากล้ากระทำโดยเจตนาผู้กระทำต้องรับผิดชอบหนัก ถ้ากระทำโดยประมาทก็รับผิดชอบน้อยลง หรือในบางฐานความผิดก็ไม่เป็นความผิด

1.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำละเมิดกับผู้เสียหาย

ผู้ที่จะต้องรับผิดในการกระทำละเมิดก็คือตัวผู้กระทำละเมิดนั่นเอง เว้นแต่ผู้กระทำละเมิดเป็นผู้เยาว์ ผู้แทนโดยชอบธรรมก็ต้องเข้ามารับผิดชอบแทน อย่างไรก็ตามมีนิติสัมพันธ์บางประเภทที่ทำให้บุคคลที่มีได้เป็นผู้กระทำละเมิดจำต้องเข้ามาร่วมรับผิดชอบด้วย กล่าวคือ นายจ้างต้องร่วมรับผิดชอบในการกระทำละเมิดของลูกจ้างในทางการที่จ้างหรือตัวการต้องร่วมรับผิดชอบในการกระทำละเมิดของตัวแทน

1.2.2.1 ความรับผิดของนายจ้างต่อการกระทำละเมิดของลูกจ้าง

รัฐอยู่ในฐานะที่เป็นนายจ้าง โดยส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐอาจมีลูกจ้างประจำหรือลูกจ้างชั่วคราว ซึ่งเป็นลูกจ้างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หากลูกจ้างของรัฐไปกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก รัฐก็ต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกผู้เสียหายในฐานะที่รัฐเป็นนายจ้างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 425 ซึ่งบัญญัติว่า

“ นายจ้างต้องร่วมกันรับผิดชอบกับลูกจ้างในผลแห่งละเมิด ซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้างนั้น ”

1.2.2.2 ความรับผิดของตัวการต่อการกระทำละเมิดของตัวแทน

ในกรณีข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่นั้นไม่อาจนำเรื่องนายจ้างลูกจ้างมาใช้บังคับได้ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น เป็นความสัมพันธ์ตามกฎหมายมหาชน มิใช่ความสัมพันธ์ในทางนิติกรรมสัญญาระหว่างนายจ้างกับลูกจ้างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ได้บัญญัติไว้ว่า หากข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่แล้ว รัฐจะต้องร่วมรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดนั้นด้วย

แต่โดยที่ส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐส่วนใหญ่มีฐานะเป็นนิติบุคคล จึงมีการนำหลักว่าด้วยความรับผิดของนิติบุคคลในกรณีผู้แทนของนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลกระทำตามหน้าที่เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นขึ้นมาใช้บังคับ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 76 ซึ่งบัญญัติว่า

“ ถ้าการกระทำตามหน้าที่ของผู้แทนของนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคล เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น นิติบุคคลนั้นต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายนั้น แต่ไม่สูญเสียสิทธิที่จะไล่เบี้ยเอาแก่ผู้ก่อความเสียหาย

ถ้าความเสียหายแก่บุคคลอื่นเกิดจากการกระทำที่ไม่อยู่ในขอบ
วัตถุประสงค์หรืออำนาจหน้าที่ของนิติบุคคล บรรดาบุคคลดังกล่าวตามวรรคหนึ่งที่ได้เห็นชอบให้
กระทำการนั้นหรือได้เป็นผู้กระทำการดังกล่าว ต้องร่วมกันรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ที่ได้รับ
ความเสียหายนั้น ”

ผลก็คือหน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมแก่ผู้ที่ได้รับ
ความเสียหาย

1.2.3 การคุ้มครองเจ้าหน้าที่จากความรับผิดทางละเมิด

ที่ผ่านมาเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐไปกระทำละเมิดนั้น ผู้เสียหายก็จะฟ้องทั้ง
หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และหากพิสูจน์ได้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดกระทำละเมิดจริง ก็
จะต้องรับผิดเป็นการส่วนตัว ซึ่งอาจจะต้องรับผิดในความเสียหายเป็นเงินจำนวนมาก อันส่งผล
กระทบให้เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ค่อยกล้าที่จะบังคับใช้กฎหมาย เช่น กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร
ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นที่ดำเนินการรื้อถอนอาคารที่ก่อสร้างโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายได้เอง
แต่เจ้าพนักงานท้องถิ่นก็ไม่กล้าที่จะดำเนินการดังกล่าว เพราะเกรงว่าอาจถูกเจ้าของอาคารฟ้องกลับ
ฐานกระทำละเมิด ซึ่งเสี่ยงต่อการที่จะต้องถูกศาลพิพากษาให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน เสี่ยงต่อ
ตำแหน่งหน้าที่ราชการ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้หลักประกันแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐบ้างว่าเมื่อปฏิบัติ
หน้าที่แล้ว จะไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายเป็นการส่วนตัว ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐมิได้มีเจตนาร้าย
หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ซึ่งก็มีกฎหมายให้ความคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้ 2 ประเภท ที่
ไม่ต้องรับผิดเป็นการส่วนตัว ถ้ากระทำละเมิดโดยประมาทเลินเล่อธรรมดา คือ

1.2.3.1 เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์

พระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ. 2483 มาตรา 147 บัญญัติว่า

“ ในการปฏิบัติตามหน้าที่ เจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ไม่ต้องรับผิด
เป็นส่วนตัว เว้นแต่จะได้กระทำโดยเจตนาร้ายหรือโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ”

1.2.3.2 เจ้าพนักงานบังคับคดี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 296 วรรคสาม
บัญญัติว่า

“ เจ้าพนักงานบังคับคดีไม่ต้องรับผิดในการปฏิบัติหน้าที่ตาม
มาตรานี้ เว้นแต่จะได้กระทำโดยมีเจตนาร้ายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ”

ซึ่งแสดงว่าหากเจ้าพนักงานบังคับคดีประมาทเลินเล่อธรรมดา ก็ไม่
ต้องรับผิดเป็นการส่วนตัว

จากกรณีดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า สำหรับการประมาทเลินเล่อธรรมดา
รัฐยังต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกผู้เสียหายตามหลักละเมิดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่
เจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งสองประเภทดังกล่าวข้างต้นไม่ต้องรับผิดเป็นการส่วนตัวในกรณีประมาทเลินเล่อ
ธรรมดา จึงยังมีความลึกลับกันอยู่เพราะกฎหมายฉบับอื่นยังมีได้ให้หลักประกันแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ
ประเภทอื่นในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงไม่กล้าบังคับใช้กฎหมายอย่างเต็มที่

1.3 การใช้หลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่

1.3.1 สภาพปัญหา

การนำหลักกฎหมายแพ่งที่ใช้บังคับระหว่างเอกชนกับเอกชนที่กระทำละเมิดกันมาใช้กับการกระทำละเมิดโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรับผิดชอบในผลละเมิดเสมอไปนั้น ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพราะการงานที่ทำการกระทำเพื่อประโยชน์ของรัฐ แต่ในระบบนั้นกลับให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องรับผิดชอบส่วนตัวเสมอไป โดยรัฐไม่มีส่วนรับผิดชอบใด ๆ เลย เว้นแต่เป็นการรับผิดชอบไปก่อนแล้วไปไล่เบี้ยเอาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในภายหลัง อันมีผลเสียต่อระบบการดำเนินงานของราชการอยู่มาก กล่าวคือเจ้าหน้าที่ที่สุจริตและมีความขยันหมั่นเพียรก็ยังคงอาจตัดสินใจผิดโดยสุจริตหรือประมาทเลินเล่อเพียงเล็กน้อย ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลละเมิดและต้องรับผิดชอบโดยหลีกเลี่ยงไม่ได้และความรับผิดชอบดังกล่าวอาจก่อให้เกิดผลเสียหายมากได้ง่ายตามขนาดการบริหารและความรับผิดชอบของรัฐ นอกจากนั้นเงินเดือนที่เจ้าหน้าที่ได้รับอยู่ไม่อาจทำให้เป็นสัดส่วนกับความรับผิดชอบได้ เพราะการกำหนดเงินเดือนของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นเป็นไปตามความเหมาะสม แต่การงานของรัฐมีขอบข่ายกว้างขวางและอาจก่อให้เกิดความเสียหายจำนวนมากก็ได้ ซึ่งจะมีผลทำให้เจ้าหน้าที่ตัดสินใจดำเนินงานต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ไต่ยาก และอาจมีแนวโน้มไปในทางที่ไม่ยอมตัดสินใจหรือใช้เวลาสร้างแนวทางเอาตัวรอด เพื่อป้องกันความรับผิดชอบ อันจะทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ ของราชการต้องล่าช้าออกไปและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหลายคนทีก่อให้เกิดความเสียหายต้องรับผิดชอบร่วมกันในฐานะลูกหนี้ร่วมกันนั้นอาจเกิดปัญหาความรับผิดชอบสูงกว่าการกระทำได้ เช่น หากหน่วยงานของรัฐไม่สามารถบังคับให้เจ้าหน้าที่ของรัฐคนอื่น ซึ่งเป็นลูกหนี้ร่วมชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้แล้ว ภาระการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนก็จะตกอยู่กับเจ้าหน้าที่ของรัฐคนที่เหลืออยู่ และถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐคนนั้นไม่สามารถรับภาระชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเช่นนั้นได้ หากหน่วยงานของรัฐจะดำเนินการบังคับคดีแพ่งได้ไม่เพียงพอ ก็ต้องฟ้องคดีเจ้าหน้าที่ของรัฐคนนั้นให้เป็นบุคคลล้มละลายและต้องออกจากราชการไปในที่สุด ซึ่งจะรุนแรงยิ่งกว่าการดำเนินการทางวินัยเสียอีก

การนำเอาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิดมาใช้บังคับกับการละเมิดของหน่วยงานของรัฐและ/หรือของเจ้าหน้าที่ต่อบุคคลภายนอกและกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ต่อหน่วยงานของรัฐเอง ในบางกรณีได้ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมทั้งแก่ผู้เสียหายและแก่เจ้าหน้าที่และก่อให้เกิดความเสียหายแก่การบริหารรัฐกิจอยู่มากน้อย ดังนี้

1.3.1.1 ในกรณีที่มีการละเมิดของเจ้าหน้าที่ต่อบุคคลภายนอกเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ โดยปกติแล้วผู้เสียหายจะฟ้องให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนโดยตรง และเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าตนจะได้รับชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเต็มจำนวนที่พึงจะได้ ผู้เสียหายยังต้องฟ้องหน่วยงานของรัฐให้ร่วมรับผิดชอบดังกล่าวกับเจ้าหน้าที่ด้วย เจ้าหน้าที่และ/หรือหน่วยงานของรัฐจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย ก็ต่อเมื่อศาลฎีกาพิพากษา

ให้ชัดใช้ผู้เสียหาย ก็ต่อเมื่อศาลฎีกาพิพากษาให้ชัดใช้ ผู้เสียหายจึงต้องเสียทั้งค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี เช่น ค่าฤชาธรรมเนียม ค่าทนาย และเวลา ดังนั้นหากความเสียหายที่เจ้าหน้าที่ก่อให้เกิดขึ้นแก่ตนมีไม่มากนัก ผู้เสียหายก็อาจจะความตั้งใจที่จะฟ้องคดี เนื่องจากค่าสินไหมทดแทนที่พึงจะได้ อาจไม่คุ้มค่างบค่าใช้จ่ายและเวลาที่ต้องเสียไป

1.3.1.2 ในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐนั้น เจ้าหน้าที่มิได้กระทำไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัว หากแต่เพื่อตอบสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชนหรือประโยชน์สาธารณะ การปล่อยให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกหรือต่อหน่วยงานของรัฐ แล้วแต่กรณีในผลแห่งละเมิดที่ตนได้กระทำไปในการปฏิบัติหน้าที่เสมอ แม้ว่าจะได้กระทำไปด้วยความพลอเรือตามวิสัยปุถุชนก็ตาม ย่อมเป็นที่เห็นได้ชัดว่าไม่เป็นธรรมต่อเจ้าหน้าที่

1.3.1.3 ในกรณีที่การละเมิดต่อบุคคลภายนอกเกิดจากการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หลายคนก็ตาม การที่หน่วยงานของรัฐซึ่งได้ชัดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายไปแล้วมาไล่เบี้ยเอาแก่เจ้าหน้าที่เหล่านั้นอย่างลูกหนี้ร่วมของตน โดยไม่คำนึงว่าเจ้าหน้าที่แต่ละคนมีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายมากน้อยเพียงไรก็ดี หรือในกรณีที่การละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐเกิดจากการละเมิดของเจ้าหน้าที่หลายคน การที่หน่วยงานของรัฐเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่เหล่านั้นรับผิดชอบชัดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนอย่างลูกหนี้ร่วม โดยไม่คำนึงว่าเจ้าหน้าที่แต่ละคนมีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายมากน้อยเพียงไรก็ดี ย่อมไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่แต่ละคนเช่นกัน

1.3.1.4 การปล่อยให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกหรือต่อหน่วยงานของรัฐแล้วแต่กรณีในผลแห่งละเมิดที่ตนได้กระทำไปในการปฏิบัติหน้าที่เสมอไม่กรณีใด ๆ ก็ดี การนำหลักกฎหมายเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับให้เจ้าหน้าที่ต้องร่วมรับผิดชอบในการกระทำของเจ้าหน้าที่ของตนอื่นด้วยก็ดี เป็นเหตุให้เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่ไม่กล้าตัดสินใจดำเนินงานในหน้าที่ของตนเท่าที่ควร เพราะเกรงความรับผิดชอบที่จะเกิดแก่ตน กิจการบริการสาธารณะจึงขาดความต่อเนื่องและหยุดชะงักอยู่เนือง ๆ³⁷

2. เจตนารมณ์ ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมาย

2.1 เจตนารมณ์

พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มีเจตนารมณ์ปรากฏตามหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติฯ สรุปได้ว่า เจ้าหน้าที่ที่ต้องรับผิดทางละเมิดในการปฏิบัติงานในหน้าที่ในกรณีที่เป็นการกระทำโดยจงใจให้เกิดความเสียหาย หรือประมาทเลินเล่อ

³⁷ ชาญชัย แสงศักดิ์ , กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่และความรับผิดของรัฐโดยปราศจากความผิด , พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2558) , 27 - 36 .

อย่างร้ายแรงเท่านั้น และให้แบ่งแยกความผิดของเจ้าหน้าที่แต่ละคน มิให้นำหลักกฎหมายนี้รวมมาใช้ บังคับ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทั้งของรัฐและเจ้าหน้าที่ เนื่องจากการนำหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ ในกรณีความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่นั้นไม่เหมาะสม เป็นการก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่เจ้าหน้าที่และเป็นการบั่นทอนขวัญกำลังใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่

2.2 ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมาย

พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 5 วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “ หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิด ที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำการปฏิบัติหน้าที่ ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐดังกล่าวได้โดยตรง แต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ ไม่ได้ ” และมาตรา 6 บัญญัติว่า “ ถ้าการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ มิใช่การกระทำการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบในการนั้นเป็นการเฉพาะตัว ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องเจ้าหน้าที่ได้โดยตรง แต่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐไม่ได้ ”

จากข้อความในบทบัญญัติทั้งสองมาตรา จะเห็นได้ว่าพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มีขอบเขตการบังคับใช้ ในกรณีที่ความเสียหายเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐได้ แต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้ แต่ถ้าเป็นกรณีที่ความเสียหายมิได้เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ ผู้เสียหายอาจฟ้องเจ้าหน้าที่ได้โดยตรง แต่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐไม่ได้

สำหรับคำว่า “ เจ้าหน้าที่ ” และ “ หน่วยงานของรัฐ ” พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 4 ได้ให้คำนิยามไว้ดังนี้

“ เจ้าหน้าที่ ” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่น ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งในฐานะเป็นกรรมการหรือฐานะอื่นใด ”

“ หน่วยงานของรัฐ ” หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น และรัฐวิสาหกิจที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา และให้ความหมายรวมถึงหน่วยงานอื่นของรัฐ ที่มีพระราชกฤษฎีกา กำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย ”

3. ลักษณะการกระทำละเมิดทางแพ่งและทางปกครอง

3.1 ลักษณะการกระทำที่ถือเป็น “ ละเมิด ”

พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 เป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขความรับผิดทางละเมิดของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ว่าจะต้องรับผิดในการกระทำละเมิดหรือไม่ และต้องรับผิดมากน้อยเพียงใด ตลอดจนวิธีการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ซึ่งหากการกระทำของเจ้าหน้าที่ไม่เป็น “ ละเมิด ” ตามกฎหมายแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องพิจารณาความรับผิดตามพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว อย่างไรก็ตามการพิจารณาว่าการกระทำของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่เป็น “ ละเมิด ” หรือไม่นั้น พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มิได้บัญญัตินิยามศัพท์คำว่า “ ละเมิด ” ไว้เป็นการเฉพาะ และมีได้บัญญัติหลักเกณฑ์ความรับผิดของหน่วยงานของรัฐต่อผู้เสียหาย รวมทั้งความรับผิดในการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ไว้เป็นการเฉพาะ

จึงต้องนำบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนที่เกี่ยวข้อง มาใช้บังคับเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ตามมาตรา 3

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 บัญญัติว่า “ ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น ” บทบัญญัติดังกล่าวเป็นหลักทั่วไปของการกระทำที่ถือเป็น “ ละเมิด ” ซึ่งมีหลักเกณฑ์ 3 ประการ คือ

3.1.1 การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ

การกระทำโดยจงใจ คือ การกระทำโดยรู้สำนึกถึงการกระทำของตนว่าจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ไม่ว่าความเสียหายนั้นจะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใดก็ตาม อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์การกระทำจงใจมีความหมายกว้างกว่า การกระทำโดยเจตนาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 วรรคสอง เพราะการกระทำโดยเจตนา ผู้กระทำต้องประสงค์ต่อผลหรือเล็งเห็นผล แต่การกระทำโดยจงใจมิได้หมายความเลยไปถึงกับว่า จะต้องจงใจให้เกิดผลเสียอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นโดยเฉพาะ ดังเช่นการกระทำโดยเจตนาในทางอาญา ดังนั้นการกระทำโดยเจตนาจึงเป็นการกระทำโดยจงใจ แต่การกระทำโดยจงใจอาจไม่ใช่การกระทำโดยเจตนาเสมอไป

การกระทำโดยประมาทเลินเล่อ การกระทำโดยประมาท ได้แก่ การกระทำ ความผิดมิใช่เจตนา แต่กระทำโดยปราศจากความระมัดระวังซึ่งบุคคลในภาวะเช่นนั้นจักต้องมีตามวิสัย และพฤติการณ์ และผู้กระทำอาจใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นได้ แต่หาได้ใช้ให้เพียงพอไม่ ตามมาตรา 59 ประมวลกฎหมายอาญา ส่วนการกระทำด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หมายถึง การกระทำโดยมิได้เจตนา แต่เป็นการกระทำซึ่งบุคคลพึงคาดหมายได้ว่าอาจก่อให้เกิดความเสียหายขึ้นและหากใช้ความระมัดระวังแม้เพียงเล็กน้อย ก็อาจป้องกันมิให้เกิดความเสียหายได้ แต่กลับมิได้ใช้ความระมัดระวังเช่นว่านั้นเลย

การกระทำการด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ยังหมายรวมถึงการกระทำที่เบี่ยงเบนไปจากมาตรฐาน กระทำผิดกฎหมาย ระเบียบ หรือเป็นเรื่องที่สามารถป้องกันได้แต่ไม่ได้ป้องกัน หรือเป็นการกระทำผิดในเรื่องเดียวกันหลาย ๆ ครั้ง

วิสัย หมายถึง สภาพเกี่ยวกับผู้กระทำ เช่น การเป็นเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่หรือชั้นผู้น้อย เป็นเจ้าหน้าที่ธรรมดา เป็นผู้ประกอบวิชาชีพหรือเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านใดด้านหนึ่ง และหมายรวมถึงระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นั้นด้วย เป็นต้น

พฤติการณ์ หมายถึง เหตุภายนอก หรือปัจจัยแวดล้อมตัวผู้กระทำ ซึ่งอาจมีผลต่อระดับความระมัดระวังและทำให้การใช้ความระมัดระวัง ของแต่ละบุคคลแตกต่างกันไป เช่น สภาพของสถานที่ทำงานของเจ้าหน้าที่ จำนวนของประชาชนที่เข้ามาติดต่อกับเจ้าหน้าที่ หรือสภาพของทางเดินรถขณะเกิดอุบัติเหตุ เป็นต้น

ระดับของความระมัดระวังในการปฏิบัติหน้าที่นั้นไม่ได้คงอยู่ที่แน่นอนตายตัว แต่ขึ้นลงตามภาวะวิสัยและพฤติการณ์ของผู้กระทำ โดยต้องเปรียบเทียบกับวิญญูชนที่อยู่ในภาวะวิสัยและพฤติการณ์เดียวกับผู้กระทำเป็นเกณฑ์ ดังนั้นการพิจารณาความรับผิดจากเหตุละเมิด

กรณีผู้ไม่มีวิชาชีพด้านการเงินจะต้องมีความระมัดระวังมากเป็นพิเศษ กว่าข้าราชการทั่วไปที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นครั้งคราว

3.1.2 กระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย

การกระทำโดยผิดกฎหมาย หมายความว่า การกระทำโดยไม่มีอำนาจ หรือไม่มีสิทธิหรือทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งรวมถึงการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ หรือปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร ซึ่งการกระทำโดยผิดกฎหมาย อาจเป็นกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยชัดแจ้งว่าเป็นความผิด เช่น การกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายที่มีโทษทางอาญาอื่น ๆ หรือการกระทำความผิดต่อกฎหมายแพ่งหรือกฎหมายอื่น นอกจากนี้แม้มาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์จะกำหนดให้การกระทำละเมิด ต้องเป็นการกระทำโดยผิดกฎหมายก็ตาม แต่มาตรา 421 ได้บัญญัติไว้ว่า “ การใช้สิทธิซึ่งมีแต่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้น ท่านว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย ” กรณีจึงอาจกล่าวได้ว่าการกระทำโดยผิดกฎหมายอันจะเป็นการกระทำละเมิดนั้นให้หมายความรวมถึงการใช้สิทธิที่ผู้กระทำมีอยู่ตามกฎหมายทำให้บุคคลอื่นเสียหายด้วย ดังนั้นการกระทำโดยผิดกฎหมายอาจเป็นกรณีที่ไม่มีการบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิด แต่เป็นการล่วงสิทธิหรือประทุษร้ายต่อสิทธิของบุคคลอื่น อย่างไรก็ตามการใช้สิทธิตามมาตรา 421 จะต้องเป็นการใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นฝ่ายเดียว คือต้องมีเจตนาที่จะกลั่นแกล้งบุคคลอื่นให้เสียหายหรือเป็นการใช้สิทธิเกินส่วน การกระทำดังกล่าวจึงเป็นการละเมิด

3.1.3 บุคคลอื่นได้รับความเสียหาย

การกระทำละเมิดถึงแม้จะเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย หากผู้ที่ได้รับผลการกระทำไม่ได้รับความเสียหายย่อมไม่เป็นละเมิด สำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจะถือว่าเป็นการกระทำละเมิดนั้น มีลักษณะสำคัญดังนี้

3.1.3.1 เป็นความเสียหายที่เป็นผลโดยตรงและมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการกระทำละเมิด

3.1.3.2 เป็นความเสียหายที่แน่นอน ไม่ว่าจะ เป็นความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือเป็นความเสียหายต่อสิทธิของบุคคลอื่น ซึ่งกฎหมายรับรองคุ้มครอง ซึ่งอาจเป็นความเสียหายที่เป็นตัวเงินหรือความเสียหายอันมิใช่ตัวเงินหรือเป็นความเสียหายที่เกิดขึ้นแล้วในเวลาปัจจุบันหรือความเสียหายในอนาคตอันจะต้องเกิดขึ้นแน่นอน

3.1.3.3 เป็นความเสียหายที่กฎหมายรับรองและคุ้มครอง

3.2 การกระทำละเมิดในทางแพ่งและทางปกครอง

แต่เดิมการกระทำละเมิดทุกกรณี ไม่ว่าจะเกิดจากหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือเอกชนก็ดี ถือว่าเป็นการกระทำละเมิดในทางแพ่งทั้งสิ้น โดยอาศัยเกณฑ์ความผิดตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และคู่กรณีต้องนำข้อพิพาทที่เกิดขึ้นฟ้องต่อ “ ศาลยุติธรรมเท่านั้น ” แต่ต่อมาเมื่อมีการตราพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และได้มีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้น คดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันเกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือจากกฎ หรือคำสั่งทางปกครองหรือคำสั่งอื่น หรือจากการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือ

ปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร ถือเป็นคดีพิพาทตามมาตรา 9 วรรคหนึ่ง (3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ซึ่งคู่กรณีต้องนำข้อพิพาทที่เกิดขึ้นฟ้องต่อ “ ศาลปกครอง ” ส่วนคดีพิพาทเกี่ยวกับการกระทำละเมิดในลักษณะอื่น คู่กรณีต้องฟ้องต่อศาลยุติธรรม ด้วยเหตุนี้คดีพิพาทอันเนื่องจากการกระทำละเมิดของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ อาจเป็นได้ทั้งกรณีที่ต้องฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ซึ่งเรียกว่า “ การกระทำละเมิดในทางปกครอง ” หรือเป็นกรณีที่ต้องฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรม ซึ่งเรียกว่า “ การกระทำละเมิดในทางแพ่ง ” โดยมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่างลักษณะการกระทำละเมิดในทางแพ่งและลักษณะการกระทำละเมิดในทางปกครอง ดังนี้

3.2.1 ข้อพิจารณาการกระทำละเมิดในทางแพ่ง

3.2.1.1 ลักษณะการกระทำที่ถือว่าเป็นการกระทำละเมิดในทางแพ่ง ต้องเป็นข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากการกระทำละเมิดของบุคคลระหว่างเอกชนกับเอกชนด้วยกัน หรือระหว่างหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับเอกชนฝ่ายหนึ่งหรือระหว่างหน่วยงานทางปกครองกับเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยกันเอง ซึ่งกรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดมีเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

3.2.1.1.1 เป็นการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ ซึ่งมีใช้การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ หรือที่ถือว่าเป็นการกระทำละเมิดโดยเหตุส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ผู้นั้นเอง

3.2.1.1.2 เป็นการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ แต่การกระทำหน้าที่นั้นมิได้เกิดจากกรณีหนึ่งกรณีใด ดังต่อไปนี้

- การปฏิบัติหน้าที่ มิได้เกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายปกครอง อันได้แก่การปฏิบัติหน้าที่โดยปกติทั่วไป มิได้เป็นการใช้อำนาจหรือเป็นเรื่องการดำเนินการในทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญา หรือเป็นเพียงการปฏิบัติการทางปกครองทางกายภาพ เพื่อให้กิจการของฝ่ายปกครองเกิดผลสำเร็จ
- การปฏิบัติหน้าที่มิได้เกิดจากการออกกฎคำสั่งทางปกครองหรือคำสั่งอื่น
- การปฏิบัติหน้าที่มิได้เกิดจากการละเลยต่อหน้าที่
- การปฏิบัติหน้าที่มิได้เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่

ล่าช้าเกินสมควร

3.2.1.1.3 ผลของการกระทำละเมิดเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น

3.2.1.2 ความรับผิดชอบของการกระทำละเมิดในทางแพ่ง

3.2.1.2.1 กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิด และการกระทำละเมิดนั้นไม่ใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่หรือเป็นการกระทำละเมิดโดยเหตุส่วนตัว เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดต้องรับผิดชอบเป็นการเฉพาะตัวหมายความว่า เจ้าหน้าที่ที่กระทำละเมิดไม่ว่าจะกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงหรือประมาทเลินเล่อธรรมดาก็ตาม ย่อมจะต้องรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดนั้นเป็นการส่วนตัวตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 โดยอยู่ภายใต้บังคับของบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่น กรณีเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดมีหลายคน เจ้าหน้าที่ทั้งหมดต้องรับผิดชอบอย่าง “ ลูกหนี้ร่วม ” ในผลแห่งละเมิด มาตรา 432 แห่งประมวล

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หมายความว่าเจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดต้องรับผิดชอบในความเสียหายเต็มจำนวนอย่างสิ้นเชิง โดยจะเกี่ยวความรับผิดชอบเฉพาะในส่วนของตนไม่ได้ เป็นต้น

3.2.1.2.2 กรณีที่เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอกหรือต่อหน่วยงานของรัฐ แต่เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยปกติทั่วไป ซึ่งเรียกว่าเป็นการกระทำทางกายภาพ มิใช่เกิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย เช่น พนักงานขับรถของส่วนราชการไปส่งหนังสือ แพทย์พยาบาลผ่าตัดรักษาโรคให้คนไข้ เป็นต้น หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดนั้น โดยอยู่ภายใต้บังคับตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 5 และมาตรา 10 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 เช่น ผู้เสียหายต้องฟ้องหน่วยงานของรัฐ หรือการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ได้จะต้องเป็นกรณีจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เป็นต้น

3.2.1.2.3 เขตอำนาจศาลและอายุความการฟ้องคดีการกระทำละเมิดในทางแพ่ง ผู้ได้รับความเสียหายจะต้องนำข้อพิพาทยื่นฟ้องต่อศาลยุติธรรม ภายในอายุความตาม มาตรา 448 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งได้กำหนดอายุความสิทธิเรียกร้องอันเกิดแต่มูลละเมิดไว้ 2 กรณี คือ กรณีแรก มีอายุความ 1 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้จะฟ้อง ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน กรณีที่สอง อายุความ 10 ปี นับแต่วันที่ละเมิด วันทำละเมิดเกิดขึ้นตั้งแต่วันที่ได้กระทำหรืองดเว้นการกระทำอันเป็นมูลเหตุให้เกิดความเสียหายขึ้น ส่วนผลของการกระทำละเมิดเกิดขึ้นเมื่อใดเป็นเรื่องหนึ่ง วันที่ทำละเมิดกับวันที่ผลของการกระทำเกิดขึ้นจึงต่างกัน

3.2.2 ข้อพิจารณาการกระทำละเมิดในทางปกครอง

3.2.2.1 ลักษณะการกระทำที่ถือว่าเป็นการกระทำละเมิดในทางปกครอง ตาม มาตรา 9(3) แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ต้องเป็นข้อพิพาทจากการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันเนื่องมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

3.2.2.1.1 การใช้อำนาจตามกฎหมาย

3.2.2.1.2 การออกกฎ ออกคำสั่งทางปกครอง หรือคำสั่งอื่น

3.2.2.1.3 การละเลยต่อหน้าที่ ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้อง

ปฏิบัติ

3.2.2.1.4 การปฏิบัติหน้าที่ล่าช้าเกินสมควร

ทั้งนี้ โดยผลของการกระทำละเมิดดังกล่าวทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น การกระทำละเมิดในทางปกครอง จึงเป็นกรณีที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจตามกฎหมายกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้เกิดความเสียหายขึ้น

3.2.2.2 ความรับผิดของการกระทำละเมิดในทางปกครอง อยู่ภายใต้บังคับพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

3.2.2.3 เขตอำนาจศาลและอายุความการฟ้องคดีการกระทำละเมิดในทางปกครอง ผู้ได้รับความเสียหายต้องนำข้อพิพาทยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง ภายในอายุความตามมาตรา 51 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้

การฟ้องคดีเกี่ยวกับการกระทำละเมิด มีระยะเวลาการฟ้องคดีภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่รู้หรือควรรู้ถึงเหตุแห่งการฟ้องคดี หรือสิบปีนับแต่วันที่มิเหตุแห่งการฟ้องคดี

4. ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่

4.1 กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก

4.1.1 หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำการปฏิบัติหน้าที่ มาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

4.1.2 เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดเป็นการเฉพาะตัว ต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดของเจ้าหน้าที่ที่มีได้กระทำให้ไปในการปฏิบัติหน้าที่

4.1.3 การไล่เบียดเอาแก่เจ้าหน้าที่ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

4.1.3.1 หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ ถ้าเจ้าหน้าที่ได้กระทำการนั้นไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง มาตรา 8 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

4.1.3.2 จำนวนเงินที่เรียกให้ชดใช้หรือไล่เบียดพิจารณาจาก

4.1.3.2.1 ระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณี มาตรา 8 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

4.1.3.2.2 ความผิดหรือความบกพร่องของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือระบบการดำเนินงานส่วนรวม มาตรา 8 วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

4.1.3.2.3 กรณีละเมิดเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่หลายคน เจ้าหน้าที่แต่ละคนต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเฉพาะส่วนของตนเท่านั้น มาตรา 8 วรรคสี่ แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

4.2 กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ

4.2.1 ถ้าเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนให้นำบทบัญญัติ กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอกตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น มาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนี้

4.2.1.1 ต้องรับผิดเมื่อกระทำด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

4.2.1.2 ต้องรับผิดตามสัดส่วนแห่งการกระทำ

4.2.1.3 กรณีการกระทำละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคน แต่ละคนต้องรับผิดชดใช้เฉพาะส่วนของตน

4.2.2 ถ้าไม่ใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนี้

4.2.2.1 ต้องรับผิดเมื่อกระทำด้วยความประมาทเลินเล่อ

4.2.2.2 ต้องรับผิดเต็มจำนวนความเสียหาย

4.2.2.3 กรณีการกระทำละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคน ให้ร่วมกันรับผิดชอบใช้อย่างลูกหนี้ร่วม

4.3 การใช้สิทธิเรียกร้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

4.3.1 การร้องขอให้หน่วยงานของรัฐรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทน มาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

4.3.1.1 เมื่อหน่วยงานของรัฐได้รับคำร้องจากบุคคลภายนอก กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก ให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่หรือไม่

4.3.1.2 หากผลปรากฏว่าหน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอก ให้กำหนดค่าเสียหายและแจ้งให้แก่ผู้เสียหายที่ยื่นคำร้อง

4.3.1.3 หากหน่วยงานของรัฐพิจารณาแล้วเห็นว่าเจ้าหน้าที่ของตนไม่ต้องรับผิดชอบก็ให้ยกคำร้องและแจ้งให้ผู้ยื่นคำร้องทราบ

4.3.1.4 หากผู้เสียหายไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของหน่วยงานของรัฐให้มีสิทธิฟ้องศาลปกครองได้ภายใน 90 วัน

4.3.2 การเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดชดใช้เงินให้แก่หน่วยงานของรัฐ มาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

4.3.2.1 หน่วยงานของรัฐมีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชำระเงิน

4.3.2.2 กรณีเจ้าหน้าที่ไม่ชำระเงินภายในเวลาที่กำหนด หน่วยงานของรัฐมีอำนาจใช้มาตรการบังคับทางปกครอง ตามนัยมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539

4.3.3 กรณีเจ้าหน้าที่ไม่สามารถชดใช้เงินได้ในคราวเดียว ให้เจ้าหน้าที่ผ่อนชำระเงินได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยให้พิจารณาผ่อนผันตามความเหมาะสมและต้องมิใช่กรณีที่เกิดจากการทุจริตของเจ้าหน้าที่ และเป็นกรณีที่ขอผ่อนชำระเต็มจำนวนที่ต้องรับผิดชอบ รวมทั้งดอกเบี้ย ค่าฤชาธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

4.4 อายุความในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน

4.4.1 หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ภายในกำหนดอายุความสองปี นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะพึงชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

4.4.2 กรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่ต้องรับผิดชอบ แต่กระทรวงการคลังตรวจสอบเห็นว่าต้องรับผิดชอบ ให้สิทธิเรียกร้องนั้นมีกำหนดอายุความหนึ่งปี นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง

4.4.3 ถ้าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย สิทธิจะเรียกให้อีกฝ่ายหนึ่งชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตน ให้มีกำหนดอายุความหนึ่งปี นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นแก่ผู้เสียหาย

4.4.4 บุคคลภายนอกผู้ได้รับความเสียหายมีสิทธิเรียกร้องให้หน่วยงานของรัฐชดใช้

ค่าสินไหมทดแทนได้ภายในกำหนดอายุความหนึ่งปี นับแต่วันที่รู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะพึงต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือภายในกำหนดอายุความ 10 ปี นับแต่วันทำละเมิด³⁸

5. ขั้นตอนการปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 สำหรับสถานศึกษา

5.1 กรณีเกิดความเสียหายแก่สถานศึกษา

5.1.1 การรายงานความเสียหาย

เมื่อเกิดความเสียหายแก่สถานศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องรายงานให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาทราบ

5.1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิด

เมื่อผู้อำนวยการสถานศึกษาได้รับรายงานความเสียหายแล้ว ควรแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิด เพื่อสอบสวนให้ได้ความว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นมีเหตุอันควรเชื่อว่าเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่หรือไม่โดยแต่งตั้งจากข้าราชการ แต่ถ้ามีเหตุผลความจำเป็น เช่น ไม่มีข้าราชการเพียงพอ ก็อาจแต่งตั้งลูกจ้างประจำร่วมเป็นคณะกรรมการได้ และควรแต่งตั้งคณะกรรมการให้มีจำนวนไม่เกิน 5 คน และให้กำหนดเวลาแล้วเสร็จในการดำเนินการของคณะกรรมการไว้

5.1.3 บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิด

คณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิดที่สถานศึกษาแต่งตั้งขึ้น มีหน้าที่สอบสวนโดยรวบรวมพยานเอกสาร พยานบุคคล พยานผู้เชี่ยวชาญ พยานวัตถุ ตลอดจนตรวจสอบเอกสารวัตถุ หรือสถานที่ เพื่อให้ทราบว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นมีเหตุอันควรเชื่อว่าเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่หรือไม่

เนื่องจากไม่มีระเบียบ กฎหมาย กำหนดแนวทางในการดำเนินการของคณะกรรมการไว้ ดังนั้นเพื่อให้ผลการสอบสวนของคณะกรรมการเกิดความสมบูรณ์เพียงพอที่ผู้บังคับบัญชาชั้นเหนือขึ้นไปสามารถใช้พิจารณาได้ จึงควรนำหลักเกณฑ์ทั่ว ๆ ไป มาเป็นแนวปฏิบัติ ดังนี้

5.1.3.1 มีการประชุมคณะกรรมการเพื่อพิจารณาหรือมีมติในประเด็น

ต่าง ๆ

5.1.3.2 ในการประชุมคณะกรรมการ กรรมการที่มาร่วมประชุมมีจำนวนไม่ควรมีน้อยกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการทั้งหมด

5.1.3.3 ถ้าประธานกรรมการไม่อยู่ในที่ประชุมหรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนใดคนหนึ่งขึ้นทำหน้าที่แทน

---

³⁸ สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ , คู่มือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด , 2554) , 1 – 22 .

5.1.3.4 มติที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการที่ไม่เห็นด้วยกับมติที่ประชุมอาจทำความเห็นแย้งมติที่ประชุมรวมไว้ในความเห็นของคณะกรรมการได้

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาเสร็จแล้ว ให้ทำบันทึกรายงานผลการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิด เสนอผู้อำนวยการสถานศึกษาพร้อมต้นฉบับสำนวนการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิดทั้งหมด ถ้าผู้อำนวยการสถานศึกษาสั่งให้ทบทวนหรือสอบสวนเพิ่มเติมให้คณะกรรมการรับดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในเวลาที่ผู้อำนวยการสถานศึกษากำหนด

บันทึกรายงานผลการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิด ต้องมีข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานสนับสนุนข้อเท็จจริง มีกฎหมายที่แจ้งชัดพร้อมทั้งต้องมีความเห็นของคณะกรรมการประกอบด้วยว่า ความเสียหายที่เกิดขึ้นมีเหตุอันควรเชื่อว่าเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่หรือไม่

5.1.4 บทบาทหน้าที่ของผู้อำนวยการสถานศึกษา

เมื่อผู้อำนวยการสถานศึกษาได้รับรายงานผลการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิด พร้อมต้นฉบับสำนวนการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิดแล้ว ให้ดำเนินการดังนี้

5.1.4.1 หากพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นกรณีไม่มีเหตุอันควรเชื่อว่าเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาลงความเห็นไว้ท้ายสำนวน ว่าไม่ควรแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ แล้วรายงานผลการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิด พร้อมต้นฉบับสำนวนการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิดไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเพื่อพิจารณา โดยให้รายงานผ่านผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

5.1.4.2 หากพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นกรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาลงความเห็นไว้ท้ายสำนวนว่า ควรแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ แล้วรายงานการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิดพร้อมต้นฉบับสำนวนการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิดไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด

5.1.5 บทบาทหน้าที่ของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

เมื่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับรายงานผลการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิด พร้อมต้นฉบับสำนวนการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิดจากผู้อำนวยการสถานศึกษาแล้วให้ดำเนินการดังนี้

5.1.5.1 หากพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นกรณีที่ไม่มีเหตุอันสมควรเชื่อว่าเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาลงความเห็นไว้ท้ายสำนวนว่า ไม่ควรแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงทางละเมิด แล้วรายงานผลการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิดพร้อมต้นฉบับสำนวนการสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้นทางละเมิด ไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อพิจารณาและรายงานผ่านสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

5.1.5.2 หากพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าความเสียหายเกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดชอบทางละเมิด

5.2 กรณีเจ้าหน้าที่กระทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอก

เมื่อผู้อำนวยการสถานศึกษาได้รับแจ้งว่าเจ้าหน้าที่ของสถานศึกษากระทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอก ไม่ว่าจะได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่ของสถานศึกษาเอง หรือได้รับแจ้งจากผู้เสียหายให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือโดยถูกผู้เสียหายฟ้องคดีต่อศาล เพื่อให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษารวบรวมข้อเท็จจริงและเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องส่งไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง ความรับผิดชอบทางละเมิด และเตรียมต่อสู้คดีต่อไป โดยแยกพิจารณาได้ 2 กรณี คือ

5.2.1 กรณีบุคคลภายนอกยื่นคำขอให้สถานศึกษาชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

5.2.1.1 ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาออกไปรับคำขอให้ไว้เป็นหลักฐาน

แก่ผู้อื่น

5.2.1.2 ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาแจ้งผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการสอบข้อเท็จจริง ความรับผิดชอบทางละเมิด ตามหมวด 2 แห่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และเตรียมการต่อสู้คดี³⁹

สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

ความหมายของนิติบุคคล

นิติบุคคล เป็นบุคคลที่กฎหมายสมมติขึ้นเพื่อให้สิทธิ หน้าที่ และสามารถทำกิจการอันเป็นการก่อนิติสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ภายในขอบเขตวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

นิติบุคคลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. นิติบุคคลในกฎหมายเอกชน หมายถึง นิติบุคคลที่เกิดขึ้นตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยจะเกิดขึ้นเมื่อกลุ่มบุคคลธรรมดาารวมกันทำกิจกรรมอันใดอันหนึ่ง และเพื่อก่อให้เกิดดำเนินกิจการนั้น ๆ ได้ นิติบุคคลจำเป็นที่จะต้องมียุติบัตรและสามารถทำนิติกรรมต่าง ๆ ได้ ดังนั้นเพื่อความสะดวกในการดำเนินกิจการ กฎหมายจึงกำหนดให้บุคคลดังกล่าวจดทะเบียนเพื่อจัดตั้งนิติบุคคลขึ้นตามกฎหมายและดำเนินกิจการภายใต้นิติบุคคลเพียงคนเดียว หรือในกรณีที่เป็นการรวมทรัพย์สินที่จัดสรรไว้เป็นกองทุนเพื่อดำเนินกิจการอันใดอันหนึ่ง เช่น เพื่อการศึกษาศาสนา หรือเพื่อสาธารณประโยชน์อย่างอื่น โดยมีได้มุ่งหาประโยชน์และเมื่อได้จดทะเบียนตามกฎหมายแล้ว ย่อมเป็นนิติบุคคล เช่น สมาคม มูลนิธิ เป็นต้น

2. นิติบุคคลตามประมวลกฎหมายมหาชน หมายถึง นิติบุคคลที่เกิดขึ้นตามกฎหมายมหาชน กล่าวคือ มีพระราชบัญญัติหรือกฎหมายลำดับรองที่อยู่อาศัยอำนาจจากพระราชบัญญัติกำหนดให้จัดตั้งขึ้นเป็นการเฉพาะ ดำเนินกิจกรรมที่เป็นบริการสาธารณะและมีการใช้อำนาจมหาชน เช่น กระทรวง ทบวง องค์การมหาชนของรัฐ เทศบาล วัด เป็นต้น

³⁹ เรื่องเดียวกัน , 35 – 38 .

ในกรณีสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาได้รับสภาพเป็นนิติบุคคล โดยบทบัญญัติในมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546

ความหมายของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตาม มาตรา 34(2) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งกำหนดสิทธิและหน้าที่ไว้เป็นการเฉพาะ การเป็นนิติบุคคลก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเมื่อกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ และให้อำนาจอิสระในการบริหาร ทั้งด้านการคลัง การบริหารบุคคล และการใช้อำนาจหน้าที่เฉพาะ โรงเรียนของรัฐที่เป็นนิติบุคคลมีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้และหาประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุและที่เป็นทรัพย์สินอื่นสามารถบริหารจัดการทรัพย์สินที่ให้จัดการบริจาค ดูแล จัดการผลประโยชน์ที่เกิดจากที่ราชพัสดุ ค่าปรับที่ได้จากสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง หรือค่าปรับที่เกิดจากการผิดสัญญาต่าง ๆ ให้คิดเป็นรายได้ของโรงเรียนนั้น ๆ ในกรณีสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้รับสภาพเป็นนิติบุคคลโดยบทบัญญัติในมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล หมายถึง โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่กฎหมายยอมรับให้สามารถกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองภายในขอบวัตถุประสงค์ มีสิทธิหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่นซึ่งกำหนดสิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาไว้เป็นการเฉพาะ

กล่าวโดยสรุปสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล หมายถึง การบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานตามความต้องการและจำเป็นของสถานศึกษา โดยคณะกรรมการสถานศึกษาซึ่งมีอำนาจหน้าที่ ร่วมคิด (plan) ร่วมตัดสินใจ (decision - making) ร่วมทำ (implementation) และร่วมประเมิน (evaluation) มุ่งหวังเพื่อเพิ่มประสิทธิผลและประสิทธิภาพของสถานศึกษา การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นกลยุทธ์ในการปรับปรุงการศึกษา โดยถ่ายโอนอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจจากส่วนกลางไปยังแต่ละแห่ง โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (school council หรือ school board) ซึ่งประกอบด้วย ผู้ปกครอง ครู สมาชิกในชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิ ศิษย์เก่าและผู้บริหารโรงเรียน บางโรงเรียนมีตัวแทนนักเรียนเป็นกรรมการด้วย มีอำนาจในการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียน มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการตัดสินใจ เพื่อมุ่งเน้นให้การบริหารจัดการเบ็ดเสร็จที่สถานศึกษา⁴⁰

---

⁴⁰ พิชญา เพชรพิมล , “ อุปสรรคในการบริหารจัดการโรงเรียนนิติบุคคลในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2557) , 138 - 139 .

วัตถุประสงค์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

1. เพื่อให้สถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างเป็นอิสระ คล่องตัว ให้สามารถบริหารจัดการ การศึกษาได้สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพตามหลักการกระจายอำนาจและการบริหารที่ใช้โรงเรียน เป็นฐาน
2. เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล

ความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษามีสิทธิและหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด ทั้งจากประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 66 และ 67 ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของนิติบุคคลไว้ดังนี้

มาตรา 66 บัญญัติว่า “ นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ต้องตามบทบัญญัติแห่ง ประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น ภายในขอบแห่งอำนาจหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ ดังได้บัญญัติหรือ กำหนดไว้ในกฎหมายข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้ง ”

มาตรา 67 บัญญัติไว้ว่า ภายใต้บังคับมาตรา 66 นิติบุคคลย่อมมีสิทธิและหน้าที่ เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา เว้นแต่สิทธิและหน้าที่ซึ่งโดยสภาพจะพึงมีพึงเป็นได้เฉพาะแก่บุคคล ธรรมดาเท่านั้น

จากบทบัญญัติของกฎหมาย นิติบุคคล ย่อมมีสิทธิและหน้าที่เหมือนบุคคลธรรมดา กล่าวคือ นิติบุคคลสามารถเป็นผู้ทรงสิทธิและใช้สิทธิต่าง ๆ ได้ เช่น มีชื่อ มีสัญชาติ ถือกรรมสิทธิ์ เป็น ลูกหนี้ เจ้าหนี้ เป็นโจทก์ฟ้องคดี และอาจถูกผู้อื่นฟ้องร้องต่อศาลเป็นจำเลยได้เช่นเดียวกับบุคคล ธรรมดา แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากนิติบุคคลเป็นเพียงบุคคลสมมติที่ก่อตั้งโดยอำนาจของกฎหมาย และเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตจิตใจ ดังนั้นสิทธิและหน้าที่ของนิติบุคคลจึงอาจถูกจำกัด ทำให้นิติบุคคลไม่ สามารถมีสิทธิและหน้าที่บางประการ ดังเช่น บุคคลธรรมดา ข้อจำกัดสิทธิและหน้าที่ของนิติบุคคล อาจแยกได้ เป็น 3 ประเภท คือ

1. สิทธิและหน้าที่ของนิติบุคคลที่ถูกจำกัดโดยกฎหมาย ข้อจำกัดนี้หมายความว่า กฎหมาย ที่ก่อตั้งนิติบุคคลมีข้อจำกัดสิทธิและหน้าที่ที่นิติบุคคลนั้นเอง กล่าวคือ เมื่อพิจารณาถึงสิทธิและหน้าที่ ของนิติบุคคลชนิดใด ประเภทใดก็ต้องดูกฎหมายเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนิติบุคคลชนิดและประเภท นั้น ๆ ว่ามีบทบัญญัติเป็นพิเศษแตกต่างจากบุคคลธรรมดาอย่างไร

2. สิทธิและหน้าที่ของนิติบุคคลที่ถูกจำกัดโดยวัตถุประสงค์ ข้อจำกัดนี้หมายความว่า การก่อตั้งนิติบุคคลแต่ละประเภทต้องมีวัตถุประสงค์แห่งการก่อตั้ง แสดงอำนาจของนิติบุคคลในอันที่ จะทำการตามวัตถุประสงค์และนิติบุคคล ย่อมมีสิทธิและหน้าที่กระทำการได้แต่เพียงภายในขอบ วัตถุประสงค์ที่ได้ระบุแจ้งไว้ นั้น จะทำการนอกขอบวัตถุประสงค์ไม่ได้ การที่จะทราบว่านิติบุคคลแต่ ละประเภทมีวัตถุประสงค์อย่างไร เราสามารถดูได้จากบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ตั้งนิติบุคคลขึ้น โดยเฉพาะ

3. สิทธิและหน้าที่ของนิติบุคคลที่ถูกจำกัดโดยหลักธรรมชาติ สิทธิและหน้าที่ของบุคคล ธรรมดาบางประการ นิติบุคคลไม่สามารถมีได้ เพราะนิติบุคคลเป็นบุคคลที่กฎหมายสมมติขึ้น เป็นสิ่งที่ไม่ มีชีวิตจิตใจ ฉะนั้นนิติบุคคลจึงถูกจำกัดโดยหลักธรรมชาติ ทำให้ไม่สามารถมีสิทธิและหน้าที่บางประการ

ซึ่งโดยสภาพจะพึงมีพึงเป็นได้เฉพาะบุคคลธรรมดาเท่านั้น เช่น นิติบุคคลไม่อาจมีสิทธิในครอบครัว ไม่อาจสมรส ไม่สามารถเป็นบิดา มารดา เป็นต้น

นิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 65 ถึง 77 ซึ่งมีสาระ ดังนี้

1. สภาพของนิติบุคคล ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 65 ได้บัญญัติเกี่ยวกับสภาพของนิติบุคคลไว้ว่า นิติบุคคลจะมีขึ้นได้ก็แต่ด้วยอำนาจแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นี้หรือกฎหมายอื่น จะเห็นได้ว่าตามหลักกฎหมายไทย สภาพของนิติบุคคลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยอำนาจของกฎหมาย คือ เป็นสิ่งที่กฎหมายสมมติขึ้น

2. ประเภทของนิติบุคคล ซึ่งจัดตั้งขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้แก่

2.1 ห้างหุ้นส่วนจำกัด

2.2 บริษัทจำกัด

2.3 บริษัทมหาชนจำกัด

2.4 มูลนิธิ (ที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว)

2.5 สมาคม (ที่ได้รับการจดทะเบียนแล้ว)

3. สิทธิและหน้าที่ของนิติบุคคลตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 66 และมาตรา 67 ได้บัญญัติให้นิติบุคคลมีสิทธิและหน้าที่ต่าง ๆ ได้เช่นเดียวกับที่บุคคลธรรมดาจะพึงมีพึงได้ แต่มีข้อจำกัดอยู่ 2 ประการ คือ

3.1 จำกัดโดยขอบวัตถุประสงค์ตามข้อบังคับหรือตราสารจัดตั้งของนิติบุคคลนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 66

3.2 จำกัดโดยหลักธรรมชาติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 67 เนื่องจากนิติบุคคลไม่มีชีวิตจิตใจ จึงมีข้อจำกัดสิทธิบางประการ เช่น สิทธิในการมีครอบครัว ฯลฯ

4. ผู้ทำการแทนนิติบุคคล เนื่องจากนิติบุคคลไม่มีชีวิตจิตใจ จึงไม่สามารถดำเนินกิจการต่าง ๆ ของตนเองได้ เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา มาตรา 70 จึงได้บัญญัติเกี่ยวกับการแสดงความประสงค์ของนิติบุคคลว่า ความประสงค์ของนิติบุคคลย่อมแสดงออกโดยผู้แทนนิติบุคคล ผู้แทนเป็นคำที่มีความหมายกว้าง เช่น ห้างหุ้นส่วน ผู้จัดการของห้างหุ้นส่วนจำกัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1087 กรรมการของบริษัทจำกัด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ 1144 และกรรมการผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลตามตราสารที่ได้จดทะเบียนไว้กับกรมทะเบียนการค้ากระทรวงพาณิชย์ในเรื่องการแสดงความประสงค์ของบุคคลนี้ หมายถึง การแสดงเจตนาในทางแพ่งเท่านั้น บทบัญญัติเช่นนี้เป็นบทบัญญัติที่จะให้ผู้แทนนิติบุคคลได้แสดงความประสงค์ในฐานะที่นิติบุคคลเป็นประธานแห่งสิทธิที่จะมีความสามารถในการทำนิติกรรมตามกฎหมายแพ่งและหากกิจการที่ผู้แทนนิติบุคคลได้กระทำไปในขอบวัตถุประสงค์ของนิติบุคคลและกระทำไปในขอบอำนาจของตน กิจการนั้น ๆ ย่อมผูกพันนิติบุคคลนั้น ๆ ด้วย เช่น ต้องผูกพันตามสัญญา หรือรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดที่เกิดขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 76 เป็นต้น

อำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

1. สิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลโดยทั่วไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และประมวลกฎหมายอาญา
2. สิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น⁴¹

แนวคิดการกำหนดสถานศึกษาเป็นนิติบุคคล

แนวคิดของการปฏิรูปการศึกษามีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถและมีความสุข การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ จำเป็นจะต้องมีการกระจายอำนาจ และให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ และเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งได้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทย มีเอกภาพเชิงนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ในมาตรา 39 ที่ว่ากำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง การกระจายอำนาจดังกล่าวทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการเป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) ซึ่งจะเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานและสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สถานศึกษาที่มีความคล่องตัว มีอิสระและมีความเข้มแข็ง รัฐจึงให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล โดยได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ในมาตรา 35 ว่าสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34(2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล เมื่อมีการยุบเลิกสถานศึกษาตามวรรคหนึ่ง ให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง ในกรณีสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาได้รับสถานภาพเป็นนิติบุคคล โดยบทบัญญัติในมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546⁴²

---

⁴¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ , **คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล** (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) , 2546) , 20 - 27 .

⁴² พัทธ์สิตา ภูมิพุก , “ ปัญหาการบริหารโรงเรียนนิติบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา , 2556) , 13 - 17 .

แนวทางการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้ “ ระเบียบว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ.2546 ” เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ.2546 มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษา ดังนี้

ข้อ 1 ระเบียบนี้เรียกว่า “ ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการบริหารจัดการและขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546 ”

ข้อ 2 ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป

ข้อ 3 ในระเบียบนี้

“ สถานศึกษา ” หมายความว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาตามประกาศสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

“ คณะกรรมการ ” หมายความว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล

ข้อ 4 ให้สถานศึกษามีวัตถุประสงค์และอำนาจหน้าที่เพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ

ข้อ 5 ในกิจการทั่วไปของสถานศึกษาที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอกให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้แทนของนิติบุคคลสถานศึกษา

ข้อ 6 ให้สถานศึกษามีอำนาจปกครอง ดูแล บำรุง รักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษา เว้นแต่การจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ที่มีผู้อุทิศให้สถานศึกษา ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการ เมื่อจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้สถานศึกษารายงานให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบโดยเร็ว ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอาจวางระเบียบเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศตามวรรคหนึ่งก็ได้

ข้อ 7 ในกรณีที่ต้องมีการจดทะเบียนสิทธิ ขึ้นทะเบียนหรือดำเนินการทางทะเบียนใด ๆ เกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษา ให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการทางทะเบียนดังกล่าวได้ในนามนิติบุคคลสถานศึกษา

ข้อ 8 ในกรณีนิติบุคคลสถานศึกษาถูกฟ้องคดี ให้สถานศึกษารายงานให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อแจ้งให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ เพื่อดำเนินการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบดำเนินคดีโดยเร็ว

ข้อ 9 สถานศึกษาจะมีอิสระในการบริหารจัดการงบประมาณในส่วนของที่ตั้งไว้ สำหรับสถานศึกษาตามที่ได้รับกำหนดวงเงินและได้รับมอบอำนาจจากเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามหลักเกณฑ์ที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ทั้งนี้ยกเว้นงบประมาณในหมวดเงินเดือน

ข้อ 10 สถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการพัสดุในส่วนที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบ หรืออยู่ในวงเงินงบประมาณที่ได้รับมอบตามหลักเกณฑ์ที่ระบุใน ข้อ 9 ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกาศกำหนด

ข้อ 11 การรับบริจาคเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้แก่สถานศึกษา ให้สถานศึกษารับบริจาคตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการรับเงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคให้ทางราชการและตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกาศกำหนด

ข้อ 12 การบริหารจัดการเกี่ยวกับการเงินและบัญชีของสถานศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบที่เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

ข้อ 13 ให้สถานศึกษาจัดทำบัญชีแสดงรายการรับจ่ายเงินและทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศให้ตามข้อ 6 ไว้เป็นหลักฐานและให้สรุปรายการบัญชีทรัพย์สินดังกล่าวรายงานให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่สถานศึกษานั้นสังกัดทราบทุกสิ้นปีงบประมาณ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดให้มีการตรวจสอบความถูกต้องของบัญชีทรัพย์สินดังกล่าว แล้วรายงานให้เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานทราบโดยเร็ว

ข้อ 14 การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ข้อ 15 เมื่อมีประกาศยุบ รวม เลิก สถานศึกษา ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินและชำระบัญชี รวมทั้งดำเนินการโอนหรือจำหน่ายทรัพย์สินที่ยังเหลืออยู่ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

ข้อ 16 ให้เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานรักษาการให้เป็นไปตามระเบียบนี้ นอกจากการบริหารและการจัดการศึกษาตามอำนาจหน้าที่ เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนแล้ว รัฐบาลได้มีการปฏิรูประบบราชการเพื่อบริหารประชาชนให้มีความพึงพอใจในการบริการภาครัฐมากขึ้น เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ดังกล่าว สำนักนายกรัฐมนตรีจึงออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ขึ้น เพื่อให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม และส่วนราชการถือปฏิบัติ

การบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐ จึงต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งเรียกว่า “ ธรรมภิบาล ” มาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะนิติบุคคลด้วยหลักการดังกล่าว ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า โดยนำไปบูรณาการเข้ากับการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา ซึ่งได้แก่การดำเนินการด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป เป้าหมายในการจัดการศึกษา คือ ทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข⁴³

---

⁴³ เรื่องเดียวกัน , 19 – 20 .

ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

แผนภูมิที่ 2 ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน

ที่มา : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ , การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ที่เป็นนิติบุคคล (กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ , 2546) , 32 .

1. การบริหารวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนา คุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

1.1 วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านวิชาการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น

1.2 เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้มาตรฐานและมีคุณภาพสอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาตนเองและการประเมินจากหน่วยงานภายนอก

1.3 เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนจัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

1.4 เพื่อให้สถานศึกษาได้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นๆ อย่างกว้างขวาง

1.2 ขอบข่ายการดำเนินงานของสถานศึกษา

1.2.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

แนวทางการปฏิบัติ

1.2.1.1 ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 สาระแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ชุมชน และท้องถิ่น

1.2.1.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อม และประเมินสถานภาพสถานศึกษาเพื่อกำหนด วิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายรวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2.1.3 จัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระต่างๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยพยายามบูรณาการเนื้อหาสาระ ทั้งในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันและระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

1.2.1.4 นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และบริหารจัดการการใช้หลักสูตรให้เหมาะสม

1.2.1.5 นิเทศการใช้หลักสูตร

1.2.1.6 ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร

1.2.1.7 ปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

1.2.2 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

แนวทางการปฏิบัติ

1.2.2.1 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วย การเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.2.2.2 ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและ กิจกรรมให้ สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา การเรียนรู้จาก ประสบการณ์จริงและการปฏิบัติจริง การส่งเสริมให้รักการอ่านและใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสาน ความรู้ต่างๆ ให้สมดุลกัน ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สอดคล้อง กับเนื้อหาสาระกิจกรรม ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้และการนำภูมิปัญญา ท้องถิ่นหรือเครือข่าย ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตาม ความเหมาะสม

1.2.2.3 จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่างๆ โดย เน้นการนิเทศที่ร่วมมือช่วยเหลือกันแบบกัลยาณมิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนา การเรียนการสอนร่วมกันหรือแบบอื่นๆ ตามความเหมาะสม

1.2.2.4 ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครู เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตาม ความเหมาะสม

1.3 การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
แนวทางการปฏิบัติ

1.3.1 กำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของ สถานศึกษา

1.3.2 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผล และประเมินผลแต่ละรายวิชาให้ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.3.3 ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้น การประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการ การปฏิบัติ และผลงาน

1.3.4 จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และผลการเรียนจาก สถานศึกษาอื่น สถานประกอบการ และอื่นๆ ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

1.3.5 พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน

1.4 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
แนวทางการปฏิบัติ

1.4.1 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย การบริหารการจัดการและการพัฒนาคุณภาพ วิชาการในภาพรวมของสถานศึกษา

1.4.2 ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ให้แต่ละ กลุ่มสาระการเรียนรู้

1.4.3 ประสานความร่วมมือในการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย ตลอดจนการเผยแพร่ ผลงานการวิจัยหรือพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และงานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

1.5 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

แนวทางการปฏิบัติ

1.5.1 ศึกษา วิเคราะห์ ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการบริหารงานวิชาการ

1.5.2 ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน

1.5.3 จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนา งานด้านวิชาการ

1.5.4 ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาและการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น

1.5.5 การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1.6 การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้

แนวทางการปฏิบัติ

1.6.1 สำรวจแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งใน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง

1.6.2 จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งการเรียนรู้แก่ครู สถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาในบริเวณใกล้เคียง

1.6.3 จัดตั้งและพัฒนาแหล่งเรียนรู้รวมทั้งพัฒนาให้เกิดองค์ความรู้ และ ประสานความร่วมมือสถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา ในการจัดตั้ง ส่งเสริม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ร่วมกัน

1.6.4 ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนในการจัด กระบวนการเรียนรู้ โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.7 การนิเทศการศึกษา

แนวทางการปฏิบัติ

1.7.1 จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา

1.7.2 ดำเนินการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนในรูปแบบหลากหลาย และเหมาะสมกับสถานศึกษา

1.7.3 ประเมินผลการจัดระบบ และกระบวนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา

1.7.4 ติดตาม ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพัฒนาระบบและ กระบวนการนิเทศ งานวิชาการ และการเรียนการสอนของสถานศึกษา

1.7.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์การจัดระบบนิเทศการศึกษา ภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายการนิเทศการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

1.8 การแนะแนวการศึกษา

แนวทางการปฏิบัติ

- 1.8.1 จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกระบวนการเรียนการสอน
- 1.8.2 ดำเนินการแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา
- 1.8.3 ติดตามและประเมินผลการจัดการระบบและกระบวนการแนะแนวการศึกษาในสถานศึกษา

1.8.4 ประสานความร่วมมือและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ด้านการแนะแนวการศึกษา กับสถานศึกษา หรือเครือข่ายการแนะแนวภายในเขตพื้นที่การศึกษา

1.9 การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

แนวทางการปฏิบัติ

1.9.1 จัดระบบโครงสร้างองค์กรให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

1.9.2 กำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดของกระทรวง เป้าหมายความสำเร็จของเขตพื้นที่การศึกษา หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา

1.9.3 วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา

1.9.4 ดำเนินการพัฒนาตามแผนและติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.9.5 ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ในการปรับปรุงและพัฒนาาระบบประกันคุณภาพภายใน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

1.9.6 ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา

1.9.7 ประสานงานกับสำนักงานรับรองมาตรฐานการศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษา ในการประเมินสถานศึกษาเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

1.10 การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน

แนวทางการปฏิบัติ

1.10.1 การศึกษา สสำรวจความต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน

1.10.2 จัดให้ความรู้ เสริมสร้างความคิด และเทคนิค ทักษะ ทางวิชาการ เพื่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น

1.10.3 การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา และที่จัดโดยบุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

1.10.4 ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ระหว่างบุคคล
ครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่น

1.11 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
แนวทางการปฏิบัติ

1.11.1 ประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา
ของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา
ทั้งบริเวณใกล้เคียงภายในเขตพื้นที่การศึกษา ต่างเขตพื้นที่การศึกษา

1.11.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ
ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

1.12 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและ
สถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

แนวทางการปฏิบัติ

1.12.1 สืบค้นและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษา รวมทั้งความต้องการใน
การได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่น
ที่จัดการศึกษา

1.12.2 ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาวิชาการและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้
ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

1.12.3 จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว
องค์กร หน่วยงาน สถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

2. การบริหารงบประมาณ

การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษามุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ
มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหาร
งบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้ง
จัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อ
ผู้เรียน

2.1 วัตถุประสงค์

2.1.1 เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านงบประมาณมีความเป็นอิสระ คล่องตัว
โปร่งใส ตรวจสอบได้

2.1.2 เพื่อให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลงการให้บริการ

2.1.3 เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้อย่างเพียงพอและมี
ประสิทธิภาพ

2.2 ขอบข่ายการดำเนินงานของสถานศึกษา

2.2.1 การวิเคราะห์และพัฒนานโยบายทางการศึกษา

แนวทางการปฏิบัติ

2.2.1.1 วิเคราะห์ทิศทางและยุทธศาสตร์ของหน่วยงานเหนือสถานศึกษา ได้แก่ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ระดับชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ แผนปฏิบัติราชการของกระทรวงศึกษาธิการ และแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.1.2 ศึกษาข้อตกลงผลการปฏิบัติงานและเป้าหมายการให้บริการ สาธารณะทุกระดับ ได้แก่ เป้าหมายการให้บริการสาธารณะ (Public Service Agreement : PSA) ข้อตกลงการจัดทำผลผลิต (Service Delivery Agreement : SDA) ข้อตกลงผลการปฏิบัติงานของเขตพื้นที่และผลการดำเนินงานของสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการ เพื่อให้บรรลุข้อตกลงที่สถานศึกษา ทำกับเขตพื้นที่การศึกษา

2.2.1.3 ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยการจัดและพัฒนาศึกษาของสถานศึกษา ตามกรอบทิศทางของเขตพื้นที่การศึกษา และตามความต้องการของสถานศึกษา

2.2.1.4 วิเคราะห์ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามข้อตกลงที่ทำกับเขตพื้นที่การศึกษา ด้านปริมาณ คุณภาพ เวลา ตลอดจนต้นทุน ซึ่งต้องคำนวณต้นทุนผลผลิตของ องค์กร และผลผลิตงาน / โครงการ

2.2.1.5 จัดทำข้อมูลสารสนเทศผลการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2.2.1.6 เผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศให้เขตพื้นที่การศึกษา และสาธารณชน
รับทราบ

2.2.2 การจัดทำแผนกลยุทธ์ หรือแผนพัฒนาการศึกษา
แนวทางการปฏิบัติ

ครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และ
ชุมชนมีส่วนร่วมดำเนินการดังนี้

2.2.2.1 ทบทวนภารกิจจัดการศึกษาของสถานศึกษา และศึกษา
รายงาน ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง

2.2.2.2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่มีผลกระทบต่อการจัด
การศึกษา (SWOT) และประเมินสถานภาพของสถานศึกษา

2.2.2.3 กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) พันธกิจ (Mission) และเป้าประสงค์
(Corporate Objective) ของสถานศึกษา

2.2.2.4 กำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา

2.2.2.5 กำหนดผลผลิต (Outputs) ผลลัพธ์ (Outcomes) และตัวชี้วัด
ความสำเร็จ (Key Performance Indicators : KPIs) โดยจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศ

2.2.2.6 กำหนดเป้าหมายระยะปานกลางของผลผลิตในเชิงปริมาณ
คุณภาพ และผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาที่จะทำร่างข้อตกลงกับเขตพื้นที่
การศึกษา

2.2.2.7 จัดทำรายละเอียดโครงสร้าง แผนงาน งาน/โครงการ และ
กิจกรรมหลัก

2.2.2.8 จัดให้รับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงและ
นำเสนอขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการสถานศึกษา

2.2.2.9 เผยแพร่ประกาศต่อสาธารณชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง

2.2.3 การวิเคราะห์ความเหมาะสมการเสนอของงบประมาณ

แนวทางการปฏิบัติ

2.2.3.1 จัดทำรายละเอียดแผนงบประมาณ แผนงาน งานโครงการ ให้มี
ความเชื่อมโยงกับผลผลิตและผลลัพธ์ ตามตัวชี้วัดความสำเร็จของสถานศึกษา พร้อมทั้งวิเคราะห์และ
จัดลำดับความสำคัญของแผนงาน งานโครงการ เมื่อเขตพื้นที่การศึกษาแจ้งนโยบาย แผนพัฒนา
มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักเกณฑ์ ขั้นตอนและวิธีการจัดตั้งงบประมาณให้สถานศึกษา
ดำเนินการ

2.2.3.2 จัดทำกรอบประมาณการรายจ่ายระยะปานกลาง (Medium
Term Expenditure Framework : MTEF) โดยวิเคราะห์นโยบายหน่วยเงินที่มีการเปลี่ยนแปลงไป
จากเดิม วิเคราะห์ผลการดำเนินงานปีงบประมาณที่ผ่านมาของสถานศึกษา เพื่อปรับเป้าหมายผลผลิต
ที่ต้องการดำเนินการใน 3 ปีข้างหน้า พร้อมกับปรับแผนงาน งานโครงการ และกิจกรรมหลัก ให้
สอดคล้องกับประมาณรายได้ของสถานศึกษาทั้งจากเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ

2.2.3.3 จัดทำคำขอรับงบประมาณของสถานศึกษา และกรอบประมาณ
การรายจ่ายระยะปานกลาง (MTEF) เสนอต่อเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพิจารณาความเหมาะสม
สอดคล้องเชิงนโยบาย

2.2.3.4 จัดทำร่างข้อตกลงบริการผลผลิต (ร่างข้อตกลงผลการปฏิบัติงาน)
ของสถานศึกษาที่จะต้องทำกับเขตพื้นที่การศึกษาเมื่อได้รับงบประมาณ โดยมีเป้าหมายการให้บริการ
ที่สอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

2.2.4 การจัดสรรงบประมาณ

2.2.4.1 การจัดสรรงบประมาณภายในสถานศึกษา

แนวทางการปฏิบัติ

2.2.4.1.1 จัดทำข้อตกลงบริการผลผลิตของสถานศึกษากับเขต
พื้นที่การศึกษาเมื่อได้รับงบประมาณ

2.2.4.1.2 ศึกษาข้อมูลการจัดสรรงบประมาณที่สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแจ้งผ่านเขตพื้นที่การศึกษา แจ้งให้สถานศึกษาทราบในเรื่องนโยบาย
แผนพัฒนา มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการจัดสรรงบประมาณ

2.2.4.1.3 ตรวจสอบกรอบวงเงินงบประมาณที่ได้รับจาก
หลักเกณฑ์และวิธีการ จัดสรรที่เขตพื้นที่การศึกษาแจ้ง ตลอดจนตรวจสอบวงเงินนอกงบประมาณที่ได้
จากแผนการระดมทรัพยากร

2.2.4.1.4 วิเคราะห์กิจกรรมตามภารกิจงานที่ต้องดำเนินการตาม
มาตรฐาน โครงสร้างสายงาน และตามแผนงาน งานโครงการของสถานศึกษา เพื่อจัดลำดับความสำคัญ
และกำหนดงบประมาณ ทรัพยากรของแต่ละสายงาน งานโครงการ ให้เป็นไปตามกรอบวงเงินงบประมาณ
ที่ได้รับและวงเงินนอกงบประมาณตามแผนระดมทรัพยากร

2.2.4.1.5 ปรับปรุงกรอบงบประมาณรายจ่ายระยะปานกลาง (MTEF) ให้สอดคล้องกับกรอบวงเงินที่ได้รับ

2.2.4.1.6 จัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ซึ่งระบุแผนงาน งานโครงการที่สอดคล้องวงเงินงบประมาณที่ได้รับและวงเงินนอกงบประมาณที่ได้ ตามแผนระดมทรัพยากร

2.2.4.1.7 จัดทำข้อร่างตกลงผลผลิตของหน่วยงานภายใน สถานศึกษาและกำหนดผู้รับผิดชอบ

2.2.4.1.8 นำเสนอแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ และร่าง ข้อตกลงผลผลิตขอความเห็นชอบคณะกรรมการสถานศึกษา

2.2.4.1.9 แจกจัดสรรวงเงินและจัดทำข้อตกลงผลผลิตให้ หน่วยงานภายในสถานศึกษารับไปดำเนินการตามแผนการปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ

2.2.4.2 การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ

แนวทางการปฏิบัติ

2.2.4.2.1 จัดทำแผนการใช้งบประมาณรายไตรมาสโดยกำหนด ปฏิทินปฏิบัติงานรายเดือนให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณแล้วสรุปแยกเป็นรายไตรมาส เป็นงบบุคลากร งบอุดหนุน งบลงทุน (แยกเป็นค่าครุภัณฑ์ และค่าก่อสร้าง) และงบดำเนินการ (ตามนโยบายพิเศษ)

2.2.4.2.2 เสนอแผนการใช้งบประมาณวงเงินรวมเพื่อขออนุมัติ เงินประจำงวดเป็นรายไตรมาสผ่านเขตพื้นที่การศึกษาไปยังคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานรวบรวม เสนอต่อสำนักงบประมาณ

2.2.4.2.3 เบิกจ่ายงบประมาณประเภทต่างๆ ให้เป็นไปตาม แผนปฏิบัติการประจำปีและอนุมัติการใช้งบประมาณของสถานศึกษาตามประเภทและรายการตามที่ได้รับงบประมาณ

2.2.4.3 การโอนเงินงบประมาณ

แนวทางการปฏิบัติ

การโอนเงินให้เป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่กระทรวงการคลัง กำหนด

2.2.5 การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผล การดำเนินงาน

2.2.5.1 การตรวจสอบติดตามการใช้งบประมาณและผลการดำเนินงาน

แนวทางการปฏิบัติ

2.2.5.1.1 จัดทำแผนการตรวจสอบ ติดตามการใช้งบประมาณทั้งเงิน งบประมาณและเงินนอกงบประมาณของสถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ และแผนการใช้งบประมาณรายไตรมาส

2.2.5.1.2 จัดทำแผนการกำกับตรวจสอบติดตามผลการดำเนินงานตามข้อตกลงการให้บริการผลผลิตของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณและแผนการใช้งบประมาณรายไตรมาส

2.2.5.1.3 จัดทำแผนการกำกับตรวจสอบติดตามและป้องกันความเสี่ยงสำหรับโครงการที่มีความเสี่ยงสูง

2.2.5.1.4 ประสานแผนและดำเนินการตรวจสอบ ติดตาม และนิเทศให้เป็นไปตามแผนการตรวจสอบ ติดตามของสถานศึกษา โดยเฉพาะโครงการที่มีความเสี่ยงสูง

2.2.5.1.5 จัดทำข้อสรุปผลการตรวจสอบ ติดตาม และนิเทศ พร้อมทั้งเสนอข้อปัญหาที่อาจทำให้การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จ เพื่อให้สถานศึกษาเร่งแก้ปัญหาได้ทันสถานการณ์

2.2.5.1.6 รายงานผลการดำเนินการตรวจสอบต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.5.1.7 สรุปข้อมูลสารสนเทศที่ได้และจัดรายงานข้อมูลการใช้งบประมาณผลการดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นรายไตรมาสต่อเขตพื้นที่การศึกษา

2.2.6 การประเมินผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน

แนวทางการปฏิบัติ

2.2.6.1 กำหนดปัจจัยหลักความสำเร็จ และตัวชี้วัด (Key Performance Indicators : KPIs) ของสถานศึกษา

2.2.6.2 จัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จของผลผลิตที่กำหนดตามข้อตกลงการให้บริการผลผลิตของสถานศึกษา

2.2.6.3 สร้างเครื่องมือเพื่อการประเมินผล ผลผลิตตามตัวชี้วัดความสำเร็จที่กำหนดไว้ตามข้อตกลงการให้บริการผลผลิตของสถานศึกษา

2.2.6.4 ประเมินแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา และจัดทำรายงานประจำปี

2.2.6.5 รายงานผลการประเมินต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเขตพื้นที่การศึกษา

2.2.7 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

2.2.7.1 การจัดการทรัพยากร

แนวทางการปฏิบัติ

2.2.7.1.1 ประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานภายในสถานศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาทราบรายการสินทรัพย์ของสถานศึกษาเพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน

2.2.7.1.2 วางระบบการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน

2.2.7.1.3 สนับสนุนให้บุคลากร และสถานศึกษาร่วมมือกันใช้ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา

2.2.7.2 การระดมทรัพยากร

แนวทางการปฏิบัติ

2.2.7.2.1 ศึกษา วิเคราะห์กิจกรรมและภารกิจ งาน/โครงการ ตามกรอบประมาณการระยะปานกลาง (MTEF) และแผนปฏิบัติการประจำปีที่มีความจำเป็นต้องใช้ งบประมาณเพิ่มเติมจากประมาณการรายได้งบประมาณไว้ เพื่อจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมให้เป็นไป ตามความเร่งด่วนและช่วงเวลา

2.2.7.2.2 สํารวจข้อมูลนักเรียนที่มีความต้องการได้รับการสนับสนุน ทุนการศึกษาตามเกณฑ์การรับทุนทุกประเภท ตั้งกรรมการพิจารณาคัดเลือกนักเรียนได้รับทุนการศึกษา โดยตรวจสอบข้อมูลเชิงลึกพร้อมกัให้มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน

2.2.7.2.3 ศึกษา วิเคราะห์แหล่งทรัพยากร บุคคล หน่วยงาน องค์กร และท้องถิ่นที่มีศักยภาพให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา ตลอดจนติดต่อประสานความร่วมมืออย่างเป็น รูปธรรม

2.2.7.2.4 จัดทำแผนการระดมทรัพยากรทางการศึกษาและ ทุนการศึกษา โดยกำหนดวิธีการ แหล่งการสนับสนุน เป้าหมาย เวลาดำเนินงาน และผู้รับผิดชอบ

2.2.7.2.5 เสนอแผนการระดมทรัพยากรทางการศึกษาและ ทุนการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อขอความเห็นชอบและดำเนินการในรูปคณะกรรมการ

2.2.7.2.6 เก็บรักษาเงินและเบิกจ่ายไปใช้ตามแผนปฏิบัติการ ประจำปีที่ต้องใช้เงินเพิ่มเติมให้เป็นไปตามระเบียบของทุนการศึกษา และระเบียบว่าด้วยเงินนอก งบประมาณทั้งตามวัตถุประสงค์และไม่กำหนดวัตถุประสงค์

2.2.7.3 การจัดการรายได้และผลประโยชน์

แนวทางการปฏิบัติ

2.2.7.3.1 วิเคราะห์ศักยภาพของสถานศึกษาที่ดำเนินการจัดหา รายได้ และสินทรัพย์ในส่วนที่นำมาซึ่งรายได้และผลประโยชน์ของสถานศึกษา เพื่อจัดทำทะเบียน ข้อมูล

2.2.7.3.2 จัดทำแนวปฏิบัติหรือระเบียบของสถานศึกษา เพื่อ จัดหารายได้และบริหารรายได้และผลประโยชน์ตามแต่ละสภาพของสถานศึกษา โดยไม่ขัดต่อ กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

2.2.7.3.3 จัดหารายได้และผลประโยชน์ และจัดทำทะเบียนคุม เก็บรักษาเงินและเบิกจ่ายให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง

2.2.7.4 กองทุนกั๊ยมเพื่อการศึกษา

แนวทางการปฏิบัติ

2.2.7.4.1 สํารวจประเภทกองทุน และจัดทำข้อมูลยอดวงเงินและ หลักเกณฑ์ของแต่ละกองทุน

2.2.7.4.2 สํารวจความต้องการของนักเรียนและคัดเลือกเสนอให้ กั๊ยมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

2.2.7.4.3 ประสานการกั๊ยมกับหน่วยปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

2.2.7.4.4 สร้างความตระหนักแก่ผู้กู้ยืม

2.2.7.4.5 ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และรายงาน

การดำเนินงาน

2.2.7.5 กองทุนสวัสดิการเพื่อการศึกษา

แนวทางการปฏิบัติ

2.2.7.5.1 จัดระบบสวัสดิการเพื่อการศึกษาของสถานศึกษาให้
สอดคล้องและเป็นไปตามกฎหมาย ทั้งการจัดหาและการใช้สวัสดิการเพื่อการศึกษา

2.2.7.5.2 วางระเบียบการใช้เงินสวัสดิการ

2.2.7.5.3 ดำเนินการจัดสวัสดิการให้เป็นไปตามระเบียบ

2.2.7.5.4 กำกับ ติดตาม ตรวจสอบให้เป็นไปตามระเบียบ

2.2.8 การบริหารการเงิน

การเบิกเงินจากคลัง การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน การจ่ายเงิน การนำส่ง
เงิน การโอนเงิน การกั้นเงินไว้เบิกเหลือในปี ให้เป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่กระทรวงการคลัง
กำหนด

2.2.9 การบริหารการบัญชี

2.2.9.1 การจัดทำบัญชีการเงิน

แนวทางการปฏิบัติ

2.2.9.1.1 ตั้งยอดบัญชีระหว่างปีงบประมาณทั้งการตั้งยอด
ภายหลังการปิดบัญชีงบประมาณปีก่อน และการตั้งยอดก่อนปิดบัญชีปีงบประมาณปีก่อน

2.2.9.1.2 จัดทำกระดาดำทำการโดยปรับปรุงบัญชีเงินงบประมาณ
โอนปิดบัญชีเงินนอกงบประมาณเข้าบัญชีทุน และบัญชีเงินรับฝากและเงินประกัน ตั้งยอดบัญชีสินทรัพย์ที่
เป็นบัญชีวัสดุหรือ (บัญชีสินค้างเหลือ) และบัญชีสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน พร้อมทั้งจัดทำใบสำคัญ
การลงบัญชีทั่วไป โดยใช้จำนวนเงินตามรายการหลังการปรับปรุง

2.2.9.1.3 บันทึกเปิดบัญชีคงค้าง (ซึ่งรับพึงจ่าย : Accrual
Basis) โดยบันทึกรายการด้านเดบิตในบัญชีแยกประเภท (สินทรัพย์และค่าใช้จ่าย) และบันทึกรายการ
ด้านเครดิตในบัญชีแยกประเภท (หนี้สิน ทุน รายได้)

2.2.9.1.4 บันทึกบัญชีประจำวัน ให้ครอบคลุมการรับเงิน
งบประมาณ การรับรายได้จากการขายสินค้าหรือการให้บริการ การรับเงินรายได้ การจ่ายเงินงบประมาณ
การจ่ายเงินงบประมาณให้ยืม การจ่ายเงินนอกงบประมาณให้ยืม การซื้อวัสดุหรือสินค้างเหลือ
เงินทดลองจ่าย เงินมัดจำและค่าปรับ รายได้จากเงินกู้ของรัฐ สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน การรับเงินบริจาค
การรับเงินรายได้แผ่นดิน การถอนเงินรายได้แผ่นดิน การเบิกเงินงบประมาณแทนกัน การจ่ายเงินให้
หน่วยงานที่ปฏิบัติตามระบบควบคุมการเงิน การรับเงินความรับผิดชอบ

2.2.9.1.5 สรุปรายการบันทึกบัญชีทุกวันทำการสรุปรายการรับ
หรือจ่ายเงินผ่านไปยังบัญชีแยกประเภทเงินสด เงินฝากธนาคาร และเงินฝากคลัง สำหรับรายการอื่น
และรายการในสมุดรายวันทั่วไปให้ผ่านรายการเข้าบัญชีแยกประเภท ณ วันทำการสุดท้ายของเดือน

2.2.9.1.6 ปรับปรุงบัญชีเมื่อสิ้นปีงบประมาณ โดยปรับรายการบัญชีรายได้จากงบประมาณค้างรับ ค่าใช้จ่ายค้างจ่าย/รับที่ได้รับล่วงหน้า ค่าใช้จ่ายล่วงหน้า/รายได้ค้างรับ วัสดุหรือสินค้าที่ใช้ไประหว่างงวดบัญชี ค่าเสื่อมราคา/ค่าตัดจำหน่าย ค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญ และหนี้สูญ

2.2.9.1.7 ปิดบัญชีรายได้และค่าใช้จ่ายเพื่อบันทึกบัญชีรายได้สูงกว่า (ต่ำกว่า) ค่าใช้จ่ายในงวดบัญชี และปิดรายการรายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายงวดบัญชี เข้าบัญชีรายได้สูง (ต่ำ) กว่าค่าใช้จ่ายสะสม แล้วให้ออนบัญชีรายได้แผ่นดินนำส่งคลังเข้าบัญชีรายได้แผ่นดิน หากมียอดคงเหลือให้ออนเข้าบัญชีรายได้แผ่นดินรอนำส่งคลัง

2.2.9.1.8 ตรวจสอบความถูกต้องของตัวเงินสดและเงินฝากธนาคารตามรายงานคงเหลือประจำวัน และงบบัญชียอดฝากธนาคาร ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องของบัญชีแยกประเภททั่วไปและการตรวจสอบความถูกต้องของบัญชีย่อยและทะเบียน

2.2.9.1.9 แก้ไขข้อผิดพลาดจากการบันทึกรายการผิดบัญชี จากการเขียนข้อความผิดหรือตัวเลขผิด จากการบันทึกตัวเลขผิดของบัญชีย่อยแต่ยอดรวมถูก โดยการขีดฆ่าข้อความหรือตัวเลขผิด ลงลายมือชื่อยกกำกับพร้อมวันเดือนปีแล้วเขียนข้อความหรือตัวเลขที่ถูกต้อง

2.2.9.2 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน

แนวทางการปฏิบัติ

2.2.9.2.1 จัดทำรายงานประจำเดือนส่งหน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินและกรมบัญชีกลางภายในวันที่ 15 ของเดือนถัดไป โดยจัดทำรายงานรายได้แผ่นดิน รายงานรายได้และค่าใช้จ่าย รายงานเงินประจำงวด

2.2.9.2.2 จัดทำรายงานประจำปี โดยจัดทำงบแสดงฐานะการเงิน จัดทำงบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงิน งบกระแสเงินสดจัดทำโดยวิธีตรง จัดทำหมายเหตุประกอบงบการเงินและจัดส่งรายงานประจำปีให้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานผ่านเขตพื้นที่การศึกษา และจัดส่งสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินและกรมบัญชีกลางตามกำหนดระยะเวลาที่กำหนด

2.2.9.3 การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

แนวทางการปฏิบัติ

จัดทำและจัดหาแบบพิมพ์ขึ้นใช้เอง เว้นแต่เป็นแบบพิมพ์กลางที่เขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้องทำขึ้นเพื่อจำหน่ายแจก

2.2.10 การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

2.2.10.1 การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา

แนวทางการปฏิบัติ

2.2.10.1.1 ตั้งคณะกรรมการหรือบุคลากรขึ้นสำรวจวัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดิน อาคารและสิ่งก่อสร้างทั้งหมดเพื่อทราบสภาพการใช้งาน

2.2.10.1.2 จำหน่าย บริจาค หรือขายทอดตลาดให้เป็นไปตามระเบียบในกรณีทั้งหมดสภาพหรือไม่ได้ใช้ประโยชน์

2.2.10.1.3 จัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สินที่เป็นวัสดุ ครุภัณฑ์ให้เป็นปัจจุบัน ทั้งที่ซื้อหรือจัดหาจากเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ ตลอดจนที่ได้จากการบริจาคที่ยังไม่ได้บันทึกคุมไว้ โดยบันทึกทะเบียนคุมราคา วันเวลาที่ได้รับสินทรัพย์

2.2.10.1.4 จัดทะเบียนเป็นที่ราชพัสดุสำหรับที่ดิน อาคาร และสิ่งก่อสร้างในกรณีที่ยังไม่ดำเนินการ และที่ยังไม่สมบูรณ์ให้ประสานกับกรมธนารักษ์ หรือสำนักงานธนารักษ์จังหวัด เพื่อดำเนินการให้เป็นปัจจุบันและให้จัดทำทะเบียนคุมในส่วนของโรงเรียนให้เป็นปัจจุบัน

2.2.10.1.5 จัดทำระบบฐานข้อมูลทรัพย์สินของสถานศึกษา ซึ่งอาจใช้โปรแกรมระบบทะเบียนคุมสินทรัพย์ก็ได้ถ้าสถานศึกษามีความพร้อม

2.2.10.1.6 จัดทำระเบียบการใช้ทรัพย์สินที่เกิดจากการจัดหาของสถานศึกษา โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.10.2 การกำหนดแบบรูปรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะและจัดซื้อจัดจ้าง

แนวทางการปฏิบัติ

2.2.10.2.1 จัดทำเอกสารแบบรูปรายการหรือ คุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ์ สิ่งก่อสร้างในกรณีที่เป็นแบบมาตรฐาน

2.2.10.2.2 ตั้งคณะกรรมการขึ้นกำหนดคุณลักษณะเฉพาะหรือแบบรูปรายการในกรณีที่ไม่เป็นแบบมาตรฐานโดยดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบ

2.2.10.2.3 จัดซื้อจัดจ้าง โดยตรวจสอบงบประมาณ รายละเอียด เกณฑ์คุณลักษณะเฉพาะ ประกาศ จ่าย/ขายแบบรูปรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะ พิจารณาของโดยคณะกรรมการ จัดทำสัญญาและเมื่อตรวจรับงานให้มอบเรื่องแก่เจ้าหน้าที่การเงิน วางฎีกาเบิกเงินเพื่อจ่ายแก่ผู้ขาย/ผู้จ้าง

2.2.10.3 การควบคุม บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ

แนวทางการปฏิบัติ

2.2.10.3.1 จัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สินให้เป็นปัจจุบัน

2.2.10.3.2 กำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ทรัพย์สิน

2.2.10.3.3 กำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บควบคุมและเบิกจ่ายให้เป็นไปตามระบบ และแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบพัสดุประจำปีอย่างสม่ำเสมอทุกปี

2.2.10.3.4 ตรวจสอบสภาพและบำรุงรักษาและซ่อมแซมทั้งก่อนและหลังการใช้งาน สำหรับทรัพย์สินที่มีสภาพไม่สามารถใช้งานได้ให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นพิจารณาและทำจำหน่ายหรือขอรื้อถอนกรณีเป็นสิ่งปลูกสร้าง

3. การบริหารงานบุคคล

การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อีสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลข้าราชการครูและ

บุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.1 วัตถุประสงค์

3.1.1 เพื่อให้การดำเนินงานด้านบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็วเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล

3.1.2 เพื่อส่งเสริมบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จตามหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

3.1.3 เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเต็มตามศักยภาพโดยยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณ อย่างมีมาตรฐานแห่งวิชาชีพ

3.1.4 เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.2 ขอบข่ายการดำเนินงานของสถานศึกษา

3.2.1 การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง

3.2.1.1 การวิเคราะห์และวางแผนอัตรากำลังคน

แนวทางการปฏิบัติ

3.2.1.1.1 วิเคราะห์ภารกิจและประเมินสภาพความต้องการ

กำลังคนกับภารกิจของสถานศึกษา

3.2.1.1.2 จัดทำแผนอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากร

ทางการศึกษาของสถานศึกษา โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ.กำหนด

3.2.1.1.3 นำเสนอแผนอัตรากำลังเพื่อขอความเห็นชอบต่อ

อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา

3.2.1.1.4 นำแผนอัตรากำลังของสถานศึกษาสู่การปฏิบัติ

3.2.1.2 การกำหนดตำแหน่ง

แนวทางการปฏิบัติ

3.2.1.2.1 สถานศึกษาจัดทำภาระงานสำหรับข้าราชการครูและ

บุคลากรทางการศึกษา

3.2.1.2.1 นำแผนอัตรากำลังมากำหนดตำแหน่งข้าราชการครู

และบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อนำเสนอ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา และหรืออ.ก.ค.ศ.แล้วแต่กรณี พิจารณานุมัติ

3.2.1.3 การขอเลื่อนตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษาและวิทยฐานะ

ข้าราชการครู

แนวทางการปฏิบัติ

3.2.1.3.1 สถานศึกษาขอปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง/ขอเลื่อนวิทยฐานะ/ขอเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขตำแหน่ง/ขอกำหนดตำแหน่งเพิ่มจากข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3.2.1.3.2 ประเมินเพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะ/ขอเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขตำแหน่ง/ขอกำหนดตำแหน่งเพิ่มข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด

3.2.1.3.3 ส่งคำขอปรับปรุงกำหนดตำแหน่ง/เพื่อเลื่อนวิทยฐานะ/ขอเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขตำแหน่ง/ขอกำหนดตำแหน่งเพิ่มจากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อขอเสนอ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา และหรือ ก.ค.ศ.แล้วแต่กรณี พิจารณานุมัติและเสนอผู้มีอำนาจแต่งตั้ง

3.2.2 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง

3.2.2.1 ดำเนินการสรรหาเพื่อบรรจุบุคคลเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา กรณีได้รับมอบอำนาจจาก อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา แนวทางการปฏิบัติ

3.2.2.1.1 การสอบแข่งขัน การสอบคัดเลือกและการคัดเลือกในกรณีจำเป็นหรือมีเหตุพิเศษ ในตำแหน่งครูผู้ช่วย ครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่นในสถานศึกษา ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ.กำหนด

3.2.2.1.1 เมื่อ ก.ค.ศ.อนุมัติแล้วให้สถานศึกษาดำเนินการบรรจุและแต่งตั้งในตำแหน่งวิทยฐานะและให้ได้รับเงินเดือนตามที่ ก.ค.ศ.กำหนด

3.2.2.2 การจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว

แนวทางการปฏิบัติ

3.2.3.1 กรณีการจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวโดยใช้งบประมาณให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงการคลัง หรือตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

3.2.3.2 กรณีการจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวกรณีอื่นนอกเหนือจาก 1) สถานศึกษาสามารถดำเนินการจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวของสถานศึกษาได้ โดยใช้เงินรายได้ของสถานศึกษาภายใต้หลักเกณฑ์และวิธีการที่สถานศึกษากำหนด

3.2.3 การแต่งตั้ง ย้าย โอนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.2.3.1 การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาหรือเขตพื้นที่การศึกษาอื่น

แนวทางการปฏิบัติ

3.2.3.1.1 เสนอคำร้องขอย้ายไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อดำเนินการนำเสนอ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษา เพื่อพิจารณานุมัติของผู้ประสงค์ย้ายและผู้รับย้ายแล้วแต่กรณี

3.2.3.1.2 บรรจุแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
ที่รับย้ายมาจากสถานศึกษาอื่นในเขตพื้นที่การศึกษาหรือเขตพื้นที่การศึกษาอื่น สำหรับตำแหน่ง
ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.2.3.1.3 รายงานการบรรจุแต่งตั้งและข้อมูลประวัติส่วนตัวไปยัง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อจัดทำทะเบียนประวัติต่อไป

3.2.3.2 การโอนหรือการเปลี่ยนสถานะของข้าราชการหรือพนักงานส่วน
ท้องถิ่น

แนวทางการปฏิบัติ

3.2.3.2.1 เสนอคำร้องขอโอนของข้าราชการพนักงานส่วน
ท้องถิ่นไปยังเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อดำเนินการต่อไป

3.2.3.2.2 บรรจุแต่งตั้งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. หรือ
อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่ศึกษากำหนด

3.2.4 การบรรจุกลับเข้ารับราชการ

การบรรจุกลับเข้ารับราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและ
บุคลากรทางการศึกษา กรณีออกจากราชการ (มาตรา 64) ออกจากราชการตามมติคณะรัฐมนตรี
(มาตรา 65) ออกจากราชการเพื่อรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร (มาตรา
66) และลาออกจากพนักงานส่วนท้องถิ่นหรือข้าราชการอื่นที่ไม่ใช่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการ
ศึกษา (มาตรา 67)

แนวทางการปฏิบัติ

กรณีออกจากราชการ (มาตรา 64) เสนอคำขอของผู้ขอกลับเข้ารับราชการ
ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อขออนุมัติ อ.ก.ค.ศ.เขตพื้นที่การศึกษาสำหรับตำแหน่ง
ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 สั่งบรรจุและแต่งตั้ง

กรณีออกจากราชการตามมติคณะรัฐมนตรี (มาตรา 65) ให้ยื่นเรื่องขอกลับ
เข้ารับราชการภายในกำหนดเวลาที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติแต่ไม่เกิน 4 ปี ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 สั่ง
บรรจุและแต่งตั้ง

กรณีออกจากราชการเพื่อรับราชการทหารตามกฎหมายว่า ด้วยการรับ
ราชการทหาร (มาตรา 66) ให้ยื่นเรื่องขอกลับเข้ารับราชการภายในกำหนด 180 วันนับแต่วันพ้นจาก
ราชการทหาร ให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 สั่งบรรจุและแต่งตั้ง

กรณีลาออกจากพนักงานส่วนท้องถิ่นหรือข้าราชการอื่นที่ไม่ใช่ข้าราชการ
ครูและบุคลากรทางการศึกษา (มาตรา 67) สมัครเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครูและบุคลากร
ทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามมาตรา 53 ที่ต้องการจะ
รับเข้ารับราชการเสนอเรื่องไปให้ ก.ค.ศ.หรือผู้ที่ ก.ค.ศ.มอบหมายพิจารณาอนุมัติ เมื่อได้รับอนุมัติ
แล้วให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 สั่งบรรจุและแต่งตั้ง

3.2.5 การรักษาราชการแทนและรักษาการในตำแหน่ง

แนวทางการปฏิบัติ

กรณีที่ไม่มีการแต่งตั้งผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ ให้รองผู้อำนวยการสถานศึกษารักษาการแทนถ้ามีรองผู้อำนวยการสถานศึกษาหลายคนให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่งตั้งรองผู้อำนวยการสถานศึกษาคนใดคนหนึ่งรักษาการแทน ถ้าไม่มีผู้ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติราชการได้ให้สถานศึกษาเสนอข้าราชการที่เหมาะสม ให้ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแต่งตั้งข้าราชการในสถานศึกษา คนใดคนหนึ่งเป็นผู้รักษาราชการแทน (มาตรา 54 แห่งกฎหมายระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ)

กรณีตำแหน่งข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาตำแหน่งใดว่างลง หรือผู้ดำรงตำแหน่งไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ราชการได้ ให้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามมาตรา 53 สั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษารักษาการในตำแหน่ง (มาตรา 68 แห่งกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา)

3.3 การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

3.3.1 การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.3.1.1 การพัฒนาก่อนมอบหมายการปฏิบัติหน้าที่ แนวทางการปฏิบัติ

3.3.1.1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษาดำเนินการปฐมนิเทศแก่ผู้ที่ได้รับการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

3.3.1.1.2 แจ้งภาระงานมาตรฐานคุณภาพงาน มาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณวิชาชีพ เกณฑ์การประเมินผลงาน ฯลฯ แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ก่อนมีการมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติงาน

3.3.1.1.3 ดำเนินการติดตาม ประเมินผลและจัดให้มีการพัฒนาตามความเหมาะสมและต่อเนื่อง

3.3.1.2 การพัฒนาระหว่างปฏิบัติหน้าที่ราชการ แนวทางการปฏิบัติ

3.3.1.2.1 ศึกษา วิเคราะห์ ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา

3.3.1.2.2 กำหนดหลักสูตรการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาตนเองของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา

3.3.1.2.3 ดำเนินการพัฒนาตามหลักสูตร

3.3.1.2.4 ติดตาม ประเมินการพัฒนา

3.3.1.2.5 รายงานผลการดำเนินงานไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3.3.1.3 การพัฒนาก่อนเลื่อนตำแหน่ง แนวทางการปฏิบัติ

3.3.1.3.1 ศึกษา วิเคราะห์ คุณลักษณะเฉพาะสำหรับตำแหน่ง ลักษณะงาน ตามตำแหน่งที่ได้รับการปรับปรุงกำหนดตำแหน่งของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

3.3.1.3.2 ดำเนินการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดี คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพที่เหมาะสม

3.3.1.3.3 ติดตาม ประเมินการพัฒนา

3.3.1.4 การพัฒนากรณีไม่ผ่านการประเมินวิทยฐานะ

แนวทางการปฏิบัติ

3.3.1.4.1 ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ.กำหนด

3.3.1.4.2 รายงานผลการดำเนินงานไปยังสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษา

3.3.2 การเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.3.2.1 การเลื่อนขั้นเงินเดือนกรณีปกติและกรณีพิเศษ

แนวทางการปฏิบัติ

3.3.2.1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการ

พิจารณาความดีความชอบของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา

3.3.2.1.2 คณะกรรมการพิจารณาความดีความชอบพิจารณาตาม กฎ ก.ค.ศ.ว่าด้วยการเลื่อนขั้นเงินเดือน

3.3.2.1.3 ผู้อำนวยการสถานศึกษาพิจารณาสั่งเลื่อนขั้นเงินเดือน ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา กรณีสั่งไม่เลื่อนขั้นเงินเดือนให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ต้องชี้แจงเหตุให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาดังกล่าวทราบ

กรณีเลื่อนขั้นเงินเดือนกรณีพิเศษแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ถึงแก่ความตาย อันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการให้รายงานไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด

3.3.2.1.4 รายงานการสั่งเลื่อนและไม่เลื่อนขั้นเงินเดือนของ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อจัดเก็บข้อมูลลงใน ทะเบียนประวัติต่อไป

3.3.2.2 การเลื่อนขั้นเงินเดือนกรณีถึงแก่ความตายอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการ

แนวทางการปฏิบัติ

3.3.2.2.1 แจ้งชื่อผู้ตายและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับการตายอันเนื่องมาจากการปฏิบัติราชการให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อดำเนินการขอความเห็นชอบไปยัง คณะรัฐมนตรี

3.3.2.2.2 สั่งเลื่อนขั้นเงินเดือนให้แก่ผู้ตายเป็นกรณีพิเศษ เพื่อประโยชน์ในการคำนวณบำเหน็จบำนาญ

- 3.3.2.2.3 รายงานผลการดำเนินการไปยังสำนักงานเขตพื้นที่เพื่อ
ดำเนินการต่อไป
- 3.3.2.3 การเลื่อนชั้นเงินเดือนกรณีไปศึกษาต่อ ฝึกอบรม ดูงาน หรือปฏิบัติ
งานวิจัย
- แนวทางการปฏิบัติ
- 3.3.2.3.1 ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงและข้อมูลของผู้ไป
ศึกษา ฝึกอบรม ดูงานหรือปฏิบัติงานวิจัย จากสถานศึกษาหรือสถานฝึกอบรม ฯลฯ
- 3.3.2.3.2 ดำเนินการพิจารณาตามระเบียบที่ ก.ค.ศ.กำหนด
- 3.3.2.3.3 สั่งเลื่อนชั้นเงินเดือนสำหรับผู้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่
กำหนด
- 3.3.2.3.4 รายงานผลการดำเนินการไปยังสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษา
- 3.3.3 การเพิ่มค่าจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว
แนวทางการปฏิบัติ
กรณีการเพิ่มค่าจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวโดยใช้เงินงบประมาณ
ให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงการคลัง หรือตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด
กรณีการเพิ่มค่าจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวกรณีอื่นนอกเหนือจาก
สถานศึกษาสามารถดำเนินการจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวของสถานศึกษาได้ โดยใช้เงิน
รายได้ของสถานศึกษาภายใต้หลักเกณฑ์และวิธีการที่สถานศึกษากำหนด
- 3.3.4 การดำเนินการเกี่ยวกับบัญชีจ่ายเงินเดือน
แนวทางการปฏิบัติ
ดำเนินการตามที่กระทรวงการคลังกำหนด
- 3.3.5 เงินวิทยฐานะและค่าตอบแทนอื่น
แนวทางการปฏิบัติ
ดำเนินการตามที่กระทรวงการคลังกำหนด
- 3.3.6 งานทะเบียนประวัติ
- 3.3.6.1 การจัดทำและเก็บรักษาทะเบียนประวัติข้าราชการครูและ
บุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้าง
แนวทางการปฏิบัติ
- 3.3.6.1.1 สถานศึกษาจัดทำทะเบียนประวัติของข้าราชการครู
และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 2 ฉบับ
- 3.3.6.1.2 สถานศึกษาเก็บไว้ 1 ฉบับ ส่งไปเก็บรักษาไว้ที่
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 1 ฉบับ
- 3.3.6.1.3 เปลี่ยนแปลง บันทึกข้อมูล ลงในทะเบียนประวัติ

3.3.6.2 แก้ไข วัน เดือน ปีเกิด ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้าง

แนวทางการปฏิบัติ

3.3.6.2.1 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้างประสงค์ขอแก้ไข วัน เดือน ปีเกิด ยื่นคำขอตามแบบที่กำหนดโดยแนบเอกสารต่อผู้บังคับบัญชาชั้นต้น ประกอบด้วยสูติบัตร ทะเบียนราษฎร หลักฐานทางการศึกษา

3.3.6.2.2 ตรวจสอบความถูกต้อง

3.3.6.2.3 นำเสนอไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อขออนุมัติการแก้ไขต่อ ก.ค.ศ.

3.3.6.2.4 ดำเนินการแก้ไขในทะเบียนประวัติ

3.3.6.2.5 แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.3.7 งานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

แนวทางการปฏิบัติ

3.3.7.1 ตรวจสอบผู้มีคุณสมบัติครบถ้วน สมควรได้รับการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

3.3.7.2 ดำเนินการในการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญจักรพรรดิมาลาแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายกำหนด

3.3.7.3 จัดทำทะเบียนผู้ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญจักรพรรดิมาลา เครื่องราชอิสริยาภรณ์ดิเรกคุณาภรณ์ และผู้คืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์

3.3.8 การขอมีบัตรประจำตัวเจ้าหน้าที่ของรัฐ

แนวทางการปฏิบัติ

3.3.8.1 ผู้ขอมีบัตรกรอกรายละเอียดข้อมูลส่วนบุคคลต่างๆ โดยมีเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

3.3.8.2 ตรวจสอบเอกสารความถูกต้อง

3.3.8.3 นำเสนอผู้มีอำนาจลงนามในบัตรประจำตัว โดยผ่านผู้บังคับบัญชาตามลำดับ โดยคุมทะเบียนประวัติไว้

3.3.8.4 ส่งคืนบัตรประจำตัวถึงสถานศึกษา

3.3.9 งานขอหนังสือรับรอง งานขออนุญาตให้ข้าราชการไปต่างประเทศ งานขออนุญาตลาอุปสมบท งานขอพระราชทานเพลิงศพ การลาศึกษาต่อ ยกย่องเชิดชูเกียรติและให้ได้รับเงินวิทยพัฒน์ และการจัดสวัสดิการ ดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่เกี่ยวข้อง

3.4 วินัยและการรักษาวินัย

3.4.1 กรณีความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

แนวทางการปฏิบัติ

3.4.1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อดำเนินการ
สอบสวนให้ได้ความจริงและความยุติธรรมโดยไม่ชักช้า เมื่อมีกรณีอันมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการ
ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษากระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง

3.4.1.2 ผู้อำนวยการสถานศึกษาสั่งยุติเรื่องในกรณีที่คณะกรรมการ
สอบสวนแล้ว พบว่าไม่ได้กระทำผิดวินัย หรือสั่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดขั้นเงินเดือน
ตามที่คณะกรรมการสอบสวนแล้วพบว่ามีความผิดวินัยไม่ร้ายแรง

3.4.1.3 รายงานการดำเนินงานทางวินัยไม่ร้ายแรงไปยังสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษา

3.4.2 กรณีความผิดวินัยร้ายแรง

แนวทางการปฏิบัติ

3.4.2.1 ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามมาตรา 53 แห่งกฎหมาย
ระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนกรณีอันมีมูลว่า
ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่
กำหนดในกฎ ก.ค.ศ.

3.4.2.2 ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามมาตรา 53 แห่งกฎหมาย
ระเบียบข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา

3.4.2.3 ข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา เสนอผลการพิจารณาให้
อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณาลงโทษ

3.4.2.4 ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุและแต่งตั้งตามมาตรา 53 แห่งกฎหมาย
ระเบียบข้าราชการและบุคลากรทางการศึกษา สั่งลงโทษปลดออกหรือไล่ออกตามผลการพิจารณา
ของ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา

3.4.2.5 รายงานการดำเนินงานทางวินัยไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3.4.3 การอุทธรณ์

3.4.3.1 การอุทธรณ์กรณีความผิดวินัย

แนวทางการปฏิบัติ

กรณีการอุทธรณ์ความผิดวินัยที่ไม่ร้ายแรง ให้ข้าราชการครูและ
บุคลากรทางการศึกษายื่นร้องขออุทธรณ์ต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาภายใน 30 วัน นับแต่วันที่
ได้รับแจ้งคำสั่งตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด

กรณีการอุทธรณ์ความผิดวินัยร้ายแรง ให้ข้าราชการครูและบุคลากร
ทางการศึกษายื่นเรื่องขออุทธรณ์ต่อ ก.ค.ศ. ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำสั่งตามหลักเกณฑ์
และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนด

3.4.4 การร้องทุกข์

แนวทางการปฏิบัติ

กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาถูกสั่งให้ออกจากราชการให้
ร้องทุกข์ต่อ ก.ค.ศ. ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่รับแจ้งคำสั่ง

กรณีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือมีความคับข้องใจ เนื่องมาจากการกระทำของผู้บังคับบัญชาหรือการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย ให้ร้องทุกข์ต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา หรือ ก.ค.ศ. แล้วแต่กรณี

3.4.5 การเสริมสร้างและการป้องกันการกระทำผิดวินัย

แนวทางการปฏิบัติ

3.4.5.1 ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

3.4.5.2 ดำเนินการให้ความรู้ ฝึกอบรม การสร้างขวัญและกำลังใจ การจูงใจ ฯลฯ ในอันที่จะเสริมสร้างและพัฒนาเจตคติ จิตสำนึก และพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชา

3.4.5.3 หมั่นสังเกตตรวจสอบดูแลเอาใจใส่ ป้องกันและขจัดเหตุเพื่อมิให้ผู้ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัยตามควรแก่กรณี

3.5 งานออกจากราชการ

3.5.1 การลาออกจากราชการ

แนวทางการปฏิบัติ

3.5.1.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษาพิจารณาอนุญาตการลาออกจากราชการของครูผู้ช่วย ครูและบุคลากรทางการศึกษาอื่น

3.5.1.2 รายงานการอนุญาตการลาออกไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3.5.2 การให้ออกจากราชการ กรณีไม่พ้นทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือไม่ผ่านการเตรียมความพร้อมและพัฒนาอย่างเข้มต่ำกว่าเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด

แนวทางการปฏิบัติ

3.5.2.1 ดำเนินการให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือเข้ารับการพัฒนาอย่างเข้มตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. กำหนด

3.5.2.2 ดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ในมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง

3.5.2.3 ผู้อำนวยการสถานศึกษาสั่งให้ผู้ที่ไม่ผ่านการประเมินการทดลองปฏิบัติราชการหรือเตรียมความพร้อม และพัฒนาอย่างเข้มออกจากราชการ

3.5.2.4 รายงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบ

3.5.3 การออกจากราชการกรณีขาดคุณสมบัติทั่วไป

แนวทางการปฏิบัติ

3.5.3.1 สถานศึกษาตรวจสอบคุณสมบัติครูผู้ช่วย ครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่น

3.5.3.2 ผู้อำนวยการสถานศึกษาสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาออกจากราชการ หากภายหลังปรากฏว่าขาดคุณสมบัติทั่วไปตามมาตรา 30 แห่งกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.5.3.2 รายงานการสั่งให้ออกจากราชการไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3.5.4 การให้ออกจากราชการไว้ก่อน

แนวทางการปฏิบัติ

3.5.4.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษาสั่งพักราชการหรือสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน ในกรณีที่ครูผู้ช่วย ครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่น มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงจนถูกตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดทางอาญา (เว้นแต่ได้กระทำความผิดโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ)

3.5.4.2 รายงานการสั่งพักราชการหรือการให้ออกจากราชการไว้ก่อนไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3.5.5 การให้ออกจากราชการเพราะเหตุรับราชการนานหรือเหตุทดแทน

ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ค.ศ. กำหนดและรายงานการออกจากราชการไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นอกจากดำเนินการตามที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. แล้วยังสามารถดำเนินการได้ ดังต่อไปนี้ คือ

3.5.5.1 กรณีเจ็บป่วยโดยไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่โดยสม่ำเสมอ

แนวทางการปฏิบัติ

3.5.5.1.1 ตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการอันเนื่องมาจากการเจ็บป่วย

3.5.5.1.2 ถ้าผู้อำนวยการสถานศึกษาสั่งให้ออกจากราชการเมื่อเห็นว่าไม่สามารถปฏิบัติราชการได้

3.5.5.1.3 รายงานการสั่งให้ออกจากราชการไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3.5.5.2 กรณีไปปฏิบัติงานตามความประสงค์ของทางราชการ

แนวทางการปฏิบัติ

3.5.5.2.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษาสั่งให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่สมัครใจจะไปปฏิบัติราชการตามความประสงค์ของทางราชการออกจากราชการ

3.5.5.2.2 รายงานการสั่งให้ออกจากราชการไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3.5.5.3 กรณีสั่งให้ออกจากราชการเพราะขาดคุณสมบัติทั่วไป ตามมาตรา 30 แห่งกฎหมายระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กรณีเป็นผู้ไม่มีสัญชาติไทย (ม.30(1)) กรณีเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ตาม (ม.30(4)) กรณีเป็นคนที่ไร้ความสามารถ หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบหรือเป็นโรคที่กำหนดในกฎ ก.ค.ศ. (ม.30(5)) กรณีเป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี (ม.30(5) (7)) กรณีเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมืองหรือเป็นเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง (ม.30(8)) หรือกรณีเป็นบุคคลล้มละลาย (ม.30(9))

แนวทางการปฏิบัติ

3.5.5.3.1 สถานศึกษาตรวจสอบคุณสมบัติครูผู้ช่วย ครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่นตามคุณสมบัติในมาตรา (ม.30 (1)(4)(5)(7)(8)หรือ(9)) แห่งกฎหมายระเบียบราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

3.5.5.3.2 ผู้อำนวยการสถานศึกษาสั่งให้ผู้ขาดคุณสมบัติตามข้อ 1 ออกจากราชการ

3.5.5.3.3 รายงานการสั่งให้ออกจากราชการไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3.5.5.4 กรณีขาดคุณสมบัติทั่วไป กรณีมีเหตุสงสัยว่าเป็นผู้ไม่เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (ม.30(3))

แนวทางการปฏิบัติ

3.5.5.4.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษาสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าครูผู้ช่วย ครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่นผู้ใดเป็นผู้ขาดคุณสมบัติทั่วไป (ม.30(3))

3.5.5.4.2 ผู้อำนวยการสถานศึกษาเสนอผลการสอบสวนต่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษา

3.5.5.4.3 เมื่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่ศึกษามีมติเห็นว่าเป็นผู้ขาดคุณสมบัติทั่วไปตามมาตรา 30 (3) ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาสั่งให้ออกจากราชการ

3.5.5.5 กรณีมีเหตุอันควรสงสัยว่าหย่อนความสามารถบกพร่องในหน้าที่ราชการหรือประพฤติไม่เหมาะสม

แนวทางการปฏิบัติ

3.5.5.5.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษาสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเมื่อครูผู้ช่วย ครูและบุคลากรทางการศึกษาอื่น มีกรณีถูกกล่าวหาหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการบกพร่องในหน้าที่ราชการหรือประพฤติตนไม่เหมาะสม

3.5.5.5.2 ถ้าคณะกรรมการสอบสวนและผู้อำนวยการสถานศึกษาเห็นว่าครูผู้ช่วย ครูและบุคลากรทางการศึกษาอื่นไม่เป็นผู้หย่อนความสามารถไม่บกพร่องในหน้าที่ราชการหรือเป็นผู้ประพฤติตนเหมาะสม ให้สั่งยุติเรื่องแต่ถ้าคณะกรรมการสอบสวนและผู้อำนวยการสถานศึกษาเห็นว่าเป็นผู้หย่อนความสามารถบกพร่องในหน้าที่ราชการหรือประพฤติตนไม่เหมาะสม ให้ส่งเรื่องไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณา

3.5.5.5.3 เมื่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่ศึกษามีมติให้ผู้พ้นจากราชการให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาสั่งให้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน

3.5.5.6 กรณีมีมลทินมัวหมอง

แนวทางการปฏิบัติ

3.5.5.6.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษาสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง กรณีมีเหตุอันควรสงสัยอย่างยิ่งว่าครูผู้ช่วย ครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่นได้มี

การกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงแต่การสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่ส่งลงโทษวินัยอย่างร้ายแรง ถ้าให้รับราชการต่อไปจะทำให้เสียหายต่อทางราชการอย่างร้ายแรง

3.5.5.6.2 ผู้อำนวยการสถานศึกษาเสนอผลการสอบสวนไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อเสนอ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษาพิจารณา

3.5.5.6.3 เมื่อ อ.ก.ค.ศ. เขตพื้นที่การศึกษามีมติให้ผู้นั้นออกจากราชการเพราะมีมลทินหรือมีหมองกรณีที่ถูกสอบสวนข้างต้น ให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาสั่งให้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน

3.5.5.7 กรณีได้รับโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาลหรือรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

แนวทางการปฏิบัติ

3.5.5.7.1 ผู้อำนวยการสถานศึกษาสั่งให้ออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทน เมื่อปรากฏว่าครูผู้ช่วย ครูและบุคลากรทางการศึกษาอื่น ได้รับโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาลหรือรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

3.5.5.7.2 รายงานผลการสั่งให้ออกจากราชการไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

4. การบริหารทั่วไป

การบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์การ ให้บริการบริหารงานอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่างๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกระดับมุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4.1 วัตถุประสงค์

4.1.1 เพื่อให้บริการ สนับสนุน ส่งเสริม ประสานงาน และอำนวยความสะดวกให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4.1.2 เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และผลงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชนซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี เลื่อมใส ศรัทธา และให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา

4.2 ขอบข่ายการดำเนินงานของสถานศึกษา

4.2.1 การดำเนินงานธุรการ

แนวทางการปฏิบัติ

4.2.1.1 ศึกษาวิเคราะห์สภาพงานธุรการของสถานศึกษาและระเบียบกฎหมาย แนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง

4.2.1.2 วางแผนออกแบบระบบงานธุรการ ลดขั้นตอนการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ โดยอาจนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานให้เหมาะสม

4.2.1.3 จัดบุคลากรรับผิดชอบและพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงานธุรการตามระบบที่กำหนดไว้

4.2.1.4 จัดหา Hardware และ Software ให้สามารถรองรับการปฏิบัติงานด้านธุรการได้ตามระบบที่กำหนดไว้

4.2.1.5 ดำเนินการงานธุรการตามระบบที่กำหนดไว้ โดยยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัด และคุ้มค่า

4.2.1.6 ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงงานธุรการให้มีประสิทธิภาพ

4.2.2 งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวทางการปฏิบัติ

4.2.2.1 รวบรวมประมวลวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลที่จะใช้ในการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2.2.2 สนับสนุนข้อมูล รับทราบหรือดำเนินการตามมติของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2.2.3 ดำเนินงานด้านธุรการในการจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2.2.4 จัดทำรายงานการประชุมและแจ้งมติที่ประชุมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อรับทราบดำเนินการหรือถือปฏิบัติแล้วแต่กรณี

4.2.2.5 ประสานการดำเนินงานตามมติการประชุมในเรื่องการอนุมัติ อนุญาต สั่งการ เร่งรัดการดำเนินการและรายงานผลการดำเนินการให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทราบ

4.2.3 การพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

แนวทางการปฏิบัติ

4.2.3.1 สำรวจระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

4.2.3.2 จัดทำทะเบียนเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ

4.2.3.3 จัดระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษา เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูลของเขตพื้นที่การศึกษา

4.2.3.4 พัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติภารกิจ

4.2.3.5 จัดระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศเชื่อมโยงกับสถานศึกษาอื่นเขตพื้นที่การศึกษาและส่วนกลาง

4.2.3.6 นำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหาร การบริการ และการประชาสัมพันธ์

4.2.3.7 ประเมินและประสานงานระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ และปรับปรุงพัฒนาเป็นระยะๆ

4.2.4 การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

แนวทางการปฏิบัติ

4.2.4.1 จัดให้มีระบบการประสานงานและเครือข่ายการศึกษา

4.2.4.2 พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาเครือข่ายการศึกษา

4.2.4.3 ประสานงานกับเครือข่ายการศึกษาเพื่อแสวงหาความร่วมมือ ความช่วยเหลือ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนงานการศึกษาของสถานศึกษา

4.2.4.4 เผยแพร่ข้อมูลเครือข่ายการศึกษาให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทราบ

4.2.4.5 กำหนดแผนโครงการหรือกิจกรรมเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

4.2.4.6 ให้ความร่วมมือและสนับสนุนทางวิชาการแก่เครือข่ายการศึกษาของสถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษาอย่างต่อเนื่อง

4.2.5 การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร

4.2.5.1 การจัดระบบการบริหาร

แนวทางการปฏิบัติ

4.2.5.1.1 ศึกษาวิเคราะห์โครงสร้าง ภารกิจ การดำเนินงาน ปริมาณ คุณภาพและสภาพของสถานศึกษา

4.2.5.1.2 วางแผนออกแบบการจัดระบบโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการภายใน ระบบการทำงาน และการบริหารงานของสถานศึกษา

4.2.5.1.3 นำเสนอคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา พิจารณาให้ความเห็นชอบในการแบ่งส่วนราชการในสถานศึกษา

4.2.5.1.4 ประกาศและประชาสัมพันธ์ให้ส่วนราชการตลอดจนประชาชนทั่วไปทราบ

4.2.5.1.5 ดำเนินการบริหารจัดการให้เป็นไปตามโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการที่กำหนด

4.2.5.1.6 ติดตามประเมินผลและปรับปรุงการจัดระบบบริหารให้ประสิทธิภาพ

4.2.5.2 การพัฒนาองค์กร

แนวทางการปฏิบัติ

4.2.5.2.1 ศึกษา วิเคราะห์ ข้อมูล สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาองค์กรของสถานศึกษา

4.2.5.2.2 กำหนดแนวทางการพัฒนาองค์กรให้ครอบคลุมโครงสร้าง ภารกิจ บุคลากร เทคโนโลยี และกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา

4.2.5.2.3 ดำเนินการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ
ความสามารถที่เหมาะสมกับโครงสร้าง ภารกิจ เทคโนโลยีและกลยุทธ์ของสถานศึกษา

4.2.5.2.4 กำหนดเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัดใน
การปฏิบัติงานของบุคลากร

4.2.5.2.5 ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแนวทาง
การพัฒนางค์กรเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

4.2.5.2.6 นำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนางค์กร
และกระบวนการปฏิบัติงานให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

4.2.6 การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป
แนวทางการปฏิบัติ

4.2.6.1 สำรวจปัญหาความต้องการจำเป็นของด้านวิชาการ งบประมาณ
บุคลากรและบริหารทั่วไป

4.2.6.2 จัดระบบส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกใน
การบริหารงาน ด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและบริหารทั่วไป

4.2.6.3 จัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนและ
อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานทุกด้าน

4.2.6.4 ติดตาม ประเมินผลการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกใน
การปฏิบัติงานของบุคลากรในด้านต่างๆ

4.2.6.5 นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การสนับสนุนและ
อำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ให้มีความยืดหยุ่นคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ

4.2.7 การบริหารจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
แนวทางการปฏิบัติ

4.2.7.1 กำหนดแนวทางวางแผนการบริหารจัดการอาคารสถานที่และ
สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

4.2.7.2 บำรุง ดูแลและพัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของ
สถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย เหมาะสมพร้อมที่จะใช้ประโยชน์

4.2.7.3 ติดตามและตรวจสอบการใช้อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
ของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและเอื้อประโยชน์ต่อการเรียนรู้

4.2.7.4 สรุป ประเมินผล และรายงานการใช้อาคารสถานที่และ
สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

4.2.8 การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
แนวทางการปฏิบัติ

4.2.8.1 ประสานงานกับชุมชนและท้องถิ่นในการสำรวจข้อมูล จำนวน
นักเรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษาในเขตบริการของสถานศึกษา

4.2.8.2 จัดทำสำมะโนผู้เรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษาของ
สถานศึกษา

4.2.8.3 จัดระบบข้อมูลสารสนเทศจากการสัมภาษณ์ผู้เรียน เพื่อสามารถนำข้อมูลมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2.8.4 เสนอข้อมูลสารสนเทศการสัมภาษณ์ผู้เรียนให้เขตพื้นที่การศึกษา
รับทราบ

4.2.9 การรับนักเรียน

แนวทางการปฏิบัติ

4.2.9.1 ให้สถานศึกษาประสานงานการดำเนินการแบ่งเขตพื้นที่บริการ
การศึกษาร่วมกัน และเสนอข้อตกลงให้เขตพื้นที่การศึกษาเห็นชอบ

4.2.9.2 กำหนดแผนการรับนักเรียนของสถานศึกษา โดยประสานงานกับ
เขตพื้นที่การศึกษา

4.2.9.3 ดำเนินการรับนักเรียนตามแผนที่กำหนด

4.2.9.4 ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน ในการติดตาม
ช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาในการเข้าเรียน

4.2.9.5 ประเมินผลและรายงานผลการรับเด็กเข้าเรียนให้เขตพื้นที่
การศึกษารับทราบ

4.2.10 การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และ
ตามอัธยาศัย

แนวทางการปฏิบัติ

4.2.10.1 สำรวจความต้องการในการเข้ารับบริการการศึกษาทุกรูปแบบ
ทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย

4.2.10.2 กำหนดแนวทางและความเชื่อมโยงในการจัดและพัฒนา
การศึกษาของสถานศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
ตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแนวทางของเขตพื้นที่การศึกษา

4.2.10.3 ดำเนินการจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือทั้ง 3
รูปแบบ ตามความเหมาะสมและศักยภาพของสถานศึกษา

4.2.10.4 ประสานเชื่อมโยงประสานความร่วมมือและส่งเสริมสนับสนุน
การจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

4.2.10.5 ติดตามประเมินผลการส่งเสริมและประสานงานการจัด
การศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย เพื่อปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

4.2.11 การส่งเสริมกิจการนักเรียน

แนวทางการปฏิบัติ

4.2.11.1 วางแผนกำหนดแนวทางการส่งเสริมการจัดกิจกรรมนักเรียน
ของสถานศึกษา โดยสนับสนุนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน

4.2.11.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนและส่งเสริมสนับสนุนให้
นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย ตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน

- 4.2.11.3 จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง
ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
- 4.2.11.4 สรุปและประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไข การส่งเสริมกิจการ
นักเรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมเกิดคุณค่าและประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง
- 4.2.12 การประชาสัมพันธ์
แนวทางการปฏิบัติ
- 4.2.12.1 ศึกษาความต้องการในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลและผลงาน
ของสถานศึกษา รวมทั้งความต้องการในการได้รับข่าวสารข้อมูลทางการศึกษาของชุมชน
- 4.2.12.2 วางแผนการประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วม
ของบุคคล ชุมชน องค์กร สถาบันและสื่อมวลชนในท้องถิ่น
- 4.2.12.3 จัดให้มีเครือข่ายการประสานงานประชาสัมพันธ์
- 4.2.12.4 พัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ให้มีความรู้
ความสามารถในการดำเนินการประชาสัมพันธ์ผลงานของสถานศึกษา
- 4.2.12.5 สร้างกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ในหลากหลายรูปแบบ โดยยึด
หลักการมีส่วนร่วมของเครือข่ายประชาสัมพันธ์
- 4.2.12.6 ติดตามประเมินผลการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ทราบถึงผลที่
ได้รับและนำไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาให้เหมาะสมต่อไป
- 4.2.13 การส่งเสริมสนับสนุนและประสานจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร
และหน่วยงานอื่น
แนวทางการปฏิบัติ
- 4.2.13.1 กำหนดแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนและประสานการจัด
การศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กรและหน่วยงานอื่น
- 4.2.13.2 ให้คำปรึกษา แนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน และประสาน
ความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกับบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัด
การศึกษา
- 4.2.14 การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน
แนวทางการปฏิบัติ
- 4.2.14.1 วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหาตามโครงสร้างและภารกิจ
สถานศึกษา
- 4.2.14.2 วิเคราะห์ความเสี่ยงของการดำเนินงาน กำหนดปัจจัยเสี่ยง
และจัดลำดับความเสี่ยง
- 4.2.14.3 กำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงในการดำเนินงาน
ของสถานศึกษา
- 4.2.14.4 วางแผนการจัดระบบการควบคุมภายในสถานศึกษา
- 4.2.14.5 ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายนำมาตราการป้องกันความเสี่ยงไป
ใช้ในการควบคุมการดำเนินงานตามภารกิจ

4.2.14.6 ดำเนินการควบคุมตามหลักเกณฑ์มาตรการ และวิธีการที่
สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินกำหนด

4.2.14.7 ประเมินผลการดำเนินการควบคุมภายในตามมาตรการที่
กำหนดและปรับปรุงให้เหมาะสม

4.2.14.8 รายงานผลการประเมินการควบคุมภายใน

4.2.15 งานบริการสาธารณะ

แนวทางการปฏิบัติ

4.2.15.1 จัดให้มีระบบการบริการสาธารณะ

4.2.15.2 จัดระบบข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษาเพื่อให้บริการต่อ
สาธารณะ

4.2.15.3 ให้บริการข้อมูล ข่าวสาร และบริการอื่นๆ แก่สาธารณชน ตาม
ความเหมาะสมและศักยภาพของสถานศึกษา

4.2.15.4 พัฒนาระบบการให้บริการแก่สาธารณชนให้มีประสิทธิภาพ
เกิดความพึงพอใจต่อผู้มารับบริการ

4.2.15.5 ประเมินความพึงพอใจงานบริการสาธารณะจากผู้มาขอรับ
บริการ

4.2.15.6 นำผลการประเมินมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาระบบงานบริการ
สาธารณะ

4.2.16 งานที่ไม่ได้ระบุไว้ในงานอื่น

แนวทางการปฏิบัติ

4.2.16.1 จัดให้มีบุคลากรรับผิดชอบงานตามความเหมาะสมและ
ศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน

4.2.16.2 ให้ผู้ที่รับผิดชอบงานวางแผนการปฏิบัติงานและดำเนินงานให้
เสร็จสิ้นตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย

4.2.16.3 กำกับ ติดตาม การดำเนินงานของผู้ที่ได้รับมอบหมาย

4.2.16.4 ประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ที่ได้รับมอบหมาย⁴⁴

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สงวน ช่างฉัตร ศึกษาการบริหารความเสี่ยงของโครงการ ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ ปัจจัยที่
ก่อให้เกิดความเสี่ยงมี 4 ด้าน คือ 1) ความเสี่ยงด้านงบประมาณ 2) ความเสี่ยงด้านค่าใช้จ่าย 3) ความเสี่ยง
ด้านการกำหนดปฏิบัติการ 4) ความเสี่ยงด้านเทคนิค จากการศึกษาได้พบขั้นตอนการบริหารความเสี่ยงว่า
การบริหารความเสี่ยงมีขั้นตอนสำคัญ 8 ขั้นตอน คือ 1) การกำหนดโครงสร้างพื้นฐานการจัดการ
2) การกำหนดขอบเขตการบริหารความเสี่ยงของโครงการ 3) การวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของโครงการ

⁴⁴ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ , **คู่มือการบริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล** (กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์
(ร.ส.พ.) , 2546) , 32 - 73 .

4) การระบุความเสี่ยง 5) การวิเคราะห์ความเสี่ยง 6) การวางแผนควบคุมความเสี่ยง 7) การควบคุมความเสี่ยง และ 8) การตรวจติดตาม สรุปได้ว่าการบริหารความเสี่ยงของโครงการจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพราะช่วยลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากหลายสาเหตุลงได้ โครงการสำคัญจำเป็นต้องประเมินความเสี่ยง โดยผู้จัดการจะต้องวางแผนการบริหารความเสี่ยงเพื่อระบุและควบคุมการปฏิบัติงาน ค่าใช้จ่ายและความเสี่ยงด้านการดำเนินการให้แล้วเสร็จตามกำหนดการ การบริหารความเสี่ยงของโครงการควรให้ครอบคลุม 4 ด้าน คือ การวางแผน การจัดสรรทรัพยากร การควบคุม และการติดตามผล หรืออาจกำหนดตามมาตรฐานการบริหารความเสี่ยงและคู่มือการบริหารความเสี่ยง เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพ

ประกอบ กุลเกลี้ยง และคณะ ศึกษารูปแบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันคอร์รัปชันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาพบว่าการคอร์รัปชันในสังคมอื่น ๆ พฤติกรรมคอร์รัปชันที่นิยมในงานวิจัยครั้งนี้ คือ การทำหรือใช้เอกสารปลอม การใช้เวลาราชการไปหาประโยชน์แก่ตนเอง การออกคำสั่งสถานศึกษาที่ขัดต่อระเบียบกฎหมาย การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ โดยมีชอบหรือโดยทุจริต การละทิ้งหรือการทอดทิ้งหน้าที่ การพิจารณาความดีความชอบขัดต่อหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนด การล่วงละเมิดสิทธิเด็ก การประพฤตินิยมชอบในการคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการ การประพฤตินิยมชอบในการคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียน การเรียกการรับหรือยอมจะรับเงินหรือทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยมิชอบ การเบียดบังยกยอกหรือนำทรัพย์สินของทางราชการไปใช้ส่วนตัวโดยทุจริต การเบิกจ่ายเงินงบประมาณไม่โปร่งใส การเบิกจ่ายเงินนอกงบประมาณไม่โปร่งใส การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างไม่โปร่งใส การใช้ข้อสอบเอื้อเฉพาะผู้ที่ตนหรือคณะสอนพิเศษ การเสนอผลงานทางวิชาการเป็นเท็จ การตัดสินใจผลการเรียนโดยไม่เป็นธรรมแก่นักเรียน และการจัดโครงสร้างสถานศึกษาไม่สอดคล้องต่อภารกิจที่เปลี่ยนไปสู่การกระจายอำนาจ รูปแบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันคอร์รัปชันในสถานศึกษาพบว่า มีองค์ประกอบต่าง ๆ คือ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) ดัชนีชี้วัดรูปแบบ 3) แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ ประกอบด้วย หลักการจัดการความเสี่ยง หลักการกระจายอำนาจแบบการมีส่วนร่วม หลักการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร และหลักการควบคุมองค์การ⁴⁵

ทัศนีย์ พลอยทับทิม ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานการเงินการคลังของบุคลากรที่เกี่ยวข้องขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอวังน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาพบว่าในภาพรวมขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอวังน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทราอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับต่อไปนี้ ด้านบริหารงานบุคคล วัสดุอุปกรณ์ ด้านงบประมาณ และด้านการจัดการ ซึ่งมีข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานการเงินการคลัง ควรจัดสรรงบประมาณสำหรับจัดหาวัสดุ/อุปกรณ์ที่มีความทันสมัย พร้อมทั้งจะให้ได้ให้มีเพียงพอกับปริมาณงาน ควรกำหนดอัตราค่าจ้างให้เจ้าหน้าที่ให้เพียงพอกับปริมาณงานและจัดอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อเพิ่มศักยภาพในการปฏิบัติงาน

---

⁴⁵ ยูพิน โตสารเดช , การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 , 24 สิงหาคม 2558 , kb.psu.ac.th

ดวงใจ ช่วยตระกูล ศึกษาความเสี่ยงแนวทางการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า 1) ปัจจัยความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านการเงิน ด้านความมั่นใจทางการศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการความปลอดภัย โดยปัจจัยความเสี่ยงของสถานศึกษาในเมือง นอกเมือง และ ในแต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) แนวทางการบริหาร ความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าปัจจัยความเสี่ยงด้านการเรียนการสอนควรใช้ วิธีการบริหารความเสี่ยงโดยการควบคุมและหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยงรวมถึงถ่ายโอน ความเสี่ยง ปัจจัยความเสี่ยงด้านการเงินควรใช้วิธีการบริหารความเสี่ยงโดยการควบคุมและหามาตรการ ในการป้องกันความเสี่ยง ปัจจัยความเสี่ยงด้านความมั่นใจทางการศึกษาควรใช้วิธีการควบคุมและหา มาตรการในการป้องกันความเสี่ยง รวมถึงการมีส่วนร่วมของภาคีคือชุมชน ผู้ปกครอง และผู้ประกอบการ ปัจจัยความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมควรใช้วิธีการบริหารความเสี่ยงโดยการควบคุมและหามาตรการใน การป้องกันความเสี่ยงรวมถึงถ่ายโอนความเสี่ยง ปัจจัยความเสี่ยงด้านการบริหารจัดการ ความปลอดภัย ควรใช้วิธีการควบคุมและหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยง รวมถึงการมีส่วนร่วม ของนักเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรในสถานศึกษา ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง⁴⁶

ปราณิน มุตตาหารัช ศึกษาการตัดสินใจในการบริหารความเสี่ยงด้านการจัดซื้อจัดจ้าง เป็น การบริหารจัดการเรื่องหนึ่ง que ผู้บริหารควรให้ความสำคัญ เนื่องจากอาจนำมาซึ่งปัญหาและ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ทั้งนี้ผู้บริหารงานควรมีกกลยุทธ์การบริหารความเสี่ยง ด้านการจัดซื้อจัดจ้าง มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ความเสี่ยงเรื่อง นโยบาย ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายและแผนงานจัดซื้อจัดจ้างให้เหมาะสม โดยมองถึงความคุ้มค่า และประโยชน์ขององค์กรเป็นหลัก ความเสี่ยงเรื่องคุณภาพผู้ซื้อสินค้าที่มีประสิทธิภาพที่ดีที่สุดต้อง เชื่อมโยงเรื่อง Specification และเรื่องราคา ความเสี่ยงในการตรวจรับ คณะกรรมการตรวจรับควรมี ความรู้ในรายละเอียดของสินค้าและคุณภาพตาม Spec. ความเสี่ยงเรื่องราคา อาจได้สินค้าราคาแพง สินค้าที่ไม่มีคุณภาพ ความเสี่ยงเรื่องความสุจริต ที่สำคัญมักจะเกิดขึ้นเสมอคือการทำธุรกรรม การจัดซื้อจัดจ้างแต่ละรูปแบบมีความรุนแรงเสียหายแตกต่างกัน เช่น การรับสินบน การฮั้วประมูล งาน นอกจากนี้ความเสี่ยงในเรื่องบุคลากร ผู้ปฏิบัติงานการจัดซื้อจัดจ้างต้องมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบ พอสมควร

การบริหารความเสี่ยงด้านการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นงานที่ค่อนข้างยากเพราะมีความเสี่ยง เกิดขึ้นหลาย ๆ ด้าน ดังนั้นการบริหารจัดการทั้งการวางแผน การจัดองค์กร การตัดสินใจ การควบคุม เป็นต้น เช่นการบริหารภาครัฐแนวใหม่ ซึ่งนำเกณฑ์การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี การจัดการให้มี ระบบควบคุมภายใน ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับตัวบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ ต้องมีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรู้ความสามารถ ทำงานอยู่บนพื้นฐาน ความถูกต้อง ตามกฎระเบียบ โปร่งใส โดยที่ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีไม่แสวงหาประโยชน์และ

---

⁴⁶ ดวงใจ ช่วยตระกูล , “ การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2551) , 318 .

สั่งการมิชอบ ควรมีการสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม สม่ำเสมอ ทั้งด้านระเบียบกฎหมายและหนังสือสั่งการต่าง ๆ และควรให้การสนับสนุนในการให้รางวัล สิ่งจูงใจและสร้างความก้าวหน้าในสายงานพัสดุโดยเฉพาะ สำหรับการบริหารงานในการจัดซื้อจัดจ้าง มีหลายครั้งที่ประสบปัญหาในด้านกฎระเบียบ ข้อบังคับ ซึ่งระเบียบบางข้อใช้มานานไม่สอดคล้องกับ สถานการณ์ปัจจุบัน ทำให้การทำงานไม่คล่องตัว เห็นควรให้มีการปรับปรุงกฎระเบียบใหม่⁴⁷

พสุ เดชะรินทร์ ศึกษาการบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ เป็นการบริหารความเสี่ยงที่สำคัญ ที่สุดต่อความอยู่รอดขององค์กร เนื่องจากเป็นความเสี่ยงที่มีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของ องค์กร อีกทั้งเป็นความเสี่ยงที่ยังขาดเครื่องมือในการระบุ การวิเคราะห์ และการจัดลำดับใน เชิงปริมาณ เนื่องจากการระบุความเสี่ยงเป็นการตระหนักถึงความเสี่ยงที่องค์กรกำลังเผชิญกับ ความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต อันเนื่องมาจากขาดระบบในการบริหารจัดการที่ชัดเจน ในขณะที่เดียวกันกับผู้บริหารระดับสูงจำนวนมากมักจะไมยอมรับและปิดกั้นต่อความรู้ความเสี่งด้าน กลยุทธ์ นอกจากนี้ยังขาดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน การวัดความเสี่ยงเป็นการประเมินระดับความเสี่ยงที่ ส่งผลต่อความสามารถในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติหรือความเสี่ยงที่กลยุทธ์ขององค์กรจะไม่สอดคล้อง กับภาวะแวดล้อมในการดำเนินงาน องค์กรควรจัดให้มีการกำหนดคณะกรรมการบริหาร เพื่อเป็น กลไกขับเคลื่อนและกำหนดนโยบาย ทิศทาง การดำเนินการ และติดตาม โดยต้องกำหนดอำนาจ หน้าที่ให้ชัดเจน⁴⁸

นฤมล สะอาดโฉม ศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการบริหารความเสี่ยงของรัฐวิสาหกิจไทย ไม่ สามารถบริหารให้สำเร็จได้หากผู้บริหารระดับสูงไม่ได้ให้ความสำคัญ และผู้ปฏิบัติควรระลึกเสมอว่า รัฐวิสาหกิจมีหลายรูปแบบ มีพันธกิจแตกต่างกัน การให้คำแนะนำและการนำคำแนะนำไปใช้ ควรปรับให้เข้ากับองค์กร โดยให้ข้อคิด 4 อย่างคือ ขอให้ยึดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ขององค์กร อย่า ยึดติดกับรูปแบบ ควรปรับใช้กรอบแนวทางการบริหารความเสี่ยงให้สอดคล้องกับปัจจัยเสี่ยงใน สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป อย่ายึดติดกับอดีต ให้มองปัจจัยเสี่ยงในอนาคต และจงถ่ายถอดไปสู่ การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อจัดการกับความเสี่ยงเหล่านั้น⁴⁹

วิลาส บุญน่วม ศึกษาการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมาย ของระบบงานการเงินการคลังใน องค์กรบริหารส่วนตำบลน้ำขาว อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า ความเสี่ยงด้าน กฎหมายของระบบงานการเงินการคลังในองค์กรบริหารส่วนตำบลน้ำขาวมีโอกาสเกิดเหตุการณ์ ความผิดพลาดที่เกิดจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย โดยมีปัจจัยความเสี่ยง ได้แก่ การขาดการวางแผนการทำงาน การขาดการประสานงาน ความขัดแย้งภายในองค์กรทำให้ไม่มีเอกภาพ

---

⁴⁷ ปราณี มุตตาหารัช , การบริหารความเสี่ยงเรื่องการจัดซื้อจัดจ้าง , 10 ตุลาคม 2558 , <http://www.siliconrose.com.au/Articles>

⁴⁸ พสุ เดชะรินทร์ , “ การบริหารความเสี่ยงเชิงกลยุทธ์ , ” ผู้จัดการ 360 องศา , (27 ก.ค. – 2 ส.ค. 2552) : 15 .

⁴⁹ นฤมล สะอาดโฉม , “ ความเสี่ยงของรัฐวิสาหกิจไทย , ” สยามรัฐ 57 , 48 (2553) : 27 .

ในการทำงาน การเปลี่ยนแปลงระเบียบกฎหมายบ่อยครั้ง ความชัดเจนของหนังสือสั่งการ ผู้รับผิดชอบ ทั้งระดับปฏิบัติและบริหารไม่มีความรู้ความเข้าใจในระเบียบ กฎหมาย และขั้นตอนการปฏิบัติงาน การขาดจิตสำนึกและปล่อยปละละเลย ขาดความเอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่ แผนที่ภาษีและทะเบียน ทรัพย์สินใช้ประโยชน์ไม่ได้ ปัญหาการโอนย้ายพนักงาน ผู้ที่รับผิดชอบทำให้การทำงานขาด ความต่อเนื่อง การขาดการตรวจสอบติดตามควบคุมของผู้บังคับบัญชา การทุจริตและปัจจัยแวดล้อม อื่น ๆ จากการประเมินความเสี่ยง พบว่า ความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อการบริหารงานขององค์การ บริหารส่วนตำบลน้ำขาว คือ การขาดการปรับปรุงแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน งบประมาณรายจ่าย ประจำปีใช้ไม่ทันภายในปีงบประมาณ ไม่มีการเบิกจ่ายพัสดุและลงทะเบียนคุณครุภัณฑ์ มีระดับ ความเสี่ยงสูง เก็บภาษีและค่าธรรมเนียมได้น้อยกว่าร้อยละ 80 ของผู้อยู่ในข่ายต้องชำระภาษี มีผู้ค้าง ชำระภาษีมาก เก็บภาษีไม่ครบถ้วน ไม่มีแผนการจัดซื้อจัดจ้าง ไม่ส่งประกาศเอกสารสอบราคา ประกวด ราคา วิธีพิเศษตามระเบียบฯกำหนด การใช้วัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรไม่ประหยัด จัดซื้อ/จัดจ้างพัสดุที่ ไม่มีคุณภาพ ไม่เก็บพัสดุให้เรียบร้อยถูกต้องปลอดภัย แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุ จากผู้ที่ไม่มีความรู้ มีระดับความเสี่ยงปานกลาง รายงานสถานะการเงินไม่เป็นปัจจุบัน การบันทึกบัญชีและงบ การเงินต่าง ๆ ไม่แล้วเสร็จตามระเบียบฯกำหนด ไม่มีการจัดทำแผนการจัดเก็บ การประชาสัมพันธ์/ หลักเกณฑ์ การจัดเก็บภาษี ขาดการเร่งรัดการจัดเก็บภาษีค้างชำระ พนักงานประเมินค่านวนภาษีป้าย/ โรงเรียนและที่ดิน ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด โครงการกิจกรรมในงบประมาณรายจ่าย ประจำปีไม่นำมาจากแผนพัฒนา 3 ปี มีการโอนหรือเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตาม ระเบียบฯ ไม่มีการจัดทำสรุปผลการจัดซื้อจัดจ้างสำหรับให้ประชาชนตรวจสอบ การจัดทำทะเบียนคุม หลักประกันสัญญาให้เป็นไปตามระเบียบฯ ปิดบังข้อมูลข่าวสาร ไม่ส่งสำเนาจัดซื้อจัดจ้างให้สำนักงาน ตรวจเงินแผ่นดิน ภายในกำหนด 30 วัน ไม่นำแผนการจัดหาพัสดุเป็นเครื่องมือในการกำกับดูแล การปฏิบัติงาน มีระดับความเสี่ยงน้อย สำหรับการจัดการความเสี่ยงพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล น้ำขาว ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการความเสี่ยงที่ระดับความเสี่ยงสูงและปานกลาง กล่าวคือ มี การส่งเสริมการพัฒนาความรู้ให้แก่ผู้รับผิดชอบทั้งระดับปฏิบัติและบริหารอยู่เสมอ การควบคุม ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงาน การวางแผนในการจัดหางบประมาณ การจัดทำมีการประสานงาน การนำระบบควบคุมภายในมาใช้ในองค์กร การประชาสัมพันธ์และการเร่งรัดการจัดเก็บภาษี การวิเคราะห์อัตราค่าสิ่งให้เหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจ กำหนดมาตรการควบคุมการใช้ทรัพยากร วางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง แม้ว่าบางกิจกรรมมีระดับความเสี่ยงน้อยและระดับความเสี่ยงน้อยมาก แต่ องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำขาว ก็ได้เฝ้าระวังติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพการทำงาน อันจะทำให้เกิดความเชื่อถือศรัทธาแก่ประชาชนต่อการบริหารงานภาครัฐที่ดีใน ที่สุด⁵⁰

---

⁵⁰ วิลาศ บุญนุ่น , “ การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมาย ของระบบงานการเงินการคลังใน องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำขาว อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ” (วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น , 2553) , 57 - 59 .

กรณีการ พงศ์กิตติธัช ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคายตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามขนาดโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารความเสี่ยงตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู อยู่ในระดับมากที่สุด โดยรวมและรายด้าน และผู้บริหารกับครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารความเสี่ยงไม่แตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน 2) ปัญหาการบริหารความเสี่ยงตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูอยู่ในระดับน้อยทั้งโดยรวมและรายด้าน และผู้บริหารกับครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารความเสี่ยงไม่แตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน 3) ผู้บริหารในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด เห็นว่าโรงเรียนมีการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมากที่สุดโดยรวมและรายด้าน และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารความเสี่ยงไม่แตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน 4) ผู้บริหารในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด เห็นว่าโรงเรียนมีปัญหาการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมากที่สุดโดยรวมและรายด้าน และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารความเสี่ยงไม่แตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน 5) ครูในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด เห็นว่า โรงเรียนมีการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับมากที่สุดโดยรวมและรายด้าน และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารความเสี่ยงไม่แตกต่างกันทั้งโดยรวมและรายด้าน และ 6) ครูในโรงเรียนทั้ง 3 ขนาด เห็นว่า โรงเรียนมีปัญหาการบริหารความเสี่ยงอยู่ในระดับน้อยทั้งโดยรวมและรายด้าน และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารความเสี่ยงโดยรวมไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่าครูในโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่เห็นว่าเป็นปัญหาการบริหารความเสี่ยงด้านกลยุทธ์มากกว่าครูในโรงเรียนขนาดกลาง นอกจากนั้นไม่แตกต่างกัน⁵¹

มูห์ลบาซ และโดนัลด์ (Muehlbach & Donald) ศึกษาการวิเคราะห์เนื้อหาความสามารถต่อความเสี่ยงในการบริหาร : ความเข้าใจที่สัมพันธ์กับแผนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง พบว่าการปฏิบัติโดยรวมทั่วไปต่อการศึกษายังต่อเนื่อง สิ่งชัดเจนต่อการเป็น/ผู้นำด้านการศึกษาไม่ใช่เรื่องที่จะเข้าใจหรือการบริหารที่มีอัตราเสี่ยง จุดประสงค์ของการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจและอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความเสี่ยงต่อการบริหารและการวางแผนการศึกษาต่อเนื่อง ดังนั้นทดลองศึกษาความเสี่ยงในรูปแบบที่ผันแปร เพื่อทำความเข้าใจและกำหนดทิศทางการตัดสินใจ เพื่อวางแผนการศึกษาอย่างต่อเนื่อง บทประพันธ์โดยเฉพาะที่ระบุความเสี่ยงต่อการบริหารในการศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นจุดที่นำมากำหนดขอบเขต ส่วนที่มีความเห็นร่วมกัน มีบทประพันธ์ 12 บท ที่สัมพันธ์เกี่ยวกับความเชี่ยวชาญ เพื่อนำมาอ้างเหตุผลเพื่อกำหนดปัญหาการศึกษาพฤติกรรมพื้นฐานต่อรากฐานการศึกษาด้านการสำรวจรายด้าน การวิเคราะห์เนื้อหาคุณภาพให้สมบูรณ์โดยใช้ตัวอย่าง 151 รายการ เพื่อศึกษาความเสี่ยงในการบริหารจากการประชุมปรึกษาหารือระหว่างประเทศ เพื่อมองย้อนดูความเสี่ยงในการบริหาร จากระยะเวลา 15 ปี โดยทั่วไป การศึกษาค้นคว้าอย่างต่อเนื่องเพื่อต้องการพัฒนาวางแผนต่อความเสี่ยงของการบริหารจัดการ รายละเอียดที่กำหนดโดยการค้นคว้านั้น

---

⁵¹ กรณีการ พงศ์กิตติธัช , “สภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี , 2553) , 103 - 104 .

เน้นการเสนอแนะ 1) แนวทางที่ดีที่สุดสำหรับการศึกษาต่อเนื่องต่อการหลีกเลี่ยงการบริหารจัดการระหว่างการวางแผน 2) สาเหตุหรือผลที่มีผลต่อความเสี่ยงที่มีผลการศึกษาต่อเนื่องเพื่อให้สามารถควบคุมได้ 3) การถ่ายโอนที่ทำให้ลดความเสี่ยงในการศึกษาต่อเนื่องโดยการเปลี่ยนความเสี่ยงจากที่หนึ่งไปยังที่หนึ่ง ผลลัพธ์ที่ได้จะมีความเสี่ยงลดลง และ 4) การศึกษาต่อเนื่องต้องยกเว้นหลักความจริงในการนำเสนอความเสี่ยงเพื่อวางแผนด้านวิชาการ มีความเห็นร่วมกันเพื่อเสนอแนวทางจากการศึกษา สิ่งแรกและสิ่งสำคัญที่สุด การศึกษาต่อเนื่องต้องมีความเข้าใจและความเชื่อต่อความเสี่ยงและยอมรับและเทคนิคการทดสอบบริหารความเสี่ยงจะต้องรวมสิ่งที่มีความเสี่ยงเข้าด้วยกันในการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อวางแผนกระบวนการศึกษา⁵²

Gray and Larson ได้เสนอแนวคิดกระบวนการบริหารความเสี่ยงไว้ 4 ขั้นตอน คือ 1) การระบุความเสี่ยง เป็นการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของ ความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการดำเนินงานแต่ละช่วงของแผนหรือโครงการ 2) การประเมินความเสี่ยง เป็นการประเมินในรูปของเหตุการณ์ที่ไม่ปรารถนาที่อาจเกิดขึ้น ความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้น และไปกระทบกับส่วนอื่น ๆ 3) การรับมือกับความเสี่ยง เป็นการตัดสินใจว่าจะรับมือกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไรจึงจะเหมาะสม ซึ่งจะทำให้ได้โดยทำให้เบาบางลง หรือการหลบเลี่ยง หรือการส่งต่อหรือการแบ่งปันหรือคงไว้เหมือนเดิม และ 4) การควบคุมความเสี่ยง เป็นกระบวนการสุดท้ายของการบริหารความเสี่ยงโดยการวางแผนกลยุทธ์การดำเนินงาน และการเฝ้าระวังความเสี่ยงใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น⁵³

ปิยะพล สำเร็จ ศึกษาความรับผิดของนิติบุคคลในการทำละเมิดโดยตัวเอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่านิติบุคคลจะกระทำละเมิดและรับผิดจากการกระทำละเมิดโดยตัวเอง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ได้หรือไม่อย่างไร ผลการศึกษาพบว่าในการอธิบายทางตำราและความเข้าใจของนักกฎหมายไทยนั้น ยังเข้าใจว่านิติบุคคลจะรับผิดทางละเมิดจากการกระทำของผู้แทนนิติบุคคล ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 76 หรือจากตัวแทน หรือลูกจ้างของนิติบุคคลเท่านั้น อันเป็นเพียงความรับผิดจากการกระทำของบุคคลอื่น (vicarious liability) แต่เนื่องจากความเสียหายที่เกิดจากดำเนินงานของนิติบุคคล ไม่ทราบว่าจะความเสียหายที่เกิดขึ้นเกิดจากการกระทำของบุคคลใดในนิติบุคคลนั้น หรือการกระทำของผู้แทน ตัวแทน หรือลูกจ้างของนิติบุคคล ไม่ได้ตั้งใจหรือประมาทเลินเล่อ แต่ก็ยังมีความเสียหายที่เกิดขึ้นเช่นนี้ ผู้เสียหายก็จะไม่ดำเนินคดีกับนิติบุคคลได้ จึงเห็นสมควรให้พิจารณาการกระทำและความรับผิดของนิติบุคคล เฉพาะกรณีที่เกิดจากการกระทำละเมิดโดยตัวเองตาม ป.พ.พ. มาตรา 420 กล่าวคือนิติบุคคลควรมีการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อโดยตัวเองได้ ซึ่งจะช่วยให้เสียหายได้รับความสะดวกในการพิสูจน์ความรับผิดของนิติบุคคล โดยไม่อาศัยการกระทำของบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับนิติบุคคลนั้น⁵⁴

⁵² เรื่องเดียวกัน , 79 .

⁵³ Clifford F . Gray and Erik W . Larson , **Project management** , 3rd

(Singapore : Mc Grawhill companies , lnc , 2010) , 209 – 225 .

⁵⁴ ปิยะพล สำเร็จ , “ ความรับผิดของนิติบุคคลในการทำละเมิดโดยตัวเอง ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2541) , 94 - 96 .

น้ำทิพ สุขโชคอำนวย ที่กล่าวถึงหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลเป็นหลักที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในกฎหมายลักษณะละเมิด เนื่องจากเป็นหลักที่นำมาพิจารณาการกระทำของผู้กระทำละเมิด ว่าการกระทำของผู้กระทำละเมิดเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายหรือไม่ อันเป็นหลักที่นำมาซึ่งความรับผิดของผู้กระทำละเมิด แต่การปรับใช้ในประเทศไทยปัจจุบัน ได้มีการปรับใช้หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายลักษณะละเมิด เช่นเดียวกับกฎหมายอาญา แต่กฎหมายอาญากับกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีเจตนารมณ์ของกฎหมายแตกต่างกัน คือ กฎหมายอาญามีเจตนารมณ์จะลงโทษบุคคลผู้กระทำผิดให้เช็ดหลาบ ส่วนกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นเรื่องการชดใช้ค่าเสียหายหรือการแก้ไขให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 จึงทำให้หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายลักษณะละเมิดของประเทศไทยยังไม่มีมาตรการจำกัดความรับผิดของผู้กระทำผิดไว้อย่างชัดเจน ส่งผลให้ผู้กระทำละเมิดต้องรับผิดมากกว่าที่ควร จากการศึกษาการปรับใช้หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายลักษณะละเมิดในส่วนของประเทศไทยและเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหาการปรับใช้หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายลักษณะละเมิดให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการเยียวยาของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การจำกัดขอบเขตความรับผิดของผู้กระทำละเมิด และการนำหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายลักษณะสัญญาามาปรับใช้กับความรับผิดเพื่อละเมิด⁵⁵

รุ่งธรรม พุ่มเล็ก ศึกษาความรับผิดทางแพ่งของฝ่ายปกครองในประเทศไทย (ศึกษาเฉพาะกรณีความรับผิดทางละเมิด) ในระหว่าง 50 ปี ก่อนปี พ.ศ. 2539 ความรับผิดทางแพ่งของฝ่ายปกครองในประเทศไทยอยู่ภายใต้บังคับของหลักการแห่งกฎหมายเอกชนที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากว่าในสมัยนั้นในประเทศไทยไม่ได้มีระบบกฎหมายปกครองที่แยกจากกฎหมายเอกชนมาใช้ดังที่ประเทศในภาคพื้นยุโรปหลายประเทศได้ใช้อยู่ เมื่อได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 แล้ว ได้มีการนำหลักการพิเศษบางอย่างของกฎหมายซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดของกฎหมายมหาชนมาบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติฉบับนี้

อย่างไรก็ตามความรับผิดทางแพ่งของฝ่ายปกครองในประเทศไทยยังมีข้อจำกัดในหลายประการดังต่อไปนี้ คือ

1. ปัญหาเรื่องความรับผิด เนื่องจากการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่และการกระทำที่มีใช้การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งเป็นผลให้มีการแบ่งแยกความรับผิดระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างเด็ดขาด กล่าวคือ ถ้าความเสียหายเกิดขึ้นเนื่องจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานของรัฐจะต้องรับผิดในผลแห่งละเมิดที่

---

⁵⁵ น้ำทิพ สุขโชคอำนวย , “ ปัญหาหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายละเมิด ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2556) , 114 .

เจ้าหน้าที่ได้กระทำไป แต่หากความเสียหายเกิดขึ้นจากการกระทำที่มีใช้การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นจะต้องรับผิดชอบส่วนตัว

2. ปัญหาเรื่องความรับผิดในผลแห่งละเมิด โดยที่ความรับผิดทางแพ่งของฝ่ายปกครองในประเทศไทยยังคงเป็นไปตามหลักละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงทำให้เกิดข้อจำกัดหลายประการในการเยียวยาความเสียหายแก่เอกชนผู้ได้รับความเสียหาย เพราะความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ในปัจจุบันนี้ มิได้เกิดขึ้นเพราะเหตุแห่งละเมิดเท่านั้น ยังมีความเสียหายบางกรณีที่เกิดขึ้นโดยไม่เป็นความผิดทางละเมิดแต่ฝ่ายปกครองควรจะต้องรับผิดชอบด้วย

3. ปัญหาเรื่องความเป็นนิติบุคคลของรัฐในประเทศไทย ยังไม่ปรากฏให้เห็นเด่นชัดทำให้ต้องมีการกำหนดให้ กระทรวง ทบวง กรม เป็นนิติบุคคลแทน จึงก่อให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น ปัญหาเรื่องของอำนาจหน้าที่เกี่ยวเนื่องกันหรือซับซ้อนกัน ทำให้เอกชนผู้ได้รับความเสียหายเกิดความสับสนในการขอรับการเยียวยาความเสียหาย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ โดยพิจารณาเปรียบเทียบกับหลักความรับผิดทางแพ่งของฝ่ายปกครองในต่างประเทศ ทั้งในระบบคอมมอนลอว์ และระบบประมวลกฎหมาย ซึ่งจากการศึกษาพบว่าในประเทศฝรั่งเศสศาลปกครองเป็นผู้สร้างหลักกฎหมายปกครอง โดยนำหลักกฎหมายปกครองนี้มาใช้ในการเยียวยาความเสียหายแก่เอกชนผู้ได้รับความเสียหาย ซึ่งเกิดจากการกระทำของฝ่ายปกครองได้อย่างเป็นธรรมในที่สุด ประเทศไทยจึงสมควรนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักเกณฑ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้องต่อไปในอนาคต⁵⁶

กิติกุล กิตติวิโรดม ศึกษาความรับผิดของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 เนื่องด้วยความรับผิดของรัฐมีวิวัฒนาการจากหลักความไม่รับผิดของรัฐ ทำให้ความรับผิดทางละเมิดทั้งหมดตกแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายเดียวแม้เจ้าหน้าที่จะประมาทเลินเล่อเล็กน้อยและรัฐจะมีความบกพร่องด้วยก็ตาม ทำให้เกิดปัญหาในเรื่องของความเป็นธรรม การชดเชยให้แก่ผู้เสียหายและอุปสรรคต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์สาธารณะ ซึ่งในปัจจุบันพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ได้เปลี่ยนหลักการเดิมโดยกำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดเพื่อการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดไม่ได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง และให้หน่วยงานของรัฐรับผิดในความเสียหายอันเกิดขึ้นจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานโดยส่วนรวม และให้หักส่วนแห่งความรับผิดอันเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐ หรือระบบการดำเนินงานดังกล่าวออกจากความรับผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งให้ผู้เสียหายมีสิทธิขอรับการเยียวยาความเสียหายจากหน่วยงานของรัฐโดยไม่ต้องนำคดีไปฟ้องต่อศาล อย่างไรก็ตามจากการศึกษาพบปัญหาหลายประการ เช่น กฎหมายไม่มีบทเฉพาะกาลและจำกัดขอบเขตความคุ้มครองตลอดจนมีหลักเกณฑ์กำหนดขอบเขตความรับผิดไม่ชัดเจน ทำให้กฎหมายไม่อาจคุ้มครองเจ้าหน้าที่

---

⁵⁶ รุ่งธรรม พุ่มเล็ก , “ ความรับผิดทางแพ่งของฝ่ายปกครองในประเทศไทย (ศึกษาเฉพาะกรณีความรับผิดทางละเมิด) ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตรมหาวิทยาลัษฏรภิบาลบัณฑิตย , 2542) , 136 - 137 .

ของรัฐได้เต็มที่หรือทุกหน่วยงาน ระยะเวลาที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาค่าใช้จ่ายทดแทนนานเกินควร ทำให้ผู้เสียหายมักต้องไปฟ้องคดีเอง การไม่ให้อำนาจกระทรวงการคลังควบคุมสั่งการราชการส่วนท้องถิ่นและรัฐวิสาหกิจบางแห่ง ทำให้เกิดความลักลั่นการบังคับใช้กฎหมาย ดังนั้นผู้เขียนจึงเสนอให้เพิ่มบทเฉพาะกาลให้กฎหมายมีผลบังคับย้อนหลัง และขยายขอบเขตการคุ้มครองให้ครอบคลุมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐให้กว้างขวางขึ้น แก้ไขถ้อยคำในกฎหมายในเรื่องขอบเขตความรับผิดชอบของรัฐและเจ้าหน้าที่ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ลดระยะเวลาในการพิจารณาของหน่วยงานของรัฐในการชดเชยค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหายให้สั้นลง ประชาสัมพันธ์กฎหมายฉบับนี้ให้มากขึ้น รวมทั้งให้ฝ่ายปกครองสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เสียหายว่าจะได้รับการเยียวยาโดยสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรม เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวประสบผลตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ที่กฎหมายกำหนดไว้⁵⁷

เฉลิมศักดิ์ สุริสีห์เสถียร ศึกษาความรับผิดเพื่อละเมิดของครูบาอาจารย์ ซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นผู้ที่สมบูรณ์พร้อมทั้งความรู้และคุณธรรม แต่ในปัจจุบันพบว่าครูบาอาจารย์ส่วนหนึ่งที่ไม่ได้ใช้ความระมัดระวังในการประกอบวิชาชีพ ทำให้สังคมเริ่มขาดความไว้วางใจในตัวครูบาอาจารย์ ซึ่งรัฐก็มีความพยายามที่จะพัฒนาวิชาชีพครูบาอาจารย์ให้มีมาตรฐานทางวิชาชีพที่สูงขึ้น จึงตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ขึ้น เพื่อที่จะใช้เป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารและการจัดการศึกษาอบรมนักเรียนให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม ส่งผลทำให้ต้องมีการปฏิรูปบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ครูบาอาจารย์ให้มีมาตรฐานทางวิชาชีพที่สูงขึ้น ทั้งนี้ความพยายามในการพัฒนามาตรฐานทางวิชาชีพดังกล่าว ทำให้ครูบาอาจารย์ต้องมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเพิ่มขึ้น ทั้งหน้าที่หลักของครูบาอาจารย์ คือ หน้าที่ให้การศึกษาและรวมไปถึงหน้าที่รองนอกจากหน้าที่ให้การศึกษาหากรับการมอบหมาย นอกจากนั้นการพัฒนามาตรฐานทางวิชาชีพของครูบาอาจารย์ยังส่งผลกระทบต่อมาตรฐานในการทำหน้าที่ให้การดูแลนักเรียน ซึ่งส่งผลต่อการพิจารณาความรับผิดเพื่อละเมิดของครูบาอาจารย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อีกด้วย

การพิจารณาความรับผิดเพื่อละเมิดของครูบาอาจารย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น เบื้องต้นจะต้องค้ำไว้เสมอว่าเป็นการพิจารณาความรับผิดทางละเมิดของผู้ประกอบวิชาชีพ ดังนั้นมาตรฐานความระมัดระวังของครูบาอาจารย์ย่อมต้องมีสูงกว่าปุถุชนทั่วไป ทั้งนี้ในกฎหมายลักษณะละเมิดของไทยมีหลักกฎหมายที่อาจนำมาปรับแก้ปัญหาความรับผิดเพื่อละเมิดของครูบาอาจารย์ได้สองหลักใหญ่ ๆ คือ

1. หลักความรับผิดเพื่อละเมิดเนื่องจากการกระทำของตนเอง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420
2. หลักความรับผิดเพื่อละเมิดเนื่องจากการกระทำของนักเรียน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 430

---

⁵⁷ กิติกุล กิตติวโรตม , “ ความรับผิดของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2542) , 126 - 128 .

โดยทั่วไปหลักกฎหมายทั้งสองมาตรานำมาปรับใช้กับข้อเท็จจริงที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน โดยบทบัญญัติมาตรา 420 อันเป็นหลักละเมิดทั่วไปมักจะนำมาปรับใช้กับกรณีที่ครูบาอาจารย์จงใจหรือประมาทเลินเล่อทำให้นักเรียนเสียหายโดยตรง แต่บทบัญญัติมาตรา 430 ซึ่งเป็นหลักกฎหมายเฉพาะจะนำมาปรับใช้กับกรณีที่ครูบาอาจารย์ต้องร่วมรับผิดกับนักเรียนผู้ไร้ความสามารถ โดยมีเงื่อนไขให้ผู้เสียหายมีภาระการนำสืบพิสูจน์ความผิดของบุคคล 2 คน คือพิสูจน์ความผิดของนักเรียนว่านักเรียนกระทำละเมิด และพิสูจน์ความผิดของครูบาอาจารย์ที่ต้องร่วมรับผิดให้ได้ความว่า “ ครูบาอาจารย์ไม่ใช้ความระมัดระวังในการดูแล ” จากการศึกษาผู้วิจัยเห็นว่าภาระนำสืบดังกล่าวเป็นการกำหนดให้ผู้เสียหายต้องนำสืบว่าครูบาอาจารย์ประมาทเลินเล่อ อย่างไรก็ตามภาระการนำสืบความรับผิดตามมาตรา 430 ยังมีประโยชน์ต่อตัวผู้เสียหายมากกว่าการเรียกร้องให้ครูบาอาจารย์และนักเรียนรับผิดร่วมกัน โดยอาศัยมาตรา 420 ประกอบกับมาตรา 432 เนื่องจากภาระนำสืบตามมาตรา 430 มิได้กำหนดให้ผู้เสียหายนำสืบถึงความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำของครูบาอาจารย์กับผลเสียหายที่เกิดขึ้น (Causation) แต่ประการใด ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าบทบัญญัติมาตรา 430 เป็นหลักความรับผิดเพื่อการกระทำของบุคคลอื่น (Vicarious Liability) แต่มีพื้นฐานความรับผิดตั้งอยู่บนการพิสูจน์ความผิดของนักเรียนและครูบาอาจารย์ เนื่องจากการกระทำของนักเรียนตามกฎหมายไทยจึงมีความแตกต่างจากหลักกฎหมายต่างประเทศทั้งในกฎหมายเยอรมัน กฎหมายฝรั่งเศส และกฎหมายอังกฤษที่มักจะอาศัยหลักความรับผิดเนื่องจากการกระทำของตนเองมาพิจารณา

อย่างไรก็ตามการที่กฎหมายไทยเปิดโอกาสให้ครูบาอาจารย์ซึ่งต้องร่วมรับผิดกับนักเรียนตามมาตรา 430 มีสิทธิไล่เบี่ยเอาค่าสินไหมทดแทนที่ตนชำระไปคืนจากนักเรียนได้ทั้งหมดตามความในมาตรา 431 ประกอบกับมาตรา 426 ทั้งที่ครูบาอาจารย์มีส่วนผิดนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าน่าจะไม่เป็นธรรม โดยการตีความมาตรา 431 ซึ่งกำหนดให้นำเอามาตรา 426 มาใช้บังคับโดยอนุโลมนั้น น่าจะเป็นเพียงการเปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลยพินิจในการปรับลดค่าสินไหมทดแทนที่จะเรียกให้ชำระคืนได้ตามส่วนความผิดของครูบาอาจารย์มากกว่า

สำหรับการพิจารณาหามาตรฐานความระมัดระวังของครูบาอาจารย์ในการดูแลนักเรียนนั้นจะต้องพิจารณาว่าในวิสัยและพฤติการณ์เช่นนั้นครูบาอาจารย์ควรจะใช้ความระมัดระวังเพียงใด การพิจารณาในลักษณะนี้จะต้องพิจารณาด้วยการสมมติตัวบุคคลขึ้นมาให้มีสภาพร่างกาย รวมถึงความรู้ความสามารถเช่นเดียวกับครูบาอาจารย์ ซึ่งเป็นผู้มีวิชาชีพแต่มีสติปัญญาความสามารถทางจิตใจเป็นปกติ สำหรับบุคคลในสภาวะเช่นนั้น (in abstracto) ทำให้โดยปกติครูบาอาจารย์จึงควรมีความระมัดระวังในการดูแลนักเรียนได้สูงกว่าบุคคลทั่วไป นอกจากนั้นยังต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์แวดล้อมทั้งหลาย เช่น อายุ เพศ นิสัย จำนวน หรือเหตุแทรกแซงต่าง ๆ ประกอบด้วย

ปัญหาอีกประเด็นหนึ่งที่อาจเกิดขึ้นคือ การแบ่งส่วนความรับผิดของครูบาอาจารย์ที่ร่วมรับผิดกับนักเรียนตามมาตรา 430 กับผู้มีหน้าที่ดูแลตามมาตรา 429 ในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเมื่อไม่มีกฎหมายกำหนดห้ามเอาไว้ และหนี่ละเมิดที่บุคคลทั้งสองต้องร่วมรับผิดเป็นมูลหนี้เดียวกันไม่สามารถแบ่งแยกได้ บุคคลทั้งสองก็น่าจะมีสิทธิไล่เบี่ยเอาค่าสินไหมทดแทนที่ตนชำระไปคืนจากผู้มีหน้าที่ดูแลอีกฝ่ายได้ตามหลักกฎหมายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 296 ประกอบกับมาตรา 301

ผลการศึกษาทำให้ทราบว่าแนวการใช้การตีความหลักความรับผิดเพื่อละเมิดของครูบาอาจารย์ในปัจจุบัน โดยเฉพาะหลักความรับผิดเพื่อละเมิดเนื่องจากการกระทำของนักเรียนยังคงมีความสับสนในการใช้การตีความอยู่ ผู้วิจัยจึงขอเสนอให้มีการปรับปรุงแนวทางการใช้การตีความกฎหมายให้มีความถูกต้องและเป็นธรรมต่อคู่กรณีทุกฝ่าย คือ

1. ควรจะตีความว่าหลักความรับผิดเพื่อละเมิดของครูบาอาจารย์ตามมาตรา 430 เป็นหลักความรับผิดที่ตั้งอยู่บนการพิสูจน์ความผิดของบุคคล 2 ฝ่าย คือ นักเรียนและครูบาอาจารย์ มิใช่เป็นข้อสันนิษฐานความผิดของครูบาอาจารย์

2. ควรจะมีการตีความบทบัญญัติมาตรา 431 ในลักษณะเป็นการเปิดโอกาสให้ศาลสามารถใช้สิทธิปรับลดค่าสินไหมทดแทนที่ครูบาอาจารย์เรียกคืนจากนักเรียนได้โดยอนุโลม

นอกจากนั้นเมื่อครูบาอาจารย์เป็นวิชาชีพที่มีภาระหน้าที่ค่อนข้างหนัก จึงควรมีการออกกฎหมายพิเศษ เพื่อให้ความคุ้มครองแก่ครูบาอาจารย์ โดยกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดเข้ามารับผิดชอบครูบาอาจารย์ในเบื้องต้น น่าจะเป็นการแก้ปัญหาให้สมประโยชน์ทั้งต่อตัวผู้เสียหาย และต่อครูบาอาจารย์ได้เหมาะสมที่สุด อีกทั้งยังควรให้มีการกำหนดมาตรฐานทางวิชาชีพของครูบาอาจารย์ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นด้วย⁵⁸

กนกศักดิ์ พ่วงลาภ ศึกษาความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ : ศึกษากรณีการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มีประเด็นที่น่าพิจารณาในบทบัญญัติ มาตรา 5 ซึ่งกำหนดว่าหน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำการในการปฏิบัติหน้าที่ แต่ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ไม่มีการให้คำจำกัดความว่าการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ มีความหมายและขอบเขตอย่างไร เป็นปัญหาว่าจะมีขอบเขตเหมือนกับการกระทำในทางการที่จ้างในสัญญาจ้างแรงงานตามกฎหมายเอกชนหรือไม่ หรือควรมีขอบเขตแคบหรือกว้างกว่าอย่างไร ซึ่งเกี่ยวกับเรื่องนี้มีหลักเกณฑ์ในกฎหมายของประเทศอังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมัน ที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อหาความหมาย และขอบเขตของการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ที่หน่วยงานของรัฐจะต้องรับผิดชอบในการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ว่า หมายถึงการที่เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดใน 6 กรณี ได้แก่ การกระทำโดยอาศัยโอกาสในการทำงาน การใช้อุปกรณ์ของรัฐ การได้รับค่าตอบแทนในขณะที่กระทำละเมิด การกระทำการในช่วงเวลาที่ใกล้ชิดกับงานในหน้าที่ มูลเหตุจูงใจในการกระทำการ และการกระทำความผิดอาญาของเจ้าหน้าที่อันเนื่องมาจากการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่

หลักเกณฑ์ในแต่ละหลักเกณฑ์มีน้ำหนักและความสำคัญมากน้อยแตกต่างกันไป และในความเป็นจริง การกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ในคราวเดียวกันนั้น อาจมีลักษณะที่ประกอบขึ้นด้วยองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น บุคคล วัตถุ สิ่งของ อุปกรณ์ สถานที่ เวลาขณะที่กระทำละเมิด และมูลเหตุจูงใจของการกระทำ ดังนั้นเป็นธรรมดาที่การกระทำหนึ่งอาจเข้าข่ายที่จะ

---

⁵⁸ เฉลิมศักดิ์ สุริสีห์เสถียร , “ความรับผิดเพื่อละเมิดของครูบาอาจารย์ ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2546) , 130 - 134 .

วินิจฉัยได้ด้วยหลักเกณฑ์หลายหลักเกณฑ์ อาจทำให้มีกรณีที่หลักเกณฑ์หนึ่งขัดหรือแย้งกับอีกหลักเกณฑ์ และต้องหาข้อยุติว่ามีหลักเกณฑ์ใดที่สามารถหักล้างหลักเกณฑ์ใด และมีหลักเกณฑ์ใดที่สามารถส่งเสริมซึ่งกันและกันได้บ้าง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ถ้าการกระทำละเมิดนั้นกระทำโดยใช้อุปกรณ์ของรัฐ ให้พิจารณาที่อุปกรณ์ของรัฐเป็นหลัก แม้ว่าตามข้อเท็จจริงจะเข้าหลักเกณฑ์อื่นด้วย และอาจขัดกับหลักเกณฑ์อื่น ๆ ก็ตาม หลักเกณฑ์ในเรื่องอุปกรณ์ของรัฐก็ต้องนำมาใช้โดยพิจารณาให้น้ำหนักมากกว่าหลักเกณฑ์อื่น ๆ และสามารถถอนน้ำหนักหลักเกณฑ์อื่น ๆ ลงได้ แต่ถ้าการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ไม่มีการใช้อุปกรณ์ของรัฐ รวมทั้งการละเว้นกระทำการต่าง ๆ กรณีเช่นนี้ ควรต้องวินิจฉัยโดยการใช้หลักเกณฑ์ในเรื่องโอกาส และหลักเกณฑ์ในเรื่องช่วงเวลาที่เกี่ยวข้องกับการทำงานในหน้าที่เป็นสำคัญ แต่หากเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่กระทำความผิดอาญา จะต้องวินิจฉัยโดยใช้หลักเกณฑ์เรื่องการกระทำความผิดอาญาที่เกี่ยวข้องเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่เป็นสำคัญ ที่จะสามารถหักล้างหลักเกณฑ์อื่น ๆ ที่ขัดแย้งได้ ส่วนหลักเกณฑ์ในเรื่องมูลเหตุจูงใจของเจ้าหน้าที่และหลักเกณฑ์ในเรื่องค่าตอบแทนนั้น ควรนำมาใช้เป็นหลักเกณฑ์ที่นำมาส่งเสริมเพิ่มน้ำหนักให้กับหลักเกณฑ์อื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้วเท่านั้น ซึ่งหากได้ปฏิบัติตามที่เสนอจะสามารถแก้ปัญหาในเรื่องความหมายและขอบเขตของการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁵⁹

อัจฉรา จงสิทธิมหากุล ศึกษาการอุทธรณ์คำสั่งให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 : ศึกษาเฉพาะกรณีกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการตีความของศาลปกครองสูงสุดให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดต้องอุทธรณ์คำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ก่อนการฟ้องคดีต่อศาลปกครองว่า การตีความดังกล่าวถูกต้องตรงตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 หรือไม่

จากผลการศึกษาพบว่าเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ไม่ประสงค์ให้อุทธรณ์คำสั่งดังกล่าวก่อนการฟ้องคดีต่อศาลปกครอง เนื่องจากได้มีการกำหนดขั้นตอนการควบคุมตรวจสอบการออกคำสั่งดังกล่าวไว้แล้ว โดยให้กรุงเทพมหานครส่งสำนวนการสอบข้อเท็จจริงความรับผิดทางละเมิดไปให้กระทรวงการคลังและหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเพื่อตรวจสอบก่อนออกคำสั่ง ดังนั้นในกรณีที่ตีความให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดต้องอุทธรณ์คำสั่งต่อผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยนั้น จึงเป็นไปได้ยากที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำคำสั่งทางปกครองและผู้มีอำนาจพิจารณาคำอุทธรณ์จะพิจารณาไปในทางที่เพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขคำสั่งดังกล่าว เนื่องจากได้ออกคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลังและหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย การตีความให้ต้องอุทธรณ์คำสั่งดังกล่าว

---

⁵⁹ กนกศักดิ์ พ่วงลาภ , “ ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ : ศึกษากรณีการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2549) , 90 – 91 .

ก่อนการฟ้องคดีต่อศาลปกครองจึงไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย และไม่ได้มีผลเป็นการเยียวยาภายในฝ่ายปกครอง แต่กลับเป็นการสร้างขั้นตอนโดยไม่จำเป็น ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ถูกบังคับตามคำสั่งดังกล่าวฟ้องคดีล่าช้าออกไป ทั้งไม่ได้เป็นการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลแต่อย่างใด

ผลจากการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยได้เสนอแนะให้แก่ไขเพิ่มเติมมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ให้เจ้าหน้าที่ที่มีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลได้ โดยไม่ต้องอุทธรณ์คำสั่งให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนก่อน และข้อ 19 ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยหลักเกณฑ์การปฏิบัติเกี่ยวกับความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 โดยกำหนดให้แจ้งสิทธิฟ้องคดีต่อศาลพร้อมกับอายุความฟ้องคดีให้ทราบด้วย⁶⁰

รักไท เทพปัญญา ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์อันเป็นการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ให้ไม่ต้องถูกผู้เสียหายฟ้องคดีต่อศาล เพื่อให้รับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทน โดยผู้เสียหายจะต้องฟ้องคดีหน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานของรัฐจะต้องรับผิดในค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย ทั้งนี้เมื่อหน่วยงานของรัฐได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหายแล้ว หรือกรณีหน่วยงานของรัฐได้รับความเสียหายจากการละเมิดของเจ้าหน้าที่โดยตรง หน่วยงานของรัฐก็สามารถไล่เบี้ยหรือเรียกค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ได้ หากการละเมิดนั้นเจ้าหน้าที่กระทำลงโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง โดยหน่วยงานของรัฐสามารถอาศัยอำนาจตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ออกคำสั่งทางปกครองเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้

อย่างไรก็ดีการเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวกลับไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากการบังคับให้เป็นไปตามคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวนั้น หากเจ้าหน้าที่ไม่ยอมชำระหน่วยงานของรัฐก็ต้องอาศัยมาตรการบังคับทางปกครองโดยวิธีการยึดหรืออายัดทรัพย์สิน และนำมาขายทอดตลาดเพื่อชำระเงินให้ครบถ้วน ตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 แต่มาตรการดังกล่าวก็ยังมีปัญหาทั้งในทางปฏิบัติและข้อกฎหมาย ประกอบกับการนำการออกคำสั่งทางปกครองมาใช้เป็นวิธีการในเรียกให้ชำระค่าสินไหมทดแทนก็ยังมีปัญหาบางประการ ทั้งนี้แนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวนั้นอาจทำได้หลายแนวทางด้วยกัน เช่น การปรับปรุงการใช้มาตรการบังคับทางปกครองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การกำหนดให้หน่วยงานของรัฐสามารถฟ้องเจ้าหน้าที่ต่อศาลได้ควบคู่ไปกับการออกคำสั่งทาง

---

⁶⁰ อัจฉรา จงสิทธิมหากุล , “ การอุทธรณ์คำสั่งให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 : ศึกษาเฉพาะกรณีกรุงเทพมหานคร ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2550) , 160 - 162 .

ปกครอง รวมทั้งการยกเลิกอำนาจในการออกคำสั่งทางปกครองเรียกให้เจ้าหน้าที่ชำระเงิน เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้สิทธิเรียกร้องได้แต่เพียงโดยการฟ้องคดีต่อศาลเท่านั้น⁶¹

ณรงค์ ชลประคอง ศึกษาปัญหาการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ต่อหน่วยงานของรัฐ : ศึกษาเฉพาะกรณีการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ แต่เดิมเมื่อเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดไม่ว่าจะกระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลภายนอก ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่จะอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด แต่การนำหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับ ได้สร้างความไม่เป็นธรรมให้กับเจ้าหน้าที่ เพราะเจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดชอบเป็นการเฉพาะตัวเสมอไป แม้จะเป็นการกระทำละเมิดอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ก็ตาม เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ขึ้น เพื่อคุ้มครองเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ โดยกำหนดให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบทางละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่เฉพาะเมื่อได้กระทำโดยจงใจ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น แต่ถ้าไม่ใช่เป็นการกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดจะต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัวตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ กรณีจึงมีปัญหาว่าการทุจริตเป็นการกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ เพราะจะมีผลทางกฎหมายที่แตกต่างกัน ซึ่งขณะนี้ได้มีความเห็นทางกฎหมายเป็นสองความเห็น คือความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา และนักกฎหมายส่วนหนึ่งที่เห็นว่าการทุจริตของเจ้าหน้าที่มิใช่เป็นการกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ ส่วนศาลปกครอง และคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลเห็นว่าการทุจริตของเจ้าหน้าที่เป็นการกระทำละเมิด อันเนื่องมาจากการใช้อำนาจตามกฎหมาย จึงถือว่าเป็นการกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่นั่นเอง

หลังจากศาลปกครองและคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลได้มีคำวินิจฉัยในเรื่องนี้แล้ว ได้ก่อให้เกิดปัญหาแก่หน่วยงานของรัฐ ดังนี้

1. เมื่อถือว่าการทุจริตของเจ้าหน้าที่เป็นการกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ที่ผู้ทุจริตยอมได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งขัดกับเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ของกฎหมาย
2. เป็นการจำกัดสิทธิในการฟ้องคดีของผู้เสียหาย ทั้งนี้เพราะก่อนหน้านั้นหน่วยงานของรัฐสามารถฟ้องคดีต่อศาลยุติธรรมในฐานะเจ้าของทรัพย์สินติดตามเอาทรัพย์สินของตนคืน ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1336 หรือในกรณีอื่นได้
3. ทำให้หน่วยงานของรัฐเกิดปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการ เพื่อให้ได้รับการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้มาตรการบังคับทางปกครอง

---

⁶¹ รักษ์ไท เทพปัญญา , “ ปัญหาและแนวทางแก้ไขการเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดเชยค่าสินไหมทดแทนตามมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2551) , 192 -195 .

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมุ่งศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายให้มีความชัดเจนมากขึ้น อันส่งผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถวินิจฉัยตีความได้อย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ของกฎหมาย ซึ่งจากการศึกษาพบว่าในต่างประเทศจะมุ่งคุ้มครองเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ไม่ให้อำนาจรับผิดเป็นส่วนตัว เมื่อได้กระทำภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ด้วยความสุจริต เพื่อประโยชน์ของบริการสาธารณะ แต่หากกระทำไปเพื่อประโยชน์เฉพาะของตน สนองตัณหา ความต้องการ หรือความพยาบาทอาฆาตของตน ความประมาทเลินเล่อที่ไม่อาจให้อภัยได้ ความซุ่มซ่ามอย่างร้ายแรง ความผิดร้ายแรงที่เกิดจากการฉ้อฉล หรือความผิดที่เกิดจากเจตนาชั่วร้ายของข้าราชการ ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ ข้าราชการต้องรับผิดเป็นการส่วนตัว และจากการศึกษาพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 พบว่ากฎหมายฉบับนี้มีเจตนารมณ์ หรือวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริตเท่านั้น แต่การทุจริตของเจ้าหน้าที่เป็นการกระทำโดยมีเจตนาไม่สุจริต จึงไม่ควรถือว่าการทุจริตต่อหน้าที่ราชการเป็นการละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่เพราะไม่ต้องด้วยเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ของกฎหมาย

ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความไม่ชัดเจนในเรื่องนี้ ผู้วิจัยขอเสนอว่าควรให้นิยามศัพท์คำว่า “ การปฏิบัติหน้าที่ ” ไว้ในพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ให้ชัดเจน การปฏิบัติหน้าที่ หมายความว่า การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายด้วยความสุจริต เพื่อประโยชน์ในการจัดทำบริการสาธารณะเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อมิให้เกิดปัญหาในการตีความที่ไม่ต้องด้วยเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ของกฎหมายอีกต่อไป⁶²

สมลักษณ์ จันทรรังสี ศึกษาความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ โดยมุ่งเน้นความรับผิดเป็นการส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งเกิดขึ้นในกรณีที่บุคคลผู้กระทำละเมิดเป็นบุคลากรผู้ปฏิบัติงานให้รัฐ แต่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ตามความหมายของพระราชบัญญัติดังกล่าว หรือในกรณีที่ผู้กระทำละเมิดเป็นเจ้าหน้าที่ตามความหมายของกฎหมายนี้ แต่ได้กระทำละเมิดก่อให้เกิดความเสียหาย โดยที่มิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ รวมถึงกรณีที่เจ้าหน้าที่ตามความหมายของกฎหมายนี้ได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่และก่อให้เกิดความเสียหายโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงด้วย จากการศึกษาพบว่าความรับผิดเป็นการส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ดังกล่าวมีประเด็นที่น่าพิจารณาหลายประการ ทั้งในเรื่องขอบเขตความหมายของเจ้าหน้าที่ การกระทำละเมิดตามพระราชบัญญัติรวมถึงกรณีกระทำผิดสัญญาด้วยหรือไม่ ขอบเขตและหลักเกณฑ์ในการพิจารณาว่าการกระทำใดมิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ และในกรณีที่เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ อาจต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือถูกไล่อะเบียเมื่อได้กระทำ โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง จึงต้องพิจารณาถึงลักษณะของการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงและปัญหาในการกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนและสิทธิไล่อะเบีย รวมถึงพิจารณาว่าความรับผิดทางละเมิดจะส่งผลต่อความรับผิดทางวินัยอย่างไร

---

⁶² ณรงค์ ชลประคอง , “ ปัญหาการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ต่อหน่วยงานของรัฐ : ศึกษาเฉพาะกรณีการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต , 2552) , 105 - 107 .

จากปัญหาข้างต้นผู้วิจัยได้ศึกษาและวิเคราะห์แล้ว มีข้อเสนอ ดังนี้

1. ความหมายของ “ เจ้าหน้าที ” ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 กำหนดไว้ในมาตรา 4 ซึ่งบัญญัติว่า “ เจ้าหน้าที ” หมายความว่า ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง หรือผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่น ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งในฐานะเป็นกรรมการหรือฐานะอื่นใด ซึ่งหลักในการพิจารณาว่าผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้พิจารณาจาก “ การได้รับเงินเดือนหรือการได้รับการบรรจุแต่งตั้ง ” ให้ปฏิบัติงานในหน่วยงานของรัฐที่มีลักษณะเป็นการปฏิบัติงานประจำและต่อเนื่อง มีการกำหนดอัตราเงินเดือน การเลื่อนขั้นเงินเดือน การลงโทษทางวินัยตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยกฎหมาย กฎ ระเบียบหรือข้อบังคับ ซึ่งทำให้เกิดความสับสนในการบังคับใช้กฎหมาย ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมกับผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดความชัดเจนและเป็นธรรม ผู้วิจัยได้เสนอแก้ไขกฎหมาย โดยนิยามความหมายของ “ เจ้าหน้าที ” ควรที่จะหมายถึง “ เจ้าหน้าทีที่ได้รับมอบหมายโดยหน่วยงานทางปกครองให้ดำเนินการในกิจกรรมของรัฐ โดยกิจกรรมดังกล่าวได้กระทำลงเพื่อรัฐหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะ โดยใช้อำนาจมหาชน ” ในทำนองเดียวกับระบบกฎหมายฝรั่งเศสและเยอรมัน

2. พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 นั้นระบุถึงการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ แต่ในขณะที่เดียวกันลักษณะของการกระทำของเจ้าหน้าที่ที่ก่อให้เกิดความเสียหายอันเป็นการกระทำละเมิดนั้น อาจมีลักษณะเป็นการผิดสัญญาด้วยก็ได้ ผู้วิจัยจึงเสนอการตีความการกระทำละเมิดตามพระราชบัญญัตินี้ว่า นอกจากจะหมายถึงความรับผิดที่เกิดจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่แล้วยังครอบคลุมไปถึงการกระทำในลักษณะที่เป็นการผิดสัญญาที่ก่อให้เกิดความเสียหายด้วย ซึ่งการผิดสัญญาหรือละเมิดนี้จะส่งผลทางกฎหมายที่แตกต่างกันในเรื่องการกำหนดค่าเสียหายและอายุความ

3. การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ที่มีความสำคัญในการแบ่งแยกว่าการกระทำละเมิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายนั้น เป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งหน่วยงานของรัฐจะต้องรับผิดชอบในผลแห่งละเมิดนั้นตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 หรือเป็นการกระทำที่ไม่ใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ซึ่งเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดจะต้องรับผิดชอบเฉพาะตัวตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว แต่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวก็ได้กำหนดนิยามความหมายและขอบเขตของการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ไว้ จากการศึกษาวิเคราะห์ผู้วิจัยจึงเสนอว่าควรกำหนดนิยามความหมายของคำว่า “ การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ” ว่าหมายถึง “ การกระทำของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่หรือสืบเนื่องจากการปฏิบัติงานตามหน้าที่ รวมถึงงานซึ่งได้รับมอบหมายจากหน่วยงานหรือผู้บังคับบัญชา ” โดยมีขอบเขตการวินิจฉัยว่าการกระทำใดเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่โดยพิจารณาจากหลักเกณฑ์ ดังนี้

3.1 การกระทำของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานตามปกติหรือสืบเนื่องจากการนั้น รวมถึงงานซึ่งได้รับมอบหมายจากหน่วยงานหรือผู้บังคับบัญชา ซึ่งได้กระทำไปเพื่อประโยชน์ของทางราชการและกระทำโดยใช้อำนาจมหาชน

3.2 การกระทำของเจ้าหน้าที่โดยอาศัยโอกาสในการปฏิบัติงานตามปกติในตำแหน่งหน้าที่ แม้จะมีได้กระทำเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

3.3 การกระทำของเจ้าหน้าที่โดยใช้อุปกรณ์ของรัฐและได้กระทำเพื่อประโยชน์ของรัฐ

3.4 การกระทำในช่วงเวลาที่ใกล้ชิดกับการปฏิบัติงานในหน้าที่

3.5 การกระทำที่ได้ทำไปโดยมีมูลเหตุจูงใจหรือความเข้าใจว่าทำเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

การกระทำในลักษณะดังกล่าวถือว่าเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ การกระทำนอกเหนือจากหลักเกณฑ์ดังกล่าวข้างต้นถือว่าเป็นการกระทำที่มีใช้การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบเป็นการเฉพาะตัว ตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

4. เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดจะต้องรับผิดชอบในส่วนตัวโดยต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือถูกไล่เบี้ย ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ได้กระทำการปฏิบัติหน้าที่โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อร้ายแรงตามมาตรา 8 และมาตรา 10 ของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ซึ่งความหมายและขอบเขตของการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงนั้น พระราชบัญญัติดังกล่าวมิได้กำหนดนิยามไว้ เพื่อให้เกิดความชัดเจนผู้วิจัยจึงเสนอให้กำหนดนิยามความหมายของคำว่า “ ประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ” ว่าหมายถึง “ การกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หมายถึง การกระทำโดยปราศจากความระมัดระวังแม้แต่เพียงเล็กน้อยจนก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น ซึ่งผู้กระทำสามารถคาดเห็นว่ามีความเป็นไปได้อย่างมากที่จะเกิดความเสียหาย แต่กลับขึ้นกระทำโดยไม่ยึดถือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น ” โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ดังนี้

4.1 พิจารณาจากการกระทำเปรียบเทียบกับบุคคลผู้สมมติขึ้น ซึ่งมีวิสัยและพฤติการณ์เช่นเดียวกัน

4.2 พิจารณาพฤติการณ์และความร้ายแรงของการกระทำโดยประมาทเลินเล่ออย่างไรก็ดี การที่เจ้าหน้าที่หลีกเลี่ยง ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าความร้ายแรงของการกระทำมีลักษณะที่เบี่ยงเบนไปจากมาตรฐานอย่างมาก ถือว่าเป็นการกระทำด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

สำหรับปัญหาในการกำหนดจำนวนค่าสินไหมทดแทนและสิทธิไล่เบี้ยนั้น การที่เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่โดยจงใจ ผู้วิจัยเห็นว่าเจ้าหน้าที่ดังกล่าวควรรับผิดชอบสำหรับการกระทำ ซึ่งน่าตำหนิดังกล่าวเต็มจำนวนความเสียหาย ส่วนเจ้าหน้าที่ซึ่งกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่โดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง สมควรต้องรับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าวในลักษณะของการลงโทษสำหรับความน่าตำหนิของการกระทำตามความร้ายแรงแห่งพฤติการณ์ โดยหักส่วนความผิดของหน่วยงานและพฤติการณ์แวดล้อมอื่น ๆ

5. ผลของความรับผิดทางละเมิดต่อความรับผิดทางวินัยนั้น การกระทำผิดของเจ้าหน้าที่ไม่จะเป็นการกระทำของบุคลากรที่ไม่ใช่เจ้าหน้าที่ตามความหมายของมาตรา 4 เป็นการกระทำที่มีใช้การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 6 เป็นการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อทุกระดับ แม้ประมาทเลินเล่อเพียงเล็กน้อยก็เป็นเหตุให้ต้องรับผิดทางวินัยทั้งสิ้น แต่ความรับผิดทั้งสองประการดังกล่าวก็ได้ใช้มาตรฐานอย่างเดียวกันในการกำหนดโทษ⁶³

⁶³ สมลักษณ์ จันทรังสี , “ ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2552) , 119 .

นที แก้วสีขาว ศึกษาความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาชลบุรี เขต 2 ต่อการบริหารโรงเรียนนิติบุคคลและเปรียบเทียบความคาดหวังต่อการบริหาร โรงเรียนนิติบุคคล จำแนกตามวุฒิการศึกษาด้านบริหารการศึกษา ประสบการณ์ในการบริหาร การศึกษาและขนาดโรงเรียน พบว่า 1) ความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนต่อการบริหารโรงเรียน นิติบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านวิชาการและด้านงบประมาณ 2) เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้บริหาร โรงเรียนต่อการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางด้านการบริหารการศึกษาโดยรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) เมื่อเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนต่อการบริหาร โรงเรียนนิติบุคคล จำแนกตามประสบการณ์ในการบริหารการศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน ยกเว้นด้านงบประมาณ และงานบุคคลแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ 4) เมื่อ เปรียบเทียบความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนต่อการบริหารโรงเรียนนิติบุคคลจำแนกตามขนาด โรงเรียนโดยรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ⁶⁴

ัญญะ ชื่อวาจา ศึกษาปัญหาการปรับใช้ความรับผิดเพื่อละเมิดของนิติบุคคลตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ปัจจุบันตามกฎหมายไทย รวมทั้งกฎหมายของประเทศที่ใช้ระบบ กฎหมาย Civil Law และระบบกฎหมาย Common Law เป็นที่ยอมรับว่านิติบุคคลมีความรับผิด เพื่อละเมิดได้ แต่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยพบว่า มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับ ความรับผิดเพื่อละเมิดของนิติบุคคลอยู่ใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ ความรับผิดของนิติบุคคลจาก การกระทำของผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคล ซึ่งปรากฏตามประมวลกฎหมาย แพ่งและพาณิชย์บรรพ 2 ลักษณะละเมิด (มาตรา 420 ถึงมาตรา 437) ซึ่งทำให้เป็นประเด็นปัญหาว่า ในกรณีที่นิติบุคคลต้องรับผิดเพื่อละเมิดนั้น การปรับใช้ความรับผิดเพื่อละเมิดของนิติบุคคลควรเป็น เช่นใด

โดยผู้วิจัยได้กำหนดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปรับใช้ความรับผิดเพื่อละเมิดของนิติบุคคล ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยในประเด็นต่าง ๆ รวมทั้งมีข้อเสนอแนะในประเด็น ดังกล่าว ดังต่อไปนี้

1. การปรับใช้ความรับผิดเพื่อละเมิดของนิติบุคคลนั้น ควรปรับใช้กฎหมายตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 76 วรรคแรกหรือควรปรับใช้บทบัญญัติกฎหมายลักษณะละเมิด หรือควรจะต้องมีการปรับใช้กฎหมายทั้งสองลักษณะประกอบกัน

จากการศึกษาพบว่าบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 76 วรรค แรกเป็นบทบัญญัติในบรรพ 1 : หลักทั่วไป ซึ่งเป็นความรับผิดของนิติบุคคลในการกระทำของผู้แทน นิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคล โดยใช้ทั้งกรณีความรับผิดตามสัญญาและความรับผิด เพื่อละเมิด ดังนั้นการกระทำของผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลเป็นละเมิด หรือไม่ จึงจำเป็นต้องพิจารณาหลักเกณฑ์ในลักษณะละเมิด ส่วนกรณีความรับผิดเพื่อละเมิดนั้นเป็น

---

⁶⁴ นที แก้วสีขาว , “ ความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาชลบุรี เขต 2 ต่อการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุฒวิทยาลัย , 2547) , 108 - 110 .

บทบัญญัติในบรรพ 2 : ลักษณะละเมิด ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ลักษณะละเมิดที่ใช้ทั้งกรณีบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล แต่ทั้งนี้ในส่วนขงนิติบุคคลนั้นการที่จะพิจารณาว่าใครเป็นผู้กระทำการในนามนิติบุคคลหรือการกระทำอย่างใดที่นิติบุคคลจะต้องรับผิดชอบ จะต้องพิจารณาในส่วนของความรับผิดชอบของนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 76 วรรคแรก ประกอบด้วย ดังนั้นในการปรับใช้บทบัญญัติกฎหมายความรับผิดชอบเพื่อละเมิดของนิติบุคคลนั้น ควรมีการปรับใช้ตามบทบัญญัติกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 76 วรรคแรกประกอบกับความรับผิดชอบในลักษณะละเมิด

2. ในกรณีความรับผิดชอบของนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 76 วรรคแรก ซึ่งเป็นกรณีที่นิติบุคคลต้องรับผิดชอบจากการกระทำของผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลนั้น ความรับผิดชอบของนิติบุคคลตามมาตรา 76 นี้ควรเป็นความรับผิดชอบในลักษณะใด กล่าวคือเป็นความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง หรือเป็นความรับผิดชอบในการกระทำของผู้อื่น

ซึ่งประเด็นปัญหานี้พบว่าในทางวิชาการและแนวคำพิพากษาของศาลได้มีความเห็นที่แตกต่างกัน โดยความเห็นทางวิชาการส่วนข้างมากและแนวคำพิพากษาปัจจุบันได้วินิจฉัยความรับผิดชอบดังกล่าวในลักษณะของการกระทำของตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากนิติบุคคลนั้นไม่มีชีวิตจิตใจ การกระทำของนิติบุคคลจึงต้องผ่านการกระทำของผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคล ซึ่งการกระทำดังกล่าวย่อมมีค่าเท่ากับการกระทำของนิติบุคคลเอง โดยแนวทางดังกล่าวสอดคล้องตามกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น เยอรมัน อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ในขณะที่ความเห็นทางวิชาการส่วนข้างน้อยมีความเห็นว่าลักษณะความรับผิดชอบของนิติบุคคลตามมาตรา 76 นี้เป็นความรับผิดชอบจากการกระทำของผู้อื่น เพราะนิติบุคคลจะต้องรับผิดชอบก็ต่อเมื่อผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลกระทำละเมิดต่อบุคคลอื่น และผลแห่งละเมิดนั้นเกิดจากการกระทำตามหน้าที่ของผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคล โดยผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลนั้นต้องรับผิดชอบ เพราะเป็นผู้กระทำละเมิดต่อบุคคลอื่นตามมาตรา 420 ส่วนนิติบุคคลต้องรับผิดชอบตามมาตรา 76 และต้องร่วมกันตามมาตรา 291 เพราะต่างจะต้องชำระหนี้สินเชิง ซึ่งในประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับความเห็นทางวิชาการส่วนข้างมากและแนวคำพิพากษาปัจจุบัน เนื่องจากผู้แทนนิติบุคคลและผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลนั้นเป็นเสมือนหัวใจหรือสมองของนิติบุคคลและเป็นเสมือนดังนิติบุคคล ดังนั้นฐานะของผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้แสดงออกซึ่งเจตนาของนิติบุคคลจึงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับนิติบุคคล ซึ่งความรับผิดชอบของนิติบุคคลตามมาตรา 76 นี้จึงควรเป็นลักษณะความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง

3. ในกรณีที่ลูกจ้างของนิติบุคคลเป็นผู้กระทำละเมิดนั้น ความรับผิดชอบของนิติบุคคลควรปรับใช้ตามบทบัญญัติกฎหมายมาตราใดระหว่างตามมาตรา 76 วรรคแรกหรือตามมาตรา 425

จากการศึกษาพบว่าตามข้อเสนอแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 ในปี 2535 นั้น คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เห็นว่า “ การกระทำของผู้แทนนิติบุคคลตามมาตรา 76 ซึ่งนิติบุคคลจะต้องรับผิดชอบใช้คำสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายนั้น หมายถึงผู้แทนนิติบุคคลตามร่างมาตรา 70 และผู้ทำการแทนนิติบุคคลอื่น ๆ ด้วย เพราะหากจะหมายเฉพาะผู้แทนตามร่างมาตรา 70 แล้วจะแคบไป และผู้ทำการแทนนิติบุคคลคงจะไม่หมายเฉพาะแต่กรณีที่เป็นลูกจ้างหรือตัวแทนเท่านั้น อาจมีกรณีอื่น ๆ อีก ” ซึ่งหากพิจารณาตามประเด็นในการพิจารณาของคณะกรรมการจะเห็นว่ากรณีผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลกระทำละเมิด อาจถือ

เป็นกรณีที่ลูกจ้างกระทำละเมิดได้เช่นกัน แต่ความเห็นทางวิชาการและแนวคำพิพากษาของศาลในปัจจุบันได้มีการปรับใช้บทบัญญัติกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 425 โดยนิติบุคคลจะต้องเข้าร่วมรับผิดในกรณีที่ลูกจ้างเป็นผู้กระทำละเมิด เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในกรณีที่นายจ้างเข้าร่วมรับผิดกับลูกจ้างในการกระทำละเมิดซึ่งอยู่ในทางการที่จ้าง ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับการปรับใช้ความรับผิดเพื่อละเมิดในกรณีดังกล่าว

4. ในกรณีที่นิติบุคคลได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้กับบุคคลภายนอกที่ได้รับความเสียหายไปแล้ว จะมีสิทธิไล่เบี่ยค่าเสียหายจากผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลได้หรือไม่

โดยในประเด็นปัญหานี้พบว่าในทางวิชาการได้มีความเห็นที่แตกต่างกัน โดยความเห็นทางวิชาการส่วนข้างมากและแนวคำพิพากษาของศาลได้วินิจฉัยให้นิติบุคคลสามารถใช้สิทธิไล่เบี่ยจากผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลได้ ทั้งนี้เนื่องจากการกระทำของผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลจะถือว่าเป็นการกระทำของนิติบุคคลเองก็ตาม แต่ความสัมพันธ์ภายในระหว่างนิติบุคคลและผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลก็ยังคงต้องเป็นไปตามหลักว่าด้วยตัวแทน ตามมาตรา 812 ในขณะที่ความเห็นทางวิชาการในส่วนข้างน้อยเห็นว่าไม่น่าที่จะใช้สิทธิไล่เบี่ยได้ เพราะโดยปกติการไล่เบี่ยมักจะใช้กับการที่มีคนหนึ่งทำละเมิดและคนอื่นที่กฎหมายกำหนดให้มาร่วมรับผิด โดยกรณีความรับผิดเพื่อละเมิดของตนเองยังไม่พบ่าให้ใช้สิทธิไล่เบี่ยได้ และหากให้นิติบุคคลสามารถใช้สิทธิไล่เบี่ยได้จะเท่ากับว่าตลอดชีวิตของนิติบุคคลนั้นจะต้องรับผิดเลย เพราะเมื่อได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแล้วก็สามารถใช้สิทธิไล่เบี่ยจากผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลได้ตลอดเวลา ซึ่งอาจเป็นความคิดที่ไม่ถูกต้องนัก ประเด็นนี้ผู้วิจัยมีความเห็นสอดคล้องกับความเห็นทางวิชาการส่วนข้างมากและแนวคำพิพากษาของศาลว่าควรจะให้สิทธิกับนิติบุคคลในการใช้สิทธิไล่เบี่ย แต่ทั้งนี้การปรับใช้กรณีสิทธิไล่เบี่ยตามมาตรา 76 วรรคแรกนี้ควรจำกัดเฉพาะกรณีที่ผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลเป็นผู้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น เพราะการดำเนินการของผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลก็เพื่อประโยชน์ของนิติบุคคลเอง ซึ่งอาจไม่เป็นธรรมหากให้นิติบุคคลสามารถใช้สิทธิไล่เบี่ยได้ในทุก ๆ กรณี

5. เป็นประเด็นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการฟ้องร้องดำเนินคดีกับนิติบุคคลว่าผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำละเมิดของนิติบุคคลนั้น ควรฟ้องร้องดำเนินคดีกับนิติบุคคลในลักษณะใดจึงเกิดประโยชน์สูงสุด

จากการศึกษาผู้วิจัยมีความเห็นว่าในกรณีที่ปรากฏการกระทำของผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลโดยเจตนา โจทก์ควรฟ้องร้องดำเนินคดีกับนิติบุคคลโดยฟ้องนิติบุคคลและผู้แทนของนิติบุคคลเป็นจำเลยร่วมกันในคดี ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการสืบพยาน แต่ในกรณีที่ไม่มีปรากฏการกระทำของผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลอย่างชัดแจ้ง โจทก์ควรฟ้องร้องเฉพาะนิติบุคคลเพราะจะเป็นประโยชน์ในทางวิธีพิจารณาความมากกว่า แต่ทั้งนี้โจทก์ควรให้ความสำคัญในการบรรยายฟ้องโดยให้ครบถ้วนตามองค์ประกอบความรับผิดลักษณะละเมิด และองค์ประกอบในส่วนความรับผิดของนิติบุคคลในกรณีที่ผู้แทนนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทน

นิติบุคคล ซึ่งได้ทำการตามหน้าที่ทำให้เกิดความเสียหาย รวมทั้งควรให้ความสำคัญในส่วนหลัก
พื้นฐานความรับผิดชอบเพื่อละเมิดด้วยเพราะจะเป็นประโยชน์ในการสืบพยานของโจทก์⁶⁵

ปรียากร พิริพชยานันท์ กล่าวถึงการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนควรใช้
หลักความรับผิดชอบต่อ พยายามปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จโดยไม่ละทิ้งงาน กล้าและ
ยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตน กำกับติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของครูและ
บุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีการจัดโครงสร้างการบริหารงาน ใช้หลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาส
ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ส่งเสริมให้บุคลากรได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์
พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา และส่งเสริมให้บุคลากรได้ทำงานเป็นทีม มีการประสาน
ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน ใช้หลักความคุ้มค่าในการจัดหาวัตถุอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ในการ
ปฏิบัติงานตามความเหมาะสมและความจำเป็น จัดสรรห้องเรียน อาคารเรียน และบริเวณต่าง
ๆ ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ มีการส่งเสริมและสนับสนุน ให้ครู นักเรียน ชุมชน
ร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ใช้หลักนิติธรรมโดยมีการกำหนด กฎระเบียบ
ข้อบังคับในการปฏิบัติที่ชัดเจน ถูกต้อง และทันสมัย สามารถประพจน์ ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบ
วินัย เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร ชี้แจง แนะนำแนวทาง การปฏิบัติตนให้ถูกต้องตาม
กฎระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษา ใช้หลักคุณธรรม โดยการให้ความเชื่อถือ ไว้วางใจ มีความ
เชื่อมั่นในการปฏิบัติงานของบุคลากร มีอัธยาศัยดี ใช้วาจาสุภาพ เหมาะสม ให้เกียรติ ครูและ
บุคลากร เป็นแบบอย่างที่ดีมีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และใช้
หลักความโปร่งใส โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการการเบิกจ่ายถูกต้องตามกฎระเบียบและ
ข้อบังคับของทางราชการ มอบหมายงานให้บุคลากรรับผิดชอบงานที่สำคัญต่าง ๆ โดยแจ้ง
ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างเปิดเผย มีการใช้จ่ายเงินตามวัตถุประสงค์ของแผนงาน โครงการ และให้
เป็นไปตามที่กำหนดอย่างเป็นระบบ และสามารถตรวจสอบได้ สถานศึกษาจึงเป็นองค์กรหนึ่ง
ซึ่งเป็นนิติบุคคลที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งใน
การพัฒนาการศึกษา ภาวะผู้นำมีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตาม
เป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ⁶⁶

---

⁶⁵ ธีธัญญา ชื่อวาจา , “ ปัญหาการปรับใช้ความรับผิดชอบเพื่อละเมิดของนิติบุคคลตาม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
กฎหมายเอกชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2552) , 112 - 114 .

⁶⁶ ปรียากร พิริพชยานันท์ , “ การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของ
ผู้บริหารโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 ”
(วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนครพนม ,
2553) , 142 – 143 .

สฎายุ อีระวณิชตระกูล ศึกษาปัญหาความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาภายใต้ พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 โดยการใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิจัยเอกสารร่วมกับการสนทนากลุ่มจากผู้แทนสถานศึกษานิติบุคคล เพื่อค้นหาข้อมูลที่เป็นปัญหาในเชิงปฏิบัติ ผลการศึกษาได้พบข้อดีที่สนับสนุนการเกิดสถานศึกษานิติบุคคลหลายประการ แต่ในขณะเดียวกันได้พบปัญหาและผลกระทบที่เกิดหรืออาจเกิดจากการที่สถานศึกษามีฐานะเป็นนิติบุคคลหลายประการเช่นกัน ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ความเป็นสถานศึกษานิติบุคคลเกิดขึ้นตามมาตรา 35 แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 แต่กฎหมายดังกล่าวยังขาดความชัดเจน เพราะมิได้ระบุนายละเอียดเพิ่มเติมใด ๆ ถึงความเป็นนิติบุคคลที่ชัดเจนเพียงพอ โดยเฉพาะในเรื่องของขนาดสถานศึกษา ซึ่งควรต้องระบุเป็นเงื่อนไขของการเป็นนิติบุคคล โดยการบริหารงานภายในสถานศึกษา พบว่า มีปัญหาทั้ง 4 ด้าน ในระดับที่แตกต่างกันไป ซึ่งด้านที่พบปัญหามากที่สุดคือ ด้านการบริหารงานบุคคลและการบริหารงบประมาณ เนื่องจากการบริหารงาน 2 ด้าน ดังกล่าว กฎหมายยังมิได้มีการมอบอำนาจมาให้สถานศึกษาที่จะมีอำนาจดำเนินการได้โดยตรง เพราะอำนาจที่มอบมายังคงถูกรวมศูนย์อยู่ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเช่นเดิม การมอบอำนาจมาสู่สถานศึกษาจะเป็นเพียงการมอบอำนาจเฉพาะเรื่องที่อาศัยคำสั่งเป็นเรื่อง ๆ มิใช่การมอบอำนาจเป็นการทั่วไปในลักษณะที่จะสามารถดำเนินการตัดสินใจและบริหารสถานศึกษานิติบุคคลเป็นงานประจำได้ แต่สำหรับปัญหาการบริหารงานภายในสถานศึกษาที่เหลืออีก 2 ด้าน ได้แก่ การบริหารวิชาการและการบริหารงานทั่วไป ในภาพรวมพบว่ามีปัญหาในระดับที่ไม่มาก สำหรับปัญหาความรับผิดชอบของสถานศึกษานิติบุคคลในกรณีที่อาจถูกฟ้องร้อง เนื่องจากสถานศึกษามีฐานะเข้าเป็นคู่ความในคดีต่าง ๆ ได้ พบว่า ความเสี่ยงที่อาจถูกฟ้องร้องในคดีปกครองมากที่สุด เนื่องจากกฎหมายให้สิทธิใช้อำนาจปกครองได้ และผู้อำนวยการสถานศึกษาจะมีการทำนิติกรรมทางปกครองอยู่ตลอดเวลา แนวทางแก้ปัญหาคือควรจะเป็น ควรเพิ่มเติมเนื้อหาของมาตรา 35 โดยกำหนดให้ขนาดสถานศึกษาหรือจำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการให้สถานะความเป็นนิติบุคคล และระบุอำนาจหน้าที่ของการบริหารงานภายในสถานศึกษาทั้ง 4 งานหลัก ที่ต้องการให้มีการกระจายอำนาจเพิ่มเติมลงไป ในมาตรา 35 และรับรองความเป็นผู้ทรงสิทธิและเสรีภาพให้กับสถานศึกษานิติบุคคลไว้ในวรรคท้ายของมาตรา 35 รวมทั้งจัดอบรมและทำคู่มือรวบรวมกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้แก่ผู้บริหารและครูร่วมกับการตั้งศูนย์ประสานงาน call center ของแต่ละสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อลดความเสี่ยงในการทำนิติกรรมของสถานศึกษานิติบุคคล⁶⁷

พัทธ์สิตา ภูมิพุก ได้ศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการบริหารโรงเรียนนิติบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามประเภทการทำงาน ขนาดของโรงเรียน และประเภทของโรงเรียน ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาการบริหารโรงเรียนนิติบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้าน

---

⁶⁷ สฎายุ อีระวณิชตระกูล , “ ปัญหาความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาภายใต้ พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ” (วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเอกชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2555) , 116 .

การบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารโรงเรียนนิติบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี มีระดับปัญหามากกว่าประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป 3) ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารโรงเรียนนิติบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีระดับปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางตามลำดับ และ 4) ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารโรงเรียนนิติบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามประเภทโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านการบริหารงานบุคคล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขยายโอกาสมีระดับปัญหามากกว่าโรงเรียนไม่ขยายโอกาส⁶⁸

ณพิชญา เพชรพิมล ได้ศึกษาอุปสรรคการบริหารจัดการโรงเรียนนิติบุคคลในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของอุปสรรคการบริหารจัดการโรงเรียนนิติบุคคลในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 6 องค์ประกอบ คือ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการ การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ คุณภาพผู้บริหาร การพัฒนาศักยภาพบุคคล งบประมาณและการระดมทรัพยากร และการบริหารงานวิชาการ 2) แนวทางการแก้ไขอุปสรรคการบริหารจัดการโรงเรียนนิติบุคคลในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพหุแนวทาง ได้แก่ รัฐควรตรวจสอบการกระจายอำนาจในเรื่องการบริหารจัดการโรงเรียนนิติบุคคลอย่างจริงจัง จัดการอบรมผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการบริหารจัดการโรงเรียนนิติบุคคลอย่างแท้จริงและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ และบริหารงบประมาณทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ ใช้กลยุทธ์การระดมทรัพยากรต่าง ๆ จากทุกภาคส่วนให้ไปถึงผู้เรียนโดยตรงและเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และ 3) ผลการยืนยันแนวทางการแก้ไข มีความสัมพันธ์กัน มีความเหมาะสมเชิงทฤษฎี มีความเป็นไปได้ เป็นประโยชน์และถูกต้องครอบคลุม สอดคล้อง กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์⁶⁹

---

⁶⁸ พันธ์สิตา ภูมิพุก , “ ปัญหาการบริหารโรงเรียนนิติบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา , 2556) , 98 - 100 .

⁶⁹ พิชญา เพชรพิมล , “ อุปสรรคในการบริหารจัดการโรงเรียนนิติบุคคลในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2557) , 121 - 123 .

สรุป

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาและงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิด พ.ศ. 2539 รวมทั้งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ที่เกิดจากการกระทำที่บุคคลอื่นได้รับความเสียหายโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ถือเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องให้ความสำคัญ โดยผู้บริหารต้องมีการวางแผนกลยุทธ์ในการบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายที่ว่า เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบทางละเมิดในการปฏิบัติงานในหน้าที่ และให้แบ่งแยกความผิดของเจ้าหน้าที่แต่ละคน มิให้นำหลักกฎหมายนี้รวมมาใช้บังคับ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานทั้งของรัฐและเจ้าหน้าที่ เพื่อให้ผู้บริหารซึ่งเป็นตัวแทนของสถานศึกษาในการทำนิติกรรมสัญญาต่าง ๆ ในนามตัวแทนนิติบุคคล ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งหวังยกระดับการศึกษาแห่งชาติให้ได้มาตรฐานและจัดการศึกษาได้ทั่วถึงมีคุณภาพ โดยให้มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะตัวแทนนิติบุคคลจึงต้องดำเนินการอย่างเคร่งครัด และระมัดระวังเกี่ยวกับการถูกฟ้องเป็นจำเลยอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ที่ไม่เป็นไปตามกฎหมายหรือต้องปฏิบัติหน้าที่ในฐานะใจทักอันเนื่องมาจากการกระทำของบุคคลอื่นที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสถานศึกษา การบริหารจัดการสถานศึกษาไปขัดแย้งกับสิทธิของบุคคลอื่น หรือการบริหารงานนอกขอบอำนาจหน้าที่ของสถานศึกษา ซึ่งอาจถูกดำเนินคดีหรือได้รับโทษทางอาญาได้ ดังนั้นการปฏิบัติหน้าที่ตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งหมดผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการบริหารความเสี่ยงในองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อให้เป็นไปตามความคาดหวังของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและเพื่อพัฒนานักเรียนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ” เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบ และสร้างรูปแบบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล โดยใช้โรงเรียนนิติบุคคลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ประกอบด้วยขั้นตอนการวิจัยและระเบียบวิธีวิจัย ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยเป็นไปอย่างมีระบบ ถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัย และบรรลุตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งรวบรวมจากเอกสาร ตำรา ข้อมูลบทความวิชาการ วารสาร ข้อมูล สถิติ การวิจัยของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง โดยการวิเคราะห์เอกสารและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จากนั้นนำผลจากการศึกษามาจัดทำโครงร่างงานวิจัย แก้ไขข้อบกพร่องตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และนำเสนอเพื่อ ขออนุมัติโครงร่างงานวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยสามารถตอบคำถามได้ตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 1.1 ศึกษา วิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ และต่างประเทศ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
- 1.2 นำข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มากำหนดตัวแปร ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล เพื่อนำไปสร้างเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น (opinionnaire)

ขั้นที่ 2 เพื่อทราบความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

2.1 ศึกษา วิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ
และต่างประเทศ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

2.2 นำข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มาร่างบทความ
เกี่ยวกับความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็น
นิติบุคคล โดยการรับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายและนักบริหารการศึกษา

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทาง
ละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ได้กำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

3.1 นำตัวแปรความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร งานวิจัย
ที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา
(Content Analysis) มาสร้างเครื่องมือการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของ
ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

3.2 นำเครื่องมือตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำ
เครื่องมือเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหาและ
สำนวนภาษา โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) นำมาปรับปรุงแก้ไขสำนวน
ภาษาและเนื้อหาให้เกิดความสมบูรณ์

3.3 นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน รวม
เป็น 30 คน แล้วนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient)
ของครอนบาค (Cronbach)¹

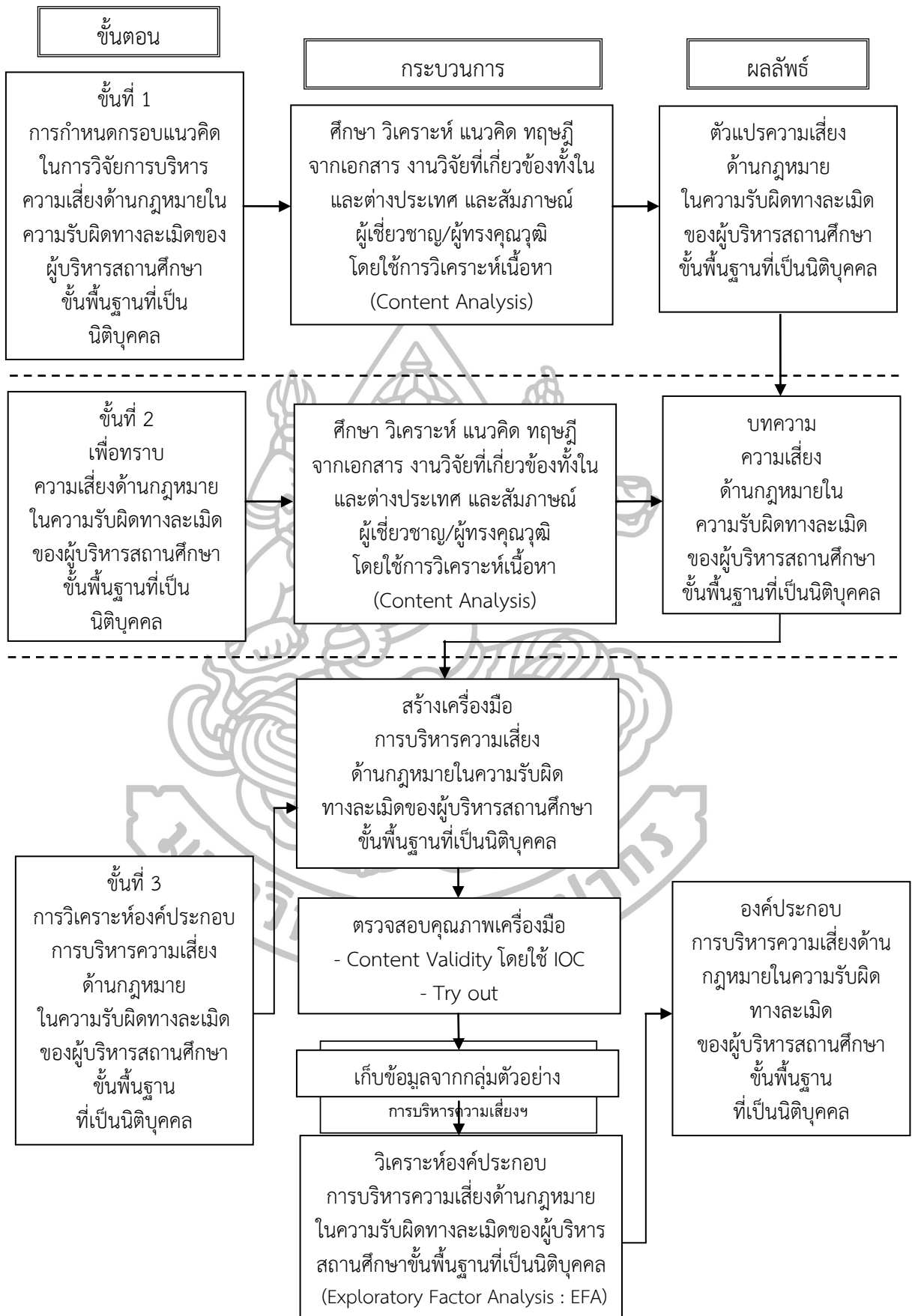
3.4 นำเครื่องมือที่สร้างและพัฒนาแล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จาก
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ยกเว้นสถานศึกษาสังกัดสำนักการศึกษาพิเศษ จำนวน 95 โรงเรียน

3.5 นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมาย
ในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ด้วยการวิเคราะห์
องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis : EFA)

โดยมีรายละเอียดของขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

---

¹ Lee J . Cronbach , *Essentials of Psychological testing* , 4rd ed . (New
York : Harper & Row Publishers , 1974) , 161 .

แผนภูมิที่ 3 แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย

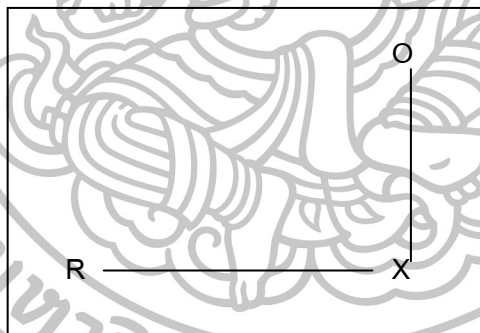
ผู้วิจัยรวบรวมผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ จากนั้นจัดทำรายงานผลการวิจัย เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามที่คณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์เสนอแนะ พิมพ์ และรายงานผลการวิจัยฉบับสมบูรณ์ต่อบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขออนุมัติจบการศึกษาตามหลักสูตร

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย แผนแบบการวิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แผนแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ในลักษณะกลุ่มตัวอย่างเดียว ศึกษาสภาวะการณ์ ไม่มีการทดลอง (the one – shot , non – experimental case study) ซึ่งเขียนเป็นแผนผัง (diagram) ได้ดังนี้

R หมายถึง ตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่ม

X หมายถึง ตัวแปรที่ศึกษา

O หมายถึง ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษา

ประชากร

ประชากรที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยกเว้นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 2,361 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยเลือกตัวอย่างโดยเทียบจากตารางแสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane)² ที่ระดับความเชื่อมั่น 90% ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 95 โรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูล

ในแต่ละสถานศึกษากำหนดผู้ให้ข้อมูลจำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการ รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายบริหารวิชาการหรือฝ่ายบริหารงานบุคคล หรือครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานฝ่ายบริหารวิชาการหรือฝ่ายบริหารงานบุคคล และรองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายบริหารงบประมาณหรือฝ่ายบริหารทั่วไป หรือครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานฝ่ายบริหารงบประมาณหรือฝ่ายบริหารทั่วไป รวมผู้ให้ข้อมูลจาก 95 โรงเรียน ทั้งสิ้น 285 คน โดยใช้เทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) คือ แบ่งเป็น 5 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ แบ่งเป็นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และเฉลี่ยเป็นจำนวนโรงเรียน จากนั้นสุ่มตัวอย่างสถานศึกษาด้วยการจับสลาก รายละเอียดดังนี้

---

² Taro Yamane , *Statistics : An Introductory Analysis* (1970) , 886 .

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล

ภาค	สพม./จังหวัด	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ผู้ให้ข้อมูล			รวม	
				ผู้ บริหาร	รอง ผู้บริหาร	ครู		
เหนือ	สพม.34 แม่ฮ่องสอน , เชียงใหม่	42	2	2	2	2	6	
	สพม.35 ลำปาง , ลำพูน	46	2	2	2	2	6	
	สพม.36 เชียงราย , พะเยา	59	2	2	2	2	6	
	สพม.37 น่าน , แพร่	46	2	2	2	2	6	
	สพม.39 พิชณุโลก , อุตรดิตถ์	57	2	2	2	2	6	
กลาง	สพม.1 กรุงเทพมหานคร	67	3	3	3	3	9	
	สพม.2 กรุงเทพมหานคร	52	2	2	2	2	6	
	สพม.3 นนทบุรี , พระนครศรีอยุธยา	47	2	2	2	2	6	
	สพม.4 ปทุมธานี , สระบุรี	43	2	2	2	2	6	
	สพม.5 ชัยนาท , ลพบุรี , สิงห์บุรี , อ่างทอง	64	3	3	3	3	9	
	สพม.8 กาญจนบุรี , ราชบุรี	55	2	2	2	2	6	
	สพม.9 สุพรรณบุรี , นครปฐม	61	2	2	2	2	6	
	สพม.10 ประจวบคีรีขันธ์ , เพชรบุรี , สมุทรสงคราม , สมุทรสาคร	60	2	2	2	2	6	
	สพม.38 ตาก , สุโขทัย	47	2	2	2	2	6	
	สพม.40 เพชรบูรณ์	39	2	2	2	2	6	
	สพม.41 กำแพงเพชร , พิจิตร	62	3	3	3	3	9	
	สพม.42 นครสวรรค์ , อุทัยธานี	59	2	2	2	2	6	
	ตะวันออก	สพม.6 ฉะเชิงเทรา , สมุทรปราการ	54	2	2	2	2	6
		สพม.7 นครนายก , ปราจีนบุรี , สระแก้ว	44	2	2	2	2	6
สพม.17 จันทบุรี , ตราด		39	2	2	2	2	6	
สพม.18 ชลบุรี , ระยอง		50	2	2	2	2	6	

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล (ต่อ)

ภาค	สพม./จังหวัด	ประชากร	กลุ่ม ตัวอย่าง	ผู้ให้ข้อมูล			รวม
				ผู้ บริหาร	รอง ผู้บริหาร	ครู	
ตะวันออก เฉียงเหนือ	สพม.19 เลย , หนองบัวลำภู	52	2	2	2	2	6
	สพม.20 อุดรธานี	63	3	3	3	3	9
	สพม.21 บึงกาฬ , หนองคาย	56	2	2	2	2	6
	สพม.22 นครพนม , มุกดาหาร	81	3	3	3	3	9
	สพม.23 สกลนคร	45	2	2	2	2	6
	สพม.24 กาฬสินธุ์	55	2	2	2	2	6
	สพม.25 ขอนแก่น	84	3	3	3	3	9
	สพม.26 มหาสารคาม	35	1	1	1	1	3
	สพม.27 ร้อยเอ็ด	60	2	2	2	2	6
	สพม.28 ศรีสะเกษ , ยโสธร	83	3	3	3	3	9
	สพม.29 อำนาจเจริญ , อุบลราชธานี	81	3	3	3	3	9
	สพม.30 ชัยภูมิ	37	2	2	2	2	6
	สพม.31 นครราชสีมา	50	2	2	2	2	6
	สพม.32 บุรีรัมย์	66	3	3	3	3	9
	สพม.33 สุรินทร์	85	3	3	3	3	9
	ใต้	สพม.11 ชุมพร , สุราษฎร์ธานี	66	3	3	3	3
สพม.12 พัทลุง , นครศรีธรรมราช		99	4	4	4	4	12
สพม.13 กระบี่ , ตรัง		44	2	2	2	2	6
สพม.14 ภูเก็ต , ระนอง , พังงา		27	1	1	1	1	3
สพม.15 ปัตตานี , ยะลา , นราธิวาส		46	2	2	2	2	6
สพม.16 สงขลา , สตูล		53	2	2	2	2	6
รวม		2,361	95	95	95	95	285

ตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปรพื้นฐาน และตัวแปรที่ศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ตัวแปรพื้นฐาน คือ ตัวแปรเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

2. ตัวแปรที่ศึกษา คือ ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งได้จากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 2 ฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured interview) ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ตรวจสอบรูปแบบที่เหมาะสม ความถูกต้อง และการนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อนำมาสรุปและปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น (opinionnaire) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลและพัฒนา รูปแบบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน โดยกำหนดการตอบเป็นแบบเลือกตอบ (check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของ ลิเคิร์ต (likert's rating scales)³ โดยมีเกณฑ์การให้น้ำหนักดังนี้

---

³ Rensis Likert , อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์ , วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล , 2531) , 114 – 115 .

- ระดับ 1 หมายถึง มีการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายความรับผิดชอบทางละเมิดน้อยที่สุด ให้มีน้ำหนัก 1 คะแนน
- ระดับ 2 หมายถึง มีการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายความรับผิดชอบทางละเมิดน้อย ให้มีน้ำหนัก 2 คะแนน
- ระดับ 3 หมายถึง มีการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายความรับผิดชอบทางละเมิดปานกลาง ให้มีน้ำหนัก 3 คะแนน
- ระดับ 4 หมายถึง มีการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายความรับผิดชอบทางละเมิดมาก ให้มีน้ำหนัก 4 คะแนน
- ระดับ 5 หมายถึง มีการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายความรับผิดชอบทางละเมิดมากที่สุด ให้มีน้ำหนัก 5 คะแนน

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

เพื่อให้การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ สามารถตรวจสอบการวัดได้ตรงกับกรอบแนวคิดของการวิจัยและบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการศึกษาวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร หลักเกณฑ์ ทฤษฎี วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล นำผลการสัมภาษณ์และข้อมูลจากการศึกษามาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และสร้างเครื่องมือฉบับร่าง

ขั้นตอนที่ 2 นำเครื่องมือเสนออาจารย์ที่ปรึกษาผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบ และตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องตามโครงสร้าง เนื้อหา และการใช้ภาษา นำมาแก้ไขสำนวนภาษาตลอดจนความสัมพันธ์ของเนื้อหาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของเครื่องมือ โดยนำเครื่องมือเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหาและสำนวนภาษา โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) นำมาปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาและเนื้อหาให้เกิดความสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 4 นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน รวมเป็น 30 คน แล้วนำไปวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)⁴

⁴ Lee J . Cronbach , *Essentials of Psychological testing* , 4rd ed . (New York : Harper & Row Publishers , 1974) , 161 .

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อแจ้งผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ในทุกขั้นตอน
2. การเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ (structured interview) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบ โดยวิธีการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง
3. การเก็บข้อมูลการสอบถามความคิดเห็น (opinionnaire) ผู้วิจัยจัดส่งและรับคืนแบบสอบถามด้วยตนเอง สำหรับโรงเรียนที่สามารถดำเนินการได้ แต่สำหรับโรงเรียนที่ติดขัดด้วยข้อจำกัดด้านความพร้อมและเวลา ใช้วิธีการส่งและรับคืนทางไปรษณีย์โดยวิธีการลงทะเบียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา
2. จัดระเบียบข้อมูล ตรวจสอบรวบรวมคะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนน และลงรหัส
3. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากการศึกษาเอกสาร (Document Study) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำข้อมูลมาสรุปเป็นตัวแปรที่ศึกษา
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน ใช้ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)
3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ใช้ค่ามัธยเลขคณิต ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับเกณฑ์การวิเคราะห์ข้อมูลด้านองค์ประกอบ วิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสต์ (Best)⁵ มีรายละเอียดดังนี้

---

⁵ John W . Best , **Research in Education** (Englewood Cliffs , New Jersey : Prentice Hall Inc , 1970) , 190 .

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	แสดงว่า	มีการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายความรับผิดทางละเมิดน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	แสดงว่า	มีการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายความรับผิดทางละเมิดน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	แสดงว่า	มีการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายความรับผิดทางละเมิดปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	แสดงว่า	มีการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายความรับผิดทางละเมิดมาก
ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	แสดงว่า	มีการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายความรับผิดทางละเมิดมากที่สุด

4. การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ใช้สถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis)

การนำเสนอข้อมูล

การนำเสนอข้อมูลจากผลการวิเคราะห์ ผู้วิจัยนำเสนอในรูปแบบของตารางแผนภูมิและการพรรณนาตามลักษณะของข้อมูล

สรุป

การวิจัยเรื่องการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล และ 2) องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) กลุ่มตัวอย่าง คือ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยกเว้นสถานศึกษาสังกัดสำนักการศึกษาพิเศษ จำนวน 95 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายบริหารวิชาการหรือฝ่ายบริหารงานบุคคล หรือครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานฝ่ายบริหารวิชาการหรือฝ่ายบริหารงานบุคคล และรองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายบริหารงบประมาณหรือฝ่ายบริหารทั่วไป หรือครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานฝ่ายบริหารงบประมาณหรือฝ่ายบริหารทั่วไป รวมผู้ให้ข้อมูลจาก 95 โรงเรียน ทั้งสิ้น 285 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured interview) และแบบสอบถามความคิดเห็น (opinionnaire) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) มัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis : EFA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเรื่อง “ การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ” มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล และ 2) องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล โดยใช้ตารางประกอบคำบรรยาย จำแนกออกเป็น 2 ตอนตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์เอกสารแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

2. การเขียนบทความเกี่ยวกับความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์เอกสารแนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัย สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

2. การสรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

3. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

4. การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรที่เป็นปัจจัยการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

5. การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis : EFA)

ลำดับต่อไปผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัย โดยเรียงลำดับการนำเสนอ ดังนี้

**ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย**

1. การวิเคราะห์เอกสารแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล นำข้อมูลจากการศึกษามาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และยกร่างบทความเกี่ยวกับความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล โดยการรับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายและนักบริหารการศึกษา ดังรายชื่อต่อไปนี้

- 1.1 นายโกศล ศรีวรกุล
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการส่วนอำนวยการ สำนักปฏิบัติการพิเศษ กรมสอบสวนคดีพิเศษ
- 1.2 นายสมยศ ศิริบรรณ
ตำแหน่ง อดีตผู้อำนวยการสำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ
- 1.3 นายภาณุพงษ์ สุขอภิรมย์
ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต
- 1.4 นางสาวธิดา ชื่นเลิศสกุล
ตำแหน่ง นิติกรชำนาญการพิเศษ
ผู้อำนวยการกลุ่มวิจัยพัฒนากฎหมายคดีความและนิติการ
- 1.5 นายชินนทร์ เขาวรรักษ์
ตำแหน่ง นิติกร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 1

2. (บทความ) ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความผิดฐานละเมิด ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

การปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 บัญญัติให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษามีฐานะเป็นผู้แทนนิติบุคคล และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ซึ่งสถานศึกษาจะต้องระมัดระวังมิให้มีการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ตามมาตรา 62 เกี่ยวกับบุคคลย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล ให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการหรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น สอดคล้องกับพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ที่ว่าเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดทางละเมิดในการปฏิบัติงานในหน้าที่ ในกรณีที่เป็นการกระทำโดยจงใจให้เกิดความเสียหาย หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น และให้แบ่งแยกความรับผิดของเจ้าหน้าที่แต่ละคน มิให้นำหลักลูกหนี้รวมมาใช้บังคับ

สำหรับการกระทำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอก หากเป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่ภายในขอบวัตถุประสงค์เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น สถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายนั้นให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายแต่สถานศึกษายังสามารถใช้สิทธิไล่เบียดเอาแก่ผู้บริหารสถานศึกษา หรือเจ้าหน้าที่คนอื่นที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้ แต่หากการกระทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอก เกิดจากการกระทำที่ไม่อยู่ในขอบวัตถุประสงค์ หรืออำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษานั้นจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายเอง ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ปกป้องคุ้มครองประชาชนผู้เสียหาย รวมทั้งมีวิธีการบรรเทาภาระของเจ้าหน้าที่ในการชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่หน่วยงานของรัฐ และเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

บทความเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความผิดฐานละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ผู้เขียนนำเสนอรายละเอียดเกี่ยวกับบริหารความเสี่ยง (risk management) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานละเมิดต่าง ๆ และสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมาย

ความเสี่ยง

ความเสี่ยง (Risk) หมายถึง โอกาสที่จะเกิดความผิดพลาด ความเสียหาย การรั่วไหล ความสูญเปล่า หรือเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ หรือการกระทำใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตและมีผลกระทบหรือทำให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร ทั้งในด้านยุทธศาสตร์ การปฏิบัติงาน การเงิน และการบริหาร¹

การบริหารความเสี่ยง

การบริหารความเสี่ยง (Risk Management) หมายถึง กระบวนการดำเนินงานขององค์กรที่เป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อช่วยให้องค์กรลดมูลเหตุของแต่ละโอกาสที่จะเกิดความเสียหาย ให้ระดับของความเสียหายและขนาดของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้ ประเมินได้ ควบคุมได้ และตรวจสอบได้อย่างมีระบบ โดยคำนึงถึงการบรรล่วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรเป็นสำคัญ²

ความเสี่ยงด้านกฎหมาย

ความเสี่ยงด้านกฎหมาย (legal Risk) หมายถึง ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากความไม่เข้าใจหรือการทำผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการต่าง ๆ หรือเกิดจากความไม่แน่นอนของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ตามกฎหมาย รวมไปถึงการทำนิติกรรมสัญญาต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิดความสูญเสียทั้งในรูปตัวเงิน เช่น ค่าเสียหายที่ต้องชดเชยตามคำพิพากษา และความเสี่ยงที่ไม่อยู่ในรูปของตัวเงิน เช่น การเสียชื่อเสียงและความเชื่อมั่นขององค์กร

ความเสี่ยงด้านกฎหมายเกิดจากความคลุมเครือของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบต่าง ๆ ความไม่มั่นใจในการบังคับใช้กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ล่าช้าไม่ทันสมัย ไม่ทันการเปลี่ยนแปลง และการเปลี่ยนแปลงมติที่เกี่ยวข้อง³

---

¹ ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี , การบริหารความเสี่ยง , (กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอ็กสเปอร์เน็ท จำกัด , 2550) , 14 .

² องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ , การบริหารความเสี่ยง , 14 มิถุนายน 2559 , www.thai-science-museum.com

³ ดวงใจ ช่วยตระกูล , “ การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2551) , 25 .

การจัดการความเสี่ยง

การจัดการความเสี่ยงมีหลายวิธี ดังนี้

1. การยอมรับความเสี่ยง (Risk Acceptance) เป็นการยอมรับความเสี่ยงที่เกิดขึ้น เนื่องจากไม่คุ้มค่า ในการจัดการควบคุมหรือป้องกันความเสี่ยง
2. การลด/ควบคุมความเสี่ยง (Risk Reduction) เป็นการปรับปรุงระบบการทำงานหรือการออกแบบวิธีการทำงานใหม่ เพื่อลดโอกาสที่จะเกิด หรือลดผลกระทบให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้
3. การกระจายความเสี่ยง หรือการโอนความเสี่ยง (Risk Sharing) เป็นการกระจายหรือถ่ายโอนความเสี่ยงให้ผู้อื่นช่วยแบ่งความรับผิดชอบไป
4. การเลี่ยงความเสี่ยง (Risk Avoidance) เป็นการจัดการความเสี่ยงที่อยู่ในระดับสูงมากและหน่วยงานไม่อาจยอมรับได้ จึงต้องตัดสินใจยกเลิกโครงการ/กิจกรรมนั้น

จะเห็นได้ว่าไม่ว่าองค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน สามารถเผชิญกับความเสี่ยงได้ทั้งสิ้น โดยเฉพาะความเสี่ยงทางด้านกฎหมาย หากเรามีการเตรียมการรับมือกับความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจะทำให้สามารถฝ่าฟันวิกฤตต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี⁴

ตอนที่ 2 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดฐานละเมิด

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ละเมิดตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

บุคคลเมื่อคลอเคลียอยู่รอดเป็นทารกเป็นการเริ่มต้นมีสภาพบุคคล ย่อมเกิดสิทธิและหน้าที่ตามบทบัญญัติของกฎหมายตามมา โดยในการใช้สิทธิต่าง ๆ ของบุคคลย่อมมีขอบเขตเพื่อที่จะไม่ให้เกิดไปกระทบหรือล่วงล้ำสิทธิของบุคคลอื่น จึงต้องมีกฎระเบียบของสังคมเป็นเครื่องมือในการใช้สิทธิของบุคคลซึ่งก็คือกฎหมายนั่นเอง กฎหมายจะบัญญัติโทษของผู้ที่ใช้สิทธิเกินส่วนจนกระทั่งไปกระทบกับสิทธิของบุคคลอื่นหรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนเป็นลำดับแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับลักษณะและความร้ายแรงของการกระทำ โดยกำหนดไว้ทั้งทางอาญาและทางแพ่งในทางอาญาคือบทลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดที่ร้ายแรงและกระทบต่อความสงบสุขของสังคม ซึ่งจะกำหนดบทลงโทษกับเนื้อตัว ร่างกาย และทรัพย์สิน ของผู้กระทำความผิด เช่น โทษจำคุก และโทษปรับ เป็นต้น ส่วนในทางแพ่งเป็นการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในการกระทำที่ไปกระทบต่อสิทธิของบุคคลอื่น ทำให้เขาได้รับความเสียหายเรียกว่า “ ละเมิด ” ซึ่งในการกระทำที่ไปกระทบต่อสิทธิของบุคคลอื่น อาจต้องรับผิดทั้งทางอาญาและทางแพ่งก็ได้ หากกฎหมายบัญญัติว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดในทางอาญาก็ต้องรับผิดในทางอาญา และการกระทำนั้นเป็นเหตุให้ผู้ถูกกระทำได้รับความเสียหายก็ต้องรับผิดในทางแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ว่า “ ผู้ใดจงใจหรือ

⁴ สงวน ช่างฉัตร , ความเสี่ยงด้านกฎหมาย , 14 มิถุนายน 2559 , www.plan.doe.go.th

ประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น ”

จะเห็นได้ว่ากรอบของการกระทำที่จะเป็นละเมิดตามหลักกฎหมายวางไว้กว้าง เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่อยู่ร่วมกันในสังคม เพราะการกระทำไม่ว่าจะโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ หากการกระทำนั้นเป็นการกระทำโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และไปกระทบสิทธิของบุคคลอื่นจนทำให้เขาได้รับความเสียหายไม่ว่าแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ หรือแก่ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ก็เป็นการกระทำละเมิดแล้ว จะต้องชดใช้สินไหมทดแทนความเสียหายต่าง ๆ ดังกล่าว อันเกิดจากการกระทำของตนนั้น สำหรับการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น ในเรื่องละเมิดได้กำหนดไว้กว้างมากเช่นกัน โดยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 421 ว่า “ การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้น ท่านว่าเป็นการอันมิชอบด้วยกฎหมาย ” ในการใช้สิทธิของบุคคลนั้น โดยปกติต้องมีสิทธิจึงจะกระทำได้ ถ้าไม่มีสิทธิแล้วไปกระทำก็เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย เป็นละเมิดอยู่แล้ว และหากการละเมิดนั้นทำให้เกิดความเสียหายก็ต้องชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดจากการกระทำ เช่น

- อยู่บ้านแล้วทำของตกใส่บ้านอื่นก็เป็นละเมิด หากเกิดความเสียหายก็ต้องชดใช้
- ปลุกต้นไม้ไว้ในบริเวณบ้าน พอต้มไม้โตออกผล ผลของต้นไม้ตกในเขตบ้านข้างเคียง

ถูกหลังคาแตกเป็นละเมิดต้องชดใช้ค่าหลังคา

- เดินบนถนนบังเอิญล้มไปถูกอ่างใส่ของชายข้างถนนแตกเป็นละเมิดต้องชดใช้ค่าเสียหาย
- ขับรถโดยประมาทชนรถบุคคลอื่นเสียหาย เป็นละเมิดต้องชดใช้ค่าเสียหายและอาจจะถูก

ดำเนินคดีอาญา หากมีผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กาย หรือถึงแก่ความตายฐานกระทำโดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่กาย อันตรายสาหัส หรือถึงแก่ความตาย

- เลี้ยงสุนัขหรือแมวไว้ ไม่ดูแลให้ดี ไปกัดผู้อื่น หรือทำความเสียหายแก่ผู้อื่น เจ้าของหรือบุคคล

หรือผู้รับเลี้ยงไว้แทนเจ้าของต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนฐานละเมิด

แต่การกระทำโดยได้รับความยินยอมของผู้เสียหายไม่เป็นละเมิด เช่น

- ผู้เสียหายยอมให้แพทย์ผ่าตัด เป็นการยอมให้กระทำไม่เป็นละเมิด
- ชายหนุ่มรั้งหญิงสาวเข้ามาอกตมูบ หญิงสาวไม่ขัดขืนถือว่ายอมต่อการกระทำไม่เป็นละเมิด
- สมัครงใจเข้าวิวาทต่อสู้ เป็นการเข้าเสี่ยงรับความเสียหาย อันถือได้ว่าเป็นการให้ความยินยอม

ไม่เป็นละเมิด

- ทั้งสองฝ่ายสมัครงใจวิวาทยิงกัน ฝ่ายหนึ่งถูกยิงตายไม่เป็นละเมิด ภรรยา และบุตรของผู้ตาย

เรียกค่าเสียหายไม่ได้

การกระทำโดยมีอำนาจไม่เป็นการกระทำโดยผิดกฎหมายไม่เป็นละเมิด เช่น

- เพชฌฆาตของกรมราชทัณฑ์มีหน้าที่ยิงเป้านักโทษประหาร ไม่ต้องรับผิดชอบต่อญาติของนักโทษ

ฐานละเมิด

- ตำรวจมีอำนาจจับกุมผู้กระทำความผิด ยึดของกลาง ย่อมไม่เป็นการกระทำความผิดโดยผิดกฎหมาย ไม่เป็นละเมิด แต่หากกระทำความผิดโดยประมาทแก่ถึงเขาจนเกิดความเสียหายอาจเป็นละเมิดได้

ความรับผิดฐานละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 บัญญัติว่า “ ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย ให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้สินไหมทดแทนเพื่อการนั้น ” และในมาตรา 425 กล่าวถึงนายจ้างต้องร่วมรับผิดในการกระทำละเมิดของลูกจ้างในการจ้างหรือผู้ที่ต้องร่วมรับผิดในการกระทำละเมิดของตัวแทน หรือกรณีที่รัฐอาจอยู่ในฐานะที่เป็นนายจ้าง โดยส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐอาจมีลูกจ้างประจำหรือลูกจ้างชั่วคราว ซึ่งเป็นลูกจ้างตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หากลูกจ้างของรัฐไปกระทำละเมิดต่อบุคคลภายนอก รัฐต้องรับผิดต่อบุคคลภายนอกในฐานะที่รัฐเป็นนายจ้าง ซึ่งบัญญัติว่า “ นายจ้างต้องร่วมกันรับผิดกับลูกจ้างในผลแห่งละเมิด ซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้างนั้น ”⁵ และ มาตรา 427 ที่ให้ใช้บังคับแก่ตัวการและตัวแทนด้วย นอกจากนั้นบุคคลที่ไร้ความสามารถเพราะเป็นผู้เยาว์หรือวิกลจริตก็ต้องรับผิดในผลที่ตนทำละเมิดด้วย โดยบิดา มารดา หรือผู้อนุบาลต้องรับผิดร่วมด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่หน้าที่ในการดูแลแล้ว แม้แต่ครูบาอาจารย์ นายจ้าง หรือบุคคลอื่น ซึ่งรับผิดชอบบุคคลผู้ไร้ความสามารถ ก็ยังต้องร่วมรับผิดกับผู้ไร้ความสามารถในการทำละเมิดที่ได้กระทำระหว่างที่อยู่ในความดูแลนั้น

สำหรับอายุความฟ้องร้องของผู้เสียหายที่จะใช้สิทธิฟ้องผู้ทำละเมิดต้องใช้สิทธิฟ้องต่อศาลภายในกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวผู้ที่ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือภายใน 10 ปี นับแต่วันทำละเมิด⁶

นิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

แต่เดิมเมื่อมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 และบรรพ 2 ได้กำหนดให้กระทรวงและกรมมีฐานะเป็นนิติบุคคล ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 ได้มีการตรากฎหมาย คือ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2515 กำหนดให้กระทรวง ทบวง กรม มีฐานะเป็นนิติบุคคล ต่อมาพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ก็บัญญัติให้กระทรวง ทบวง กรม มีฐานะเป็นนิติบุคคลเช่นเดียวกัน

⁵ ชาญชัย แสงวงศ์ศักดิ์ , กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่และ ความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิด , พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2558) , 28 - 30 .

⁶ เสี่ยม บุญจันทร์ , กฎหมายเบื้องต้นสำหรับประชาชน , (กรุงเทพมหานคร : บริษัท ประยูรวงศ์พรินท์ติ้ง จำกัด , 2546) , 83 - 86 .

หลังจากนั้น ได้มีการปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 ใหม่ โดยมีการยกเลิกบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่บัญญัติให้กระทรวงและกรมเป็นนิติบุคคล จึงเป็นการแยกหน่วยงานของรัฐที่ถือว่าเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชนออกมาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยคงเหลืออยู่แต่นิติบุคคลตามกฎหมายเอกชนเท่านั้น⁷

พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

ความเป็นมา

เดิมมาไทยเราถือหลักผู้ใดทำละเมิดไม่ว่าโดยเจตนาหรือประมาทเลินเล่อเพียงเล็กน้อย บุคคลนั้นจะต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายเสมอไม่ว่าผู้เสียหายจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจที่สังกัดอยู่ หรือบุคคลภายนอกเสียหาย เขาต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนอย่างไม่มีข้อยกเว้น ซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด มาตรา 420 ถึง 452 แต่มีได้กล่าวถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้ว่าหากเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่แล้ว หน่วยงานของรัฐจะต้องร่วมรับผิดในผลแห่งละเมิดนั้นด้วย ดังนั้นกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ ย่อมไม่อาจนำหลักลูกจ้างได้กระทำละเมิดในทางการจ้างไปบังคับใช้ได้โดยตรง เว้นแต่ลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐเท่านั้น เพราะหน่วยงานของรัฐย่อมมีลูกจ้างได้เช่นกัน กรณีลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานของรัฐจึงต้องร่วมรับผิดในผลแห่งละเมิดนั้นด้วย ซึ่งปรับเข้ากรณีนายจ้างต้องร่วมรับผิดในผลแห่งละเมิดที่ลูกจ้างได้กระทำในทางการที่จ้างได้ ส่วนเจ้าหน้าที่หรือข้าราชการของรัฐ ไม่ถือว่าเป็นลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการกับหน่วยงานของรัฐต้องเป็นไปตามกฎหมายปกครอง ซึ่งมีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ไว้โดยเฉพาะ

ปัญหาว่าถ้าข้าราชการกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานของรัฐจะต้องร่วมรับผิดกับข้าราชการผู้นั้นหรือไม่ ต้องนำหลักว่าด้วยความรับผิดของนิติบุคคลในกรณีผู้แทนของนิติบุคคลหรือผู้มีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลกระทำตามหน้าที่เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นขึ้นมาใช้บังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 76 ผลก็คือ หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้ได้รับความเสียหาย ซึ่งการรับผิดของหน่วยงานของรัฐชดใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้น กฎหมายมิได้จำกัดจำนวนความรับผิดไว้เป็นสัดส่วนหรืออัตราส่วนเท่าใด จึงต้องรับผิดเต็มจำนวน และเมื่อชดใช้ค่าสินไหมทดแทนผู้ถูกกระทำละเมิดไปแล้วก็สามารถไล่เบี้ยเอาแก่ผู้ก่อความเสียหายได้

---

⁷ เรื่องเดียวกัน , 403 .

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าการบังคับให้รัฐต้องรับผิดชอบในการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการรวมตลอดทั้งลูกจ้างในการปฏิบัติหน้าที่นั้น เป็นไปตามหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติบุคคลและละเมิด แต่อาจไม่เหมาะสมหรือไม่เป็นการเพียงพอ จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาใช้บังคับ⁸

พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 113 ตอนที่ 60 ก ลงวันที่ 14 พฤศจิกายน 2539 ให้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป⁹ กฎหมายนี้มีความมุ่งหมาย 2 ประการ คือ

1. มุ่งคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐและรัฐวิสาหกิจ มิให้ต้องรับผิดชอบส่วนตัวในการปฏิบัติหน้าที่ แม้จะได้กระทำด้วยความประมาทเลินเล่อก็ตาม เพราะถือว่าเขาทำไปเพื่อส่วนรวม ความผิดพลาดย่อมมีเป็นธรรมดาตามมนุษย์ แม้จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อหน่วยงานของรัฐ หรือไปละเมิดบุคคลภายนอก

2. มุ่งที่จะช่วยบุคคลภายนอกให้ได้รับค่าทดแทนโดยสะดวกจากหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดสังกัด โดยให้หน่วยงานดังกล่าวรับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายไปก่อน หากเจ้าหน้าที่จะต้องรับผิดชอบต่อหน่วยงานเพราะตนได้กระทำไปด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือด้วยความจงใจ ก็ให้หน่วยงานนั้น ๆ มาไล่เบี้ยเอาในภายหลัง ซึ่งอาจเอาคืนเป็นบางส่วน หรือเอาคืนเต็มจำนวน แต่ด้วยวิธีผ่อนคืนระยะยาว ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความเมตตาและมนุษยธรรม¹⁰

ขอบข่ายและความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่

ในมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ได้นิยามไว้ 2 คำ คือ คำว่า “เจ้าหน้าที่” และ “หน่วยงานของรัฐ” ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ ได้แก่ บุคคลต่อไปนี้
  - 1.1 ข้าราชการ คือ ผู้ที่ได้รับเงินเดือนงบประมาณแผ่นดินทั้งหมด
  - 1.2 พนักงาน คือ ผู้มีหน้าที่ตามหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ ซึ่งไม่ใช่ข้าราชการ
  - 1.3 ลูกจ้าง คือ ลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวของส่วนราชการและหน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ แต่ไม่ได้หมายรวมถึงพนักงานของเอกชนที่ส่งเข้ามาทำงานตามหน่วยงานทางราชการตามสัญญาจ้าง
  - 1.4 ผู้ปฏิบัติงานประเภทอื่น ไม่ว่าจะเป็นการแต่งตั้งในฐานะเป็นกรรมการหรือในฐานะอื่นใด ประกอบด้วยบุคคลทั้งในและนอกราชการจากภายนอก หรืออาจเป็นกรรมการเฉพาะกิจ หรืออาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นบุคคลนอกราชการอย่างหนึ่งอย่างใดก็ได้

⁸ ประสิทธิ์ ฤทธิรักษา , คำอธิบายหลักกฎหมาย “พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539” , (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2539) , 12 - 15 .

⁹ สติธย์ เล็งไธสง , ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ , (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2540) , 12 - 13 .

¹⁰ เรื่องเดียวกัน , 11 - 12 .

2. หน่วยงานของรัฐ ได้แก่ ประเภทต่อไปนี้

2.1 ราชการส่วนกลาง ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น

2.2 ราชการส่วนภูมิภาคที่เป็นนิติบุคคล เช่น จังหวัด ส่วนอำเภอไม่เป็นนิติบุคคล แต่เป็นส่วนราชการที่อยู่ภายใต้ความปกครองของจังหวัด ซึ่งผู้เสียหายจะต้องเรียกร้องเอาจากจังหวัดหรือกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และสภาตำบล

2.3 ราชการส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล หรือเมือง หรือนครที่ปกครองตนเองในท้องถิ่นเฉพาะที่เฉพาะแห่ง

2.4 รัฐวิสาหกิจที่จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา และให้หมายรวมถึงหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีพระราชกฤษฎีกากำหนดให้เป็นหน่วยงานของรัฐตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย¹¹

ความรับผิดของหน่วยงานของรัฐ

มาตรา 5 ของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 บัญญัติว่า :
“ หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิดที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐดังกล่าวได้โดยตรง แต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้

ถ้าการละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่ซึ่งไม่ได้สังกัดหน่วยงานของรัฐแห่งใด ให้ถือว่ากระทรวงการคลังเป็นหน่วยงานของรัฐที่ต้องรับผิดตามวรรคหนึ่ง ”¹²

ในส่วนของการกำหนดความรับผิดชอบของหน่วยงานของรัฐว่าต้องรับผิดต่อผู้เสียหายกรณีที่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐกระทำละเมิด สามารถพิจารณาได้ดังนี้

1. กรณีหน่วยงานของรัฐต้องรับผิด ต้องเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่

2. กรณีหน่วยงานของรัฐไม่ต้องรับผิด กรณีที่การกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่มิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดในกรณีนั้นเป็นการเฉพาะตัว ไม่อาจฟ้องให้หน่วยงานของรัฐรับผิดได้¹³

การละเมิดที่เกิดแต่การปฏิบัติหน้าที่ ก็เช่น เจ้าหน้าที่กรมชลประทานสร้างเขื่อนล้าเข้าไปในที่ดินของเอกชน หรือ เจ้าหน้าที่ที่ดินออกโฉนดที่ดินทับที่ดินของบุคคลอื่น ทำให้บุคคลภายนอกได้รับความเสียหาย กรณีเช่นนี้ กฎหมายให้บุคคลภายนอกเรียกร้องค่าเสียหายจากหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นสังกัดอยู่ จะเรียกร้องจากเจ้าหน้าที่ไม่ได้

แต่ถ้าทำนอกหน้าที่ หน่วยงานราชการไม่ต้องรับผิด ผู้เสียหายต้องไปเรียกร้องเอาจากพนักงานผู้นั้นโดยตรง

¹¹ เรื่องเดียวกัน , 15 - 17 .

¹² เรื่องเดียวกัน , 19 .

¹³ ประสิทธิ์ ฤทธิรักษา , คำอธิบายหลักกฎหมาย “ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ”, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2539) , 19 - 20 .

มาตรานี้ห้ามมิให้ผู้เสียหายเรียกร้องเอาจากเจ้าหน้าที่ แต่ถ้าหน่วยงานนั้นเห็นว่าเจ้าหน้าที่ของตนน่าจะรับผิดชอบส่วนตัวก็อาจจะขอให้ศาลออกหมายเรียกเจ้าหน้าที่ผู้นั้นเข้ามาเป็นคู่ความร่วมได้

คำว่า “ ละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ ” ก็คือละเมิดที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ขณะพนักงานขับรถประจำตำแหน่งของทางราชการขับรถโดยประมาทชนผู้อื่น ย่อมถือว่าทำละเมิดขณะปฏิบัติหน้าที่ เพราะหน้าที่ของคนขับรถก็คือขับรถให้แก่ราชการ แต่ถ้าเขาใช้รถคันเดียวกันพาครอบครัวของข้าราชการผู้เป็นนายไปตากอากาศไม่ใช่การปฏิบัติหน้าที่ หรือกรรมการคนหนึ่งขับรถส่วนตัวเดินทางไปชนรถคันอื่นโดยประมาท ไม่ใช่ละเมิดขณะปฏิบัติหน้าที่แม้ตั้งใจจะเดินทางประชุมกรรมการที่ทางราชการแต่งตั้งก็ตาม เพราะหน้าที่ของเขาคือการประชุม ไม่ใช่การเดินทาง แม้แต่ข้าราชการเดินทางไปทำงานเข้าเย็น ก็ไม่ถือว่าการเดินทางเป็นการปฏิบัติหน้าที่ของเขา เพราะหน้าที่ของเขาไม่ได้อยู่ที่การเดินทางแต่อยู่ที่ทำงาน หากเกิดละเมิดใครระหว่างการเดินทางหน่วยราชการไม่ต้องรับผิดชอบ

เจ้าหน้าที่ที่มีได้สังกัดอยู่ที่หน่วยงานของรัฐแห่งใด มาตรา 5 วรรคสอง ให้กระทรวงการคลังเป็นผู้ชดใช้ค่าเสียหาย¹⁴

ความรับผิดของเจ้าหน้าที่เป็นส่วนตัว

ในมาตรา 6 ของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 บัญญัติว่า :
“ ถ้าการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่มิใช่กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบในการนั้นเป็นการเฉพาะตัว ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องเจ้าหน้าที่ได้โดยตรง แต่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐไม่ได้ ”

ผู้เสียหายจะต้องเรียกร้องเอาจากเจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดโดยตรง จะเรียกร้องเอาจากหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่ผู้นั้นสังกัดไม่ได้ ถ้าผู้เสียหายฟ้องหน่วยงานเจ้าสังกัด หน่วยงานนั้นก็จะเรียกเจ้าหน้าที่ผู้นั้นเข้ามาเป็นจำเลยร่วม และถ้าหากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า เจ้าหน้าที่ที่กระทำละเมิดนอกหน้าที่ ก็จะยกฟ้องสำหรับหน่วยงานนั้น และพิพากษาให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบแต่ผู้เดียว¹⁵

กรณีฟ้องผิดตัว

ในมาตรา 7 ของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 บัญญัติว่า :
“ ในคดีที่ผู้เสียหายฟ้องหน่วยงานของรัฐ ถ้าหน่วยงานของรัฐเห็นว่า เป็นเรื่องที่เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบหรือต้องร่วมรับผิดชอบ หรือในคดีที่ผู้เสียหายฟ้องเจ้าหน้าที่ ถ้าเจ้าหน้าที่เห็นว่า เป็นเรื่องที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบหรือต้องร่วมรับผิดชอบ หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ดังกล่าวมีสิทธิขอให้ศาลที่พิจารณาคดีนั้นอยู่เรียกเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐแล้วแต่กรณีเข้ามาเป็นคู่ความในคดี

¹⁴ สถิตย์ เล็งไธสง , ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ , (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2540) , 19 - 20 .

¹⁵ เรื่องเดียวกัน , 22 - 23 .

ถ้าศาลพิพากษายกฟ้องเพราะเหตุที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ที่ถูกฟ้องมิใช่ผู้ต้องรับผิด ให้ขยายอายุความฟ้องร้องผู้ที่ต้องรับผิดซึ่งมิได้ถูกเรียกเข้ามาในคดีออกไปถึงหกเดือนนับแต่วันที่คำพิพากษานั้นถึงที่สุด ”

วรรคแรกของมาตรานี้กล่าวถึงการรับผิดแต่โดยลำพังไว้ 3 กรณี คือ

1. กรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิด (โดยลำพัง) อย่างหนึ่ง อันเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานของรัฐปฏิบัติหน้าที่ด้วยความประมาทเลินเล่อทำให้บุคคลภายนอกเสียหาย เจ้าตัวไม่ต้องรับผิดแต่หน่วยงานเจ้าสังกัดเป็นผู้รับผิดชอบต่อผู้เสียหายโดยลำพัง จะมาไล่เบี้ยเอาจากข้าราชการหรือเจ้าพนักงานผู้นั้นในภายหลังไม่ได้ กรณีเช่นนี้ ถ้าผู้เสียหายฟ้องเจ้าพนักงานให้รับผิด แทนที่จะฟ้องหน่วยงานของรัฐซึ่งจะต้องรับผิดตามกฎหมายฉบับนี้ ซึ่งให้สิทธิเจ้าพนักงานผู้ถูกฟ้องนั้นที่จะขอให้ศาลออกหมายเรียกหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัดเข้ามาเป็นจำเลยร่วม เพื่อศาลจะได้พิพากษาไปในคราวเดียวกัน ให้ตนพ้นผิดและให้หน่วยงานรับสนองความรับผิดแทนได้

2. กรณีหน่วยงานของรัฐต้องรับผิดร่วมกับเจ้าพนักงานของตน ได้แก่กรณีที่เจ้าพนักงานนั้นกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

3. กรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ต้องรับผิดเลย เพราะการกระทำละเมิดของเจ้าพนักงานอยู่นอกหน้าที่

อายุความยึด วรรคสุดท้าย ยึดอายุความให้ผู้เสียหายออกไปอีก 6 เดือน นับแต่คำพิพากษาคดีเดิมถึงที่สุด ในกรณีที่เขาฟ้องผิดตัว¹⁶

การดำเนินการเรียกร้องให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่รัฐ

ในมาตรา 8 ของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 บัญญัติว่า :
“ ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่ ให้หน่วยงานของรัฐมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวแก่หน่วยงานของรัฐได้ ถ้าเจ้าหน้าที่ได้กระทำกรณนั้นไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง

สิทธิเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามวรรคหนึ่งจะมีได้เพียงใดให้คำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำ และความเป็นธรรมในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์ โดยมีต้องให้ใช้เต็มจำนวนความเสียหายก็ได้

ถ้าการละเมิดเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของหน่วยงานของรัฐหรือระบบการดำเนินงานส่วนรวม ให้หักส่วนแห่งความรับผิดดังกล่าวออกด้วย

ในกรณีที่การละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคน มิให้นำหลักเรื่องลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับ และเจ้าหน้าที่แต่ละคนต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเฉพาะส่วนของตนเท่านั้น ”

¹⁶ เรื่องเดียวกัน , 24 - 26 .

กฎหมายได้กำหนดเป็นหลักการ ดังนี้

1. สิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ต้องเข้าหลักเกณฑ์ ดังนี้

- หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่
- เจ้าหน้าที่ต้องกระทำการนั้นไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง
  - “ การกระทำจงใจ ” คือ การกระทำโดยเจตนาตนเอง
  - “ กระทำด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ” คือ กระทำโดยไม่จงใจให้เกิดผลแต่ไม่ระมัดระวัง หรือทำไปโดยไม่สนใจว่าจะเกิดอะไรขึ้น

การเรียกให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

1.1 ต้องคำนึงถึงระดับความร้ายแรงและความเป็นธรรม รวมทั้งไม่จำเป็นต้องให้ใช้เต็มจำนวนของความเสียหายก็ได้

1.2 การละเมิดเกิดจากความผิดของหน่วยงานของรัฐ ต้องหักส่วนแห่งความรับผิดชอบ เพราะถ้าหน่วยงานของรัฐมีส่วนผิดอยู่ด้วยจะให้เจ้าหน้าที่รับผิดชอบเต็มจำนวนย่อมไม่เป็นธรรม

1.3 การละเมิดเกิดจากเจ้าหน้าที่หลายคนไม่นำหลักลูกหนี้ร่วมมาใช้บังคับ ให้เจ้าหน้าที่แต่ละคนรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเฉพาะส่วนของตนเท่านั้น ไม่อาจบังคับให้เจ้าหน้าที่คนใดคนหนึ่งเพียงคนเดียวชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ทั้งหมดได้

2. กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐโดยตรง

ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 กำหนดไว้มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

2.1 กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐโดยตรงในการปฏิบัติหน้าที่ การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่นั้น ให้นำหลักเรื่องหน่วยงานของรัฐรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายเพื่อการละเมิดของเจ้าหน้าที่ตามมาตรา 8 มาบังคับใช้โดยอนุโลม

สาระสำคัญคือหน่วยงานของรัฐจะเรียกร้องได้ก็ต่อเมื่อเจ้าหน้าที่ได้กระทำการละเมิดไปด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง และสิทธิที่จะให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนต้องคำนึงถึงระดับความร้ายแรงแห่งการกระทำและความเป็นธรรมในแต่ละกรณีเป็นเกณฑ์ โดยไม่ต้องให้ใช้เต็มจำนวนความเสียหายก็ได้ และไม่จำกัดว่าหน่วยงานของรัฐที่ถูกกระทำละเมิดนั้น เจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดจะสังกัดอยู่ในหน่วยงานของรัฐนั้นหรือไม่ก็ตาม หน่วยงานของรัฐที่ถูกกระทำละเมิดย่อมเรียกร้องให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนได้

โดยในเรื่องของอายุความเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ผู้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ เป็นไปตามมาตรา 9 และ 10 ดังนี้

“ มาตรา 9 ถ้าหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย สิทธิที่จะเรียกให้อีกฝ่ายหนึ่งชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนให้มีกำหนดอายุความหนึ่งปี นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนนั้นแก่ผู้เสียหาย ”

“ มาตรา 10 ในกรณีที่เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐที่ผู้นั้นอยู่ในสังกัดหรือไม่ ถ้าเป็นการกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ให้นำบทบัญญัติ มาตรา 8 มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้ามิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ให้บังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ”

“ สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ทั้งสองประการตามวรรคหนึ่ง ให้มีกำหนดอายุความสองปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิด และรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน และกรณีที่หน่วยงานของรัฐเห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่ต้องรับผิดชอบ แต่กระทรวงการคลังตรวจสอบแล้วเห็นว่าต้องรับผิดชอบ ให้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนนั้นมิกำหนดอายุความหนึ่งปีนับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลัง ”

สรุปเกี่ยวกับอายุความมีหลักในการพิจารณาอยู่ 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 อายุความ 2 ปี นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน

ประการที่ 2 อายุความ 1 ปี นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐมีคำสั่งตามความเห็นของกระทรวงการคลังว่าเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบ

2.2 กรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐ อันมิใช่การกระทำในการปฏิบัติหน้าที่ หมายถึง การกระทำละเมิดนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกับสัมพันธ์หรือต่อการปฏิบัติการหน้าที่ราชการตามอำนาจหน้าที่ หากแต่เป็นเรื่องกระทำละเมิดในลักษณะส่วนตัว

การเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากเจ้าหน้าที่ต้องบังคับตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 10 วรรคหนึ่ง ซึ่งมีได้บัญญัติให้สิทธิแก่หน่วยงานของรัฐไว้ หน่วยงานของรัฐจึงไม่มีอำนาจที่จะใช้ดุลพินิจเรียกค่าสินไหมทดแทนไม่เต็มจำนวนได้ จึงต้องเรียกเต็มจำนวนความเสียหายนั้น ส่วนอายุความมีหลักการเช่นเดียวกับกรณีเจ้าหน้าที่กระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ ดังนั้นจึงมีอายุความ 2 ปี นับแต่วันที่หน่วยงานของรัฐรู้ถึงการละเมิดและรู้ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จะพึงต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน¹⁷

การยื่นคำร้องโดยไม่ต้องฟ้องศาล

กฎหมายฉบับนี้ให้ผู้เสียหายเรียกร้องจากรัฐได้ 2 ทาง คือ

1. โดยการฟ้องศาล
2. โดยการยื่นคำร้องต่อหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่สังกัด

ตามมาตรา 11 บัญญัติว่า “ ในกรณีที่ผู้เสียหายเห็นว่า หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบตามมาตรา 5 ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องขอต่อหน่วยงานของรัฐให้พิจารณาชดเชยค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่ตนก็ได้ ในการนี้หน่วยงานของรัฐต้องออกใบรับคำขอให้ไว้เป็นหลักฐาน และพิจารณาคำขอนั้นโดย

¹⁷ ประสิทธิ์ ฤทธิรักษา , คำอธิบายหลักกฎหมาย “ พระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ”, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2539) , 29 - 43 .

ไม่ชักช้า เมื่อหน่วยงานของรัฐมีคำสั่งเช่นใดแล้ว หากผู้เสียหายยังไม่พอใจผลการวินิจฉัยของหน่วยงานของรัฐ ก็ให้มีสิทธิร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตามกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้ภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งผลการวินิจฉัย

ให้หน่วยงานของรัฐพิจารณาคำขอที่ได้รับตามวรรคหนึ่งให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวัน หากเรื่องใดไม่อาจพิจารณาให้ทันในกำหนดนั้น จะต้องรายงานปัญหาและอุปสรรคให้รัฐมนตรีเจ้าสังกัด หรือกำกับหรือควบคุมดูแลหน่วยงานของรัฐแห่งนั้นทราบ และขออนุมัติขยายระยะเวลาออกไปได้ แต่รัฐมนตรีดังกล่าวจะพิจารณาอนุมัติให้ขยายระยะเวลาให้อีกได้ไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน ”¹⁸

หน่วยงานของรัฐเรียกค่าเสียหายจากเจ้าหน้าที่

การเรียกค่าเสียหายโดยหน่วยงานของรัฐจากเจ้าหน้าที่ของตนนั้น เรียกได้ตามมาตรา 12 ซึ่งบัญญัติว่า : “ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่หน่วยงานของรัฐได้ใช้ให้แก่ผู้เสียหายตามมาตรา 8 หรือ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเนื่องจากเจ้าหน้าที่ผู้นั้นได้กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐตามมาตรา 10 ประกอบกับมาตรา 8 ให้หน่วยงานของรัฐที่เสียหายมีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นชำระเงินดังกล่าวภายในเวลาที่กำหนด ”

มาตรา 12 นี้แบ่งเป็น 2 กรณี คือ

1. ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนที่หน่วยงานของรัฐได้ใช้ให้แก่ผู้เสียหายตามมาตรา 8 คือ เริ่มจากเจ้าหน้าที่ทำละเมิดต่อบุคคลภายนอกในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานของรัฐได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกไป และการละเมิดนั้นเกิดจากการจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง กรณีเช่นนี้ มาตรา 8 ให้สิทธิหน่วยงานของรัฐมาไล่เบี้ยเอาจากเจ้าหน้าที่ของตนได้

2. กรณีที่เจ้าหน้าที่ทำให้หน่วยงานของตนเสียหายด้วยความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ซึ่งกฎหมายให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นรับผิดชอบหน่วยงานของตน

หากมีกรณีอย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้น หน่วยงานของรัฐที่เสียหายมีอำนาจออกคำสั่งเรียกให้เจ้าหน้าที่นั้นชำระเงินจำนวนใด ๆ ในเวลาที่กำหนดได้ โดยไม่ต้องไปฟ้องศาล ทั้งนี้โดยคำนึงถึงรายได้ของผู้ละเมิดด้วย ดังความใน มาตรา 13 บัญญัติว่า : “ ให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มีระเบียบเพื่อให้เจ้าหน้าที่ซึ่งต้องรับผิดชอบตามมาตรา 8 และ มาตรา 10 สามารถผ่อนชำระเงินที่จะต้องรับผิดชอบนั้นได้ โดยคำนึงถึงรายได้ฐานะ ครอบครัว ความรับผิดชอบ และพฤติการณ์แห่งกรณีประกอบด้วย ”¹⁹

¹⁸ สถิตย์ เล็งไธสง , ความรับผิดชอบละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ , (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2540) , 36 - 37 .

¹⁹ เรื่องเดียวกัน , 40 - 42 .

การฟ้องคดีต่อศาลปกครอง

มาตรา 14 บัญญัติว่า : “เมื่อได้มีการจัดตั้งศาลปกครองขึ้นแล้ว สิทธิร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ตามมาตรา 11 ให้ถือว่าเป็นสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครอง ”

กล่าวคือ ถ้าผู้เสียหายไม่พอใจในคำวินิจฉัยชี้ขาดของหน่วยงานของรัฐในเรื่องค่าเสียหายที่ตนขอไป มาตรานี้ให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะยื่นฟ้องคดีต่อศาลปกครอง แทนที่จะร้องทุกข์ต่อคณะกรรมการวินิจฉัยร้องทุกข์ในมาตรา 11 แต่จะต้องยื่นภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ตนได้รับแจ้งผลการวินิจฉัย²⁰

กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ เป็นกฎหมายที่มีบทเฉพาะเพื่อให้ทั้งประชาชนผู้เสียหายเรียกค่าสินไหมทดแทนจากหน่วยงานของรัฐได้โดยตรงเมื่อเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐกระทำละเมิดในการปฏิบัติหน้าที่ และหน่วยงานของรัฐซึ่งชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหายมีสิทธิเรียกให้เจ้าหน้าที่ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่หน่วยงานของรัฐ โดยมีการกำหนดอายุความสิทธิเรียกร้องไว้โดยเฉพาะแตกต่างจากหลักละเมิดทั่วไป นอกจากนี้ในกรณีที่เจ้าหน้าที่กระทำละเมิดต่อหน่วยงานของรัฐโดยตรง ก็ยังได้กำหนดสิทธิของหน่วยงานของรัฐที่จะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนอย่างไร และมีอายุความแตกต่างกับคดีละเมิดธรรมดาอย่างไร บทกฎหมายนี้เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้วน่าจะเป็นการปกป้องคุ้มครองประชาชนผู้เสียหาย และในขณะเดียวกันก็มีวิธีการบรรเทาภาระของเจ้าหน้าที่ในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่หน่วยงานของรัฐด้วย

ตอนที่ 3 การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

ความเป็นมาของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล

การปฏิรูปการศึกษามีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นจะต้องมีการกระจายอำนาจและให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทยให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย และมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ดังมาตรา 39 ที่ว่า

“ มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ”

²⁰ เรื่องเดียวกัน , 43 .

การกระจายอำนาจดังกล่าวจะทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการ เป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) ซึ่งจะเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้ มาตรฐานและสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

จากแนวคิดดังกล่าวเพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระ และมีความเข้มแข็ง รัฐจึงให้ สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล โดยได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ในมาตรา 35 ที่ว่า

“ มาตรา 35 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34 (2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมี ฐานะเป็นนิติบุคคล เมื่อมีการยุบเลิกสถานศึกษาตามวรรคหนึ่ง ให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง ”²¹

ความหมายของนิติบุคคล

นิติบุคคล เป็นบุคคลที่กฎหมายสมมุติขึ้น เพื่อให้มีสิทธิ หน้าที่ และสามารถทำกิจการอันเป็น การก่อนิติสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ภายในขอบวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

นิติบุคคล แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. นิติบุคคลในกฎหมายเอกชน หมายถึง นิติบุคคลที่เกิดขึ้นตามบทบัญญัติของประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยจะเกิดขึ้นเมื่อกลุ่มบุคคลธรรมดาพร้อมกันทำกิจกรรมอันใดอันหนึ่ง และ เพื่อให้ดำเนินกิจการนั้น ๆ ได้ นิติบุคคลจำเป็นที่จะต้องมีทรัพย์สินและสามารถทำนิติกรรมต่าง ๆ ได้

2. นิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน หมายถึง นิติบุคคลที่เกิดขึ้นตามกฎหมายมหาชน กล่าวคือมี พระราชบัญญัติหรือกฎหมายลำดับรองที่อาศัยอำนาจจากพระราชบัญญัติกำหนดให้จัดตั้งขึ้นเป็น การเฉพาะ จึงดำเนินกิจกรรมที่เป็นบริการสาธารณะ และมีการใช้อำนาจมหาชน เช่น กระทรวง ทบวง กรม องค์กรมหาชนของรัฐ เทศบาล วัด เป็นต้น

ในกรณีสถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาได้รับสถานภาพเป็น นิติบุคคล โดยบทบัญญัติในมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546

สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล หมายถึง โรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาที่กฎหมายยอมรับให้ สามารถกระทำการกิจการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองภายในขอบวัตถุประสงค์ มีสิทธิและหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่ง กฎหมายระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมาย อื่น ซึ่งกำหนดสิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาไว้เป็นการเฉพาะ โดยกำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษา เป็นผู้บังคับบัญชาของข้าราชการและมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตาม กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ รวมทั้งนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาใน

²¹ กระทรวงศึกษาธิการ , “ คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล , ” 22 พฤษภาคม 2546 .

การดำเนินกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก มาตรา 39 แห่งกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้ผู้อำนวยการสถานศึกษาเป็นผู้แทนของสถานศึกษาในกิจการทั่วไป รวมทั้งการจัดทำนิติกรรมสัญญาในนามของสถานศึกษาตามวงเงินงบประมาณที่สถานศึกษาได้รับ มอบหมาย หรือตามระเบียบบริหารการเงินของสถานศึกษาเป็นต้น ฉะนั้นผู้อำนวยการสถานศึกษาจึงมี ฐานะเป็นผู้แทนนิติบุคคลตามสภาพที่กฎหมายกำหนดเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป²²

อำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

อำนาจหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

1. สิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลโดยทั่วไป ตามประมวลกฎหมายแพ่งและ พยานิชัยและประมวลกฎหมายอาญา เช่น สามารถทำนิติกรรมต่าง ๆ ภายในขอบวัตถุประสงค์ได้เอง ตัวอย่างเช่น การเป็นเจ้าของหรือลูกหนี้ และถือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินต่าง ๆ โดยเฉพาะทรัพย์สินที่มีผู้อุทิศ ให้ รวมทั้งเป็นโจทก์และจำเลยในอรรถคดีต่าง ๆ นอกจากนี้สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลยังต้องรับผิดชอบ ในทางแพ่งและรับผิดทางอาญาภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายและภายใต้ขอบวัตถุประสงค์ของตนด้วย

นอกจากนี้สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลยังมีสิทธิ หน้าที่ ข้อจำกัด และต้องผูกพันตาม

ข้อกำหนดในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนี้

1.1 มีสิทธิหน้าที่เช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา เว้นแต่สิทธิและหน้าที่ที่จะพึงมีพึงเป็นได้เฉพาะ บุคคลธรรมดาเท่านั้น ได้แก่ สิทธิการหมั้น การสมรส การรับบุตรบุญธรรม เป็นต้น

1.2 การแสดงเจตนาหรือความประสงค์ในการทำกิจการใด ๆ ของสถานศึกษาที่เป็นนิติ บุคคล ย่อมแสดงออกผ่านทางผู้แทนของนิติบุคคล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้นหากผู้บริหาร สถานศึกษาได้แสดงเจตนาเกี่ยวกับการดำเนินกิจการของสถานศึกษาไปอย่างไร ย่อมมีผลผูกพัน สถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล ไม่ผูกพันตัวผู้บริหารสถานศึกษาเป็นการส่วนตัว แต่หากผู้บริหารสถานศึกษา กระทำการนอกเหนือขอบวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ก็ต้องถือว่า มิได้กระทำในฐานะเป็นผู้แทนของ สถานศึกษา สถานศึกษาไม่ต้องรับผิดชอบในผลการกระทำของผู้บริหารสถานศึกษาสำหรับกรณีนั้น

สำหรับการกระทำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอกนั้น หาก เป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่ภายในขอบวัตถุประสงค์เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น สถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายนั้นให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหาย แต่ สถานศึกษายังสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้บริหารสถานศึกษา หรือเจ้าหน้าที่คนอื่นที่ก่อให้เกิด ความเสียหายได้ ซึ่งจะต้องปฏิบัติให้เป็นตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 แต่หากการกระทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอกเกิดจากการกระทำที่ไม่อยู่ในขอบ

²² เรื่องเดียวกัน .

วัตถุประสงค์ หรืออำนาจหน้าที่ที่ก่อของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษานั้นจะต้องรับผิดชอบใช้คำสั่งใหม่ทดแทนให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายเอง

2. อำนาจและหน้าที่ของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่น สถานศึกษาเป็นหน่วยงานให้บริการสาธารณะของรัฐต้องจัดการศึกษาและกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาตามหลักการให้บริการสาธารณะของรัฐ ดังนั้นบุคคลย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคลให้รับผิดชอบ เนื่องจาก การกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้นย่อมได้รับความคุ้มครอง ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ²³

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษานิติบุคคลตามกฎหมาย ซึ่งมีทั้งอำนาจหน้าที่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และประมวลกฎหมายอาญา และตามพระราชบัญญัติ ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารสถานศึกษาควร ระมัดระวังมิให้มีการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพแก่บุคคลอื่นตามกฎหมาย เนื่องจากสามารถ เเผชิญกับความเสียหายได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะความเสี่ยงทางด้านกฎหมายที่เกิดขึ้นจากความไม่เข้าใจหรือ การทำผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการต่าง ๆ หรือเกิดจากความไม่แน่นอนของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ตามกฎหมาย รวมไปถึงการทำนิติกรรมสัญญาที่ส่งผลให้เกิดความสูญเสียทั้ง ในรูปตัวเงิน และความเสียหายที่ไม่อยู่ในรูปของตัวเงิน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีทั้งศาสตร์และ ศิลป์ รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับกฎหมายในการบริหารความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะ ผู้แทนนิติบุคคล เพื่อให้สามารถบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูป การศึกษาและความมุ่งหวังของชุมชน สังคม และประเทศชาติ รวมทั้งให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานตาม ภารกิจของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลที่ต้องการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา ทั้งด้าน วิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง เพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระ ในการบริหาร จัดการ เป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) ไม่กระทบต่อสิทธิของผู้อื่นภายใต้การคุ้มครอง การบังคับใช้กฎหมาย และลักษณะการกระทำ ละเมิดตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

---

²³ เรื่องเดียวกัน .

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

1. ผลการวิเคราะห์กรอบแนวคิดของการวิจัยเพื่อหาความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์เอกสารแนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม เกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล นำข้อมูลจากการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล โดยผู้วิจัยได้กำหนดรหัสแทนชื่อนักวิชาการและเอกสาร/แหล่งที่มา ดังตาราง ที่ 2 และนำเสนอตัวแปรที่เกี่ยวข้องดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 2 รหัสแทนชื่อนักวิชาการและเอกสาร

ลำดับที่	ชื่อนักวิชาการและเอกสาร/แหล่งที่มา	รหัส
1	ศักดิ์ สมองชาติ	A
2	อรรถ แพทย์งกุล	B
3	สุพรรณิการ์ ธรรมนิทัศน์	C
4	ชาญชัย แสวงศักดิ์	D
5	ธนพงศ์ วุ่นแสง	E
6	องอาจ เจ๊ะยะหลี	F
7	สุขุม ศุภนิตย์	G
8	ชัยวัฒน์ วงสีวัฒนศานต์	H
9	อนุชา ฮุนสวัสดิกุล	I
10	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ	J
11	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8	K
12	องค์การพิพิธภัณฑท์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ	L
13	สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน	M
14	สำนักความรับผิดชอบทางแพ่ง กรมบัญชีกลาง	N
15	กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	O
16	ศาลปกครอง	P
17	Gyual Eorsi	Q
18	E.J. Cohn	R
19	S . A . de Smith	S
20	Hiroshi Oda	T
21	Ernest J . Schuster	U
22	Burdick , Francis Marion	V
23	B . S . Markensinis	W
24	Burdick , Francis Marion	X
25	H.Felix Kloman	Y
26	Hariow , Carol	Z

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล จากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ลำดับ ที่	ประเด็นความเสี่ยง	รหัส													
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
1	เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจตามกฎหมาย	✓										✓			
2	เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย	✓										✓		✓	
3	เจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่	✓										✓			
4	เจ้าหน้าที่ของรัฐออกคำสั่งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย	✓										✓			
5	การกระทำที่เกิดจากคำสั่งทางปกครองและสัญญาทางปกครอง	✓													
6	ความคลุมเครือของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง		✓												
7	การเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบต่าง ๆ		✓												
8	ความไม่มั่นใจในการบังคับใช้กฎหมาย		✓			✓									
9	กฎหมายไม่ครอบคลุม		✓												
10	กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ล้าหลังไม่ทันสมัยไม่ทันการเปลี่ยนแปลง		✓												
11	การเปลี่ยนแปลงมติที่เกี่ยวข้อง		✓												
12	เจ้าหน้าที่ไม่เข้าใจกฎหมายระเบียบและแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง			✓									✓		
13	การกระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ทำให้ได้รับความเสียหาย				✓		✓	✓	✓	✓					✓
14	โรงเรียนรับเงินไม่ออกใบเสร็จรับเงิน										✓	✓		✓	

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล จากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ลำดับ ที่	ประเด็นความเสี่ยง	รหัส														
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	
15	ไม่นำเงินรายได้เข้าบัญชีเงินรายได้ สถานศึกษา											✓	✓		✓	
16	จัดเก็บเงินบำรุงการศึกษาโดยไม่ได้ รับอนุมัติจากสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา											✓	✓		✓	
17	โรงเรียนใช้ใบเสร็จรับเงินที่จัดทำ ขึ้นเองหรือใบเสร็จรับเงินสมาคม ผู้ปกครองและครู แทนใบเสร็จ รับเงินตามแบบที่กรมบัญชีกลาง กำหนด											✓	✓		✓	
18	ไม่ควบคุมใบเสร็จรับเงินหรือ หลักฐานการรับเงินไว้เพื่อ การตรวจสอบความถูกต้อง											✓	✓		✓	
19	จ่ายเงินรายได้สถานศึกษาเป็น ค่าใช้จ่ายของสถานศึกษาแห่งอื่น											✓	✓		✓	
20	จ่ายเงินรายได้สถานศึกษาเป็น ค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการจัด การศึกษา											✓	✓		✓	
21	จ่ายเงินรายได้สถานศึกษาเป็น ค่าใช้จ่ายเดินทางไปต่างประเทศ											✓	✓		✓	
22	จ่ายค่าจ้างครูอัตราจ้างเกินอัตรา ขั้นต่ำของตำแหน่งและวุฒิ การศึกษา											✓	✓		✓	
23	การเลื่อนขั้นเงินเดือนครูอัตราจ้าง ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ กระทรวงการคลังและสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนด											✓	✓		✓	

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล จากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ลำดับ ที่	ประเด็นความเสี่ยง	รหัส														
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	
24	จ่ายเงินรายได้สถานศึกษา นอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ โดย ไม่ได้รับความเห็นชอบจาก เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน											✓	✓		✓	
25	อนุมัติจ่ายเงินรายได้สถานศึกษา โดยไม่มีหลักฐานการจ่าย หรือมีแต่ ไม่ถูกต้อง											✓	✓		✓	
26	เบิกจ่ายเงินล่วงหน้าและจ่ายเงิน โดยไม่ได้รับการอนุมัติการจ่ายเงิน											✓	✓		✓	
27	การยืมเงินรายได้สถานศึกษา มีเงิน ยืมที่ครบกำหนดค้างนานเกิน 1 - 3 ปี											✓	✓		✓	
28	ไม่จัดทำรายงานการรับ - จ่าย เงิน รายได้สถานศึกษาให้ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาทราบภายใน 30 วัน นับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ											✓	✓		✓	
29	มีการแบ่งซื้อแบ่งจ้างพัสดุประเภท เดียวกัน ในเวลาใกล้เคียงกัน											✓	✓		✓	
30	ซื้อครุภัณฑ์ในราคาที่สูงกว่าราคา มาตรฐานครุภัณฑ์ของสำนัก งบประมาณกำหนด											✓	✓		✓	
31	การบริหารจัดการเงินรายได้ สถานศึกษาไม่ประหยัด ไม่คุ้มค่า ไม่โปร่งใส ตรวจสอบได้ยาก และไม่ เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนเท่าที่ควร											✓	✓		✓	

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหาร
 สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล จากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง (ต่อ)

ลำดับ ที่	ประเด็นความเสี่ยง	รหัส													
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
45	จ่ายเงินเกินสิทธิ/ไม่มีสิทธิ/ผิด ระเบียบ				✓										
46	แก้ไขหรือปลอมใบเสร็จรับเงิน				✓										
47	ไม่นำเงินฝากคลังหรือธนาคารให้ ครบจำนวนตามระเบียบแต่กลับ นำไปใช้ส่วนตัว				✓										
48	แก้ไขหรือเติมจำนวนในเช็ค/ใบ ถอนเงินให้สูงขึ้น				✓										
49	ฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการจรรยา บรรณ				✓										
50	ฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการจรรยา บรรณและมีเหตุปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย				✓										
51	ฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการจรรยา บรรณและคู่กรณีมีส่วนประมาทร่วมอยู่ ด้วย				✓										

จากตารางที่ 3 สรุปได้ว่าการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล พบว่ามี 51 ประเด็น ดังนี้ 1) เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจตามกฎหมาย 2) เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย 3) เจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ 4) เจ้าหน้าที่ของรัฐออกคำสั่งโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย 5) การกระทำที่เกิดจากคำสั่งทางปกครองและสัญญาทางปกครอง 6) การกระทำที่เกิดจากคำสั่งทางปกครองและสัญญาทางปกครอง 7) การเปลี่ยนแปลงกฎระเบียบต่าง ๆ 8) ความไม่มั่นใจในการบังคับใช้กฎหมาย 9) กฎหมายไม่ครอบคลุม 10) กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ล้าหลังไม่ทันสมัยไม่ทันการเปลี่ยนแปลง 11) การเปลี่ยนแปลงมติที่เกี่ยวข้อง 12) เจ้าหน้าที่ไม่เข้าใจกฎหมาย ระเบียบ และแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง 13) การกระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ทำให้ได้รับความเสียหาย 14) โรงเรียนรับเงินไม่ออกใบเสร็จรับเงิน 15) ไม่นำเงินรายได้เข้าบัญชีเงินรายได้สถานศึกษา 16) จัดเก็บเงินบำรุงการศึกษาโดยไม่ได้รับอนุมัติจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 17) โรงเรียนใช้ใบเสร็จรับเงินที่จัดทำขึ้นเองหรือใบเสร็จรับเงินสมาคมผู้ปกครองและครู แทนใบเสร็จรับเงินตามแบบที่กรมบัญชีกลางกำหนด 18) ไม่ควบคุมใบเสร็จรับเงินหรือหลักฐานการรับเงินไว้เพื่อการตรวจสอบความถูกต้อง 19) จ่ายเงินรายได้สถานศึกษาเป็นค่าใช้จ่ายของสถานศึกษาแห่งอื่น 20) จ่ายเงินรายได้สถานศึกษาเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา 21) จ่ายเงินรายได้สถานศึกษาเป็นค่าใช้จ่ายเดินทางไปต่างประเทศ 22) จ่ายค่าจ้างครูอัตราจ้างเกินอัตราขั้นต่ำของตำแหน่งและวุฒิการศึกษา 23) การเลื่อนขึ้นเงินเดือนครูอัตราจ้างไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด 24) จ่ายเงินรายได้สถานศึกษานอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ โดยไม่ได้รับความเห็นชอบจากเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 25) อนุมัติจ่ายเงินรายได้สถานศึกษา โดยไม่มีหลักฐานการจ่ายหรือมีแต่ไม่ถูกต้อง 26) เบิกจ่ายเงินล่วงหน้าและจ่ายเงินโดยไม่ได้รับการอนุมัติการจ่ายเงิน 27) การยืมเงินรายได้สถานศึกษา มีเงินยืมที่ครบกำหนดค้างนานเกิน 1 – 3 ปี 28) ไม่จัดทำรายงานการรับ – จ่ายเงินรายได้สถานศึกษา ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบภายใน 30 วัน นับแต่วันสิ้นปีงบประมาณ 29) มีการแบ่งซื้อแบ่งจ้างพัสดุประเภทเดียวกันในเวลาใกล้เคียงกัน 30) ซื้อครุภัณฑ์ในราคาที่สูงกว่าราคามาตรฐานครุภัณฑ์ของสำนักงานงบประมาณกำหนด 31) การบริหารจัดการเงินรายได้สถานศึกษาไม่ประหยัด ไม่คุ้มค่า ไม่โปร่งใส ตรวจสอบได้ยาก และไม่เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนเท่าที่ควร 32) โรงเรียนไม่ส่งคืนเงินรายได้สถานศึกษาเป็นเงินรายได้แผ่นดิน 33) นำเงินรายได้สถานศึกษาฝากธนาคารบัญชีกระแสรายวัน ทำให้เสียผลประโยชน์ที่เป็นดอกเบี้ยเงินฝาก 34) เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดซื้อจัดจ้าง 35) เจ้าหน้าที่ขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 36) ขาดการนิเทศ ติดตาม และตรวจสอบการปฏิบัติงานราชการ 37) การใช้งบประมาณไม่เป็นไปตามแผนปฏิบัติงาน 38) ขาดคุณธรรม จริยธรรม และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม 39) วิธีการจัดซื้อจัดจ้างไม่ถูกต้อง 40) ไม่คัดเลือกผู้เสนอราคาต่ำสุดที่มีคุณสมบัติถูกต้องตามเงื่อนไขที่กำหนด 41) การก่อสร้างไม่เป็นไปตามรูปแบบรายการ 42) ส่งของไม่ตรงตามสัญญา 43) ไม่เรียกค่าปรับกรณีส่งมอบงานล่าช้า

44) ไม่นำเงินรายได้เข้าบัญชีที่เกี่ยวข้อง แต่นำไปใช้โดยผิดระเบียบ 45) จ่ายเงินเกินสิทธิ/ไม่มีสิทธิ/ผิดระเบียบ 46) แก่ไขหรือปลอมใบเสร็จรับเงิน 47) ไม่นำเงินฝากคลังหรือธนาคารให้ครบจำนวนตามระเบียบแต่กลับนำไปใช้ส่วนตัว 48) แก่ไขหรือเติมจำนวนในเช็ค/ใบถอนเงินให้สูงขึ้น 49) ผ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการจรรยา 50) ผ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการจรรยาและมีเหตุปัจจัยภายนอกประกอบด้วย และ 51) ผ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับการจรรยาและคู่กรณีมีส่วนประมาทร่วมอยู่ด้วย

1.2 การวิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลทั้งในประเทศและต่างประเทศ นำข้อมูลจากการศึกษามาวเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล โดยผู้วิจัยได้กำหนดรหัสแทนชื่อผู้วิจัยดังตาราง ที่ 4 และนำเสนอตัวแปรที่เกี่ยวข้องดังตารางที่ 5 ดังนี้

ตารางที่ 4 รหัสแทนชื่อผู้วิจัย

ลำดับที่	ชื่อผู้วิจัย	รหัส
1	เฉลิมศักดิ์ สุริสีห์เสถียร	A
2	ธัญญา ชื่อวาจา	B
3	กิติกุล กิตติวิโรดม	C
4	วิลาศ บุญนุ่น	D
5	พัทธ์ลิตา ภูมิพุก	E
6	กนกศักดิ์ พ่วงลาภ	F
7	กรรณิการ์ พงศ์กิตติธัช	G
8	อัจฉรา จงสิทธิมหากุล	H
9	สมลักษณ์ จันทรัมย์	I
10	ปิยะพล สำเร็จ	J
11	ณรงค์ ชลประคอง	K
12	Muehlbach & Donald	L
13	Gray & Larson	M
14	James Roth	N

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล จากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ประเด็นความเสี่ยง	รหัส													
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
60	การดำเนินงานด้านการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงาน การศึกษาในระบบ นอกระบบ และ ตามอัธยาศัยของโรงเรียน					✓									
61	การดำเนินงานด้านการระดม ทรัพยากรเพื่อการศึกษาของ โรงเรียน					✓									
62	วางแผนงานด้านวิชาการโดย การรวบรวมข้อมูล กำกับ ดูแล นิเทศ และติดตามเกี่ยวกับงาน วิชาการ							✓							
63	ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติแผนงาน ด้านวิชาการ โดยความเห็นชอบ ของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน							✓							
64	สร้างความตระหนักและ ความเข้าใจในการจัดการเรียน การสอนของครูทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้ทุกช่วงชั้น							✓							
65	สถานศึกษาให้การสนับสนุน การจัดทำแผนการเรียนรู้ทุกกลุ่ม สาระการเรียนรู้							✓							
66	มีแผนส่งเสริมการพัฒนาความเป็น เลิศและช่วยเหลือนักเรียนพิการ ด้อยโอกาส							✓							
67	จัดอบรมให้ความรู้เพื่อสร้าง ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง							✓							

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล จากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ประเด็นความเสี่ยง	รหัส													
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
68	จัดให้มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตร สถานศึกษา							✓							
69	สนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรม เกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการ เรียนรู้ เพื่อนำมาพัฒนาการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน							✓							
70	ประชุมบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อกำหนดระเบียบการวัดผลและ ประเมินผลของสถานศึกษาตาม หลักสูตรสถานศึกษา							✓							
71	ประชุมเพื่อกำหนดมาตรฐาน การศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับมาตรฐาน การศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา และ ความต้องการของชุมชน							✓							
72	จัดทำปฏิทินการดำเนินการตาม แผนพัฒนาสถานศึกษา โดยเน้น การมีส่วนร่วม							✓							
73	มีระบบประเมินคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานที่ กำหนด เพื่อรองรับการประเมิน คุณภาพภายนอก							✓							

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล จากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ประเด็นความเสี่ยง	รหัส													
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
74	จัดให้มีระบบการตรวจสอบ และ ทบทวนคุณภาพการศึกษา โดย ดำเนินการอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ เสีย							✓							
75	จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษา ประจำปี (SAR) และสรุปรายงาน ประจำปี โดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานเสนอต่อหน่วยงานต้น สังกัดและเผยแพร่ต่อสาธารณชน							✓							
76	มีการจัดระบบฐานข้อมูลของ สถานศึกษา เพื่อใช้ในการบริหาร จัดการภายในสถานศึกษาให้ สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูลของ เขตพื้นที่การศึกษา							✓							
77	นำเสนอและเผยแพร่ข้อมูล สารสนเทศของสถานศึกษาอย่าง สม่ำเสมอ							✓							
78	วางแผนออกแบบงานธุรการ โดย นำเทคโนโลยีมาช่วยเพื่อลดขั้นตอน การปฏิบัติงาน							✓							
79	พัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบให้มี ความรู้ทักษะในการปฏิบัติงาน ธุรการ							✓							

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล จากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ประเด็นความเสี่ยง	รหัส													
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
80	เสนอแผนงบประมาณขอ ความเห็นชอบต่อคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็น คำขอตั้งงบประมาณต่อสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา							✓							
81	ตรวจสอบวงเงินงบประมาณ และ วงเงินนอกงบประมาณที่ได้รับ จัดสรร							✓							
82	กำหนดแนวทางวางแผน การบริหารจัดการอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อม							✓							
83	แต่งตั้งเวรยามรับผิดชอบเพื่อดูแล ทรัพย์สินของสถานศึกษาตลอด 24 ชั่วโมง							✓							
84	แต่งตั้งผู้ตรวจเวรยามทั้งวันราชการ และวันหยุด							✓							
85	ประสานกับชุมชนและท้องถิ่นใน การสำรวจและจัดทำสำมะโน ผู้เรียนที่จะเข้ารับบริการทาง การศึกษาของสถานศึกษา							✓							
86	ประสานความร่วมมือกับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นและ สถานศึกษาขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในการจัดและพัฒนา การศึกษาร่วมกัน							✓							
87	วางแผนการจัดระบบการควบคุม ภายในสถานศึกษา							✓							
88	จัดทำปฏิทินงานการควบคุมภายใน							✓							

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล จากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ประเด็นความเสี่ยง	รหัส													
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
89	รายงานผลการติดตามและ การประเมินการควบคุมภายใน เขตพื้นที่การศึกษาทราบ							✓							
90	กำหนดหน้าที่รับผิดชอบงาน ปกครองนักเรียน							✓							
91	ติดตามและประเมินผลงาน ปกครองนักเรียน							✓							
92	การจัดทำข้อมูลสารสนเทศทาง การเงินของสถานศึกษา							✓							
93	การจัดทำแนวปฏิบัติหรือระเบียบ ของสถานศึกษาเพื่อจัดหารายได้ และบริหารรายได้							✓							
94	การตรวจสอบความถูกต้องของตัว เงินสด เงินฝากธนาคาร ตลอดจน ความถูกต้องของทะเบียนบัญชี การเงิน							✓							
95	พัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อ ประสิทธิภาพการบริหารงาน การเงินตลอดเวลา							✓							
96	จัดให้มีการตรวจสอบและติดตาม ให้กลุ่มงานในสถานศึกษารายงาน ผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่าย งบประมาณ							✓							
97	ส่งรายงานผลการปฏิบัติงานและ ผลการใช้จ่ายงบประมาณตามแบบ ที่สำนักงานงบประมาณกำหนดแล้ว จัดส่งไปยังสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาทุกไตรมาส							✓							

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล จากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ประเด็นความเสี่ยง	รหัส													
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
98	กำหนดมาตรฐานผลการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาและที่ ก.ค.ศ. กำหนด							✓							
99	รายงานผลการประเมินการปฏิบัติงานต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา							✓							
100	ประเมินผลการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาและก.ค.ศ.							✓							
101	ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องในด้านการรักษาวินัยอย่างต่อเนื่อง							✓							
102	ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษารู้เท่าทันกฎหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา							✓							
103	ปฐมนิเทศครูและบุคลากรของสถานศึกษาใหม่เกี่ยวกับกฎ กฏระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ							✓							

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล จากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ประเด็นความเสี่ยง	รหัส													
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
104	วางมาตรการหรือออกระเบียบ ข้อบังคับที่สอดคล้องกับทาง ราชการเพื่อให้บุคลากรของ สถานศึกษาประพฤติตนอยู่ใน ระเบียบวินัยของทางราชการ							✓							
105	มีกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับ กฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่ ถูกต้อง							✓	✓						
106	ให้ความรู้เพื่อสร้างเจตคติที่ดีใน การปฏิบัติงานและปฏิบัติตน							✓							
107	ให้การดูแล และติดตามกรณีมี บุคลากรของสถานศึกษาละเมิด หรือทำผิดระเบียบวินัย							✓							
108	สนับสนุนการพัฒนาข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาให้ ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบ วินัย มาตรฐานและจรรยาบรรณของ วิชาชีพ							✓							
109	ดำเนินการขอรับและขอต่อ ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพของ ข้าราชการครูและบุคลากรทาง การศึกษา							✓							
110	การปฏิบัติงานตามปกติในตำแหน่ง หน้าที่ของเจ้าหน้าที่								✓						
111	การปฏิบัติงานอันสืบเนื่องจาก การปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่ง หน้าที่									✓		✓		✓	
112	การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย จากหน่วยงานหรือผู้บังคับบัญชา									✓					

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหาร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล จากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ประเด็นความเสี่ยง	รหัส													
		A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
113	การกระทำอื่นใดที่ได้ทำลงไป ระหว่างการปฏิบัติหน้าที่						✓			✓			✓	✓	
114	การกระทำที่ได้ทำไปเพื่อประโยชน์ ของหน่วยงาน แม้จะไม่ได้ปฏิบัติ ตามกฎหมายระเบียบของหน่วยงาน									✓					
115	การกระทำของเจ้าหน้าที่ โดยใช้ อุปกรณ์ของรัฐและได้กระทำเพื่อ ประโยชน์ของรัฐ									✓					
116	การกระทำในช่วงเวลาที่ใกล้ชิดกับ การปฏิบัติงานในหน้าที่									✓					
117	การกระทำที่มีความเข้าใจว่าทำเพื่อ ประโยชน์ของทางราชการ									✓					
118	เจ้าหน้าที่ทุจริตต่อหน้าที่ราชการ												✓		✓

จากตารางที่ 5 สรุปได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล พบว่ามี 118 ประเด็น ดังนี้ 1) ไม่ใช้ความระมัดระวังในการทำหน้าที่ดูแลนักเรียนทำให้เกิดความเสียหาย 2) การลงโทษนักเรียนโดยผิดกฎหมาย 3) การล่อลวงละเมิดทางเพศนักเรียน 4) การกระทำ ความเสียหายแก่บุคคลภายนอก 5) การกระทำต่อบุคคลอื่นโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิทธิของผู้อื่น 6) พระราชบัญญัติขาดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนและไม่ครอบคลุมความรับผิดชอบของรัฐหรือหน่วยงานของรัฐที่เกิดขึ้นได้ทุกประเภท 7) ขาดการประชาสัมพันธ์ การบังคับใช้พระราชบัญญัติ 8) เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน 9) ความลักลั่นในการบังคับใช้กฎหมาย 10) ความไม่ชัดเจนของหลักเกณฑ์ที่กำหนดขอบเขตความรับผิดของรัฐ 11) การขอรับการเยียวยาความเสียหายจากหน่วยงานของรัฐ 12) งบประมาณรายจ่ายประจำปีใช้ไม่ทันภายในปีงบประมาณ 13) ไม่มีการเบิกจ่ายพัสดุและลงทะเบียนครุภัณฑ์ 14) ไม่มีแผนการจัดซื้อจัดจ้าง 15) ไม่ส่งประกาศเอกสารสอบราคา ประกวดราคา วิธีพิเศษตามระเบียบฯ กำหนด 16) การใช้วัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรไม่ประหยัด 17) การใช้วัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรไม่ประหยัด การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุไม่มีคุณภาพ 18) ไม่เก็บพัสดุให้เรียบร้อยถูกต้องปลอดภัย 19) แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุจากผู้ที่ไม่มีความรู้ 20) การรายงานสถานะทางการเงินไม่เป็นปัจจุบัน 21) การบันทึกบัญชีและงบ

การเงินต่าง ๆ ไม่แล้วเสร็จตามระเบียบฯ กำหนด 22) การโอนหรือเปลี่ยนแปลงค่าจ้างงบประมาณไม่
เป็นไปตามระเบียบฯ 23) การจัดทำทะเบียนคุมหลักประกันสัญญาหรือไม่ดำเนินการคืนหลักประกัน
สัญญาให้เป็นไปตามระเบียบฯ 24) การเบิกจ่ายเงินไม่เป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลัง
25) การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน 26) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียน
27) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนของนักเรียนในโรงเรียน 28) การวิจัยเพื่อพัฒนา
คุณภาพการศึกษาของโรงเรียน 29) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนของ
โรงเรียน 30) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน 31) การนิเทศภายในของโรงเรียน 32) การพัฒนา
ระบบการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน 33) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชนของโรงเรียน
34) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับโรงเรียนอื่น 35) การส่งเสริมและสนับสนุนงาน
วิชาการบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาของโรงเรียน 36) การจัดทำ
และเสนอของงบประมาณของโรงเรียน 37) การวิเคราะห์และพัฒนานโยบายทางการศึกษา 38) การจัดทำ
แผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน 39) การจัดสรรงบประมาณของโรงเรียน
40) การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณของโรงเรียน 41) การโอนเงินงบประมาณของโรงเรียน
42) การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงานของโรงเรียน
43) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาของโรงเรียน 44) การบริหารการเงินของโรงเรียน
โปร่งใส ตรวจสอบได้ 45) การบริหารงานบัญชีของโรงเรียนถูกต้อง ชัดเจน เป็นปัจจุบัน 46) การบริหาร
พัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียน 47) การกำหนดรูปแบบรายการหรือคุณลักษณะเฉพาะและจัดซื้อจัดจ้าง
48) การควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ 49) การวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง
บุคลากรของโรงเรียน 50) การเสริมสร้างประสิทธิภาพบุคลากรในการปฏิบัติราชการของโรงเรียน
51) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้งบุคลากรของโรงเรียน 52) การดำเนินงานด้านการประสานและพัฒนา
เครือข่ายทางการศึกษาของโรงเรียน 53) การดำเนินงานด้านการพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูล
สารสนเทศของโรงเรียน 54) การดำเนินงานด้านดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของโรงเรียน
55) การดำเนินงานด้านการจัดระบบบริหาร และพัฒนาองค์กรของโรงเรียน 56) การดำเนินงานด้าน
การสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป 57) การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการเพื่อ
การศึกษา 58) การดำเนินงานด้านการจัดทำสำมะโนผู้เรียนของโรงเรียน 59) การดำเนินงานด้านการรับ
นักเรียนของโรงเรียน 60) การดำเนินงานด้านการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการศึกษาในระบบ
นอกระบบ และตามอัธยาศัยของโรงเรียน 61) การดำเนินงานด้านการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของ
โรงเรียน 62) วางแผนงานด้านวิชาการโดยการรวบรวมข้อมูลและกำกับ ดูแล นิเทศ และติดตามเกี่ยวกับ
งานวิชาการ 63) ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติแผนงานด้านวิชาการ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 64) สร้างความตระหนักและความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนของครูทุกกลุ่ม
สาระการเรียนรู้ทุกช่วงชั้น 65) สถานศึกษาให้การสนับสนุนการจัดทำแผนการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ
การเรียนรู้ 66) มีแผนการส่งเสริมการพัฒนาความเป็นเลิศและช่วยเหลือนักเรียนพิการด้อยโอกาส 67) จัด
อบรมให้ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตรกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 68) จัดให้มีการนิเทศ

ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา 69) สนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อนำมาพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 70) ประชุมบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อกำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษา 71) ประชุมเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน 72) จัดทำปฏิทินการดำเนินการตามแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วม 73) มีระบบประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก 74) จัดให้มีระบบการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา ดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่อง โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย 75) จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุปรายงานประจำปี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่ต่อสาธารณชน 76) มีการจัดระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษา เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูลของเขตพื้นที่การศึกษา 77) นำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ 78) วางแผนออกแบบงานธุรการ โดยนำเทคโนโลยีมาช่วยเพื่อลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน 79) พัฒนาบุคลากรที่รับผิดชอบให้มีความรู้ทักษะในการปฏิบัติงานธุรการ 80) เสนอแผนงบประมาณขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นคำขอตั้งงบประมาณต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 81) ตรวจสอบวงเงินงบประมาณ และวงเงินนอกงบประมาณที่ได้รับจัดสรร 82) กำหนดแนวทางวางแผนการบริหารจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม 83) แต่งตั้งเวรยามรับผิดชอบเพื่อดูแลทรัพย์สินของสถานศึกษาตลอด 24 ชั่วโมง 84) แต่งตั้งผู้ตรวจเวรยามทั้งวันราชการและวันหยุด 85) ประสานกับชุมชนและท้องถิ่นในการสำรวจและจัดทำสำมะโนผู้เรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษาของสถานศึกษา 86) ประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดและพัฒนาศึกษาาร่วมกัน 87) วางแผนการจัดระบบการควบคุมภายในสถานศึกษา 88) จัดทำปฏิทินงานการควบคุมภายใน 89) รายงานผลการติดตามและการประเมินการควบคุมภายในเขตพื้นที่การศึกษาทราบ 90) กำหนดหน้าที่รับผิดชอบงานปกครองนักเรียน 91) ติดตามและประเมินผลงานปกครองนักเรียน 92) การจัดทำข้อมูลสารสนเทศทางการเงินของสถานศึกษา 93) การจัดทำแนวปฏิบัติหรือระเบียบของสถานศึกษาเพื่อจัดหารายได้และบริหารรายได้ 94) การตรวจสอบความถูกต้องของตัวเงินสด เงินฝากธนาคาร ตลอดจนความถูกต้องของทะเบียนบัญชีการเงิน 95) พัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อประสิทธิภาพการบริหารงานการเงินตลอดเวลา 96) จัดให้มีการตรวจสอบและติดตามให้กลุ่มงานในสถานศึกษารายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ 97) ส่งรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณตามแบบที่สำนักงานงบประมาณกำหนด แล้วจัดส่งไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทุกไตรมาส 98) กำหนดมาตรฐานผลการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาและที่ ก.ค.ศ. กำหนด 99) ประเมินผลการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาและที่ ก.ค.ศ. กำหนด

100) รายงานผลการประเมินการปฏิบัติงานในส่วนที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ดรับทราบ
 101) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องในด้านการรักษาวินัยอย่างต่อเนื่อง 102) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษารู้เท่าทันกฎหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา 103) ปฐมนิเทศครูและบุคลากรของสถานศึกษาใหม่เกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ 104) วางมาตรการหรือออกระเบียบข้อบังคับที่สอดคล้องกับทางราชการเพื่อให้บุคลากรของสถานศึกษาประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยของทางราชการ 105) มีกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่ถูกต้อง 106) ให้ความรู้เพื่อสร้างเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานและปฏิบัติตน 107) ให้การดูแล และติดตามกรณีมีบุคลากรของสถานศึกษาละเมิด หรือทำผิดระเบียบวินัย 108) สนับสนุนการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบ วินัย มาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ 109) ดำเนินการขอรับและขอต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 110) การปฏิบัติงานตามปกติในตำแหน่งหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ 111) การปฏิบัติงานอันสืบเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งหน้าที่ 112) การปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานหรือผู้บังคับบัญชา 113) การกระทำอื่นใดที่ได้ทำลงไปในช่วงการปฏิบัติหน้าที่ 114) การกระทำที่ได้ทำไปเพื่อประโยชน์ของหน่วยงานแม้จะไม่ได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบของหน่วยงาน 115) การกระทำของเจ้าหน้าที่โดยใช้อุปกรณ์ของรัฐและได้กระทำเพื่อประโยชน์ของรัฐ 116) การกระทำในช่วงเวลาที่ใกล้ชิดกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ 117) การกระทำที่มีความเข้าใจว่าทำเพื่อประโยชน์ของทางราชการ และ 118) เจ้าหน้าที่ทุจริตต่อหน้าที่ราชการ

1.3 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายใน ความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล จำนวน 5 ท่าน โดยผู้วิจัยได้ กำหนดรหัสแทนชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ดังตาราง ที่ 6 และนำเสนอตัวแปรที่เกี่ยวข้องดังตาราง ที่ 7 ดังนี้

ตารางที่ 6 รหัสแทนชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

ลำดับที่	ชื่อผู้เชี่ยวชาญ	รหัส
1	นายสมชาย รongเหลือ	A
2	นายสมสกุล ณ บางช้าง	B
3	นายโชคชัย พิภโต	C
4	ผศ.ดร.ปิยะพร ตันณีกุล	D
5	นายณรงค์ แผ้วพลสง	E

ตารางที่ 7 ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่เป็นนิติบุคคล จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

ลำดับที่	ประเด็นความเสี่ยง	รหัส				
		A	B	C	D	E
1	การใช้จ่ายเงินไม่ถูกต้องตามระเบียบพัสดุ	✓		✓		✓
2	การไม่นำเงินเข้าบัญชี และไม่ออกใบเสร็จรับเงิน	✓				
3	การใช้จ่ายเงินไม่ตรงตามวัตถุประสงค์	✓				✓
4	การปฏิบัติหน้าที่โดยที่ไม่ทราบกฎหมายที่ชัดเจน	✓	✓			
5	การปล่อยปละละเลยการปฏิบัติหน้าที่ขาดการนิเทศ ติดตาม และตรวจสอบ	✓	✓			
6	การละทิ้ง ทอดทิ้ง หน้าที่การปฏิบัติงาน		✓			
7	การไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบ		✓	✓	✓	✓
8	การไม่รู้กลไกของคนที่ทุจริต		✓			
9	ระบบการปฏิบัติงานมีปัญหา เกิดช่องว่าง ก่อให้เกิดการทุจริตของผู้ปฏิบัติงาน		✓			
10	การขาดจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่		✓	✓	✓	
11	การข่มขืนและล่วงละเมิดทางเพศนักเรียน		✓			
12	ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการเป็นเหตุให้เอกสารทางราชการสูญหาย	✓		✓		
13	ทะเลาะวิวาทและทำร้ายกันในเวลาและสถานที่ราชการ			✓		
14	ทุจริตในหน้าที่ราชการ					✓
15	การนำคนงานของสถานศึกษาไปใช้งานส่วนตัว แต่เบิกค่าล่วงเวลากับทางราชการ				✓	✓
16	การเรียกรับเงินจากบุคคลภายนอกที่มาขอใช้สถานที่ราชการโดยมิชอบ					✓

ตารางที่ 7 ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่เป็นนิติบุคคล จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ (ต่อ)

ลำดับที่	ประเด็นความเสี่ยง	รหัส				
		A	B	C	D	E
17	มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับตำแหน่ง หน้าที่ราชการ		✓			
18	การเอื้อประโยชน์ให้กับบริษัทที่เข้ามา ติดต่อราชการ		✓			

จากตารางที่ 7 สรุปได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล พบว่ามี 18 ประเด็น ดังนี้ 1) การใช้จ่ายเงินไม่ถูกต้องตามระเบียบพัสดุ 2) การไม่นำเงินเข้าบัญชี และไม่ออกใบเสร็จรับเงิน 3) การใช้จ่ายเงินไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ 4) การปฏิบัติหน้าที่โดยที่ไม่ทราบกฎหมายที่ชัดเจน 5) การปล่อยปละละเลยการปฏิบัติหน้าที่ ขาดการนิเทศ ติดตาม และตรวจสอบ 6) การละทิ้ง ทอดทิ้งหน้าที่การปฏิบัติงาน 7) การไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามระเบียบ 8) การไม่รู้กลไกของคนที่ทุจริต 9) ระบบการปฏิบัติงานมีปัญหา เกิดช่องว่าง ก่อให้เกิดการทุจริตของผู้ปฏิบัติงาน 10) การขาดจิตสำนึกในการปฏิบัติหน้าที่ 11) การขมขืนและล่วงละเมิดทางเพศนักเรียน 12) ประมาทเลินเล่อในหน้าที่ราชการ เป็นเหตุให้เอกสารทางราชการสูญหาย 13) ทะเลาะวิวาทและทำร้ายกันในเวลาและสถานที่ราชการ 14) ทุจริตในหน้าที่ราชการ 15) การนำคนงานของสถานศึกษาไปใช้งานส่วนตัว แต่เบิกค่าล่วงเวลากับทางราชการ 16) การเรียกรับเงินจากบุคคลภายนอกที่มาขอใช้สถานที่ราชการโดยมิชอบ 17) มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ และ 18) การเอื้อประโยชน์ให้กับบริษัทที่เข้ามาติดต่อราชการ

1.4 ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

จากตารางที่ 3, 5 และ 7 พบว่า ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ได้ตัวแปรจำนวน 51 ประเด็น การวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้ตัวแปรจำนวน 51 ประเด็น และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ตัวแปรจำนวน 18 ประเด็น รวมได้ตัวแปรทั้งสิ้นจำนวน 187 ประเด็น ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำประเด็นที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ร่วมกันและปรับรายละเอียดของประเด็นที่เหมือนกันให้เป็นประเด็นเดียวกัน ซึ่งยังคงสาระสำคัญในแต่ละประเด็นได้ครบถ้วน สำหรับประเด็นที่ไม่เหมือนกัน ผู้วิจัยได้นำมาเป็นประเด็นทุกรายการแล้วนำมาสังเคราะห์ใหม่เป็นประเด็นที่เกี่ยวกับความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งได้ประเด็นที่เกี่ยวข้องจำนวน 140 ประเด็น ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่เป็นนิติบุคคล

ลำดับที่	ประเด็นความเสี่ยง	แหล่งที่มา		
		เอกสาร	งานวิจัย	การ สัมภาษณ์
1	การทำหน้าที่ดูแลนักเรียน		✓	
2	การลงโทษนักเรียนโดยผิดกฎหมาย		✓	
3	การล่วงละเมิดทางเพศนักเรียน		✓	✓
4	การกระทำความเสียหายต่อทรัพย์สินแก่บุคคลภายนอก		✓	
5	ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน		✓	
6	ความชัดเจนของหลักเกณฑ์ที่กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของโรงเรียน	✓	✓	
7	การรับผิดชอบความเสียหายจากหน่วยงานของโรงเรียน		✓	
8	การใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปีทันภายในปีงบประมาณ	✓		
9	การจำหน่าย บริจาค หรือขายทอดตลาดเป็นไปตามระเบียบ	✓		
10	การประกาศเอกสารสอบราคา ประกวตราคา และวิธีพิเศษตามระเบียบฯ กำหนด	✓	✓	
11	การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุครุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ	✓		
12	การนำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาของสถานศึกษาไปใช้ในการบริหาร	✓	✓	
13	การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุจากผู้ที่มีความรู้	✓		
14	การบันทึกบัญชีและงบการเงินต่าง ๆ แล้วเสร็จตามระเบียบฯ กำหนด	✓	✓	
15	การโอนหรือเปลี่ยนแปลงค่าชี้แจงงบประมาณเป็นไปตามระเบียบฯ	✓		

ตารางที่ 8 ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่เป็นนิติบุคคล (ต่อ)

ลำดับที่	ประเด็นความเสี่ยง	แหล่งที่มา		
		เอกสาร	งานวิจัย	การ สัมภาษณ์
16	การจัดทำทะเบียนคุมหลักประกันสัญญาหรือ การคืนหลักประกันสัญญาเป็นไปตามระเบียบฯ	✓		
17	การเบิกจ่ายเงินเป็นไปตามระเบียบ กระทรวงการคลัง	✓	✓	
18	การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนสอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์	✓		
19	การส่งเสริมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน	✓		
20	การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ของนักเรียน เน้นการประเมินตามสภาพจริงจาก กระบวนการ การปฏิบัติ และผลงาน	✓		
21	ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนา คุณภาพการเรียนรู้	✓		
22	ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรม การเรียนการสอน	✓		
23	ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งใน และนอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้	✓		
24	จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียน การสอนภายในสถานศึกษา	✓		
25	จัดระบบโครงสร้างให้รองรับการจัดระบบ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	✓	✓	
26	การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน	✓		
27	การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการ กับโรงเรียนอื่น		✓	
28	จัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปี สอดคล้องกับวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร	✓		

ตารางที่ 8 ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่เป็นนิติบุคคล (ต่อ)

ลำดับที่	ประเด็นความเสี่ยง	แหล่งที่มา		
		เอกสาร	งานวิจัย	การ สัมภาษณ์
29	การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการให้แก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัด การศึกษา	✓		
30	วางระบบการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ร่วมกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน	✓		
31	การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณตรงตาม วัตถุประสงค์	✓		
32	การโอนเงินเป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่ กระทรวงการคลังกำหนด	✓		
33	การบริหารการเงินโปร่งใส ตรวจสอบได้	✓		
34	การบริหารงานบัญชี ถูกต้อง ชัดเจน เป็นปัจจุบัน	✓		
35	การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนถูกต้อง ตามระเบียบ		✓	
36	การตั้งคณะกรรมการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะ หรือแบบรูปราชการเป็นไปตามระเบียบ	✓		
37	การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตาม สาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ	✓		
38	การแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดี ความชอบของข้าราชการครูและบุคลากรทาง การศึกษาในสถานศึกษา	✓		
39	การเสริมสร้างประสิทธิภาพบุคลากรในการปฏิบัติ ราชการ	✓		
40	การจัดทำแผนอัตรากำลัง โดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	✓		
41	การจัดทำภาระงานสำหรับข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา	✓		

ตารางที่ 8 ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่เป็นนิติบุคคล (ต่อ)

ลำดับที่	ประเด็นความเสี่ยง	แหล่งที่มา		
		เอกสาร	งานวิจัย	การ สัมภาษณ์
42	การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาเครือข่ายการศึกษา	✓		
43	การบำรุง ดูแล พัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ปลอดภัยเหมาะสม พร้อมใช้ประโยชน์	✓		
44	การจัดระบบบริหาร และพัฒนาองค์กร	✓		
45	การสนับสนุนวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป	✓		
46	การจัดทำสำมะโนผู้เรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษา	✓	✓	
47	การรับนักเรียนตามแผนที่กำหนด	✓		
48	การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน	✓		
49	การดำเนินงานด้านการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย	✓		
50	การวางแผนงานด้านวิชาการโดยการรวบรวมข้อมูล กำกับ ดูแล นิเทศ และติดตาม	✓		
51	การอนุมัติแผนงานด้านวิชาการ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน		✓	
52	การสร้างภาพลักษณ์และความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนของครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกช่วงชั้น		✓	
53	การบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็วเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล	✓		
54	การจัดทำแผนการส่งเสริมการพัฒนาความเป็นเลิศ และช่วยเหลือนักเรียนพิการด้อยโอกาส		✓	

ตารางที่ 8 ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่เป็นนิติบุคคล (ต่อ)

ลำดับที่	ประเด็นความเสี่ยง	แหล่งที่มา		
		เอกสาร	งานวิจัย	การ สัมภาษณ์
55	การจัดอบรมให้ความรู้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อ สร้างความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร		✓	
56	การจัดให้มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และ ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา		✓	
57	การสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อนำมา พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน		✓	
58	การประชุมบุคลากร เพื่อกำหนดระเบียบการวัดผล และประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา		✓	
59	การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมให้ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา และความต้องการของชุมชน		✓	
60	จัดทำปฏิทินการดำเนินการตามแผนพัฒนา สถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วม		✓	
61	ระบบประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อ รองรับการประเมินคุณภาพภายนอก		✓	
62	การจัดระบบการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพ การศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย อย่างต่อเนื่อง		✓	
63	การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุปรายงานประจำปี โดย ความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด และ เผยแพร่ต่อสาธารณชน		✓	

ตารางที่ 8 ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่เป็นนิติบุคคล (ต่อ)

ลำดับที่	ประเด็นความเสี่ยง	แหล่งที่มา		
		เอกสาร	งานวิจัย	การ สัมภาษณ์
64	การจัดระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษา เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในให้สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา		✓	
65	การนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ		✓	
66	การจัดหา Hardware และ Software ให้สามารถรองรับการปฏิบัติงานด้านธุรการได้ตามที่ระบบกำหนด	✓		
67	การดำเนินงานธุรการตามระบบที่กำหนด โดยยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัด และคุ้มค่า	✓	✓	
68	การจ่ายค่าจ้างและการเลื่อนขั้นเงินเดือนครูอัตราจ้างเป็นไปตาม หลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด	✓		
69	การตรวจสอบวงเงินงบประมาณ และวงเงินนอกงบประมาณที่ได้รับจัดสรร		✓	
70	การพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบระบบเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน	✓		
71	การแต่งตั้งเวรยามรับผิดชอบ เพื่อดูแลทรัพย์สินของสถานศึกษาตลอด 24 ชั่วโมง		✓	
72	การกำหนดเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานของบุคลากร	✓		
73	กำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงในการดำเนินงาน	✓		

ตารางที่ 8 ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่เป็นนิติบุคคล (ต่อ)

ลำดับที่	ประเด็นความเสี่ยง	แหล่งที่มา		
		เอกสาร	งานวิจัย	การ สัมภาษณ์
74	การประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดและพัฒนาการศึกษาาร่วมกัน	✓	✓	
75	การจัดทำและเก็บรักษาทะเบียนประวัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้าง	✓	✓	
76	การให้บริการข้อมูล ข่าวสาร และบริการอื่น ๆ แก่สาธารณชนตามความเหมาะสมและศักยภาพ	✓		
77	การรายงานผลการติดตามและการประเมินการควบคุมภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทราบ		✓	
78	การจัดให้บุคลากรรับผิดชอบงานตามความเหมาะสมและศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน	✓	✓	
79	การติดตามและประเมินผลงานปกครองนักเรียน		✓	
80	การจัดทำข้อมูลสารสนเทศทางการเงินของสถานศึกษา		✓	
81	การจัดทำแนวปฏิบัติหรือระเบียบของสถานศึกษาเพื่อจัดหารายได้ บริหารรายได้ และผลประโยชน์โดยไม่ขัดต่อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง		✓	
82	การพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อประสิทธิภาพการบริหารงานการเงิน		✓	
83	การตรวจสอบและติดตามรายงานผล การปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ		✓	
84	การรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณตามแบบที่สำนักงบประมาณกำหนด		✓	
85	การเพิ่มค่าจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด	✓		

ตารางที่ 8 ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่เป็นนิติบุคคล (ต่อ)

ลำดับที่	ประเด็นความเสี่ยง	แหล่งที่มา		
		เอกสาร	งานวิจัย	การ สัมภาษณ์
86	การแจ้งภาระงานตามมาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณ และเกณฑ์การประเมินผลงานแก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อน การมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติงาน	✓		
87	การกำหนดหลักสูตรการพัฒนาให้สอดคล้องกับ ความต้องการในการพัฒนาตนเองของข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา	✓		
88	การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามี ความรู้ความเข้าใจกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ ด้านการรักษาวินัยอย่างต่อเนื่อง	✓	✓	
89	การสร้างความตระหนักให้ครูและบุคลากรทาง การศึกษารู้เท่าทันกฎหมายที่มีการเปลี่ยนแปลง ตลอดเวลา	✓	✓	
90	การเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษาตามกฎหมาย ก.ค.ศ. ว่าด้วยการเลื่อนขั้น เงินเดือน	✓	✓	
91	การปฐมนิเทศครูและบุคลากรใหม่ของสถานศึกษา เกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ	✓		
92	การวางมาตรการหรือออกระเบียบข้อบังคับที่ สอดคล้องกับทางราชการ เพื่อให้ครูและบุคลากร ทางการศึกษาประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยของ ทางราชการ		✓	
93	การให้ความรู้เพื่อสร้างเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน และปฏิบัติตน		✓	
94	การดูแล และติดตามกรณีมีครูและบุคลากรละเมิด หรือทำผิดระเบียบวินัย		✓	

ตารางที่ 8 ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่เป็นนิติบุคคล (ต่อ)

ลำดับที่	ประเด็นความเสี่ยง	แหล่งที่มา		
		เอกสาร	งานวิจัย	การ สัมภาษณ์
95	การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบ วินัย มาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ		✓	
96	การขอหนังสือรับรองดำเนินการตามระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่เกี่ยวข้อง	✓		
97	การปฏิบัติงานตามภาระงานในตำแหน่งหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษา		✓	
98	การปฏิบัติงานนอกเวลา สืบเนื่องจาก การปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่		✓	
99	การส่งเสริมและสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน	✓	✓	
100	การให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความจริงใจและเต็มความสามารถ		✓	✓
101	การอุทิศตนและเวลาให้กับการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ		✓	✓
102	การกระทำเพื่อประโยชน์ของทางราชการ แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่กำหนด		✓	
103	การขีดฆ่าข้อความหรือตัวเลขผิดลงลายมือชื่อย่อกำกับ พร้อมวันเดือนปีแล้วเขียนข้อความหรือตัวเลขที่ถูกต้อง		✓	✓
104	การรักษาผลประโยชน์ของทางราชการ		✓	✓
105	การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนจากการปฏิบัติหน้าที่		✓	✓
106	การใช้เงินถูกต้องตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ	✓		
107	การจัดเก็บเงินบำรุงการศึกษา โดยได้รับอนุมัติจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	✓		

ตารางที่ 8 ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่เป็นนิติบุคคล (ต่อ)

ลำดับที่	ประเด็นความเสี่ยง	แหล่งที่มา		
		เอกสาร	งานวิจัย	การ สัมภาษณ์
108	การจัดทำทะเบียนคุณทรัพย์สิน วัสดุ ครุภัณฑ์ เป็นปัจจุบัน	✓		
109	ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่เข้าใจกฎหมายระเบียบ และแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง		✓	✓
110	การรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน อดทนอดกลั้น และให้อภัยซึ่งกันและกัน		✓	
111	การจัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จของผลผลิตกำหนดตามข้อตกลงการให้บริการผลผลิต	✓		
112	การรักษาความลับทางราชการอย่างเคร่งครัด			✓
113	ระบบการปฏิบัติงานขาดการติดตามตรวจสอบก่อให้เกิดการทุจริตของผู้ปฏิบัติงาน		✓	✓
114	การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร	✓	✓	
115	การจัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณสอดคล้องกับวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร	✓		
116	ครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย		✓	✓
117	การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน	✓		
118	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา (SWOT) และประเมินสถานภาพของสถานศึกษา	✓		
119	การกำหนดเกณฑ์การประเมิน และเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา	✓		
120	กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ล้าหลังไม่ทันการเปลี่ยนแปลง		✓	✓

ตารางที่ 8 ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่เป็นนิติบุคคล (ต่อ)

ลำดับที่	ประเด็นความเสี่ยง	แหล่งที่มา		
		เอกสาร	งานวิจัย	การ สัมภาษณ์
121	การกระทำต่อบุคคลอื่นให้ได้รับความเสียหาย โดยผิดกฎหมายจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่าง ร้ายแรง	✓	✓	✓
122	การดำเนินงานแนะแนวการศึกษา โดย ความร่วมมือของครูทุกคน	✓		
123	การใช้ใบเสร็จรับเงินที่จัดทำขึ้นเองหรือ ใบเสร็จรับเงินสมาคมผู้ปกครองและครู แทน ใบเสร็จรับเงินตามแบบที่กรมบัญชีกลางกำหนด	✓		✓
124	การควบคุมใบเสร็จรับเงินหรือหลักฐานการรับเงิน ไว้เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง	✓		✓
125	การจ่ายเงินรายได้สถานศึกษาเป็นค่าใช้จ่าย เดินทางไปต่างประเทศ	✓		
126	การจ่ายเงินรายได้สถานศึกษานอกเหนือไปจากที่ กำหนดไว้ โดยไม่ได้รับความเห็นชอบ	✓		✓
127	การอนุมัติจ่ายเงินรายได้สถานศึกษา โดยมี หลักฐานการจ่ายถูกต้อง	✓		
128	การจัดซื้อครุภัณฑ์ในราคาที่สูงกว่าราคารมาตรฐาน ครุภัณฑ์ของสำนักงบประมาณกำหนด	✓		✓
129	การบริหารจัดการเงินรายได้สถานศึกษาอย่าง ประหยัด คุ่มค่า โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเกิด ประโยชน์ต่อนักเรียน	✓		
130	การส่งคืนเงินรายได้สถานศึกษาเป็นเงินรายได้ แผ่นดินถูกต้องตามระเบียบ	✓		✓
131	ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจ ในการจัดซื้อจัดจ้าง	✓		
132	ครูและบุคลากรทางการศึกษามีประสบการณ์ใน การปฏิบัติงาน	✓		✓

ตารางที่ 8 ประเด็นความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ที่เป็นนิติบุคคล (ต่อ)

ลำดับที่	ประเด็นความเสี่ยง	แหล่งที่มา		
		เอกสาร	งานวิจัย	การ สัมภาษณ์
133	การใช้งบประมาณเป็นไปตามแผนปฏิบัติงาน	✓		
134	ครูและบุคลากรทางการศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน	✓		✓
135	การก่อสร้างอาคารเป็นไปตามรูปแบบรายการที่กำหนด	✓		
136	ผู้ขายส่งมอบพัสดุ ครุภัณฑ์ ตรงตามสัญญา	✓		
137	การเรียกค่าปรับกรณีส่งมอบงานล่าช้าเป็นไปตามระเบียบ	✓		
138	การแก้ไขหรือปลอมใบเสร็จรับเงิน	✓		✓
139	การแก้ไขหรือเติมจำนวนในเช็ค/ใบถอนเงินให้สูงขึ้น	✓		
140	การปฏิบัติตามกฎจรรยาอย่างเคร่งครัด	✓		

จากตารางที่ 8 ผู้วิจัยได้นำตัวแปรจำนวน 140 ตัวแปร นำไปเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of item – objective congruence : IOC) ของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน พบว่า มีตัวแปรบางตัวแปรที่ไม่สอดคล้อง จึงได้ปรับแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล จำนวน 140 ตัวแปร หลังจากนั้นจึงได้นำแบบสอบถามความคิดเห็นไปทดลองใช้ (try out) กับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 10 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน รวมเป็น 30 คน กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่า ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.981 นำแบบสอบถามความคิดเห็นไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 95 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการ รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายบริหารวิชาการหรือฝ่ายบริหารงานบุคคล หรือครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานฝ่ายบริหารวิชาการหรือฝ่ายบริหารงานบุคคล และรองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายบริหารงบประมาณหรือฝ่ายบริหารทั่วไป หรือครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานฝ่ายบริหารงบประมาณหรือฝ่ายบริหารทั่วไป รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 285 คน ได้รับแบบสอบถามคืนมา จำนวน 79 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล 237 คน คิดเป็นร้อยละ 83.16 และเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งหมด ผู้วิจัยจึงนำมาวิเคราะห์ผล ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน และประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 79 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 237 คน เมื่อแยกพิจารณาตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่และประสบการณ์ในการทำงาน โดยการแจกแจงความถี่ (frequency) และหาค่าร้อยละ (percentage) มีรายละเอียดดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อ	สภาพภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	รวม	
		จำนวน	ร้อยละ
1	เพศ		
	- ชาย	132	55.7
	- หญิง	105	44.3
	รวม	237	100
2	อายุ (เศษของปีหากเกิน 6 เดือน ให้ถือเป็น 1 ปี)		
	- ต่ำกว่า 31 ปี	3	1.3
	- 31 – 40 ปี	34	14.3
	- 41 – 50 ปี	78	32.9
	- 50 ปีขึ้นไป	122	51.5
	รวม	237	100

ตารางที่ 9 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ข้อ	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	รวม	
		จำนวน	ร้อยละ
3	ระดับการศึกษาสูงสุด		
	- ปริญญาตรี	13	5.5
	- ปริญญาโท	210	88.6
	- ปริญญาเอก	14	5.9
รวม		237	100
4	ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน		
	- ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการ	79	33.3
	- รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายบริหารวิชาการ หรือฝ่ายบริหารงานบุคคล หรือครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ หัวหน้างานฝ่ายบริหารวิชาการ หรือฝ่ายบริหารงานบุคคล	79	33.3
	- รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายบริหารงบประมาณหรือฝ่ายบริหารทั่วไป หรือครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานฝ่ายบริหารงบประมาณ หรือฝ่ายบริหารทั่วไป	79	33.3
รวม		237	100
5	ประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน (เศษของปีหากเกิน 6 เดือน ให้ถือเป็น 1 ปี)		
	- 1 - 5 ปี	89	37.6
	- 6 - 10 ปี	67	28.3
	- 11 - 15 ปี	39	16.5
	- 15 ปีขึ้นไป	42	17.7
รวม		237	100

จากตารางที่ 9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น 237 คน เป็นเพศชาย จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 55.7 เป็นเพศหญิง จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 44.3 จำแนกตามอายุ พบว่า อายุ 50 ปีขึ้นไป มีมากที่สุด จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 51.5 รองลงมาอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 38.9 อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 14.3 และต่ำกว่า 31 ปี น้อยที่สุด จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 จำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด พบว่า อยู่ในระดับปริญญาเอก จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 5.9 ระดับปริญญาโทมากที่สุด จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 88.6 และระดับปริญญาตรีน้อยที่สุด จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน พบว่า ตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการ รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายบริหารวิชาการหรือฝ่ายบริหารงานบุคคล หรือครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานฝ่ายบริหารวิชาการหรือฝ่ายบริหารงานบุคคล และรองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายบริหารงบประมาณหรือฝ่ายบริหารทั่วไป หรือครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานฝ่ายบริหารงบประมาณหรือฝ่ายบริหารทั่วไป มีจำนวน 79 คน เท่ากันทุกตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 33.3 และจำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน พบว่า มากที่สุด 1 – 5 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 37.6 รองลงมา 6 – 10 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 28.3 15 ปีขึ้นไป จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7 และ 11 – 15 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 ตามลำดับ

2.2 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบการบริหาร ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

ในการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวแปรที่เป็นองค์ประกอบการบริหาร ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ผู้วิจัย ได้วิเคราะห์ค่ามัธยฐานเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ตามแนวคิดของเบส์ท์ (Best) ดังแสดงใน ตารางที่ 10

ตารางที่ 10 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแต่ละตัวแปรการบริหาร
ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็น
นิติบุคคล

(n=237)

ข้อ	ตัวแปรการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	ค่า มัชฌิม เลขคณิต ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ คิดเห็น
1	การทำหน้าที่ดูแลนักเรียน	4.01	0.996	มาก
2	การลงโทษนักเรียนโดยผิดกฎหมาย	4.19	1.147	มาก
3	การล่อลวงละเมิดทางเพศนักเรียน	4.21	1.275	มาก
4	การกระทำความเสียหายต่อทรัพย์สินแก่ บุคคลภายนอก	3.82	1.163	มาก
5	ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับความคุ้มครองตาม กฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน	3.89	1.124	มาก
6	ความชัดเจนของหลักเกณฑ์ที่กำหนดขอบเขต ความรับผิดชอบของโรงเรียน	3.80	0.979	มาก
7	การรับผิดชอบความเสียหายจากหน่วยงานของโรงเรียน	3.63	1.040	มาก
8	การใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปีทันภายใน ปีงบประมาณ	4.09	1.084	มาก
9	การจำหน่าย บริจาค หรือขายทอดตลาดเป็นไปตาม ระเบียบ	4.06	1.042	มาก
10	การประกาศเอกสารสอบราคา ประกวราคา และวิธี พิเศษตามระเบียบฯ กำหนด	4.35	1.028	มาก
11	การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุครุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ	4.24	1.039	มาก
12	การนำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาของสถานศึกษาไป ใช้ในการบริหาร	4.07	1.060	มาก
13	การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุจากผู้ที่มี ความรู้	4.13	1.035	มาก
14	การบันทึกบัญชีและงบการเงินต่าง ๆ แล้วเสร็จตาม ระเบียบฯ กำหนด	4.21	1.059	มาก
15	การโอนหรือเปลี่ยนแปลงค่าจ้างงบประมาณเป็นไป ตามระเบียบฯ	4.15	1.057	มาก

ตารางที่ 10 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแต่ละตัวแปรการบริหาร
ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็น
นิติบุคคล (ต่อ)

(n=237)

ข้อ	ตัวแปรการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	ค่า มัชฌิม เลขคณิต ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ คิดเห็น
16	การจัดทำทะเบียนคุมหลักประกันสัญญาหรือ การคืนหลักประกันสัญญาเป็นไปตามระเบียบฯ	4.15	1.093	มาก
17	การเบิกจ่ายเงินเป็นไปตามระเบียบกระทรวง การคลัง	4.33	1.026	มาก
18	การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนสอดคล้องกับ วิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์	3.97	1.182	มาก
19	การส่งเสริมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน	4.06	1.115	มาก
20	การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ของนักเรียน เน้นการประเมินตามสภาพจริงจาก กระบวนการ การปฏิบัติ และผลงาน	4.03	0.974	มาก
21	ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนา คุณภาพการเรียนรู้	3.63	1.092	มาก
22	ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรม การเรียนการสอน	3.72	1.097	มาก
23	ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและ นอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้	3.81	1.137	มาก
24	จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียน การสอนภายในสถานศึกษา	3.74	1.072	มาก
25	จัดระบบโครงสร้างให้รองรับการจัดระบบ การประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา	3.97	1.136	มาก
26	การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน	3.57	1.168	มาก
27	การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ โรงเรียนอื่น	3.65	1.217	มาก

ตารางที่ 10 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแต่ละตัวแปรการบริหาร
ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็น
นิติบุคคล (ต่อ)

(n=237)

ข้อ	ตัวแปรการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	ค่า มัชฌิม เลขคณิต ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ คิดเห็น
28	จัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปี สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับจัดสรร	4.04	1.115	มาก
29	การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการให้แก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัด การศึกษา	3.72	1.156	มาก
30	วางระบบการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพพร้อมกับ บุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน	3.80	1.105	มาก
31	การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณตรงตาม วัตถุประสงค์	4.21	1.032	มาก
32	การโอนเงินเป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่ กระทรวงการคลังกำหนด	4.27	1.042	มาก
33	การบริหารการเงินโปร่งใส ตรวจสอบได้	4.30	1.100	มาก
34	การบริหารงานบัญชี ถูกต้อง ชัดเจน เป็นปัจจุบัน	4.31	1.059	มาก
35	การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนถูกต้องตาม ระเบียบ	4.27	1.048	มาก
36	การตั้งคณะกรรมการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะ หรือแบบรูปรายการเป็นไปตามระเบียบ	4.22	1.047	มาก
37	การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ	3.93	1.188	มาก
38	การแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดีความชอบ ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาใน สถานศึกษา	4.15	1.082	มาก
39	การเสริมสร้างประสิทธิภาพบุคลากรในการปฏิบัติ ราชการ	4.05	1.086	มาก

ตารางที่ 10 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแต่ละตัวแปรการบริหาร
ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็น
นิติบุคคล (ต่อ)

(n=237)

ข้อ	ตัวแปรการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	ค่า มัชฌิม เลขคณิต ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ คิดเห็น
40	การจัดทำแผนอัตรากำลัง โดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.01	1.159	มาก
41	การจัดทำภาระงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา	3.98	1.124	มาก
42	การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถใน การพัฒนาเครือข่ายการศึกษา	3.82	1.226	มาก
43	การบำรุง ดูแล พัฒนาอาคารสถานที่และ สภาพแวดล้อม ให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงปลอดภัย เหมาะสม พร้อมใช้ประโยชน์	3.92	1.069	มาก
44	การจัดระบบบริหาร และพัฒนาองค์กร	3.95	1.100	มาก
45	การสนับสนุนวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และ บริหารทั่วไป	3.98	1.101	มาก
46	การจัดทำสำมะโนผู้เรียนที่จะเข้ารับบริการทาง การศึกษา	3.49	1.032	มาก
47	การรับนักเรียนตามแผนที่กำหนด	4.05	1.220	มาก
48	การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับบุคคล และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน	3.81	1.071	มาก
49	การดำเนินงานด้านการส่งเสริม สนับสนุน และ ประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย	3.73	1.124	มาก
50	การวางแผนงานด้านวิชาการโดยการรวบรวมข้อมูล กำกับ ดูแล นิเทศ และติดตาม	3.70	1.036	มาก
51	การอนุมัติแผนงานด้านวิชาการ โดยความเห็นชอบ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	3.96	1.136	มาก

ตารางที่ 10 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแต่ละตัวแปรการบริหาร
ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็น
นิติบุคคล (ต่อ)

(n=237)

ข้อ	ตัวแปรการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	ค่า มัชฌิม เลขคณิต ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ คิดเห็น
52	การสร้างความตระหนักและความเข้าใจใน การจัดการเรียนการสอนของครูทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้และทุกช่วงชั้น	3.97	1.179	มาก
53	การบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็วเป็นไปตาม หลักธรรมาภิบาล	3.93	1.138	มาก
54	การจัดทำแผนการส่งเสริมการพัฒนาความเป็นเลิศ และช่วยเหลือนักเรียนพิการด้อยโอกาส	3.87	1.158	มาก
55	การจัดอบรมให้ความรู้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสร้าง ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร	3.95	1.107	มาก
56	การจัดให้มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และ ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา	3.83	1.088	มาก
57	การสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อนำมาพัฒนาการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.95	1.176	มาก
58	การประชุมบุคลากร เพื่อกำหนดระเบียบการวัดผล และประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา	3.87	1.131	มาก
59	การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมให้สอดคล้อง กับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้น พื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ ความต้องการของชุมชน	3.83	1.174	มาก
60	จัดทำปฏิทินการดำเนินการตามแผนพัฒนา สถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วม	3.93	1.210	มาก
61	ระบบประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อรองรับ การประเมินคุณภาพภายนอก	3.99	1.168	มาก

ตารางที่ 10 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแต่ละตัวแปรการบริหาร
ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็น
นิติบุคคล (ต่อ)

(n=237)

ข้อ	ตัวแปรการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	ค่า มัชฌิม เลขคณิต ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ คิดเห็น
62	การจัดระบบการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพ การศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียอย่าง ต่อเนื่อง	3.87	1.133	มาก
63	การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุปรายงานประจำปี โดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอต่อ หน่วยงานต้นสังกัด และเผยแพร่ต่อสาธารณชน	4.03	1.216	มาก
64	การจัดระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษา เพื่อใช้ใน การบริหารจัดการภายในให้สอดคล้องกับระบบ ฐานข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	3.95	1.152	มาก
65	การนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศของ สถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	3.85	1.168	มาก
66	การจัดหา Hardware และ Software ให้สามารถ รองรับการปฏิบัติงานด้านธุรการได้ตามที่ระบบ กำหนด	3.80	1.175	มาก
67	การดำเนินงานธุรการตามระบบที่กำหนด โดย ยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัด และคุ้มค่า	3.90	1.241	มาก
68	การจ่ายค่าจ้างและการเลื่อนขั้นเงินเดือนครูอัตราจ้าง เป็นไปตาม หลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังและ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด	4.13	1.140	มาก
69	การตรวจสอบวงเงินงบประมาณ และวงเงินนอก งบประมาณที่ได้รับจัดสรร	4.23	1.053	มาก

ตารางที่ 10 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแต่ละตัวแปรการบริหาร
ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็น
นิติบุคคล (ต่อ)

(n=237)

ข้อ	ตัวแปรการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	ค่า มัชฌิม เลขคณิต ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ คิดเห็น
70	การพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบระบบเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศให้มีความรู้ความสามารถและ ทักษะในการปฏิบัติงาน	3.92	1.098	มาก
71	การแต่งตั้งเวรยามรับผิดชอบ เพื่อดูแลทรัพย์สินของ สถานศึกษาตลอด 24 ชั่วโมง	4.31	1.063	มาก
72	การกำหนดเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด ในการปฏิบัติงานของบุคลากร	3.78	1.094	มาก
73	กำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงใน การดำเนินงาน	3.79	0.990	มาก
74	การประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นและสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นในการจัดและพัฒนาการศึกษาาร่วมกัน	3.76	1.063	มาก
75	การจัดทำและเก็บรักษาทะเบียนประวัติข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้าง	3.99	1.150	มาก
76	การให้บริการข้อมูล ข่าวสาร และบริการอื่น ๆ แก่สาธารณชน ตามความเหมาะสมและศักยภาพ	3.76	1.114	มาก
77	การรายงานผลการติดตามและการประเมิน การควบคุมภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบ	3.99	1.066	มาก
78	การจัดให้บุคลากรรับผิดชอบงานตาม ความเหมาะสมและศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน	3.87	1.125	มาก
79	การติดตามและประเมินผลงานปกครองนักเรียน	3.96	1.180	มาก
80	การจัดทำข้อมูลสารสนเทศทางการเงินของ สถานศึกษา	4.02	1.083	มาก

ตารางที่ 10 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแต่ละตัวแปรการบริหาร
ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็น
นิติบุคคล (ต่อ)

(n=237)

ข้อ	ตัวแปรการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	ค่า มัชฌิม เลขคณิต ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ คิดเห็น
81	การจัดทำแนวปฏิบัติหรือระเบียบของสถานศึกษาเพื่อ จัดการรายได้ บริหารรายได้ และผลประโยชน์ โดยไม่ ขัดต่อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง	4.08	1.086	มาก
82	การพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อประสิทธิภาพ การบริหารงานการเงิน	4.03	1.051	มาก
83	การตรวจสอบและติดตามรายงานผลการปฏิบัติงาน และผลการใช้จ่ายงบประมาณ	4.05	1.076	มาก
84	การรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่าย งบประมาณตามแบบที่สำนักงบประมาณกำหนด	4.15	1.113	มาก
85	การเพิ่มค่าจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กระทรวงการคลังกำหนด	4.02	1.004	มาก
86	การแจ้งภาระงานตามมาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณ และเกณฑ์การประเมินผลงานแก่ข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษาก่อนการมอบหมายหน้าที่ให้ ปฏิบัติงาน	3.98	1.125	มาก
87	การกำหนดหลักสูตรการพัฒนาให้สอดคล้องกับ ความต้องการในการพัฒนาตนเองของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา	3.84	1.047	มาก
88	การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ ด้าน การรักษาวินัยอย่างต่อเนื่อง	4.05	1.124	มาก
89	การสร้างความตระหนักให้ครูและบุคลากรทาง การศึกษารู้เท่าทันกฎหมายที่มีการเปลี่ยนแปลง ตลอดเวลา	3.96	1.117	มาก

ตารางที่ 10 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแต่ละตัวแปรการบริหาร
ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็น
นิติบุคคล (ต่อ)

(n=237)

ข้อ	ตัวแปรการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	ค่า มัชฌิม เลขคณิต ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ คิดเห็น
90	การเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษาตามกฎหมาย ก.ค.ศ.ว่าด้วยการเลื่อน ขั้นเงินเดือน	4.34	0.954	มาก
91	การปฐมนิเทศครูและบุคลากรใหม่ของสถานศึกษา เกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ	4.07	1.195	มาก
92	การวางมาตรการหรือออกระเบียบข้อบังคับที่ สอดคล้องกับทางราชการ เพื่อให้ครูและบุคลากร ทางการศึกษาประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยของทาง ราชการ	4.11	1.124	มาก
93	การให้ความรู้เพื่อสร้างเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงาน และปฏิบัติตน	4.02	1.179	มาก
94	การดูแล และติดตามกรณีที่มีครูและบุคลากรละเมิด หรือทำผิดระเบียบวินัย	4.17	1.032	มาก
95	การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบ วินัย มาตรฐานและ จรรยาบรรณของวิชาชีพ	4.16	1.083	มาก
96	การขอหนังสือรับรองดำเนินการตามระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่เกี่ยวข้อง	4.09	1.167	มาก
97	การปฏิบัติงานตามภาระงานในตำแหน่งหน้าที่ของครู และบุคลากรทางการศึกษา	4.08	1.134	มาก
98	การปฏิบัติงานนอกเวลา สืบเนื่องจากการปฏิบัติงาน ตามตำแหน่งหน้าที่	4.02	1.118	มาก
99	การส่งเสริมและสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาให้มี ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน	4.00	1.174	มาก

ตารางที่ 10 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแต่ละตัวแปรการบริหาร
ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็น
นิติบุคคล (ต่อ)

(n=237)

ข้อ	ตัวแปรการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	ค่า มัชฌิม เลขคณิต ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ คิดเห็น
100	การให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความจริงใจ และเต็มความสามารถ	3.98	1.207	มาก
101	การอุทิศตนและเวลาให้กับการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็ม กำลังความสามารถ	3.92	1.263	มาก
102	การกระทำเพื่อประโยชน์ของทางราชการ แต่ไม่ได้ ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่กำหนด	4.08	0.999	มาก
103	การขีดฆ่าข้อความหรือตัวเลขผิด ลงลายมือชื่อย่อกำกับ พร้อมวันเดือนปีแล้วเขียนข้อความหรือตัวเลขที่ถูกต้อง	4.22	1.037	มาก
104	การรักษาผลประโยชน์ของทางราชการ	4.17	1.116	มาก
105	การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และไม่ แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนจากการปฏิบัติหน้าที่	4.11	1.235	มาก
106	การใช้เงินถูกต้องตามระเบียบสำนักนายก รัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ	4.17	1.241	มาก
107	การจัดเก็บเงินบำรุงการศึกษา โดยได้รับอนุมัติจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	4.23	1.232	มาก
108	การจัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สิน วัสดุ ครุภัณฑ์ เป็น ปัจจุบัน	4.11	1.153	มาก
109	ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่เข้าใจกฎหมาย ระเบียบ และแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง	4.05	1.051	มาก
110	การรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน อดทน อดกลั้น และให้อภัยซึ่งกันและกัน	3.90	1.209	มาก
111	การจัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จของผลผลิตกำหนดตาม ข้อตกลงการให้บริการผลผลิต	3.92	1.166	มาก
112	การรักษาความลับทางราชการอย่างเคร่งครัด	4.14	1.143	มาก

ตารางที่ 10 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแต่ละตัวแปรการบริหาร
ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็น
นิติบุคคล (ต่อ)

(n=237)

ข้อ	ตัวแปรการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	ค่า มัชฌิม เลขคณิต ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ คิดเห็น
113	ระบบการปฏิบัติงานขาดการติดตามตรวจสอบ ก่อให้เกิดการทุจริตของผู้ปฏิบัติงาน	4.05	1.174	มาก
114	การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร	3.84	1.102	มาก
115	การจัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปี งบประมาณ สอดคล้องกับวงเงินงบประมาณที่ได้รับ จัดสรร	3.87	1.099	มาก
116	ครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำการโดยไม่ชอบ ด้วยกฎหมาย	3.88	1.335	มาก
117	การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน	3.76	1.043	มาก
118	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่มี ผลกระทบต่อการจัดการศึกษา (SWOT) และประเมิน สถานภาพของสถานศึกษา	3.93	1.140	มาก
119	การกำหนดเกณฑ์การประเมิน และเป้าหมาย ความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา	3.86	1.050	มาก
120	กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ล่าช้าไม่ทันการเปลี่ยนแปลง	3.71	1.129	มาก
121	การกระทำต่อบุคคลอื่นได้รับความเสียหาย โดยผิด กฎหมาย จงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง	3.93	1.262	มาก
122	การดำเนินงานแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือ ของครูทุกคน	3.84	1.188	มาก
123	การใช้ใบเสร็จรับเงินที่จัดทำขึ้นเองหรือใบเสร็จรับเงิน สมาคมผู้ปกครองและครู แทนใบเสร็จรับเงินตามแบบ ที่กรมบัญชีกลางกำหนด	3.98	1.233	มาก
124	การควบคุมใบเสร็จรับเงินหรือหลักฐานการรับเงินไว้ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง	4.19	1.094	มาก

ตารางที่ 10 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแต่ละตัวแปรการบริหาร
ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็น
นิติบุคคล (ต่อ)

(n=237)

ข้อ	ตัวแปรการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	ค่า มัชฌิม เลขคณิต ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ คิดเห็น
125	การจ่ายเงินรายได้สถานศึกษาเป็นค่าใช้จ่ายเดินทางไปต่างประเทศ	3.96	1.296	มาก
126	การจ่ายเงินรายได้สถานศึกษาออกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ โดยไม่ได้รับความเห็นชอบ	3.94	1.294	มาก
127	การอนุมัติจ่ายเงินรายได้สถานศึกษา โดยมีหลักฐานการจ่ายถูกต้อง	4.11	1.194	มาก
128	การจัดซื้อครุภัณฑ์ในราคาที่สูงกว่าราคามาตรฐานครุภัณฑ์ของสำนักงบประมาณกำหนด	3.98	1.254	มาก
129	การบริหารจัดการเงินรายได้สถานศึกษาอย่างประหยัด คุ่มค่า โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเกิดประโยชน์ต่อนักเรียน	4.11	1.132	มาก
130	การส่งคืนเงินรายได้สถานศึกษาเป็นเงินรายได้แผ่นดินถูกต้องตามระเบียบ	4.14	1.144	มาก
131	ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจในการจัดซื้อจัดจ้าง	3.99	1.060	มาก
132	ครูและบุคลากรทางการศึกษามีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน	3.94	1.152	มาก
133	การใช้งบประมาณเป็นไปตามแผนปฏิบัติงาน	3.40	1.148	มาก
134	ครูและบุคลากรทางการศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน	3.95	1.198	มาก
135	การก่อสร้างอาคารเป็นไปตามรูปแบบรายการที่กำหนด	4.23	1.090	มาก
136	ผู้ขายส่งมอบพัสดุ ครุภัณฑ์ ตรงตามสัญญา	4.10	1.081	มาก
137	การเรียกค่าปรับกรณีส่งมอบงานล่าช้าเป็นไปตามระเบียบ	4.14	1.078	มาก

ตารางที่ 10 ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของแต่ละตัวแปรการบริหาร ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็น นิติบุคคล (ต่อ)

(n=237)

ข้อ	ตัวแปรการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	ค่า มัชฌิม เลขคณิต ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความ คิดเห็น
138	การแก้ไขหรือปลอมใบเสร็จรับเงิน	4.10	1.330	มาก
139	การแก้ไขหรือเติมจำนวนในเช็ค/ใบถอนเงินให้สูงขึ้น	4.11	1.274	มาก
140	การปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัด	3.98	1.170	มาก

จากตารางที่ 10 พบว่า โดยภาพรวมตัวแปรทั้ง 140 ตัวแปร มีค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ของคะแนน ความเห็นเกี่ยวกับตัวแปรการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล อยู่ระหว่าง 3.49 - 4.35 ซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นต่อ ตัวแปรอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.954 - 1.335 แสดงว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลมี ความคิดเห็นต่อตัวแปรสอดคล้องกันในระดับน้อย โดยมีตัวแปรที่มีค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) มากที่สุด 3 อันดับ แรก คือ ตัวแปรที่ 10 การประกาศเอกสารสอบราคา ประกวตราค่า และวิธีพิเศษตามระเบียบฯ กำหนด มี ค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 1.028 ตัวแปรที่ 90 การเลื่อนขึ้นเงินเดือน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามกฎหมาย ก.ค.ศ. ว่าด้วยการเลื่อนขึ้นเงินเดือน มีค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) 4.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 0.954 และตัวแปรที่ 17 การเบิกจ่ายเงินเป็นไปตามระเบียบ กระทรวงการคลัง มีค่ามัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) 4.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 1.026

2.3 การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของ ผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis : EFA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ข้อตกลงเบื้องต้นที่สำคัญคือการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อมูล ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ การตรวจสอบจำนวนแบบสอบถามที่เหมาะสมในการวิเคราะห์องค์ประกอบ และการตรวจสอบโดยใช้สถิติทดสอบเพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของตัวแปร ซึ่งพิจารณาจากค่า KMO and Bartlett's Test โดยค่า Kaiser - Meyer - Olkin Measure of Sampling Adequacy (MSA) อยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 และสถิติทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity ใช้ทดสอบตัวแปรต่าง ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ จากการวิเคราะห์องค์ประกอบได้ผล ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ค่า KMO – Meyer - Olkin and Bartlett's Test

KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.912
Bartlett's Test	Approx. Chi-Square	60935.963
of Sphericity	df	9730
	Sig.	.000

จากตารางที่ 11 ผลการทดสอบค่า KMO ของข้อมูลชุดที่เก็บได้จากการวิจัย ได้เท่ากับ .912 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยค่าสถิติทดสอบ Bartlett's Sphericity Test มีนัยสำคัญทางสถิติ $sig < 0.05$ แสดงว่าเมทริกซ์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กัน ผลการวิเคราะห์พบว่าข้อมูลชุดนี้ มีค่า Bartlett's Sphericity Test มีนัยสำคัญทางสถิติ $sig = .000$ ดังนั้นข้อมูลที่ได้จึงมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไป

การวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้ใช้การสกัดองค์ประกอบ (factor extraction) ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis : PCA) ด้วยการหมุนแกนแบบตั้งฉาก (orthogonal rotation) และการหมุนแกนด้วยวิธีวารีแมกซ์ (varimax rotation) โดยข้อตกลงเบื้องต้น การศึกษาครั้งนี้ใช้เกณฑ์ในการเลือกองค์ประกอบดังนี้ 1) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ซึ่งค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ 0.60 ขึ้นไป เป็นค่าน้ำหนักที่มีนัยสำคัญในทางปฏิบัติ (practically significant) 2) มีค่าไอเก้น (eigenvalues) เท่ากับหรือมากกว่า 1 ตามเกณฑ์ของไคเซอร์ (Kaiser's criterion) และ 3) มีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบมากกว่า 3 ตัวขึ้นไป เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ดังกล่าวได้จำนวนองค์ประกอบ ค่าไอเก้น ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวนของตัวแปร ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 องค์ประกอบ ค่าไอเกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน ขององค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหาร สถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

Total Variance Explained

Component	Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	84.137	60.098	60.098	54.211	38.722	38.722
2	9.696	6.925	67.023	19.156	13.683	52.405
3	5.253	3.752	70.776	16.956	12.111	64.516
4	3.314	2.367	73.143	10.451	7.465	71.981

จากตารางที่ 12 แสดงจำนวนองค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์คัดเลือกองค์ประกอบที่มีค่าน้ำหนักตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป มีค่าไอเกน (eigenvalues) เท่ากับหรือมากกว่า 1 และมีตัวแปรอธิบายปัจจัยมากกว่า 3 ตัวขึ้นไป พบว่ามี 4 องค์ประกอบ ที่มีคุณสมบัติเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ องค์ประกอบที่ 1 - 4 สามารถอธิบายร้อยละสะสมของความแปรปรวนทั้งหมดได้ 71.981 เมื่อหมุนแกนองค์ประกอบที่ 1 มีค่าไอเกนสูงสุด เท่ากับ 54.211 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 38.722 องค์ประกอบที่ 2 มีค่าไอเกนสูงสุด เท่ากับ 19.156 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 13.683 องค์ประกอบที่ 3 มีค่าไอเกนสูงสุด เท่ากับ 16.956 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 12.111 และองค์ประกอบที่ 4 มีค่าไอเกนสูงสุด เท่ากับ 10.451 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 7.465

นอกจากนี้ น้ำหนักองค์ประกอบและตัวแปรที่อธิบายในแต่ละองค์ประกอบหลังหมุนแกน แสดงไว้ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบและตัวแปรที่อธิบายในแต่ละปัจจัยหลังหมุนแกน

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ			
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 4
V42	.819			
V22	.817			
V47	.803			
V23	.798			
V27	.795			
V93	.793			
V91	.791			
V60	.790			
V52	.789			
V64	.788			
V19	.788			
V25	.787			
V70	.787			
V49	.787			
V74	.787			
V72	.785			
V55	.782			
V46	.781			
V26	.781			
V56	.779			
V100	.778			
V79	.777			
V24	.775			
V54	.775			
V65	.774			
V119	.772			
V77	.772			
V57	.769			

ตารางที่ 13 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบและตัวแปรที่อธิบายในแต่ละปัจจัยหลังหมุนแกน (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ			
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 4
V87	.768			
V58	.767			
V45	.767			
V78	.764			
V50	.763			
V86	.763			
V67	.760			
V66	.759			
V118	.757			
V29	.756			
V44	.754			
V39	.754			
V99	.753			
V98	.753			
V41	.753			
V63	.752			
V61	.748			
V48	.748			
V18	.746			
V51	.745			
V30	.745			
V21	.743			
V111	.741			
V73	.740			
V96	.738			
V59	.735			
V97	.734			
V92	.732			

ตารางที่ 13 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบและตัวแปรที่อธิบายในแต่ละปัจจัยหลังหมุนแกน (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ			
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 4
V114	.731			
V89	.728			
V76	.720			
V43	.719			
V117	.719			
V75	.716			
V88	.715			
V101	.714			
V62	.714			
V40	.708			
V82	.704			
V95	.702			
V37	.696			
V53	.670			
V122	.659			
V94	.655			
V110	.649			
V85	.646			
V115	.631			
V68	.630			
V20	.620			
V81	.619			
V84	.613			
V83	.607			
V28	.603			
V80	.602			
V34		.816		
V33		.811		

ตารางที่ 13 คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบและตัวแปรที่อธิบายในแต่ละปัจจัยหลังหมุนแกน (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ			
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 4
V35		.789		
V14		.784		
V32		.752		
V17		.747		
V11		.719		
V36		.707		
V31		.705		
V13		.686		
V10		.676		
V15		.658		
V16		.622		
V129			.665	
V124			.655	
V127			.641	
V108			.640	
V106			.635	
V135			.632	
V130			.628	
V107			.623	
V112			.618	
V126				.900
V128				.870
V121				.866
V139				.865
V138				.862
V125				.853
V116				.839
V123				.818

ตารางที่ 13 คำนวณน้ำหนักองค์ประกอบและตัวแปรที่อธิบายในแต่ละปัจจัยหลังหมุนแกน (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ			
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 4
V102				.735
V109				.718
V113				.703
V120				.698

จากตารางที่ 13 พบว่า องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ตามเกณฑ์การคัดเลือก มี 4 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 จำนวน 82 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 2 จำนวน 13 ตัวแปร องค์ประกอบที่ 3 จำนวน 9 ตัวแปร และองค์ประกอบที่ 4 จำนวน 12 ตัวแปร โดยผู้วิจัยได้สรุปองค์ประกอบดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

ลำดับที่	องค์ประกอบ	จำนวนตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading)
1	องค์ประกอบที่ 1	82	.602 - .819
2	องค์ประกอบที่ 2	13	.622 - .816
3	องค์ประกอบที่ 3	9	.618 - .665
4	องค์ประกอบที่ 4	12	.698 - .900
	รวม	116	.602 - .900

จากตารางที่ 14 พบว่า องค์ประกอบที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดมีจำนวน 4 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่ 1 มีตัวแปรจำนวน 82 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง .602 - .819 องค์ประกอบที่ 2 มีตัวแปรจำนวน 13 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง .622 - .816 องค์ประกอบที่ 3 มีตัวแปรจำนวน 9 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง .618 - .665 และองค์ประกอบที่ 4 มีตัวแปรจำนวน 12 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง .698 - .900 รวมตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบทั้งสิ้น จำนวน 116 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง .602 - .900 มีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบดังนี้

ตารางที่ 15 รายละเอียดองค์ประกอบที่ 1 ของการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทาง
ละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

ลำดับที่	ตัวแปร	องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	น้ำหนัก องค์ประกอบ
1	V42	การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนา เครือข่ายการศึกษา	.819
2	V22	ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียน การสอน	.817
3	V47	การรับนักเรียนตามแผนที่กำหนด	.803
4	V23	ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและ นอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้	.798
5	V27	การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ โรงเรียนอื่น	.795
6	V93	การให้ความรู้เพื่อสร้างเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานและ ปฏิบัติตน	.793
7	V91	การปฐมนิเทศครูและบุคลากรใหม่ของสถานศึกษา เกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ	.791
8	V60	จัดทำปฏิทินการดำเนินการตามแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วม	.790
9	V52	การสร้างความตระหนักและความเข้าใจในการจัด การเรียนการสอนของครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และ ทุกช่วงชั้น	.789
10	V64	การจัดระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษา เพื่อใช้ใน การบริหารจัดการภายในให้สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูล ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	.788
11	V19	การส่งเสริมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน	.788
12	V25	จัดระบบโครงสร้างให้รองรับการจัดระบบการประกัน คุณภาพภายในสถานศึกษา	.787
13	V70	การพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบระบบเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศให้มีความรู้ความสามารถและ ทักษะในการปฏิบัติงาน	.787

ตารางที่ 15 รายละเอียดองค์ประกอบที่ 1 ของการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทาง
ละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (ต่อ)

ลำดับที่	ตัวแปร	องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	น้ำหนัก องค์ประกอบ
14	V49	การดำเนินงานด้านการส่งเสริม สนับสนุน และ ประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และ ตามอัธยาศัย	.787
15	V74	การประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัด และพัฒนาการศึกษาาร่วมกัน	.787
16	V72	การกำหนดเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัดใน การปฏิบัติงานของบุคลากร	.785
17	V55	การจัดอบรมให้ความรู้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสร้าง ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร	.782
18	V46	การจัดทำสำมะโนผู้เรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษา	.781
19	V26	การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน	.781
20	V56	การจัดให้มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุง หลักสูตรสถานศึกษา	.779
21	V100	การให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความจริงใจและ เต็มความสามารถ	.778
22	V79	การติดตามและประเมินผลงานปกครองนักเรียน	.777
23	V24	จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอน ภายในสถานศึกษา	.775
24	V54	การจัดทำแผนการส่งเสริมการพัฒนาความเป็นเลิศและ ช่วยเหลือนักเรียนพิการด้อยโอกาส	.775
25	V65	การนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศของ สถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	.774
26	V119	การกำหนดเกณฑ์การประเมิน และเป้าหมายความสำเร็จ ของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา	.772
27	V77	การรายงานผลการติดตามและการประเมิน การควบคุมภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบ	.772

ตารางที่ 15 รายละเอียดองค์ประกอบที่ 1 ของการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทาง
ละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (ต่อ)

ลำดับที่	ตัวแปร	องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	น้ำหนัก องค์ประกอบ
28	V57	การสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ เพื่อนำมาพัฒนาการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน	.769
29	V87	การกำหนดหลักสูตรการพัฒนาให้สอดคล้องกับ ความต้องการในการพัฒนาตนเองของข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา	.768
30	V58	การประชุมบุคลากร เพื่อกำหนดระเบียบการวัดผลและ ประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา	.767
31	V45	การสนับสนุนวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหาร ทั่วไป	.767
32	V78	การจัดให้บุคลากรรับผิดชอบงานตามความเหมาะสมและ ศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน	.764
33	V50	การวางแผนงานด้านวิชาการโดยการรวบรวมข้อมูล กำกับ ดูแล นิเทศ และติดตาม	.763
34	V86	การแจ้งภาระงานตามมาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณ และเกณฑ์การประเมินผลงานแก่ข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษาก่อนการมอบหมายหน้าที่ให้ ปฏิบัติงาน	.763
35	V67	การดำเนินงานธุรการตามระบบที่กำหนด โดยยึดหลัก ความถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัด และคุ้มค่า	.760
36	V66	การจัดหา Hardware และ Software ให้สามารถรองรับ การปฏิบัติงานด้านธุรการได้ตามที่ระบบกำหนด	.759
37	V118	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่มีผลกระทบ ต่อการจัดการศึกษา (SWOT) และประเมินสถานภาพของ สถานศึกษา	.757
38	V29	การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการให้แก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัด การศึกษา	.756

ตารางที่ 15 รายละเอียดองค์ประกอบที่ 1 ของการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทาง
ละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (ต่อ)

ลำดับที่	ตัวแปร	องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	น้ำหนัก องค์ประกอบ
39	V44	การจัดระบบบริหาร และพัฒนาองค์กร	.754
40	V39	การเสริมสร้างประสิทธิภาพบุคลากรในการปฏิบัติราชการ	.754
41	V99	การส่งเสริมและสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาให้มี ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน	.753
42	V98	การปฏิบัติงานนอกเวลา สืบเนื่องจากการปฏิบัติงานตาม ตำแหน่งหน้าที่	.753
43	V41	การจัดทำภาระงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา	.753
44	V63	การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และ สรุปรายงานประจำปี โดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอต่อหน่วยงาน ต้นสังกัด และเผยแพร่ต่อสาธารณชน	.752
45	V61	ระบบประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อรองรับการประเมิน คุณภาพภายนอก	.748
46	V48	การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับบุคคลและ หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน	.748
47	V18	การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์	.746
48	V51	การอนุมัติแผนงานด้านวิชาการ โดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	.745
49	V30	วางระบบการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับ บุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน	.745
50	V21	ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพ การเรียนรู้	.743
51	V111	การจัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จของผลผลิตกำหนดตาม ข้อตกลงการให้บริการผลผลิต	.741

ตารางที่ 15 รายละเอียดองค์ประกอบที่ 1 ของการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทาง
ละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (ต่อ)

ลำดับที่	ตัวแปร	องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	น้ำหนัก องค์ประกอบ
52	V73	กำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงใน การดำเนินงาน	.740
53	V96	การขอหนังสือรับรองดำเนินการตามระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่เกี่ยวข้อง	.738
54	V59	การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการ การของชุมชน	.735
55	V97	การปฏิบัติงานตามภาระงานในตำแหน่งหน้าที่ของครูและ บุคลากรทางการศึกษา	.734
56	V92	การวางมาตรการหรือออกระเบียบข้อบังคับที่สอดคล้อง กับทางราชการ เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยของทางราชการ	.732
57	V114	การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร	.731
58	V89	การสร้างความตระหนักให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา รู้เท่าทันกฎหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา	.728
59	V76	การให้บริการข้อมูล ข่าวสาร และบริการอื่น ๆ แก่สาธารณชน ตามความเหมาะสมและศักยภาพ	.720
60	V43	การบำรุง ดูแล พัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย เหมาะสม พร้อมใช้ ประโยชน์	.719
61	V117	การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน	.719
62	V75	การจัดทำและเก็บรักษาทะเบียนประวัติข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้าง	.716
63	V88	การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ ด้าน การรักษาวินัยอย่างต่อเนื่อง	.715

ตารางที่ 15 รายละเอียดองค์ประกอบที่ 1 ของการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทาง
ละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (ต่อ)

ลำดับที่	ตัวแปร	องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	น้ำหนัก องค์ประกอบ
64	V101	การอุทิศตนและเวลาให้กับการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลัง ความสามารถ	.714
65	V62	การจัดระบบการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียอย่างต่อเนื่อง	.714
66	V40	การจัดทำแผนอัตรากำลัง โดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	.708
67	V82	การพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อประสิทธิภาพ การบริหารงานการเงิน	.704
68	V95	การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบ วินัย มาตรฐานและ จรรยาบรรณของวิชาชีพ	.702
69	V37	การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระ และหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	.696
70	V53	การบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็วเป็นไปตาม หลักธรรมาภิบาล	.670
71	V122	การดำเนินงานแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของ ครูทุกคน	.659
72	V94	การดูแล และติดตามกรณีมีครูและบุคลากรละเมิด หรือ ทำผิดระเบียบวินัย	.655
73	V110	การรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน อดทน อดกลั้น และ ให้อภัยซึ่งกันและกัน	.649
74	V85	การเพิ่มค่าจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงการคลัง กำหนด	.646
75	V115	การจัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ สอดคล้องกับวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร	.631

ตารางที่ 15 รายละเอียดองค์ประกอบที่ 1 ของการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทาง
ละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (ต่อ)

ลำดับที่	ตัวแปร	องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	น้ำหนัก องค์ประกอบ
76	V68	การจ่ายค่าจ้างและการเลื่อนขั้นเงินเดือนครูอัตราจ้าง เป็นไปตาม หลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังและสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด	.630
77	V20	การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนของ นักเรียน เน้นการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการ การปฏิบัติ และผลงาน	.620
78	V81	การจัดระบบการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียอย่างต่อเนื่อง	.619
79	V84	การรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่าย งบประมาณตามแบบที่สำนักงานงบประมาณกำหนด	.613
80	V83	การตรวจสอบและติดตามรายงานผลการปฏิบัติงานและ ผลการใช้จ่ายงบประมาณ	.607
81	V28	จัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปีสอดคล้องกับ วงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร	.603
82	V80	การจัดทำข้อมูลสารสนเทศทางการเงินของสถานศึกษา	.602
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues)			54.211
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance)			38.722
ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Cumulative %)			38.722

จากตารางที่ 15 พบว่า องค์ประกอบที่ 1 อธิบายตัวแปรสำคัญจำนวน 82 ตัวแปร หลังหมุน
แกนมีค่าน้ำหนักตัวแปร (factor loading) อยู่ระหว่าง .602 - .819 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปร
เท่ากับ 54.211 ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 38.722 และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน
ซึ่งเมื่อเทียบความแปรปรวนของตัวแปรองค์ประกอบอื่นๆ พบว่า องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ
1 กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 82 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุดในอันดับ
พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ตัวแปร “ การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาเครือข่าย
การศึกษา ” มีค่าน้ำหนักมากที่สุด คือ .819 สำหรับตัวแปร “ การจัดทำข้อมูลสารสนเทศทางการเงินของ
สถานศึกษา ” พบว่า มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด คือ .602 ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ ด้านการบริหาร
จัดการสถานศึกษา ”

ตารางที่ 16 รายละเอียดองค์ประกอบที่ 2 ของการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทาง
ละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

ลำดับที่	ตัวแปร	ปัจจัยการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	น้ำหนัก องค์ประกอบ
1	V34	การบริหารงานบัญชี ถูกต้อง ชัดเจน เป็นปัจจุบัน	.816
2	V33	การบริหารการเงินโปร่งใส ตรวจสอบได้	.811
3	V35	การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนถูกต้องตาม ระเบียบ	.789
4	V14	การบันทึกบัญชีและงบการเงินต่าง ๆ แล้วเสร็จตาม ระเบียบที่กำหนด	.784
5	V32	การโอนเงินเป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่ กระทรวงการคลังกำหนด	.752
6	V17	การเบิกจ่ายเงินเป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลัง	.747
7	V11	การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุครุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ	.719
8	V36	การตั้งคณะกรรมการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะหรือ แบบรูปรายการเป็นไปตามระเบียบ	.707
9	V31	การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณตรงตาม วัตถุประสงค์	.705
10	V13	การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุจากผู้ที่มีความรู้	.686
11	V10	การประกาศเอกสารสอบราคา ประเมินราคา และวิธี พิเศษตามระเบียบฯ กำหนด	.676
12	V15	การโอนหรือเปลี่ยนแปลงค่าจ้างงบประมาณเป็นไปตาม ระเบียบฯ	.658
13	V16	การจัดทำทะเบียนคุมหลักประกันสัญญาหรือ การคืนหลักประกันสัญญาเป็นไปตามระเบียบฯ	.622
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues)			19.156
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance)			13.683
ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Comulative %)			52.405

จากตารางที่ 16 พบว่า องค์ประกอบที่ 2 อธิบายตัวแปรสำคัญจำนวน 13 ตัวแปร หลังหมุนแกนมี ค่าน้ำหนักตัวแปร (factor loading) อยู่ระหว่าง .622 - .816 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 19.156 ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 13.683 และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวนเท่ากับ 52.405 ซึ่งเมื่อเทียบความแปรปรวนของตัวแปรองค์ประกอบอื่นๆ พบว่า องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 2 กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 13 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุดใน และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ตัวแปร “ การบริหารงานบัญชี ถูกต้อง ชัดเจน เป็นปัจจุบัน ” มีค่าน้ำหนักมากที่สุดคือ .816 สำหรับตัวแปร “ การจัดทำทะเบียนคุมหลักประกันสัญญาหรือการคืนหลักประกันสัญญาเป็นไปตามระเบียบฯ ” พบว่า มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุดคือ .622 ผู้วิจัยจึง ตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ ”

ตารางที่ 17 รายละเอียดองค์ประกอบที่ 3 ของการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

ลำดับที่	ตัวแปร	องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบ	น้ำหนัก องค์ประกอบ
1	V129	การบริหารจัดการเงินรายได้สถานศึกษาอย่างประหยัด คุ้มค่า โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเกิดประโยชน์ต่อนักเรียน	.665
2	V124	การควบคุมใบเสร็จรับเงินหรือหลักฐานการรับเงินไว้ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง	.655
3	V127	การอนุมัติจ่ายเงินรายได้สถานศึกษา โดยมีหลักฐาน การจ่ายถูกต้อง	.641
4	V108	การจัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สิน วัสดุ ครุภัณฑ์ เป็น ปัจจุบัน	.640
5	V106	การใช้เงินถูกต้องตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ	.635
6	V135	การก่อสร้างอาคารเป็นไปตามรูปแบบรายการที่กำหนด	.632
7	V130	การส่งคืนเงินรายได้สถานศึกษาเป็นเงินรายได้แผ่นดิน ถูกต้องตามระเบียบ	.628
8	V107	การจัดเก็บเงินบำรุงการศึกษา โดยได้รับอนุมัติจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	.623
9	V112	การรักษาความลับทางราชการอย่างเคร่งครัด	.618
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues)			19.156
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance)			13.683
ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Comulative %)			64.516

จากตารางที่ 17 พบว่า องค์กรประกอบที่ 3 อธิบายตัวแปรสำคัญจำนวน 9 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่า น้ำหนักตัวแปร (factor loading) อยู่ระหว่าง .618 - .665 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 16.956 ค่า ร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 12.111 และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวนเท่ากับ 64.516 ซึ่งเมื่อ เทียบความแปรปรวนของตัวแปรองค์ประกอบอื่นๆ พบว่า องค์กรประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 3 กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 9 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุด และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ตัวแปร “ การบริหารจัดการเงินรายได้สถานศึกษาอย่างประหยัด คุ่มค่า โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเกิด ประโยชน์ต่อนักเรียน ” มีค่าน้ำหนักมากที่สุดคือ .665 สำหรับ ตัวแปร “ การรักษาความลับทางราชการอย่าง เคร่งครัด ” พบว่า มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุดคือ .618 ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ ด้านความรับผิดชอบต่อ หน้าที่ ”

ตารางที่ 18 รายละเอียดองค์ประกอบที่ 4 ของการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทาง
ละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

ลำดับที่	ตัวแปร	องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	น้ำหนัก องค์ประกอบ
1	V126	การจ่ายเงินรายได้สถานศึกษา นอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ โดยไม่ได้รับความเห็นชอบ	.900
2	V128	การจัดซื้อครุภัณฑ์ในราคาที่สูงกว่าราคาดมาตรฐาน ครุภัณฑ์ของสำนักงานงบประมาณกำหนด	.870
3	V121	การกระทำต่อบุคคลอื่นให้ได้รับความเสียหาย โดยผิดกฎหมาย จงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง	.866
4	V139	การแก้ไขหรือเติมจำนวนในเช็ค/ใบถอนเงินให้สูงขึ้น	.865
5	V138	การแก้ไขหรือปลอมใบเสร็จรับเงิน	.862
6	V125	การจ่ายเงินรายได้สถานศึกษาเป็นค่าใช้จ่ายเดินทางไปต่างประเทศ	.853
7	V116	ครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย	.839
8	V123	การใช้ใบเสร็จรับเงินที่จัดทำขึ้นเองหรือใบเสร็จรับเงินสมาคมผู้ปกครองและครู แทนใบเสร็จรับเงินตามแบบที่กรมบัญชีกลางกำหนด	.818
9	V102	การกระทำเพื่อประโยชน์ของทางราชการ แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่กำหนด	.735
10	V109	ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่เข้าใจกฎหมาย ระเบียบ และแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง	.718
11	V113	ระบบการปฏิบัติงานขาดการติดตามตรวจสอบ ก่อให้เกิดการทุจริตของผู้ปฏิบัติงาน	.703
12	V120	กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ล้าหลังไม่ทันการเปลี่ยนแปลง	.698
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues)			10.451
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance)			7.465
ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Cumulative %)			71.981

จากตารางที่ 18 พบว่า องค์ประกอบที่ 4 อธิบายตัวแปรสำคัญจำนวน 12 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักตัวแปร (factor loading) อยู่ระหว่าง .698 - .900 มีความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 10.451 ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 7.465 และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวนเท่ากับ 71.981 ซึ่งเมื่อเทียบความแปรปรวนของตัวแปรองค์ประกอบอื่นๆ พบว่า องค์ประกอบนี้มีความสำคัญเป็นอันดับ 4 กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 12 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุด และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ตัวแปร “ การจ่ายเงินรายได้สถานศึกษาออกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ โดยไม่ได้รับความเห็นชอบ ” มีค่าน้ำหนักมากที่สุดคือ .900 สำหรับ ตัวแปร “ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ล่าช้าไม่ทันการเปลี่ยนแปลง ” พบว่า มีค่าน้ำหนักน้อยที่สุดคือ .698 ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อองค์ประกอบนี้ว่า “ ด้านการไม่ละเลยการปฏิบัติตามกฎหมาย ”

เนื่องจากองค์ประกอบที่ 1 “ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ” ถูกอธิบายด้วยตัวแปรที่สำคัญจำนวนมากถึง 82 ตัวแปร ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบนี้ โดยใช้วิธีการเดิม คือ ไม่กำหนดค่าน้ำหนัก (factor loading) เพื่อให้ตัวแปรทั้ง 82 ตัวแปรยังคงอยู่ในองค์ประกอบย่อยครบถ้วน มีค่าไอเกน (eigenvalues) เท่ากับหรือมากกว่า 1 และตัวแปรที่บรรยายแต่ละองค์ประกอบย่อยตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป พบว่าได้ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนองค์ประกอบย่อยและค่าความแปรปรวนของตัวแปรองค์ประกอบย่อยการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 องค์ประกอบย่อยและค่าความแปรปรวนของตัวแปรองค์ประกอบที่ 1

Total Variance Explained

Component	Extraction Sums of Squared Loadings			Rotation Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	60.376	73.629	73.629	20.076	24.483	24.483
2	2.272	2.771	76.400	17.891	21.818	46.301
3	1.837	2.240	78.640	11.206	13.666	59.967
4	1.323	1.614	80.254	10.870	13.256	73.223
5	1.072	1.307	81.561	6.837	8.338	81.561

จากตารางที่ 19 แสดงจำนวนองค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพ เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์ มีค่าไอเก็น (eigenvalues) เท่ากับหรือมากกว่า 1 และมีตัวแปรอธิบายองค์ประกอบย่อยมากกว่า 3 ตัวขึ้นไป พบว่า มี 5 องค์ประกอบย่อย ที่มีคุณสมบัติเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ องค์ประกอบย่อยที่ 1 - 5 เมื่อหมุนแกนแล้วอธิบายร้อยละของความแปรปรวนได้ทั้งหมด 81.561 องค์ประกอบย่อยลำดับแรกมีค่าไอเก็นสูงสุด เท่ากับ 20.076 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 24.483 องค์ประกอบย่อยที่ 2 มีค่าไอเก็นสูงสุด เท่ากับ 17.891 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 21.818 องค์ประกอบย่อยที่ 3 มีค่าไอเก็นสูงสุด เท่ากับ 11.206 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 13.666 องค์ประกอบย่อยที่ 4 มีค่าไอเก็นสูงสุด เท่ากับ 10.870 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 13.256 และ องค์ประกอบย่อยที่ 5 มีค่าไอเก็นสูงสุด เท่ากับ 6.837 สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 8.338

สำหรับน้ำหนักองค์ประกอบย่อยและตัวแปรที่อธิบายในแต่ละองค์ประกอบย่อยหลังหมุนแกน แสดงไว้ดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 น้ำหนักองค์ประกอบย่อยและตัวแปรที่อธิบายในแต่ละองค์ประกอบย่อยหลังหมุนแกนขององค์ประกอบที่ 1

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ 1				
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 4	กลุ่ม 5
V99	.739				
V110	.727				
V96	.718				
V101	.716				
V92	.710				
V97	.706				
V93	.696				
V94	.687				
V91	.686				
V100	.681				
V95	.675				
V118	.651				
V98	.639				
V89	.637				
V122	.635				
V115	.632				
V117	.626				
V111	.601				
V119	.595				
V88	.589				
V67	.586				
V114	.569				
V79	.563				
V86	.562				
V66	.543				
V82	.535				
V78	.533				
V81	.512				

ตารางที่ 20 น้ำหนักองค์ประกอบย่อยและตัวแปรที่อธิบายในแต่ละองค์ประกอบย่อยหลังหมุนแกนขององค์ประกอบที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ 1				
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 4	กลุ่ม 5
V62	.493				
V76	.479				
V87	.479				
V68	.464				
V29		.726			
V30		.713			
V49		.703			
V42		.688			
V27		.669			
V26		.653			
V39		.650			
V52		.628			
V41		.614			
V44		.602			
V55		.601			
V28		.598			
V40		.586			
V54		.583			
V45		.583			
V18		.556			
V47		.552			
V51		.543			
V25		.543			
V58		.540			
V70		.537			
V56		.536			
V57		.517			

ตารางที่ 20 ใช้น้ำหนักองค์ประกอบย่อยและตัวแปรที่อธิบายในแต่ละองค์ประกอบย่อยหลังหมุนแกนของ
องค์ประกอบที่ 1 (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ 1				
	กลุ่ม 1	กลุ่ม 2	กลุ่ม 3	กลุ่ม 4	กลุ่ม 5
V53		.509			
V74		.507			
V48		.506			
V60		.506			
V59		.506			
V65		.503			
V77		.489			
V43		.480			
V83			.668		
V80			.649		
V75			.613		
V85			.563		
V73			.528		
V50			.521		
V72			.518		
V84			.513		
V21				.845	
V24				.804	
V23				.758	
V22				.731	
V20				.596	
V19				.545	
V46				.506	
V37				.476	
V61					.515
V64					.514
V63					.503

จากตารางที่ 20 พบว่า องค์ประกอบย่อยของ “ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ” เป็นไปตามเกณฑ์ โดยการไม่กำหนดค่าน้ำหนัก (factor loading) เพื่อให้ตัวแปรทั้ง 82 ตัวแปร ยังคงอยู่ในองค์ประกอบย่อยครบถ้วน มีค่าไอเกน (eigenvalues) เท่ากับหรือมากกว่า 1 และตัวแปรที่บรรยายแต่ละองค์ประกอบย่อยตั้งแต่ 3 ตัวแปรขึ้นไป มี 5 องค์ประกอบย่อย คือ องค์ประกอบย่อยที่ 1 จำนวน 32 ตัวแปร องค์ประกอบย่อยที่ 2 จำนวน 31 ตัวแปร องค์ประกอบย่อยที่ 3 จำนวน 8 ตัวแปร องค์ประกอบย่อยที่ 4 จำนวน 8 ตัวแปร และองค์ประกอบย่อยที่ 5 จำนวน 3 ตัวแปร รายละเอียดแต่ละองค์ประกอบย่อยดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 องค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบที่ 1

ลำดับที่	องค์ประกอบย่อย	จำนวนตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบย่อย (factor loading)
1	องค์ประกอบย่อยที่ 1	32	.464 - .739
2	องค์ประกอบย่อยที่ 2	31	.480 - .726
3	องค์ประกอบย่อยที่ 3	8	.513 - .668
4	องค์ประกอบย่อยที่ 4	8	.476 - .845
5	องค์ประกอบย่อยที่ 5	3	.503 - .515
	รวม	82	.464 - .845

จากตารางที่ 21 พบว่า องค์ประกอบที่ 1 มีตัวแปรที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด มีองค์ประกอบย่อย จำนวน 5 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบย่อยที่ 1 มีจำนวนตัวแปร 32 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง .464 - .739 องค์ประกอบย่อยที่ 2 มีจำนวนตัวแปร 31 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง .480 - .726 องค์ประกอบย่อยที่ 3 มีจำนวนตัวแปร 8 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง .513 - .668 องค์ประกอบย่อยที่ 4 มีจำนวนตัวแปร 8 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง .476 - .845 และองค์ประกอบย่อยที่ 5 มีจำนวนตัวแปร 3 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง .503 - .515 รวมมีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบที่ 1 ทั้งหมด 82 ตัวแปร มีค่าน้ำหนักอยู่ระหว่าง .464 - .845 รายละเอียด ดังตารางที่ 22 - 26

ตารางที่ 22 รายละเอียดองค์ประกอบย่อยที่ 1.1 ของการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบ
ทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

ลำดับที่	ตัวแปร	องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	น้ำหนัก องค์ประกอบ
1	V99	การส่งเสริมและสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาให้มี ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน	.739
2	V110	การรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน อดทน อดกลั้น และ ให้อภัยซึ่งกันและกัน	.727
3	V96	การขอหนังสือรับรองดำเนินการตามระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่เกี่ยวข้อง	.718
4	V101	การอุทิศตนและเวลาให้กับการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็ม กำลังความสามารถ	.716
5	V92	การวางมาตรการหรือออกระเบียบข้อบังคับที่สอดคล้อง กับทางราชการ เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยของทางราชการ	.710
6	V97	การปฏิบัติงานตามภาระงานในตำแหน่งหน้าที่ของครูและ บุคลากรทางการศึกษา	.706
7	V93	การให้ความรู้เพื่อสร้างเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานและ ปฏิบัติตน	.696
8	V94	การดูแล และติดตามกรณีมีครูและบุคลากรละเมิด หรือ ทำผิดระเบียบวินัย	.687
9	V91	การปฐมนิเทศครูและบุคลากรใหม่ของสถานศึกษา เกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ	.686
10	V100	การให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความจริงใจและ เต็มความสามารถ	.681
11	V95	การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบ วินัย มาตรฐานและ จรรยาบรรณของวิชาชีพ	.675
12	V118	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่มีผลกระทบ ต่อการจัดการศึกษา (SWOT) และประเมินสถานภาพของ สถานศึกษา	.651

ตารางที่ 22 รายละเอียดองค์ประกอบย่อยที่ 1.1 ของการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (ต่อ)

ลำดับที่	ตัวแปร	องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	น้ำหนักองค์ประกอบ
13	V98	การปฏิบัติงานนอกเวลา สืบเนื่องจากการปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่	.639
14	V89	การสร้างความตระหนักให้ครูและบุคลากรทางการศึกษารู้เท่าทันกฎหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา	.637
15	V122	การดำเนินงานแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคน	.635
16	V115	การจัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ สอดคล้องกับวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร	.632
17	V117	การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน	.626
18	V111	การจัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จของผลผลิตกำหนดตามข้อตกลงการให้บริการผลผลิต	.601
19	V119	การกำหนดเกณฑ์การประเมิน และเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา	.595
20	V88	การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ ด้านการรักษาวินัยอย่างต่อเนื่อง	.589
21	V67	การดำเนินงานธุรการตามระบบที่กำหนด โดยยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัด และคุ้มค่า	.586
22	V114	การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร	.569
23	V79	การติดตามและประเมินผลงานปกครองนักเรียน	.563
24	V86	การแจ้งภาระงานตามมาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณ และเกณฑ์การประเมินผลงานแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนการมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติงาน	.562
25	V66	การจัดหา Hardware และ Software ให้สามารถรองรับการปฏิบัติงานด้านธุรการได้ตามที่ระบบกำหนด	.543
26	V82	การพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อประสิทธิภาพการบริหารงานการเงิน	.535

ตารางที่ 22 รายละเอียดองค์ประกอบย่อยที่ 1.1 ของการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (ต่อ)

ลำดับที่	ตัวแปร	องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	น้ำหนักองค์ประกอบ
27	V78	การจัดให้บุคลากรรับผิดชอบงานตามความเหมาะสมและศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน	.533
28	V81	การจัดทำแนวปฏิบัติหรือระเบียบของสถานศึกษาเพื่อจัดหารายได้ บริหารรายได้ และผลประโยชน์ โดยไม่ขัดต่อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง	.512
29	V62	การจัดระบบการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียอย่างต่อเนื่อง	.493
30	V76	การให้บริการข้อมูล ข่าวสาร และบริการอื่น ๆ แก่สาธารณชน ตามความเหมาะสมและศักยภาพ	.479
31	V87	การกำหนดหลักสูตรการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาตนเองของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา	.479
32	V68	การจ่ายค่าจ้างและการเลื่อนขั้นเงินเดือนครูอัตราจ้างเป็นไปตาม หลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด	.464
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues)			20.076
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance)			24.483
ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Cumulative %)			24.483

จากตารางที่ 22 พบว่า องค์ประกอบย่อยที่ 1 อธิบายตัวแปรสำคัญ 32 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .464 - .739 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 20.076 ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 24.483 และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวนเท่ากับ 24.483 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับองค์ประกอบย่อยอื่นๆ พบว่า องค์ประกอบย่อยนี้มีความสำคัญอันดับ 1 กล่าวคือ ตัวแปรทั้ง 32 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดีที่สุดและเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ตัวแปร “ การส่งเสริมและสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ” มีค่าน้ำหนักมากที่สุดเท่ากับ .739 สำหรับตัวแปร “ การจ่ายค่าจ้างและการเลื่อนขั้นเงินเดือนครูอัตราจ้างเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ” พบว่ามีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด คือ .464 ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อองค์ประกอบย่อยนี้ว่า “ การพัฒนาทีมงาน ”

ตารางที่ 23 รายละเอียดองค์ประกอบย่อยที่ 1.2 ของการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบ
ทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

ลำดับที่	ตัวแปร	องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	น้ำหนัก องค์ประกอบ
1	V29	การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการให้แก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัด การศึกษา	.726
2	V30	วางระบบการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพพร้อมกับ บุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน	.713
3	V49	การดำเนินงานด้านการส่งเสริม สนับสนุน และ ประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และ ตามอัธยาศัย	.703
4	V42	การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนา เครือข่ายการศึกษา	.688
5	V27	การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับ โรงเรียนอื่น	.669
6	V26	การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน	.653
7	V39	การเสริมสร้างประสิทธิภาพบุคลากรในการปฏิบัติราชการ	.650
8	V52	การสร้างความตระหนักและความเข้าใจในการจัด การเรียนการสอนของครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และ ทุกช่วงชั้น	.628
9	V41	การจัดทำภาระงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา	.614
10	V44	การจัดระบบบริหาร และพัฒนาองค์กร	.602
11	V55	การจัดอบรมให้ความรู้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสร้าง ความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร	.601
12	V28	จัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปีสอดคล้องกับ วงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร	.598
13	V40	การจัดทำแผนอัตรากำลัง โดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	.586
14	V54	การจัดทำแผนการส่งเสริมการพัฒนาคณาจารย์และ ช่วยเหลือนักเรียนพิการด้อยโอกาส	.583

ตารางที่ 23 รายละเอียดองค์ประกอบย่อยที่ 1.2 ของการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (ต่อ)

ลำดับที่	ตัวแปร	องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	น้ำหนักองค์ประกอบ
15	V45	การสนับสนุนวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป	.583
16	V18	การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์	.556
17	V47	การรับนักเรียนตามแผนที่กำหนด	.552
18	V51	การอนุมัติแผนงานด้านวิชาการ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	.543
19	V25	จัดระบบโครงสร้างให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	.543
20	V58	การประชุมบุคลากร เพื่อกำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา	.540
21	V70	การพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน	.537
22	V56	การจัดให้มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา	.536
23	V57	การสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อนำมาพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	.517
24	V53	การบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็วเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล	.509
25	V74	การประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดและพัฒนาการศึกษาาร่วมกัน	.507
26	V48	การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพพร้อมกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน	.506
27	V60	จัดทำปฏิทินการดำเนินการตามแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วม	.506

ตารางที่ 23 รายละเอียดองค์ประกอบย่อยที่ 1.2 ของการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (ต่อ)

ลำดับที่	ตัวแปร	องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	น้ำหนักองค์ประกอบ
28	V59	การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน	.506
29	V65	การนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	.503
30	V77	การรายงานผลการติดตามและการประเมินการควบคุมภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบ	.489
31	V43	การบำรุง ดูแล พัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย เหมาะสม พร้อมใช้ประโยชน์	.480
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues)			17.891
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance)			21.818
ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Cumulative %)			46.301

จากตารางที่ 23 พบว่า องค์ประกอบย่อยที่ 2 อธิบายตัวแปรสำคัญ 31 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .480 - .726 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 17.891 ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 21.818 และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวนเท่ากับ 46.301 ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบค่าความแปรปรวนของตัวแปรกับองค์ประกอบย่อยอื่นๆ พบว่า ตัวแปรทั้ง 31 ตัวแปร เป็นตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายองค์ประกอบนี้ได้ดี และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ตัวแปร “ การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการให้แก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ” มีค่าน้ำหนักมากที่สุดเท่ากับ .726 สำหรับ ตัวแปร “ การบำรุง ดูแล พัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย เหมาะสม พร้อมใช้ประโยชน์ ” พบว่ามีค่าน้ำหนักน้อยที่สุดคือ .480 ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อองค์ประกอบย่อยนี้ว่า “ การบริหารแบบมีส่วนร่วม ”

ตารางที่ 24 รายละเอียดองค์ประกอบย่อยที่ 1.3 ของการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

ลำดับที่	ตัวแปร	องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	V83	การตรวจสอบและติดตามรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ	.668
2	V80	การจัดทำข้อมูลสารสนเทศทางการเงินของสถานศึกษา	.649
3	V75	การจัดทำและเก็บรักษาทะเบียนประวัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้าง	.613
4	V85	การเพิ่มค่าจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด	.563
5	V73	กำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงในการดำเนินงาน	.528
6	V50	การวางแผนงานด้านวิชาการโดยการรวบรวมข้อมูล กำกับดูแล นิเทศ และติดตาม	.521
7	V72	การกำหนดเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานของบุคลากร	.518
8	V84	การรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณตามแบบที่สำนักงบประมาณกำหนด	.513
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues)			11.206
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance)			13.666
ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Cumulative %)			59.967

จากตารางที่ 24 พบว่า องค์ประกอบย่อยที่ 3 อธิบายตัวแปรสำคัญ 8 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .513 - .668 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 11.206 ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 13.666 และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวนเท่ากับ 59.967 พบว่า ตัวแปรทั้ง 8 ตัว เป็นตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายปัจจัยนี้ได้ดี และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ตัวแปร “ การตรวจสอบและติดตามรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ ” มีค่าน้ำหนักมากที่สุดเท่ากับ .668 สำหรับตัวแปร “ การรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณตามแบบที่สำนักงบประมาณกำหนด ” พบว่ามีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด คือ .513 ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อองค์ประกอบย่อยนี้ว่า “ การควบคุมภายใน ”

ตารางที่ 25 รายละเอียดองค์ประกอบย่อยที่ 1.4 ของการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

ลำดับที่	ตัวแปร	องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	V21	ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้	.845
2	V24	จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา	.804
3	V23	ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้	.758
4	V22	ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน	.731
5	V20	การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนของนักเรียน เน้นการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการปฏิบัติ และผลงาน	.596
6	V19	การส่งเสริมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน	.545
7	V46	การจัดทำสำมะโนผู้เรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษา	.506
8	V37	การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	.476
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues)			10.870
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance)			13.256
ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Cumulative %)			73.223

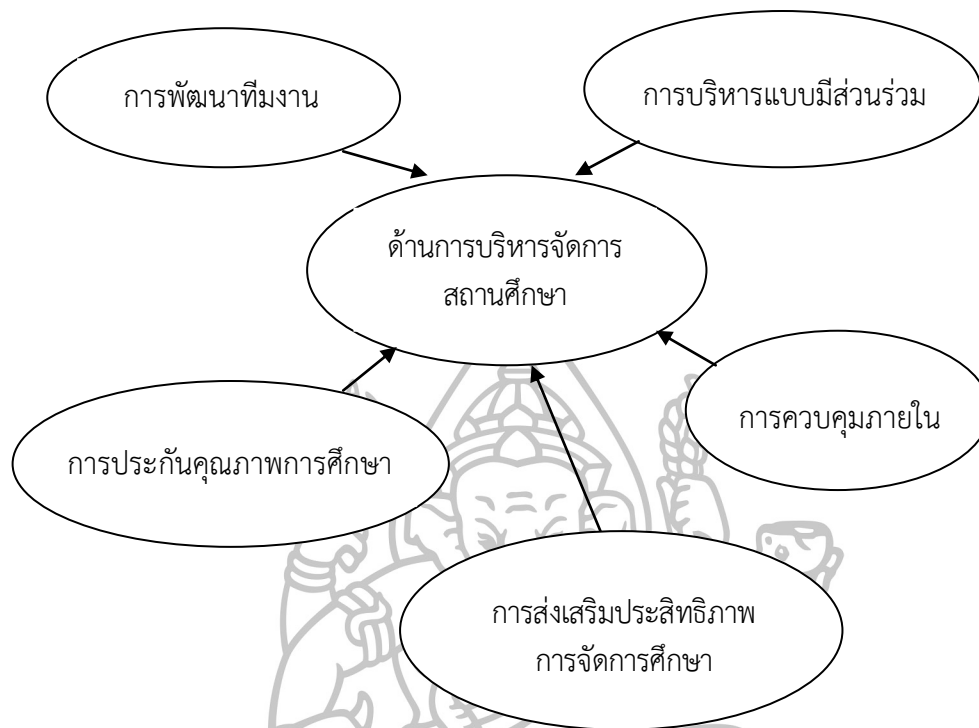
จากตารางที่ 25 พบว่า องค์ประกอบย่อยที่ 4 อธิบายตัวแปรสำคัญ 8 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .476 - .845 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 10.870 ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 13.256 และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวนเท่ากับ 73.223 พบว่า ตัวแปรทั้ง 8 ตัว เป็นตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายปัจจัยนี้ได้ดี และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าตัวแปร “ ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ ” มีค่าน้ำหนักมากที่สุดเท่ากับ .845 สำหรับตัวแปร “ การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ” พบว่ามีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด คือ .476 ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อองค์ประกอบย่อยนี้ว่า “ การส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ”

ตารางที่ 26 รายละเอียดองค์ประกอบย่อยที่ 1.5 ของการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

ลำดับที่	ตัวแปร	องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิด	น้ำหนักองค์ประกอบ
1	V61	ระบบประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก	.515
2	V64	การจัดระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษา เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในให้สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	.514
3	V63	การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุปรายงานประจำปี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด และเผยแพร่ต่อสาธารณชน	.503
ค่าความแปรปรวนของตัวแปร (eigenvalues)			6.837
ค่าร้อยละของความแปรปรวน (percent of variance)			8.338
ค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวน (Cumulative %)			81.561

จากตารางที่ 26 พบว่า องค์ประกอบย่อยที่ 5 อธิบายตัวแปรสำคัญ 3 ตัวแปร หลังหมุนแกนมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (factor loading) อยู่ระหว่าง .503 - .515 มีค่าความแปรปรวนของตัวแปรเท่ากับ 6.837 ค่าร้อยละของความแปรปรวนเท่ากับ 8.338 และค่าร้อยละสะสมของความแปรปรวนเท่ากับ 81.561 พบว่า ตัวแปรทั้ง 3 ตัว เป็นตัวแปรที่ร่วมกันอธิบายปัจจัยนี้ได้ดี และเมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ตัวแปร “ ระบบประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก ” มีค่าน้ำหนักมากที่สุดเท่ากับ .515 สำหรับตัวแปร “ การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุปรายงานประจำปี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด และเผยแพร่ต่อสาธารณชน ” พบว่ามีค่าน้ำหนักน้อยที่สุด คือ .503 ผู้วิจัยจึงตั้งชื่อองค์ประกอบย่อยนี้ว่า “ การประกันคุณภาพการศึกษา ”

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบที่ 1 “ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ” โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ สรุปได้ดังแผนภูมิที่ 4

แผนภูมิที่ 4 องค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบที่ 1 “ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา”

จากแผนภูมิที่ 4 อธิบายได้ว่า องค์ประกอบที่ 1 “ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา” ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบย่อย โดยมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบย่อยที่ 1 “การพัฒนาทีมงาน” ประกอบไปด้วยจำนวนตัวแปร 32 ตัวแปร คือ

- 1) การส่งเสริมและสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน
- 2) การรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน อดทน อดกลั้น และให้อภัยซึ่งกันและกัน
- 3) การขอหนังสือรับรองดำเนินการตามระเบียบหลักเกณฑ์ และวิธีการที่เกี่ยวข้อง
- 4) การอุทิศตนและเวลาให้กับการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ
- 5) การวางมาตรการหรือระเบียบข้อบังคับที่สอดคล้องกับทางราชการ เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยของทางราชการ
- 6) การปฏิบัติงานตามภาระงานในตำแหน่งหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษา
- 7) การให้ความรู้เพื่อสร้างเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานและปฏิบัติตน
- 8) การดูแล และติดตามกรณีมีครูและบุคลากรละเมิด หรือทำผิดระเบียบวินัย
- 9) การปฐมนิเทศครูและบุคลากรใหม่ของสถานศึกษาเกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ
- 10) การให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความจริงใจและเต็มความสามารถ
- 11) การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบ วินัย มาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ
- 12) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่มีผลกระทบต่อจัดการศึกษา (SWOT) และประเมินสถานภาพของสถานศึกษา
- 13) การปฏิบัติงานนอกเวลา สืบเนื่องจากการปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่
- 14) การสร้างความตระหนักให้ครูและบุคลากรทางการศึกษารู้เท่าทันกฎหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
- 15) การดำเนินงานแนะแนว

การศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคน 16) การจัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ สอดคล้องกับวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร 17) การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน 18) การจัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จของผลผลิตกำหนดตามข้อตกลงการให้บริการผลผลิต 19) การกำหนดเกณฑ์ การประเมิน และเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา 20) การส่งเสริมให้ครูและ บุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ ด้านการรักษาวินัยอย่างต่อเนื่อง 21) การดำเนินงานธุรการตามระบบที่กำหนด โดยยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัด และคุ้มค่า 22) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร 23) การติดตามและประเมินผลงานปกครองนักเรียน 24) การแจ้งภาระงานตามมาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณ และเกณฑ์การประเมินผลงานแก่ข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษาก่อนการมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติงาน 25) การจัดหา Hardware และ Software ให้ สามารถรองรับการปฏิบัติงานด้านธุรการได้ตามที่ระบบกำหนด 26) การพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อ ประสิทธิภาพการบริหารงานการเงิน 27) การจัดให้บุคลากรรับผิดชอบงานตามความเหมาะสมและศักยภาพ ของผู้ปฏิบัติงาน 28) การจัดทำแนวปฏิบัติหรือระเบียบของสถานศึกษาเพื่อจัดหารายได้ บริหารรายได้ และ ผลประโยชน์ โดยไม่ขัดต่อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง 29) การจัดระบบการตรวจสอบ และทบทวน คุณภาพการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียอย่างต่อเนื่อง 30) การให้บริการข้อมูล ข่าวสาร และบริการอื่น ๆ แก่สาธารณชน ตามความเหมาะสมและศักยภาพ 31) การกำหนดหลักสูตรการพัฒนาให้ สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาตนเองของข้าราชการครู บุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา และ 32) การจ่ายค่าจ้างและการเลื่อนขั้นเงินเดือนครูอัตราจ้างเป็นไปตาม หลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังและ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

องค์ประกอบย่อยที่ 2 “ การบริหารแบบมีส่วนร่วม ” ประกอบไปด้วยจำนวนตัวแปร 31 ตัวแปร คือ

- 1) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการให้แก่บุคคล ครอบครัวยุ องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัด การศึกษา
- 2) วางระบบการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน
- 3) การดำเนินงานด้านการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตาม อัยาศัย
- 4) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
- 5) การประสาน ความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับโรงเรียนอื่น
- 6) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
- 7) การเสริมสร้าง ประสิทธิภาพบุคลากรในการปฏิบัติราชการ
- 8) การสร้างความตระหนักและความเข้าใจในการจัดการเรียน การสอนของครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกช่วงชั้น
- 9) การจัดทำภาระงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา
- 10) การจัดระบบบริหาร และพัฒนาองค์กร
- 11) การจัดอบรมให้ความรู้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อ สร้างความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร
- 12) จัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปีสอดคล้องกับวงเงิน งบประมาณที่ได้รับจัดสรร
- 13) การจัดทำแผนอัตรากำลัง โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน
- 14) การจัดทำแผนการส่งเสริมการพัฒนาความเป็นเลิศและช่วยเหลือนักเรียนพิการด้อยโอกาส
- 15) การสนับสนุนวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป
- 16) การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- 17) การรับนักเรียนตามแผนที่กำหนด
- 18) การอนุมัติแผนงานด้านวิชาการ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 19) จัดระบบ

โครงสร้างให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 20) การประชุมบุคลากร เพื่อกำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา 21) การพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน 22) การจัดให้มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา 23) การสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อนำมาพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 24) การบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็ว เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล 25) การประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดและพัฒนาการศึกษาร่วมกัน 26) การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ร่วมกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน 27) จัดทำปฏิทินการดำเนินการตามแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วม 28) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน 29) การนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ 30) การรายงานผลการติดตาม และการประเมินการควบคุมภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบ และ 31) การบำรุง ดูแล พัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย เหมาะสม พร้อมใช้ประโยชน์

องค์ประกอบย่อยที่ 3 “ การควบคุมภายใน ” ประกอบไปด้วยจำนวนตัวแปร 8 ตัวแปร คือ

1) การตรวจสอบและติดตามรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ 2) การจัดทำข้อมูลสารสนเทศทางการเงินของสถานศึกษา 3) การจัดทำและเก็บรักษาทะเบียนประวัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้าง 4) การเพิ่มค่าจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด 5) กำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงในการดำเนินงาน 6) การวางแผนงานด้านวิชาการโดยการรวบรวมข้อมูล กำกับ ดูแล นิเทศ และติดตาม 7) การกำหนดเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานของบุคลากร และ 8) การรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณตามแบบที่สำนักงานงบประมาณกำหนด

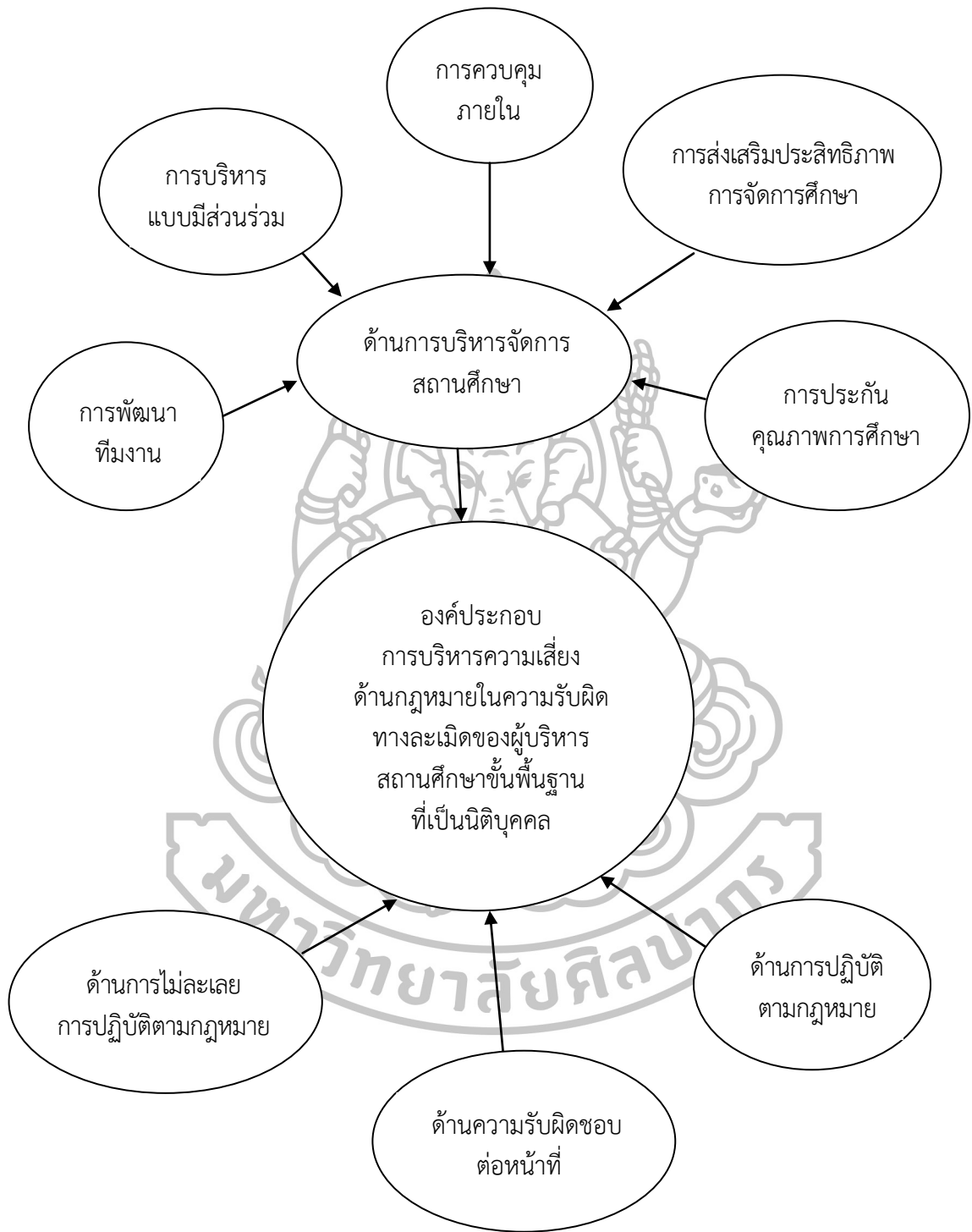
องค์ประกอบย่อยที่ 4 “ การส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ” ประกอบไปด้วยจำนวนตัวแปร 8 ตัวแปร คือ 1) ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ 2) จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา 3) ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ 4) ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน 5) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนของนักเรียน เน้นการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการ การปฏิบัติ และผลงาน 6) การส่งเสริมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน 7) การจัดทำสำมะโนผู้เรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษา และ 8) การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

องค์ประกอบย่อยที่ 5 “ การประกันคุณภาพการศึกษา ” ประกอบไปด้วยจำนวนตัวแปร 3 ตัวแปร คือ 1) ระบบประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อบริการประเมินคุณภาพภายนอก 2) การจัดระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษา เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในให้สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ 3) การจัดทำรายงาน

คุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุปรายงานประจำปี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด และเผยแพร่ต่อสาธารณชน

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis) เพื่อสกัดตัวแปรให้
เหลือตัวแปรประกอบที่สำคัญโดยการวิเคราะห์ด้วยวิธีวิเคราะห์ภาวะน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum
Likelihood) เพื่อให้ได้ตัวแปรที่สำคัญ ซึ่งปรากฏว่าได้องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายใน
ความรับผิดชอบละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ทั้งหมด 4 องค์ประกอบหลัก
โดยองค์ประกอบหลักที่ 1 มี 5 องค์ประกอบย่อย ผู้วิจัยจึงได้สรุปองค์ประกอบตั้งแผนภูมิที่ 5

แผนภูมิที่ 5 องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

จากแผนภูมิที่ 5 อธิบายได้ว่าองค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล มีดังนี้

1. องค์ประกอบ “ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ” ประกอบด้วย 1) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาเครือข่ายการศึกษา 2) ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน 3) การรับนักเรียนตามแผนที่กำหนด 4) ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ 5) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับโรงเรียนอื่น 6) การให้ความรู้เพื่อสร้างเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานและปฏิบัติตน 7) การปฐมนิเทศครูและบุคลากรใหม่ของสถานศึกษาเกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ 8) จัดทำปฏิทินการดำเนินการตามแผนพัฒนาสถานศึกษาโดยเน้นการมีส่วนร่วม 9) การสร้างความตระหนักและความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนของครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกช่วงชั้น 10) การจัดระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษา เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในให้สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 11) การส่งเสริมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน 12) จัดระบบโครงสร้างให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 13) การพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน 14) การดำเนินงานด้านการส่งเสริมสนับสนุน และประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย 15) การประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในการจัดและพัฒนาการศึกษาร่วมกัน 16) การกำหนดเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานของบุคลากร 17) การจัดอบรมให้ความรู้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร 18) การจัดทำสำมะโนผู้เรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษา 19) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 20) การจัดให้มีกรณีศึกษา ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา 21) การให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความจริงใจและเต็มความสามารถ 22) การติดตามและประเมินผลงานปกครองนักเรียน 23) จัดระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา 24) การจัดทำแผนการส่งเสริมการพัฒนาความเป็นเลิศและช่วยเหลือนักเรียนพิการด้อยโอกาส 25) การนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ 26) การกำหนดเกณฑ์การประเมินและเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา 27) การรายงานผลการติดตามและการประเมินการควบคุมภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบ 28) การสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อนำมาพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 29) การกำหนดหลักสูตรการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาตนเองของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา 30) การประชุมบุคลากรเพื่อกำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา 31) การสนับสนุนวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป 32) การจัดให้บุคลากรรับผิดชอบงานตามความเหมาะสมและศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน 33) การวางแผนงานด้านวิชาการโดยการรวบรวมข้อมูล กำกับ ดูแล นิเทศ และติดตาม 34) การแจ้งภาระงานตามมาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณ และเกณฑ์การประเมินผลงานแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนการมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติงาน 35) การดำเนินงานธุรการตามระบบที่กำหนดโดยยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัด และคุ้มค่า 36) การจัดหา Hardware และ Software ให้สามารถรองรับการปฏิบัติงานด้านธุรการได้ตามที่ระบบกำหนด 37) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่มีผลกระทบต่อจัดการศึกษา (SWOT) และ

ประเมินสถานภาพของสถานศึกษา 38) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการให้แก่บุคคล ครอบครัวยุคใหม่ องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 39) การจัดระบบบริหารและพัฒนาองค์กร 40) การเสริมสร้าง ประสิทธิภาพบุคลากรในการปฏิบัติราชการ 41) การส่งเสริมและสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความรับผิดชอบใน การปฏิบัติงาน 42) การปฏิบัติงานนอกเวลาสืบเนื่องจากการปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ 43) การจัดทำภาระงาน สำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 44) การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุป รายงานประจำปี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและ เผยแพร่ต่อสาธารณชน 45) ระบบประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อ รองรับการประเมินคุณภาพภายนอก 46) การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับบุคคลและหน่วยงานทั้ง ภาครัฐและเอกชน 47) การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะที่ พึงประสงค์ 48) การอนุมัติแผนงานด้านวิชาการ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 49) วางระบบการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน 50) ส่งเสริม ให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ 51) การจัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จของผลผลิตกำหนดตาม ข้อตกลงการให้บริการผลผลิต 52) กำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงในการดำเนินงาน 53) การขอหนังสือ รับรองดำเนินการตามระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่เกี่ยวข้อง 54) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมให้ สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ ความต้องการของชุมชน 55) การปฏิบัติงานตามภาระงานในตำแหน่งหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษา 56) การวางมาตรการหรือออกระเบียบข้อบังคับที่สอดคล้องกับทางราชการ เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยของทางราชการ 57) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร 58) การสร้าง ความตระหนักให้ครูและบุคลากรทาง การศึกษารู้เท่าทันกฎหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา 59) การให้บริการ ข้อมูล ข่าวสาร และบริการอื่น ๆ แก่สาธารณชน ตามความเหมาะสมและศักยภาพ 60) การบำรุง ดูแล พัฒนา อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย เหมาะสม พร้อมใช้ประโยชน์ 61) การพัฒนา เครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน 62) การจัดทำและเก็บรักษาทะเบียนประวัติข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษาและลูกจ้าง 63) การจัดทำและเก็บรักษาทะเบียนประวัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและ ลูกจ้าง 64) การอุทิศตนและเวลาให้กับการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ 65) การจัดระบบ การตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียอย่างต่อเนื่อง 66) การจัดทำแผน อัตรากำลัง โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 67) การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อ ประสิทธิภาพ การบริหารงานการเงิน 68) การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ประพฤติปฏิบัติตาม ระเบียบวินัย มาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ 69) การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระและ หน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 70) การบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็ว เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล 71) การดำเนินงานแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคน 72) การดูแลและติดตามกรณีมีครูและบุคลากร ละเมิดหรือทำผิดระเบียบวินัย 73) การรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน อดทน อดกลั้น และให้อภัยซึ่งกันและกัน 74) การเพิ่มค่าจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด 75) การจัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ สอดคล้องกับวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร

76) การจ่ายค่าจ้างและการเลื่อนขั้นเงินเดือนครูอัตราจ้าง เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด 77) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนของนักเรียน เน้นการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการปฏิบัติและผลงาน 78) การจัดระบบการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียอย่างต่อเนื่อง 79) การรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณตามแบบที่สำนักงานงบประมาณกำหนด 80) การตรวจสอบและติดตามรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ 81) จัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปีสอดคล้องกับวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร และ 82) การจัดทำข้อมูลสารสนเทศทางการเงินของสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 1 “ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา” ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย 5 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1.1 การพัฒนาทีมงาน ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมและสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน 2) การรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน อดทน อดกลั้น และให้อภัยซึ่งกันและกัน 3) การขอหนังสือรับรองดำเนินการตามระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่เกี่ยวข้อง 4) การอุทิศตนและเวลาให้กับการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ 5) การวางมาตรการหรือออกระเบียบข้อบังคับที่สอดคล้องกับทางราชการ เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยของทางราชการ 6) การปฏิบัติงานตามภาระงานในตำแหน่งหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษา 7) การให้ความรู้เพื่อสร้างเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานและปฏิบัติตน 8) การดูแล และติดตามกรณีมีครูและบุคลากรละเมิด หรือทำผิดระเบียบวินัย 9) การปฐมนิเทศครูและบุคลากรใหม่ของสถานศึกษาเกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ 10) การให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความจริงใจและเต็มความสามารถ 11) การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบ วินัย มาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ 12) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่มีผลกระทบต่อจัดการศึกษา (SWOT) และประเมินสภาพของสถานศึกษา 13) การปฏิบัติงานนอกเวลา สืบเนื่องจากการปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ 14) การสร้างความตระหนักให้ครูและบุคลากรทางการศึกษารู้เท่าทันกฎหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา 15) การดำเนินงานแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคน 16) การจัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ สอดคล้องกับวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร 17) การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน 18) การจัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จของผลผลิต กำหนดตามข้อตกลงการให้บริการผลผลิต 19) การกำหนดเกณฑ์การประเมิน และเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา 20) การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ ด้านการรักษาวินัยอย่างต่อเนื่อง 21) การดำเนินงานธุรการตามระบบที่กำหนด โดยยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัด และคุ้มค่า 22) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร 23) การติดตามและประเมินผลงานปกครองนักเรียน 24) การแจ้งภาระงานตามมาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณ และเกณฑ์การประเมินผลงานแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ก่อนการมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติงาน 25) การจัดหา Hardware และ Software ให้สามารถรองรับการปฏิบัติงานด้านธุรการได้ตามที่ระบบกำหนด 26) การพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อประสิทธิภาพ

การบริหารงานการเงิน 27) การจัดให้บุคลากรรับผิดชอบงานตามความเหมาะสมและศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน 28) การจัดทำแนวปฏิบัติหรือระเบียบของสถานศึกษาเพื่อจัดหารายได้ บริหารรายได้ และผลประโยชน์ โดยไม่ขัดต่อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง 29) การจัดระบบการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียอย่างต่อเนื่อง 30) การให้บริการข้อมูล ข่าวสารและบริการอื่น ๆ แก่สาธารณชน ตามความเหมาะสมและศักยภาพ 31) การกำหนดหลักสูตรการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาตนเองของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา และ 32) การจ่ายค่าจ้างและการเลื่อนขั้นเงินเดือนครูอัตราจ้างเป็นไปตาม หลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด

1.2 การบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการให้แก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 2) วางระบบการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน 3) การดำเนินงานด้านการส่งเสริมสนับสนุน และประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย 4) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาเครือข่ายการศึกษา 5) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับโรงเรียนอื่น 6) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 7) การเสริมสร้างประสิทธิภาพบุคลากรในการปฏิบัติราชการ 8) การสร้างความตระหนักและความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนของครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกช่วงชั้น 9) การจัดทำภาระงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 10) การจัดระบบบริหาร และพัฒนาองค์กร 11) การจัดอบรมให้ความรู้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร 12) การจัดอบรมให้ความรู้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร 13) การจัดทำแผนอัตรากำลัง โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 14) การจัดทำแผนการส่งเสริมการพัฒนาความเป็นเลิศและช่วยเหลือนักเรียนพิการด้วยโอกาส 15) การสนับสนุนวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป 16) การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 17) การรับนักเรียนตามแผนที่กำหนด 18) การอนุมัติแผนงานด้านวิชาการ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 19) จัดระบบโครงสร้างให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 20) การประชุมบุคลากร เพื่อกำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา 21) การพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบระบบเครือข่ายสารสนเทศให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน 22) การจัดให้มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา 23) การสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อนำมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอน 24) การบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็วเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล 25) การประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดและพัฒนาศึกษา ร่วมกัน 26) การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน 27) จัดทำปฏิทินการดำเนินการตามแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วม 28) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและความต้องการของชุมชน 29) การนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ 30) การรายงานผลการติดตามและการประเมินการควบคุมภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบ และ 31) การบำรุง ดูแล พัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย เหมาะสม พร้อมใช้ประโยชน์

1.3 การควบคุมภายใน ประกอบด้วย 1) การตรวจสอบและติดตามรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ 2) การจัดทำข้อมูลสารสนเทศทางการเงินของสถานศึกษา 3) การจัดทำและเก็บรักษาทะเบียนประวัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้าง 4) การเพิ่มค่าจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด 5) กำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงในการดำเนินงาน 6) การวางแผนงานด้านวิชาการโดยการรวบรวมข้อมูล กำกับ ดูแล นิเทศ และติดตาม 7) การกำหนดเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานของบุคลากร และ 8) การรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณตามแบบที่สำนักงานประมาณกำหนด

1.4 การส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมให้ครูศึกษาวิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ 2) จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา 3) ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ 4) ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน 5) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนของนักเรียน เน้นการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการปฏิบัติ และผลงาน 6) การส่งเสริมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน 7) การจัดทำสำมะโนผู้เรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษา และ 8) การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.5 การประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 1) ระบบประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก 2) การจัดระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษา เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในให้สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ 3) การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุปรายงานประจำปี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเผยแพร่ต่อสาธารณชน

2. องค์กรประกอบ “ ด้านการปฏิบัติตามระเบียบ ” ประกอบด้วย 1) การบริหารงานบัญชี ถูกต้อง ชัดเจน เป็นปัจจุบัน 2) การบริหารการเงินโปร่งใส ตรวจสอบได้ 3) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียน ถูกต้องตามระเบียบ 4) การบันทึกบัญชีและงบการเงินต่าง ๆ แล้วเสร็จตามระเบียบที่กำหนด 5) การบันทึกบัญชีและงบการเงินต่าง ๆ แล้วเสร็จตามระเบียบที่กำหนด 6) การเบิกจ่ายเงินเป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลัง 7) การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุครุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ 8) การตั้งคณะกรรมการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะหรือแบบรูปรายการเป็นไปตามระเบียบ 9) การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณตรงตามวัตถุประสงค์ 10) การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุจากผู้ที่มีความรู้ 11) การประกาศเอกสารสอบราคา ประกวดราคา และวิธีพิเศษตามระเบียบฯ กำหนด 12) การโอนหรือเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่าย

งบประมาณเป็นไปตามระเบียบฯ และ 13) การจัดทำทะเบียนคุมหลักประกันสัญญาหรือการคืนหลักประกันสัญญาเป็นไปตามระเบียบฯ

3. องค์ประกอบ “ ด้านความรับผิดชอบหน้าที่ ” ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการเงินรายได้สถานศึกษาอย่างประหยัด คุ้มค่า โปร่งใส และเกิดประโยชน์ต่อนักเรียน 2) การควบคุมใบเสร็จรับเงินหรือหลักฐานการรับเงินไว้เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง 3) การอนุมัติจ่ายเงินรายได้สถานศึกษา โดยมีหลักฐานการจ่ายถูกต้อง 4) การจัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สิน วัสดุ ครุภัณฑ์ เป็นปัจจุบัน 5) การใช้เงินถูกต้องตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ 6) การก่อสร้างอาคารเป็นไปตามรูปแบบรายการที่กำหนด 7) การส่งคืนเงินรายได้สถานศึกษาเป็นเงินรายได้แผ่นดินถูกต้องตามระเบียบ 8) การจัดเก็บเงินบำรุงการศึกษา โดยได้รับอนุมัติจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ 9) การรักษาความลับทางราชการอย่างเคร่งครัด

4. องค์ประกอบ “ ด้านการไม่ละเลยการปฏิบัติตามกฎหมาย ” ประกอบด้วย 1) การจ่ายเงินรายได้สถานศึกษาออกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ โดยไม่ได้รับความเห็นชอบ 2) การจัดซื้อครุภัณฑ์ในราคาที่สูงกว่าราคารมาตรฐานครุภัณฑ์ของสำนักงบประมาณกำหนด 3) การกระทำต่อบุคคลอื่นให้ได้รับความเสียหาย โดยผิดกฎหมาย จงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง 4) การแก้ไขหรือเติมจำนวนในเช็ค/ใบถอนเงินให้สูงขึ้น 5) การแก้ไขหรือปลอมใบเสร็จรับเงิน 6) การแก้ไขหรือปลอมใบเสร็จรับเงินการจ่ายเงินรายได้สถานศึกษาเป็นค่าใช้จ่ายเดินทางไปต่างประเทศ 7) ครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย 8) การใช้ใบเสร็จรับเงินที่จัดทำขึ้นเองหรือใบเสร็จรับเงินสมาคมผู้ปกครองและครู แทนใบเสร็จรับเงินตามแบบที่กรมบัญชีกลางกำหนด 9) การกระทำเพื่อประโยชน์ของทางราชการ แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่กำหนด 10) ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่เข้าใจกฎหมาย ระเบียบ และแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง 11) ระบบการปฏิบัติงานขาดการติดตามตรวจสอบก่อให้เกิดการทุจริตของผู้ปฏิบัติงาน และ 12) กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ล่าช้าไม่ทันการเปลี่ยนแปลง

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “ การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ” มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล 2) องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) ผู้วิจัยศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล จากเอกสาร ตำรา บทความวิชาการ วารสาร การวิจัยของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำข้อสรุปที่ได้มาสังเคราะห์เป็นบทความการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล และนำข้อมูลทั้งหมดมาสังเคราะห์เป็นตัวแปรการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล นำตัวแปรที่ได้ไปสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบไม่มีโครงสร้าง (unstructured interview) และแบบสอบถามความคิดเห็น (opinionnaire) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (reliability) หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (coefficient) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.981 แล้วนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 95 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลสถานศึกษาละ 3 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการ รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายบริหารวิชาการหรือฝ่ายบริหารงานบุคคล หรือครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานฝ่ายบริหารวิชาการหรือฝ่ายบริหารงานบุคคล และรองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายบริหารงบประมาณหรือฝ่ายบริหารทั่วไป หรือครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานฝ่ายบริหารงบประมาณหรือฝ่ายบริหารทั่วไป รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 285 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) มัชฌิมเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (exploratory factor analysis : EFA) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

1. บทความการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล สรุปได้ดังนี้

(บทความ) การปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 บัญญัติให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล อำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษามีฐานะเป็นผู้แทนนิติบุคคล และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้บัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ซึ่งสถานศึกษาจะต้องระมัดระวังมิให้มีการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ตามมาตรา 62 เกี่ยวกับบุคคลย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล ให้รับผิดชอบเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของข้าราชการ หรือลูกจ้างของหน่วยงานนั้น สอดคล้องกับพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ที่ว่าเจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบทางละเมิดในการปฏิบัติงานในหน้าที่ ในกรณีที่เป็นการกระทำโดยจงใจให้เกิดความเสียหายหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงเท่านั้น และให้แบ่งแยกความรับผิดของเจ้าหน้าที่แต่ละคน มิให้นำหลักกฎหมายนี้รวมมาใช้บังคับ

สำหรับการกระทำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอก หากเป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่ภายในขอบวัตถุประสงค์เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น สถานศึกษาจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน เพื่อความเสียหายนั้นให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหาย แต่สถานศึกษายังสามารถใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้บริหารสถานศึกษา หรือเจ้าหน้าที่คนอื่นที่ก่อให้เกิดความเสียหายได้ แต่หากการกระทำให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลภายนอก เกิดจากการกระทำที่ไม่อยู่ในขอบวัตถุประสงค์ หรืออำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษานั้นจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายเอง ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม ปกป้องคุ้มครองประชาชนผู้เสียหาย รวมทั้งมีวิธีการบรรเทาภาระของเจ้าหน้าที่ในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่หน่วยงานของรัฐ และเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษานิติบุคคลตามกฎหมาย ควรระมัดระวังมิให้มีการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากสามารถเผชิญกับความเสี่ยงได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะความเสี่ยงทางด้านกฎหมายที่เกิดขึ้นจากความไม่เข้าใจหรือการทำผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการต่าง ๆ หรือเกิดจากความไม่แน่นอนของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ตามกฎหมาย รวมไปถึงการทำนิติกรรมสัญญาที่ส่งผลให้เกิดความสูญเสียทั้งในรูปตัวเงิน และความเสียหายที่ไม่อยู่ในรูปของตัวเงิน

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับกฎหมายในการบริหารความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้แทนนิติบุคคล เพื่อให้สามารถบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษาและความมุ่งหวังของชุมชน สังคม และประเทศชาติ

2. องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย 3) ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และ 4) ด้านการไม่ละเลยการปฏิบัติตามกฎหมาย โดยองค์ประกอบหลักที่ 1 มี 5 องค์ประกอบย่อย คือ 1) การพัฒนาที่มงาน

2) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) การควบคุมภายใน 4) การส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา และ 5) การประกันคุณภาพการศึกษา โดยแต่ละองค์ประกอบเรียงลำดับความสำคัญตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 องค์ประกอบ “ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ” ประกอบด้วย 1) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาเครือข่ายการศึกษา 2) ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน 3) การรับนักเรียนตามแผนที่กำหนด 4) ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ 5) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับโรงเรียนอื่น 6) การให้ความรู้เพื่อสร้างเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานและปฏิบัติตน 7) การปฐมนิเทศครูและบุคลากรใหม่ของสถานศึกษาเกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ 8) จัดทำปฏิทินการดำเนินการตามแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วม 9) การสร้างความตระหนักและความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนของครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกช่วงชั้น 10) การจัดระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษา เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในให้สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 11) การส่งเสริมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน 12) จัดระบบโครงสร้างให้รองรับการจัดการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 13) การพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน 14) การดำเนินงานด้านการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอก ระบบ และตามอัธยาศัย 15) การประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดและพัฒนาศึกษาาร่วมกัน 16) การกำหนดเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานของบุคลากร 17) การจัดอบรมให้ความรู้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร 18) การจัดทำสำมะโนผู้เรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษา 19) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน 20) การจัดทำมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา 21) การให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความจริงใจและเต็มความสามารถ 22) การติดตามและประเมินผลงานปกครองนักเรียน 23) จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา 24) การจัดทำแผนการส่งเสริมการพัฒนาความเป็นเลิศและช่วยเหลือนักเรียนพิการด้อยโอกาส 25) การนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ 26) การกำหนดเกณฑ์การประเมิน และเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา 27) การรายงานผลการติดตามและการประเมินการควบคุมภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ทราบ 28) การสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อนำมาพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 29) การกำหนดหลักสูตรการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาตนเองของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา 30) การประชุมบุคลากรเพื่อกำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา 31) การสนับสนุนวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป 32) การจัดให้บุคลากรรับผิดชอบงานตามความเหมาะสมและศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน 33) การวางแผนงานด้านวิชาการโดยการรวบรวมข้อมูล กำกับ ดูแล นิเทศ และติดตาม 34) การแจ้งภาระงานตามมาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณ และเกณฑ์การประเมินผลงานแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ก่อนการมอบหมายหน้าที่ ให้ปฏิบัติงาน 35) การดำเนินงานธุรการตามระบบที่กำหนด โดยยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัด และคุ้มค่า 36) การจัดหา Hardware และ Software ให้สามารถรองรับการปฏิบัติงานด้านธุรการได้ตามที่ระบบกำหนด 37) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่มีผลกระทบต่อจัดการศึกษา (SWOT) และประเมินสถานภาพของสถานศึกษา 38) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการให้แก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงาน และสถาบัน

อื่นที่จัดการศึกษา 39) การจักระบบบริหารและพัฒนางค์กร 40) การเสริมสร้างประสิทธิภาพบุคลากรในการปฏิบัติราชการ 41) การส่งเสริมและสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน 42) การปฏิบัติงานนอกเวลาสืบเนื่องจากการปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ 43) การจัดทำภาระงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 44) การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุปรายงานประจำปี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด และเผยแพร่ต่อสาธารณชน 45) ระบบประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก 46) การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพพร้อมกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน 47) การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 48) การอนุมัติแผนงานด้านวิชาการ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 49) วางระบบการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพพร้อมกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน 50) ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ 51) การจัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จของผลผลิตกำหนดตามข้อตกลงการให้บริการผลผลิต 52) กำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงในการดำเนินงาน 53) การขอหนังสือรับรองดำเนินการตามระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่เกี่ยวข้อง 54) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน 55) การปฏิบัติงานตามภาระงานในตำแหน่งหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษา 56) การวางมาตรการหรืออกระเบียบข้อบังคับที่สอดคล้องกับทางราชการ เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยของทางราชการ 57) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร 58) การสร้างความตระหนักให้ครูและบุคลากรทางการศึกษารู้เท่าทันกฎหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา 59) การให้บริการข้อมูลข่าวสาร และบริการอื่น ๆ แก่สาธารณชน ตามความเหมาะสมและศักยภาพ 60) การบำรุง ดูแล พัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย เหมาะสม พร้อมใช้ประโยชน์ 61) การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน 62) การจัดทำและเก็บรักษาทะเบียนประวัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้าง 63) การจัดทำและเก็บรักษาทะเบียนประวัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้าง 64) การอุทิศตนและเวลาให้กับการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ 65) การจักระบบการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียอย่างต่อเนื่อง 66) การจัดทำแผนอัตรากำลัง โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 67) การพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อประสิทธิภาพการบริหารงานการเงิน 68) การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบวินัย มาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ 69) การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 70) การบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็วเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล 71) การดำเนินงานแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคน 72) การดูแล และติดตามกรณีมีครูและบุคลากรละเมิด หรือทำผิดระเบียบวินัย 73) การรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน อดทน อดกลั้น และให้อภัยซึ่งกันและกัน 74) การเพิ่มค่าจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด 75) การจัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ สอดคล้องกับวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร 76) การจ่ายค่าจ้างและการเลื่อนขึ้นเงินเดือนครูอัตราจ้างเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด 77) การวัดผล

ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนของนักเรียน เน้นการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการปฏิบัติและผลงาน 78) การจัดระบบการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียอย่างต่อเนื่อง 79) การรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณตามแบบที่สำนักงานงบประมาณกำหนด 80) การตรวจสอบและติดตามรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ 81) จัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปีสอดคล้องกับวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร และ 82) การจัดทำข้อมูลสารสนเทศทางการเงินของสถานศึกษา ซึ่งองค์ประกอบที่ 1 ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

2.1.1 การพัฒนาทีมงาน ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมและสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชา ให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน 2) การรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน อดทน อดกลั้น และให้อภัยซึ่งกันและกัน 3) การขอหนังสือรับรองดำเนินการตามระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่เกี่ยวข้อง 4) การอุทิศตนและเวลาให้การปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ 5) การวางมาตรการหรือออกระเบียบข้อบังคับที่สอดคล้องกับทางราชการ เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยของทางราชการ 6) การปฏิบัติงานตามภาระงานในตำแหน่งหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษา 7) การให้ความรู้เพื่อสร้างเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานและปฏิบัติตน 8) การดูแล และติดตามกรณีมีครูและบุคลากรละเมิด หรือทำผิดระเบียบวินัย 9) การปฐมนิเทศครูและบุคลากรใหม่ของสถานศึกษา เกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ 10) การให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความจริงใจ และเต็มความสามารถ 11) การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบ วินัย มาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ 12) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา (SWOT) และประเมินสภาพของสถานศึกษา 13) การปฏิบัติงานนอกเวลา สืบเนื่องจากการปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ 14) การสร้างความตระหนักให้ครูและบุคลากรทางการศึกษารู้เท่าทันกฎหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา 15) การดำเนินงานแนวทางการศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคน 16) การจัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ สอดคล้องกับวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร 17) การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน 18) การจัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จของผลผลิตกำหนดตามข้อตกลงการให้บริการผลผลิต 19) การกำหนดเกณฑ์การประเมิน และเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา 20) การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ ด้านการรักษาวินัยอย่างต่อเนื่อง 21) การดำเนินงานธุรการตามระบบที่กำหนด โดยยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัด และคุ้มค่า 22) การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร 23) การติดตามและประเมินผลงานปกครองนักเรียน 24) การแจ้งภาระงานตามมาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณ และเกณฑ์การประเมินผลงานแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อนการมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติงาน 25) การจัดหา Hardware และ Software ให้สามารถรองรับการปฏิบัติงานด้านธุรการได้ตามที่ระบบกำหนด 26) การพัฒนาระบบฐานข้อมูล เพื่อประสิทธิภาพการบริหารงานการเงิน 27) การจัดให้บุคลากรรับผิดชอบงานตามความเหมาะสมและศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน 28) การจัดทำแนวปฏิบัติหรือระเบียบของสถานศึกษาเพื่อจัดหารายได้บริหารรายได้ และผลประโยชน์ โดยไม่ขัดต่อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง 29) การจัดระบบการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียอย่างต่อเนื่อง

30) การให้บริการข้อมูล ข่าวสาร และบริการอื่น ๆ แก่สาธารณชน ตามความเหมาะสมและศักยภาพ
31) การกำหนดหลักสูตรการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาตนเองของข้าราชการ
ครูและบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา และ 32) การจ่ายค่าจ้างและการเลื่อนขั้นเงินเดือนครู
อัตราจ้างเป็นไปตาม หลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กำหนด

2.1.2 การบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมและสนับสนุนงาน
วิชาการให้แก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 2) วางระบบการใช้
ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพพร้อมกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน 3) การดำเนินงานด้าน
การส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย
4) การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาเครือข่ายการศึกษา 5) การประสาน
ความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับโรงเรียนอื่น 6) การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
7) การเสริมสร้างประสิทธิภาพบุคลากรในการปฏิบัติราชการ 8) การสร้างความตระหนักและความเข้าใจ
ในการจัดการเรียนการสอนของครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกช่วงชั้น 9) การจัดทำภาระงานสำหรับ
ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 10) การจัดระบบบริหาร และพัฒนาองค์กร 11) การจัดอบรมให้
ความรู้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร 12) การจัดอบรมให้ความรู้กับ
ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร 13) การจัดทำแผนอัตรากำลัง โดย
ความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 14) การจัดทำแผนการส่งเสริมการพัฒนา
ความเป็นเลิศและช่วยเหลือนักเรียนพิการด้อยโอกาส 15) การสนับสนุนวิชาการ งบประมาณ บุคลากร
และบริหารทั่วไป 16) การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่
พึงประสงค์ 17) การรับนักเรียนตามแผนที่กำหนด 18) การอนุมัติแผนงานด้านวิชาการ โดยความเห็นชอบ
ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 19) จัดระบบโครงสร้างให้รองรับการจัดระบบการประกัน
คุณภาพภายในสถานศึกษา 20) การประชุมบุคลากร เพื่อกำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผลตาม
หลักสูตรสถานศึกษา 21) การพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศให้มีความรู้
ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน 22) การจัดทำมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุง
หลักสูตรสถานศึกษา 23) การสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อ
นำมาพัฒนาการจัดการจัดการเรียนการสอน 24) การบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็วเป็นไปตามหลัก
ธรรมาภิบาล 25) การประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดและพัฒนาการศึกษาาร่วมกัน 26) การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
ร่วมกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน 27) จัดทำปฏิทินการดำเนินการตามแผนพัฒนา
สถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วม 28) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับมาตรฐาน
การศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและความต้องการ
ของชุมชน 29) การนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ 30) การรายงาน
ผลการติดตามและการประเมินการควบคุมภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบ และ 31) การบำรุง
ดูแล พัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย เหมาะสม พร้อมใช้
ประโยชน์

2.1.3 การควบคุมภายใน ประกอบด้วย 1) การตรวจสอบและติดตามรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ 2) การจัดทำข้อมูลสารสนเทศทางการเงินของสถานศึกษา 3) การจัดทำและเก็บรักษาทะเบียนประวัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้าง 4) การเพิ่มค่าจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด 5) กำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงในการดำเนินงาน 6) การวางแผนงานด้านวิชาการ โดยการรวบรวมข้อมูล กำกับ ดูแล นิเทศ และติดตาม 7) การกำหนดเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานของบุคลากร และ 8) การรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณตามแบบที่สำนักงานงบประมาณกำหนด

2.1.4 การส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ 2) จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา 3) ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ 4) ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรมการเรียนการสอน 5) การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนของนักเรียน เน้นการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการ การปฏิบัติ และผลงาน 6) การส่งเสริมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน 7) การจัดทำสำมะโนผู้เรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษา และ 8) การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2.1.5 การประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 1) ระบบประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก 2) การจัดระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษา เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในให้สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ 3) การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุปรายงานประจำปี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด และเผยแพร่ต่อสาธารณชน

2.2 องค์ประกอบ “ ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ” ประกอบด้วย 1) การบริหารงานบัญชีถูกต้อง ชัดเจน เป็นปัจจุบัน 2) การบริหารการเงินโปร่งใส ตรวจสอบได้ 3) การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนถูกต้องตามระเบียบ 4) การบันทึกบัญชีและงบการเงินต่าง ๆ แล้วเสร็จตามระเบียบที่กำหนด 5) การบันทึกบัญชีและงบการเงินต่าง ๆ แล้วเสร็จตามระเบียบที่กำหนด 6) การเบิกจ่ายเงินเป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลัง 7) การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุครุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ 8) การตั้งคณะกรรมการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะหรือแบบรูปรายการเป็นไปตามระเบียบ 9) การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณตรงตามวัตถุประสงค์ 10) การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุจากผู้ที่มีความรู้ 11) การประกาศเอกสารสอบราคา ประกวราคา และวิธีพิเศษตามระเบียบฯ กำหนด 12) การโอนหรือเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปตามระเบียบฯ และ 13) การจัดทำทะเบียนคุมหลักประกันสัญญาหรือการคืนหลักประกันสัญญาเป็นไปตามระเบียบฯ

2.3 องค์ประกอบ “ ด้านความรับผิดชอบต่อนักเรียน ” ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการเงินรายได้สถานศึกษาอย่างประหยัด คุ้มค่า โปร่งใส และเกิดประโยชน์ต่อนักเรียน 2) การควบคุมใบเสร็จรับเงินหรือหลักฐานการรับเงินไว้เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง 3) การอนุมัติจ่ายเงินรายได้สถานศึกษา โดยมีหลักฐานการจ่ายถูกต้อง 4) การจัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สิน วัสดุ ครุภัณฑ์ เป็น

ปัจจุบัน 5) การใช้เงินถูกต้องตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ 6) การก่อสร้างอาคาร เป็นไปตามรูปแบบรายการที่กำหนด 7) การส่งคืนเงินรายได้สถานศึกษาเป็นเงินรายได้แผ่นดินถูกต้องตามระเบียบ 8) การจัดเก็บเงินบำรุงการศึกษา โดยได้รับอนุมัติจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ 9) การรักษาความลับทางราชการอย่างเคร่งครัด

2.4 องค์ประกอบ “ ด้านการไม่ละเลยการปฏิบัติตามกฎหมาย ” ประกอบด้วย

1) การจ่ายเงินรายได้สถานศึกษา นอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ โดยไม่ได้รับความเห็นชอบ 2) การจัดซื้อครุภัณฑ์ในราคาที่สูงกว่าราคามาตรฐานครุภัณฑ์ของสำนักงบประมาณกำหนด 3) การกระทำต่อบุคคลอื่น ให้ได้รับความเสียหาย โดยผิดกฎหมาย จงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง 4) การแก้ไขหรือเติมจำนวนในเช็ค/ใบถอนเงินให้สูงขึ้น 5) การแก้ไขหรือปลอมใบเสร็จรับเงิน 6) การแก้ไขหรือปลอมใบเสร็จรับเงินการจ่ายเงินรายได้สถานศึกษาเป็นค่าใช้จ่ายเดินทางไปต่างประเทศ 7) ครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย 8) การใช้ใบเสร็จรับเงินที่จัดทำขึ้นเองหรือใบเสร็จรับเงินสมาคมผู้ปกครองและครู แทนใบเสร็จรับเงินตามแบบที่กรมบัญชีกลางกำหนด 9) การกระทำเพื่อประโยชน์ของทางราชการ แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่กำหนด 10) ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่เข้าใจกฎหมาย ระเบียบ และแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง 11) ระบบการปฏิบัติงานขาดการติดตามตรวจสอบ ก่อให้เกิดการทุจริตของผู้ปฏิบัติงาน และ 12) กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ล่าช้า ไม่ทันการเปลี่ยนแปลง

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล เพื่อเขียนบทความที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลนั้น พบว่า ในสถานศึกษาผู้บริหารถือเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการดำเนินงานต่าง ๆ ในโรงเรียน ให้บรรลุเป้าหมายหรือภารกิจ รวมทั้งเป็นบุคคลที่กฎหมายสมมติขึ้นเพื่อให้สิทธิ หน้าที่ และสามารถทำกิจการอันเป็นการก่อดินดีสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้ภายในขอบเขตวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ขอบเขตการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 มาตรา 5 วรรคหนึ่ง กำหนดว่า “ หน่วยงานของรัฐต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายในผลแห่งละเมิด ที่เจ้าหน้าที่ของตนได้กระทำในการปฏิบัติหน้าที่ ในกรณีนี้ผู้เสียหายอาจฟ้องหน่วยงานของรัฐดังกล่าวได้โดยตรงแต่จะฟ้องเจ้าหน้าที่ไม่ได้ ” กฎหมายละเมิดนั้นเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อจุดมุ่งหมายในการเยียวยาความเสียหายผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดของบุคคลอื่น ดังที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ความว่า “ ผู้ใด จงใจ หรือ ประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย ให้เขาเสียหาย ถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่า ผู้นั้น ทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน เพื่อการนั้น ” หลักเกณฑ์ในการที่จะให้บุคคลใดรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้น คือ ความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นต้องเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของบุคคลนั้นด้วย สอดคล้องกับ น้ำทิพ สุขโชคอำนวย ที่กล่าวถึงหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลเป็นหลักที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในกฎหมายลักษณะละเมิด เนื่องจาก

เป็นหลักที่นำมาพิจารณาการกระทำของผู้กระทำละเมิด ว่าการกระทำของผู้กระทำละเมิดเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายหรือไม่ อันเป็นหลักที่นำมาซึ่งความรับผิดของผู้กระทำละเมิด แต่การปรับใช้ในประเทศไทยปัจจุบัน ได้มีการปรับใช้หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายลักษณะละเมิด เช่นเดียวกับกฎหมายอาญา แต่กฎหมายอาญากับกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีเจตนารมณ์ของกฎหมายแตกต่างกัน คือ กฎหมายอาญามีเจตนารมณ์จะลงโทษบุคคลผู้กระทำผิดให้ชัดหลาย ส่วนกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นเรื่องการชดเชยค่าเสียหายหรือการแก้ไขให้ผู้เสียหายกลับคืนสู่ฐานะเดิมเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 จึงทำให้หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายลักษณะละเมิดของประเทศไทยยังไม่มีมาตรการจำกัดความรับผิดชอบของผู้กระทำผิดไว้อย่างชัดเจน ส่งผลให้ผู้กระทำละเมิดต้องรับผิดมากกว่าที่ควร จากการศึกษาการปรับใช้หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายลักษณะละเมิดในส่วนของประเทศไทยและเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ เกี่ยวกับปัญหาการปรับใช้หลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายลักษณะละเมิดให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการเยียวยาของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การจำกัดขอบเขตความรับผิดของผู้กระทำละเมิด และการนำหลักความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลในกฎหมายลักษณะสัญญาามาปรับใช้กับความรับผิดเพื่อละเมิด พบว่ายังไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่กำหนด รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้มีอำนาจ สิทธิหน้าที่ กระทำกิจการใด ๆ ในนามตัวแทนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ในการบริหารสถานศึกษาและประกอบกับความไม่แน่นอนของกฎหมาย กฎระเบียบและข้อบังคับที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษานิติบุคคลตามกฎหมาย ควรระมัดระวังมิให้มีการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กฎหมายว่าด้วยความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่และกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากสามารถเผชิญกับความเสียหายได้ตลอดเวลา โดยเฉพาะความเสียหายทางด้านกฎหมายที่เกิดขึ้นจากความไม่เข้าใจหรือการทำให้ผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการต่าง ๆ หรือเกิดจากความไม่แน่นอนของกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ตามกฎหมาย รวมไปถึงการทำนิติกรรมสัญญาที่ส่งผลให้เกิดความสูญเสียทั้งในรูปตัวเงิน และความเสียหายที่ไม่อยู่ในรูปของตัวเงิน

2. การวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลเป็นพหุองค์ประกอบ จากผลการวิเคราะห์ได้ 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย 3) ด้านความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และ 4) ด้านการไม่ละเลยการปฏิบัติตามกฎหมาย โดยองค์ประกอบหลักที่ 1 มี 5 องค์ประกอบย่อย คือ 1) การพัฒนาทีมงาน 2) การบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) การควบคุมภายใน 4) การส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา และ 5) การประกันคุณภาพการศึกษา สำหรับองค์ประกอบในแต่ละองค์ประกอบสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 องค์ประกอบ “ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ” เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กระบวนการเรียนรู้เป็นไปเพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอด

ความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ โรงเรียนจึงจัดได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีศักยภาพที่จะแข่งขันในเวทีโลกได้ โดยโรงเรียนดีมีคุณภาพ การจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มีคุณภาพภายใต้การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา ต่อยืดหลักตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กเป็นสำคัญที่สุด การจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กได้อย่างแท้จริง เมื่อถึงเวลาเรียนครูและนักเรียนจะตกลงกันใครจะทำอะไร เด็กแต่ละคนจะเสนอสิ่งที่ตนอยากทำ เด็กที่สนใจเรื่องเดียวกันก็ให้อยู่กลุ่มเดียวกัน โดยโรงเรียนมีอุปกรณ์ให้พร้อม เด็กทุกคนจะได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ตนสนใจ นอกจากนี้ เฟอร์กัส บอร์เดวิช ได้กล่าวถึงโรงเรียนดีเลิศไว้ว่า การจัดการเรียนการสอนจะไม่ทำกิจกรรมเดียวกันในเวลาเดิม และจะใช้เวลามากน้อยต่างกันในแต่ละวัน นักเรียนทุกคนจะทำแผนการเรียนของตนเองสำหรับทั้งปี นักเรียนทุกคนจะตั้งเป้าหมายการเรียนที่เหมาะสมกับตนเอง โดยมีพ่อแม่ และครูช่วยคิด เด็กจึงมีแรงจูงใจในการเรียนที่สูงอยู่ตลอดเวลา Joan Herman และคณะ กล่าวว่า ประชาชนมีความต้องการโรงเรียนที่จัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพสำหรับเด็ก และมีระบบการบริหารที่ตอบสนองต่อความต้องการของเด็ก มีหลักสูตรที่ทันสมัย มีการพัฒนาเทคนิค และวิธีการสอนของครู ปัจจัยที่นำไปสู่โรงเรียนที่ดีทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ ประกอบด้วยผู้บริหารและบุคลากรที่มีความเข้มแข็ง การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน ในส่วนของผู้บริหารและบุคลากรที่มีความเข้มแข็ง มีการนำองค์กร การพัฒนาบุคลากรและการดูแลคุณธรรมจริยธรรมของครู เป็นแบบอย่างที่ดีมีความเป็นประชาธิปไตย และบริหารงานแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาบุคลากรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนได้เข้าร่วมการประชุมอบรมสัมมนาทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อพัฒนาเสริมสร้างความรู้ด้านการเรียนการสอน การบริหารจัดการหลักสูตร ตลอดจนการทำงานเป็นทีม ด้านการบริหารจัดการโรงเรียนที่มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานแบบกระจายอำนาจ เน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมคิด ร่วมทำ สร้างให้ครูเกิดศรัทธา โดยทำตัวเป็นแบบอย่างแก่ครู ให้ขวัญกำลังใจ สำหรับยุทธศาสตร์การวางแผนดำเนินงานมีการกำหนดทิศทางการทำงาน โดยทุกงานต้องชัดเจน ทิศทางการทำงานมุ่งไปที่นักเรียนเป็นสำคัญ มีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานของกลุ่ม โดยวางแผนเป็นเดือน สัปดาห์ และวัน มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลอย่างถูกต้อง ครอบคลุมกิจกรรมของโรงเรียนและตรงกับความต้องการใช้งาน และมีการใช้อาคารสถานที่อย่างเป็นระบบ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของปรีชากร พिरพัชยานันท์ กล่าวถึงการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนควรใช้หลักความรับผิดชอบ พยายามปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จโดยไม่ละทิ้งงาน กล้าและยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตน กำกับติดตามการปฏิบัติหน้าที่ของครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีการจัดโครงสร้างการบริหารงาน ใช้หลักการมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมี

ส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ส่งเสริมให้บุคลากรได้ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายของสถานศึกษา และส่งเสริมให้บุคลากรได้ทำงานเป็นทีม มีการประสานความร่วมมือ ในการปฏิบัติงาน ใช้หลักความคุ้มค่าในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน ตามความเหมาะสมและความจำเป็น จัดสรรห้องเรียน อาคารเรียน และบริเวณต่าง ๆ ให้ สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ มีการส่งเสริมและสนับสนุน ให้ครู นักเรียน ชุมชน ร่วมกัน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ใช้หลักนิติธรรมโดยมีการกำหนด กฎระเบียบ ข้อบังคับใน การปฏิบัติที่ชัดเจน ถูกต้อง และทันสมัย สามารถประพฤติ ปฏิบัติตนอยู่ในระเบียบวินัย เป็น แบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร ชี้แจง แนะนำแนวทางการปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษา ใช้หลักคุณธรรม โดยการให้ความเชื่อถือ ไว้วางใจ มีความเชื่อมั่นใน การปฏิบัติงานของบุคลากร มีอัธยาศัยดี ใช้วาจาสุภาพ เหมาะสม ให้เกียรติ ครูและบุคลากร เป็นแบบอย่างที่ดีมีคุณธรรม จริยธรรม ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และใช้หลัก ความโปร่งใส โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการการเบิกจ่ายถูกต้องตามกฎระเบียบและข้อบังคับ ของทางราชการ มอบหมายงานให้บุคลากรรับผิดชอบงานที่สำคัญต่าง ๆ โดยแจ้งผู้เกี่ยวข้อง ทราบอย่างเปิดเผย มีการใช้จ่ายเงินตามวัตถุประสงค์ของแผนงาน โครงการ และให้เป็นไป ตามที่กำหนดอย่างเป็นระบบ และสามารถตรวจสอบได้ สถานศึกษาจึงเป็นองค์กรหนึ่งซึ่งเป็น นิติบุคคลที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งใน การพัฒนาการศึกษา ภาวะผู้นำมีผลต่อการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงานให้เป็นไปด้วย ความเรียบร้อยตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลให้สถานศึกษามีคุณภาพ ที่ดียิ่งขึ้น

2.2 องค์ประกอบ “ ด้านการปฏิบัติตามกฎหมาย ” ประเทศไทยเป็นประเทศที่ปกครอง ด้วยระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศ มีกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็น กฎหมายสูงสุด การที่คนในสังคมอยู่ในสังคมได้ สังคมนั้นต้องมีระเบียบ ระเบียบการปกครอง การจัดให้คน มีระบบระเบียบได้ จะต้องมีการมีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่ใช้เป็นแม่บทหรือที่บัญญัติขึ้นมาเพื่อใช้ใน การปฏิบัติงานหรือการดำรงชีวิตประจำวัน จำลองลักษณะ อินทวัน และปราษฎ์ ปรัชญาพันธ์ กล่าวว่ ระเบียบ คือ คำสั่ง หรือข้อบังคับ ซึ่งผู้มีอำนาจสูงสุดในประเทศได้กำหนดเป็นกฎเกณฑ์ เพื่อใช้ควบคุม ความประพฤติของบุคคลในสังคมให้ปฏิบัติตาม เพื่อความสงบสุขและความมั่นคงในประเทศ ผู้ใดฝ่าฝืน จะต้องได้รับโทษหรือผลร้ายแรงอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ระบุไว้ในข้อบังคับนั้น ๆ ลักษณะของระเบียบ ประกอบด้วย มีลักษณะเป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ ที่กำหนดให้สมาชิกในสังคมปฏิบัติตาม มาจากรัฐาธิปไตย คือมาจากผู้มีอำนาจสูงสุดของประเทศ ใช้ได้โดยทั่วไปคือเมื่อประกาศใช้แล้วจะใช้บังคับกับสมาชิกทุกคน ในสังคม โดยไม่เฉพาะเจาะจงเพียงคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ใช้ได้ตลอดไปคือ เมื่อประกาศใช้ แล้ว หากไม่มีระเบียบอื่นใดมายกเลิกก็จะมีผลใช้บังคับได้ตลอดไป มีสภาพบังคับ 5 ประการ คือ 1) ประหาร 2) จำคุก 3) กักขัง 4) ปรับ และ 5) ริบทรัพย์สิน ส่วนสภาพบังคับทางแพ่งมี 2 ประการ คือ 1) ชดใช้ค่าเสียหาย และ 2) ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ในส่วนของสถานศึกษาการบริหารจัดการให้เป็นไป ตามกฎหมายนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ ดวงใจ ช่วยตระกูล ศึกษาความเสี่ยงแนวทางการบริหาร ความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า 1) ปัจจัยความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ด้านการเรียนการสอน ด้านการเงิน ด้าน

ความมั่นใจทางการศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการความปลอดภัย โดยปัจจัย ความเสี่ยงของสถานศึกษาในเมือง นอกเมือง และในแต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกัน และ 2) แนวทางการบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าปัจจัยความเสี่ยงด้านการเรียน การสอนควรใช้วิธีการบริหารความเสี่ยงโดยการควบคุมและหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยงรวมถึง ภัยโอนความเสี่ยง ปัจจัยความเสี่ยงด้านการเงินควรใช้วิธีการบริหารความเสี่ยงโดยการควบคุมและหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยง ปัจจัยความเสี่ยงด้านความมั่นใจทางการศึกษาควรใช้วิธีการควบคุม และหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยง รวมถึงการมีส่วนร่วมของภาคีคือชุมชน ผู้ปกครอง และ ผู้ประกอบการ ปัจจัยความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม ควรใช้วิธีการบริหารความเสี่ยงโดยการควบคุมและหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยงรวมถึง ภัยโอนความเสี่ยง ปัจจัยความเสี่ยงด้านการบริหารจัดการ ความปลอดภัย ควรใช้วิธีการควบคุมและหามาตรการในการป้องกันความเสี่ยง รวมถึงการมีส่วนร่วม ของนักเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรในสถานศึกษา ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อ เป็นการติดตาม ตรวจสอบ นิเทศให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปตามกฎหมายกำหนด และ ดิเรก ควรสมาคม กล่าวถึงความสำคัญของระเบียบในชีวิตประจำวัน เริ่มตั้งแต่มนุษย์เกิดจนถึงแก่ความตาย นอกจากนั้นในชีวิตประจำวันยังมีความเกี่ยวข้องกับระเบียบต่าง ๆ อีกมากมาย และความสำคัญของ ระเบียบที่มีต่อรัฐ เพราะระเบียบเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปกครองและใช้กลไกในการรักษา ผลประโยชน์ในสังคมที่มีความสมดุลกันจากความต้องการและความขัดแย้งของผลประโยชน์ต่าง ๆ ใน สังคม รวมทั้งก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยความยุติธรรมขึ้นในสังคม

2.3 องค์ประกอบ “ ด้านความรับผิดชอบหน้าที่ ” การปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาของ ผู้บริหารหรือครู การกระทำหรือการแสดงออกของพฤติกรรมเป็นไปตามความคาดหวังของตำแหน่งใน อาชีพหรือตำแหน่งที่สังคมกำหนดขึ้น ผู้ปกครอง ชุมชน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ต้องการเห็นลักษณะที่ แสดงออกถึงความเอาใจใส่ ตั้งใจ มุ่งมั่นต่อหน้าที่การทำงานอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ ตามความมุ่งหมายในเวลาที่กำหนด ยอมรับผลการกระทำทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้น รวมทั้งปรับปรุง การปฏิบัติงานให้ดีขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่ามีความรับผิดชอบเกี่ยวกับ 1) ตนเอง คือ การรับรู้ฐานะและ บทบาทของตนที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ควรดำรงตนให้อยู่ในสถานะที่ช่วยเหลือตัวเองได้ รู้จักว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด ยอมรับผลการกระทำของตนเองทั้งที่เป็นผลดีและผลเสีย 2) สังคม คือ ภาระหน้าที่ของบุคคลที่ ต้องเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมต่อสังคมที่ตนเองดำรงอยู่ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลายสิ่ง ตั้งแต่สังคม ขนาดเล็กจนถึงสังคมขนาดใหญ่ การกระทำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมมีผลกระทบต่อสังคมที่ตนอาศัย อยู่ ทั้งการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม การรักษาทรัพย์สินของสังคม การช่วยเหลือผู้อื่น การให้ ความร่วมมือกับผู้อื่น การเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ การตั้งใจทำงาน การปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน การรักษา สมบัติของโรงเรียน การช่วยเหลือตักเตือนแนะนำเมื่อเพื่อนกระทำผิด การช่วยเหลือเพื่อนอย่างเหมาะสม การให้อภัยเมื่อเพื่อนทำผิด การไม่ทะเลาะและเอาเปรียบเพื่อนร่วมงาน การเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน สำหรับความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะนิติบุคคลตามกฎหมาย ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) ผู้บริหารต้องกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานล่วงหน้า เพื่อให้สามารถ ดำเนินงานให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ 2) การจัดองค์กร (Organizing) ผู้บริหารต้อง รับผิดชอบในการจัดหน่วยงานของตนเองให้เหมาะสมกับบริบทในการทำงาน 3) การควบคุม (Controlling) ผู้บริหารมีหน้าที่ควบคุมงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร 4) การประสานงาน

(Co – Ordinating) ผู้บริหารมีหน้าที่ติดต่อประสานงานทั้งในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงาน เพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือ และความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินงาน และ 5) การจูงใจ (Motivating) ผู้บริหารทุกระดับต้องทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ดังนั้นต้องพยายามสร้างสภาพแวดล้อมของการทำงานเพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ รวมทั้งผู้บริหารที่ดีของสถานศึกษาต้องไม่ละเลยที่จะปฏิบัติและรับผิดชอบเกี่ยวกับ การเข้าใจองค์กรและหน่วยงานของตนว่ามีเป้าหมายอย่างไร ผลงานหรือทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี วางแผนและกำหนดตารางการทำงานให้ทุกคนในสถานศึกษาทราบ ปรับปรุงแก้ไขวิธีการทำงานให้ดีขึ้น กำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ฝึกอบรมและพัฒนาผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาให้เขามีความพร้อมที่จะรับผิดชอบมากขึ้นและมีโอกาสก้าวหน้า การร่วมมือกันในการปฏิบัติหน้าที่ของทุกคน ทั้งภายในหน่วยงานที่รับผิดชอบ และพร้อมให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น พัฒนาปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นและยอมรับความบกพร่องของตนเองเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น จากความรับผิดชอบของบุคลากรในสถานศึกษาจะส่งผลให้โรงเรียนสมบูรณ์แบบ คือ มีสังคม บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ มีความพร้อมในด้านทรัพยากรวัสดุ เทคโนโลยี งบประมาณ และทรัพยากรบุคคล สามารถจัดการศึกษาได้อย่างดี ทั้งในด้านการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพสูงตามมาตรฐานกำหนด และได้รับการพัฒนาอย่างครบถ้วนทุกด้าน เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข เป็นโรงเรียนที่สามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เป็นที่ชื่นชมของชุมชน รวมทั้งเป็นโรงเรียนที่สามารถเป็นแบบอย่างในการให้ความช่วยเหลือชุมชนและโรงเรียนอื่นในชุมชนได้

2.4 องค์ประกอบ “ ด้านการไม่ละเลยการปฏิบัติตามกฎหมาย ” คือ การที่เจ้าหน้าที่ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้ที่ได้รับแต่งตั้งโดยทางการของรัฐ ให้ปฏิบัติราชการของรัฐ โดยต้องมีการแต่งตั้งและเป็นการแต่งตั้งให้ปฏิบัติราชการ ตามมาตรา 157 แห่งประมวลกฎหมายอาญา “ ผู้ใดเป็นเจ้าของงานปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาทหรือทั้งจำและปรับ ” องค์ประกอบของความผิดตามมาตรานี้อยู่ที่มูลเหตุซึ่งจูงใจ คือ มีเจตนาพิเศษที่ต้องการกระทำเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ซึ่งรวมถึงความเสียหายในทุก ๆ ด้าน โดยไม่จำกัดเฉพาะความเสียหายที่เป็นทรัพย์สินเท่านั้น เช่น ความเสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเสียหายแก่เสรีภาพ เป็นต้น สอดคล้องกับ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 และคณะ ศึกษารูปแบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันคอร์รัปชันในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าการคอร์รัปชันในสังคมอื่น ๆ พฤติกรรมคอร์รัปชัน คือ การทำหรือใช้ออกสารปลอม การใช้เวลาราชการไปหาประโยชน์แก่ตนเอง การออกคำสั่งสถานศึกษาที่ขัดต่อระเบียบกฎหมาย การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริต การละทิ้งหรือการทอดทิ้งหน้าที่ การพิจารณาความดีความชอบขัดต่อหลักเกณฑ์วิธีการที่กำหนด การล่วงละเมิดสิทธิเด็ก การประพฤติมิชอบในการคัดเลือกบุคคลเข้ารับราชการ การประพฤติมิชอบในการคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียน การเรียก การรับ หรือยอมรับเงิน หรือทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดโดยมิชอบ การเบียดบังยกยอกหรือนำทรัพย์สินของทางราชการไปใช้ส่วนตัวโดยทุจริต การเบิกจ่ายเงินงบประมาณไม่โปร่งใส การเบิกจ่ายเงินนอกงบประมาณไม่โปร่งใส การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างไม่โปร่งใส การใช้ข้อสอบเอื้อเฉพาะผู้ที่ตนหรือคณะสอนพิเศษ การเสนอผลงานทางวิชาการเป็นเท็จ การตัดสินผลการเรียนโดยไม่เป็นธรรมแก่นักเรียน และการจัดโครงสร้างสถานศึกษาไม่สอดคล้องต่อภารกิจที่เปลี่ยนแปลงไป

สู่การกระจายอำนาจ รูปแบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันคอร์รัปชันในสถานศึกษาเมืองค์ประกอบต่าง ๆ คือ 1) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 2) ดัชนีชี้วัดรูปแบบ 3) แนวคิดพื้นฐานของรูปแบบ ประกอบด้วยหลักการจัดการความเสี่ยง หลักการกระจายอำนาจแบบการมีส่วนร่วม หลักการพัฒนาสมรรถนะบุคลากร และหลักการควบคุมองค์การ วิชาส บัญญุม ศึกษากาการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมาย ของระบบงานการเงินการคลังในองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำขาว อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา พบว่าความเสี่ยงด้านกฎหมายของระบบงานการเงินการคลังในองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำขาว มีโอกาสเกิดเหตุการณ์ความผิดพลาดที่เกิดจากการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย โดยมีปัจจัยความเสี่ยง ได้แก่ การขาดการวางแผนในการทำงาน การขาดการประสานงาน ความขัดแย้งภายในองค์กรทำให้ไม่มีเอกภาพในการทำงาน การเปลี่ยนแปลงระเบียบกฎหมายบ่อยครั้ง ความชัดเจนของหนังสือสั่งการ ผู้รับผิดชอบทั้งระดับปฏิบัติและบริหารไม่มีความรู้ความเข้าใจในระเบียบ กฎหมาย และขั้นตอนการปฏิบัติงาน การขาดจิตสำนึกและปล่อยปละละเลย ขาดความเอาใจใส่ในการปฏิบัติหน้าที่ ปัญหาการโอนย้ายพนักงานผู้รับผิดชอบทำให้การทำงานขาดความต่อเนื่อง การขาดการตรวจสอบติดตามควบคุมของผู้บังคับบัญชา การทุจริตและปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ จากการประเมินความเสี่ยง พบว่าความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลน้ำขาว คือ การขาดการปรับปรุงแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน งบประมาณรายจ่ายประจำปีใช้ไม่ทันภายในปีงบประมาณ ไม่มีการเบิกจ่ายพัสดุและลงทะเบียนครุภัณฑ์ มีระดับความเสี่ยงสูง เก็บภาษีและค่าธรรมเนียมได้น้อยกว่าร้อยละ 80 ของผู้อยู่ในข่ายต้องชำระภาษี มีผู้ค้างชำระภาษีมาก เก็บภาษีไม่ครบถ้วน ไม่มีแผนการจัดซื้อจัดจ้าง ไม่ส่งประกาศเอกสารสอบราคา ประกวราคาวิธีพิเศษตามระเบียบฯ กำหนด การใช้วัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรไม่ประหยัด จัดซื้อ/จัดจ้างพัสดุที่ไม่มีคุณภาพ ไม่เก็บพัสดุให้เรียบร้อยถูกต้องปลอดภัย แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุจากผู้ที่ไม่มีความรู้ มีระดับความเสี่ยงปานกลาง รายงานสถานะการเงินไม่เป็นปัจจุบัน การบันทึกบัญชีและงบการเงินต่าง ๆ ไม่แล้วเสร็จตามระเบียบฯ กำหนด ไม่มีการจัดทำแผนการจัดเก็บ การประชาสัมพันธ์/หลักเกณฑ์ การจัดเก็บภาษี ขาดการเร่งรัดการจัดเก็บภาษีค้างชำระ พนักงานประเมินค่านวนภาษีป้าย/โรงเรียนและที่ดิน ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด โครงการกิจกรรมในงบประมาณรายจ่ายประจำปีไม่นำมาจากแผนพัฒนา 3 ปี มีการโอนหรือเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตามระเบียบฯ ไม่มีการจัดทำสรุปผลการจัดซื้อจัดจ้างสำหรับให้ประชาชนตรวจดู การจัดทำทะเบียนคุมหลักประกันสัญญาให้เป็นไปตามระเบียบฯ ปิดบังข้อมูลข่าวสาร ไม่ส่งสำเนาจัดซื้อจัดจ้างให้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ภายในกำหนด 30 วัน ไม่นำแผนการจัดหาพัสดุเป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลการปฏิบัติงาน มีระดับความเสี่ยงน้อยสำหรับการจัดการความเสี่ยงพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำขาว ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการความเสี่ยงที่ระดับความเสี่ยงสูงและปานกลาง กล่าวคือ มีการส่งเสริมการพัฒนาความรู้ให้แก่ผู้รับผิดชอบทั้งระดับปฏิบัติและบริหารอยู่เสมอ การควบคุม ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงาน การวางแผนในการจัดทำงบประมาณ การจัดให้มีการประสานงาน การนำระบบควบคุมภายในมาใช้ในองค์กร การประชาสัมพันธ์และการเร่งรัดการจัดเก็บภาษี การวิเคราะห์อัตรากำลังให้เหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจ กำหนดมาตรการควบคุมการใช้ทรัพยากร วางแผนการจัดซื้อจัดจ้าง แม้ว่าบางกิจกรรมมีระดับความเสี่ยงน้อยและระดับความเสี่ยงน้อยมาก แต่องค์การบริหารส่วนตำบลน้ำขาว ก็ได้เฝ้าระวังติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการทำงาน อันจะทำให้

เกิดความเชื่อถือศรัทธาแก่ประชาชนต่อการบริหารงานภาครัฐที่ดีที่สุดในที่สุด จากการบริหารความเสี่ยงดังกล่าว พบว่าการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย สำหรับตนเองหรือผู้อื่นจากการปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่นั้น และที่สำคัญคือ “ ต้องมีหน้าที่ ” การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ต้องอยู่ในหน้าที่ ดังนั้นหากไม่อยู่ในหน้าที่หรืออยู่ในหน้าที่แต่ทำโดยชอบและโดยสุจริตก็ไม่เป็นความผิด สรุปได้ว่าการกระทำความผิดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ต้องมีองค์ประกอบเกี่ยวกับผู้กระทำต้องเป็นเจ้าพนักงาน และต้องเป็นเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่กระทำการตามกฎหมายให้อำนาจไว้ และในการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่นั้นเป็นการกระทำโดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ดังนั้นบุคคลที่กฎหมายกำหนดขึ้นให้มีทั้งอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งอาจได้รับทั้งคุณและโทษจากบทบัญญัติของกฎหมาย ดังนั้นควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง และหากกระทำการนอกขอบเขตกฎหมายให้ไว้ก็มีมาตรการลงโทษไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งเป็นบทลงโทษที่หนักยิ่งกว่าบุคคลธรรมดา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากข้อค้นพบของการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1. จากการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของตัวแปรการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล พบว่า ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สูง แสดงว่าการกระจายของข้อมูลมีมาก เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามมีการตีความข้อกฎหมายเดียวกัน ในมุมมองที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ภายใต้พระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 ดังนั้นควรสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดแก่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ชัดเจน

2. การลดความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นแบบที่ดีให้แก่ผู้บังคับบัญชาในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และสร้างจิตสำนึกแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาให้ทุกคนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

3. การลดความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ตามขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ทั้งการบริหารวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และทั่วไป ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ การปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด สม่ำเสมอ และให้ขวัญกำลังใจ รวมทั้งตักเตือนในกรณีที่มีการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาต่อไป

4. จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนมากยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงานภายใต้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล และไม่ทราบแนวปฏิบัติงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางละเมิดและคดีความสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาและสถานศึกษา ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการอบรมสัมมนา เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาเกิดความรู้ความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ดังกล่าว และได้นำไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

5. ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองและผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความรู้พื้นฐานด้านกฎหมายการศึกษา และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การศึกษากาการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ได้มีการศึกษาต่อไปอย่างลึกซึ้ง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรดำเนินการศึกษาวิจัยในเรื่องต่อไปนี้

1. ควรศึกษาการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือประมวลกฎหมายอาญาของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล
2. ควรศึกษาการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษากับองค์กรทางการศึกษาระดับอื่น
3. ควรศึกษาเกี่ยวกับสาระทางการบริหารอันเนื่องมาจากเหตุและผลทางกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล
4. ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพหรือกรณีศึกษาการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กนกศักดิ์ พ่วงลาภ . “ ความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ : ศึกษากรณีการกระทำใน การปฏิบัติหน้าที่ . ” วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2549 .
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ . กองแผนงาน กรมส่งเสริมการเกษตร . (Online) , accessed 14 June 2559 . Available from <http://www.plan.doae.go.th>
- กระทรวงศึกษาธิการ . “ คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล . ” 22 พฤษภาคม 2546 .
- กิติกุล กิตติวิโรดม . “ ความรับผิดชอบของรัฐตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 . ” วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2542 .
- กรรณิการ์ พงศ์กิตติธัช . “ สภาพและปัญหาการบริหารความเสี่ยงในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย . ” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี , 2553 .
- เจนเนตร มณีนาค และคณะ . การบริหารความเสี่ยงระดับองค์กรจากหลักการสู่การปฏิบัติ . กรุงเทพมหานคร : บริษัท ชัมซิลเท็ม จำกัด , 2548 .
- จำลองลักษณ์ อินทวัน และ ปราชญ์ ปรัชญาพันธ์ . “ ความรู้ และเจตคติที่มีต่อกฎหมายในชีวิตประจำวันของประชาชน ในจังหวัดนครสวรรค์ . ” วิทยานิพนธ์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ , 2552 .
- เฉลิมศักดิ์ สุริสีเสถียร . “ ความรับผิดชอบเพื่อละเมิดของครูบาอาจารย์ . ” วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2546 .
- ฉันทนา รัตนพลแสน . ความรับผิดชอบ . accessed 28 March 2017 . Available <http://site/khwamrabphidchxb1212/Home>
- ชาญชัย แสงศักดิ์ . กฎหมายเกี่ยวกับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิด . พิมพ์ครั้งที่ 8 . กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2555 .
- _____ . กฎหมายว่าด้วยความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐโดยปราศจากความผิด . พิมพ์ครั้งที่ 9 . กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด , 2558 .
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี . การบริหารความเสี่ยง . กรุงเทพมหานคร : บริษัท เอ็กสเปอร์เน็ท จำกัด , 2550 .
- ณรงค์ ชลประคอง . “ ปัญหาการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ต่อหน่วยงานของรัฐ : ศึกษาเฉพาะกรณีการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ . ” วิทยานิพนธ์ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต , 2552 .

- ดิเรก ควรสมาคม . **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมาย** . พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน จำกัด , 2555 .
- ดวงใจ ช่วยตระกูล . “ การบริหารความเสี่ยงในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน . ”
วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2551 .
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย . **แนวทางการบริหารความเสี่ยง** . สิงหาคม 2546
(Online) , accessed 5 October 2558 . Available from
<http://www.siliconrose.com.au/Articles>
- ธนพงศ์ วุ่นแสง . “ การบริหารความเสี่ยง : ความท้าทายของผู้บริหารยุคใหม่ . ” **หาดใหญ่
วิชาการ** ปีที่ 4 , ฉบับที่ 7 - 8 (มิถุนายน - ธันวาคม 2549) : 81 - 85 .
- ธัญญา ชื่อวาจา . “ ปัญหาการปรับใช้ความรับผิดชอบเพื่อละเมิดของนิติบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ของไทย . ” วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมาย
เอกชน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2552 .
- นที แก้วสีขาว . “ ความคาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี
เขต 2 ต่อการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล . ” วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์ , 2547 .
- นฤมล สะอาดโณม คณะ . **การบริหารความเสี่ยงองค์กร** . กรุงเทพมหานคร : บริษัทฐานการพิมพ์
จำกัด , 2550 .
- _____ . “ ความเสี่ยงของรัฐวิสาหกิจไทย . ” **สยามรัฐ** ปีที่ 57 , ฉบับที่ 48 (2553) : 27 .
- น้ำทิพย์ สุขโชคอำนวย . “ ปัญหาหลักความสัมพันธ์ระหว่างกรกระทำและผลในกฎหมายละเมิด . ”
วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2556 .
- บริษัท ซิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) . **แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56 - 1)** .(Online)
, accessed 20 January 2558 . Available from
[http://www.capital.sec.or.th/web
app/corp_fin/datafile/56/20030201T12.doc](http://www.capital.sec.or.th/web/app/corp_fin/datafile/56/20030201T12.doc)
- ประกอบ กุลเกลี้ยง . “ รูปแบบการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันคอร์ปชั่นในสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน . ” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร , 2550 .
- ปราณิน มุตตาทาร์ช . **การบริหารความเสี่ยงเรื่องการจัดซื้อจัดจ้าง** . 10 ตุลาคม 2558 .
<http://www.siliconrose.com.au/Articles>
- ปิยะพล สำเร็จ . “ ความรับผิดชอบของนิติบุคคลในการทำละเมิดโดยตัวเอง . ” วิทยานิพนธ์ปริญญา
นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2541 .

- ปรียากร พิรพัชยานันท์ .” การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน
มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 .”
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยนครพนม , 2553 .
- แผนบริหารความเสี่ยงของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการที่คณะกรรมการ และคณะ .
“ เอกสารประกอบการประชุมแผนสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ .”
27 เมษายน 2550 .
- พสุ เดชะรินทร์ . “ การบริหารความเสี่ยงเชิงกลยุทธ์ .” **ผู้จัดการ 360 องศา** ,
(27 ก.ค. – 2 ส.ค. 2552) : 15 .
- พิชญา เพชรพิมพ์ . “ อุปสรรคในการบริหารจัดการโรงเรียนนิติบุคคลในกำกับของสำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน .” วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร , 2557 .
- พัทธ์สิตา ภูมิพุก . “ ปัญหาการบริหารโรงเรียนนิติบุคคลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษา ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 .” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา , 2556 .
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์ . **วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์** . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล ,
2531 .
- ยุพิน โตสารเดช . **การบริหารความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 .**
24 สิงหาคม 2558 . kb.psu.ac.th
- รุ่งธรรม พุ่มเล็ก . “ ความรับผิดชอบของฝ่ายปกครองในประเทศไทย (ศึกษาเฉพาะกรณี
ความรับผิดชอบละเมิด) .” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต , 2542 .
- วิมลพร ไสยวรรณ . “ การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงแบบมีส่วนร่วมในหน่วยงานอุบัติเหตุ
และฉุกเฉิน โรงพยาบาลรัฐ กรุงเทพมหานคร .” วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศา
สตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย , 2545 .
- วิริยะ รัตนสุวรรณ . “ ลดการสูญเสียด้วยการบริหารความเสี่ยง .” **วารสาร Productivity Word
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์** 35 , 7 (2544) : 75 .
- วิลาส บุญนุ่น . “ การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมาย ของระบบงานการเงินการคลังในองค์การ
บริหารส่วนตำบลน้ำขาว อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลา .” วิทยานิพนธ์ปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยขอนแก่น , 2553 .
- วีระวรรณ ศิริพงษ์ . “ การบริหารความเสี่ยงกับการบริหารความเสี่ยงองค์กรโดยรวม .” **ประกาย
ปีที่ 3 , ฉบับที่ 26 (พฤษภาคม 2549) : 14 .**

- วันเพ็ญ กฤตผล . “ เอกสารประกอบการเสวนาบริหารการจัดการความเสี่ยงของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย . ” 3 พฤษภาคม 2550 .
- ศาลปกครอง . คำพิพากษาคำสั่งศาลปกครอง . (Online) , accessed 4 July 2559 . Available from <http://www.admincourt.go.th>
- ศักดิ์ สมองชาติ . คำอธิบายโดยย่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยละเมิดและความรับผิดทางละเมิด ตามพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 . พิมพ์ครั้งที่ 7 . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ , 2549 .
- สงวน ช่างฉัตร . การบริหารความเสี่ยงของโครงการ . accessed May 2558 . Available <http://www.netcomuk.co.uk>
- สญาญู อีระวณิชตระกูล . “ ปัญหาความเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาภายใต้ พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 . ” วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชากฎหมายเอกชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2555 .
- _____ . กฎหมายสำหรับผู้บริหารการศึกษา (Law for Education Administrator) . ชลบุรี : บริษัท เก็ทกู๊ดครีเอชั่น จำกัด , 2557 .
- สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ . “ โครงการวิจัยและพัฒนากฎหมายเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษานิติบุคคล ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ . ” 27 กุมภาพันธ์ 2555 .
- สรารุช เบญจกุล . มาตรา 157 ละเว้นหรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือทุจริต . accessed 3 April 22017 . Available <http://www.manager.co.th>
- สุพรรณิการ์ ธรรมนิทัศน์ . การบริหารความเสี่ยงอย่างมืออาชีพ . accessed 14 June 2016 . Available <http://www.work-accidents.blogspot.com>
- สุขุม ศุภนิത്യ . คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด . พิมพ์ครั้งที่ 6 . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ , 2550 .
- แสงทวี ชื่นอุทัย . ละเมิด . 31 สิงหาคม 2558 . tdc.thailis.or.th
- สมชาย รองเหลือ . ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 . สัมภาษณ์ ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล , 8 สิงหาคม 2559 .
- สมลักษณ์ จันทรังสี . “ ความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ . ” วิทยานิพนธ์ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ , 2552 .
- สมสกุล ฌ บางช้าง . ตุลาการศาลปกครอง จังหวัดเพชรบุรี . สัมภาษณ์ ความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล , 31 ตุลาคม 2559 .
- สำนักความรับผิดทางแพ่ง กรมบัญชีกลาง . คู่มือการปฏิบัติงานด้านความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ (ฉบับสมบูรณ์) . กรุงเทพมหานคร : สวัสดิการกรมบัญชีกลาง , 2551 .

สำนักความรับผิดชอบทางแพ่ง กลุ่มงานพัฒนาและบริหารงานละเมิดและแพ่ง กรมบัญชีกลาง .

ย่อคำวินิจฉัยของคณะกรรมการพิจารณาความรับผิดชอบทางแพ่ง . 10 กันยายน

2558 . http://www2.cgd.go.th/organize_data_2_3_06.asp

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ . **คู่มือการบริหารสถานศึกษา**

ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) , 2546 .

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 . “ ข้อตรวจพบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน เกี่ยวกับการบริหารจัดการเงินรายได้สถานศึกษา . ” 22 กรกฎาคม 2559 .

_____ . “ แผนการป้องกันแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงาน . ” 28 กันยายน 2559 .

สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ . **คู่มือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับความรับผิดชอบและคดีความ สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา** . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด , 2554 .

อัจฉรา จงสิทธิมหากุล . “ การอุทธรณ์คำสั่งให้เจ้าหน้าที่ผู้ทำละเมิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามพระราชบัญญัติความรับผิดชอบทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 3539 : ศึกษาเฉพาะกรณี กรุงเทพมหานคร . ” วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง , 2550 .

อรรถ แพทย์ยังกุล . **กฎหมายเบื้องต้นสำหรับประชาชน** . กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด พิมพ์อักษร , 2539 .

องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ . การบริหารความเสี่ยง . accessed 14 June 2016 .

Available <http://www.thai-science-museum.com>

องอาจ เจ๊ะยะหลิ . **คำอธิบายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยลักษณะละเมิด** . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุตราไพศาล , 2558 .

อัญชลี มนต์สุวรรณ . “ โรงเรียนนิติบุคคล . ” **วารสารการศึกษา กทม** . ปีที่ 27 , ฉบับที่ 7 (เมษายน 2547) : 6 - 7 .

อำรุง จันทวานิช และคณะ . **โรงเรียนสมบูรณ์แบบ** . accessed 3 April 2017 .

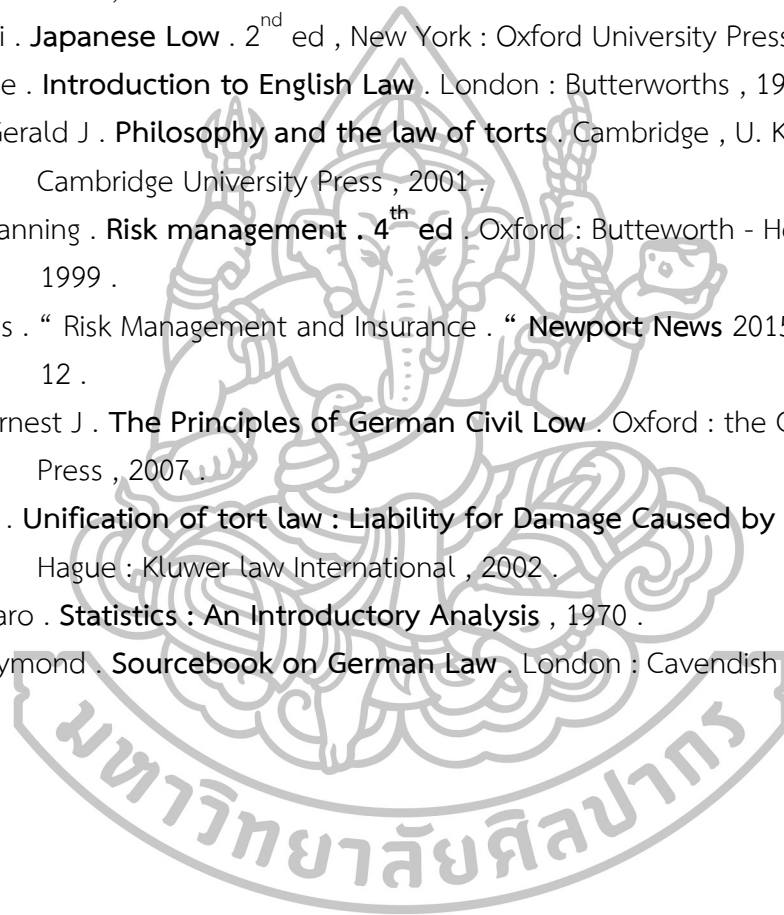
Available <http://www.moe.go.th>

ภาษาต่างประเทศ

- Abbas Tahakkori and Charles Tedlie . **Mixed Methodology : Combining Qualitative and Quantitative Approaches** . Thousand Oaks , Californai : Sage , 1998 .
- Baker , Charles David . **Tort** . London : Sweet & Maxwell , 1996 .
- Best . John W . **Research in Education** . Englewood Cliffs , New Jersey : Prentice Hall Inc , 1970 .
- B . S . Markensinis . **The German Law of Obligations : volume 2 : the Law of Torts : A Comparative Introduction** . London : Clarendon Press , 1997 .
- Blakemore . Timothy , Greene , Brendan . **Law for legal executives : professional diploma in law . level 3 . year 1 . English legal system . The law relating to land .criminal law . law of tort** . Oxford : Oxford University Press , 2004 .
- Burdick , Francis Marion . **The law of torts : a concise treatise on the civill liability at common low and under modern statutes for actionable wrongs to person and property** . Albany , N .Y . Banks , 2001 .
- _____ . Risk Management is the Sum of All Proactive Management – Directed Activities . accessed 20 July 2015 . Available <http://www.siliconrose.com.au>
- Cronbach . Lee J . **Essentials of Psychological testing , 4rd ed** . New York : Harper & Row Publishers , 1974 .
- Ebke , Werner F . , Finkin , Matthew W . **Introduction to German law** . The Hague , Netherland : Kluwer Law International , 1996 .
- Foster and Satish Sule . Nigel G . **German legal system&Laws** . Oxford Univesity Press , 2002 .
- Gray and Erik W , Clifford F. Larson . **Project management** . 3rd . Singapore : Mc Grawhill companies , lnc , 2010 .
- Hariow , Carol . **Understanding tort low** . London : Fontana Press , 1995 .
- Harpwood , Vivienne . **Modern tort law** . London , U. K. : Cavendish Pub , 2005 .
- H.Felix Kloman . **Risk Management Milestones : 1900 – 1999** , March 2001. (Online) . accessed 23 November 2014. Available from <http://www.siliconrose.com.au/Articles/HistoryOfRiskManagement.htm>.
- Miccolis , Jerry . **ERM and September 11, November 2001** (Online) . accessed 23 November 2014. Available from <http://www.siliconrose.com.au/Articles>.
- John G , Fleming . **The low of torts** . Sydney : Low Book , 1992 .

- Konrad and Kotz Zweigert , Hein . **An Introduction to Comparative law** . London : Clarendon Press , 1998 .
- Krejcie , Robert V . and D . W . Morgan . **Education and Psychological Measurement** . Washington , DC : The Mid Atlantic Equity Center , 1970 .
- Lunney and Ken Oliphant Mark . **Tort Law : Text and Materials** . Oxford Univesity Press , 2003 .
- Oda Hiroshi . **Japanese Low** . 2nd ed , New York : Oxford University Press , 1999 .
- Philips Jame . **Introduction to English Law** . London : Butterworths , 1997 .
- Postema , Gerald J . **Philosophy and the law of torts** . Cambridge , U. K. : Cambridge University Press , 2001 .
- Ridley & Channing . **Risk management** . 4th ed . Oxford : Butteworth - Heinemann , 1999 .
- Roth , James . “ Risk Management and Insurance . “ **Newport News** 2015 , (January) : 12 .
- Schuster . Ernest J . **The Principles of German Civil Low** . Oxford : the Clarendon Press , 2007 .
- Spier , Japp . **Unification of tort law : Liability for Damage Caused by Others** . Hague : Kluwer law International , 2002 .
- Yamane , Taro . **Statistics : An Introductory Analysis** , 1970 .
- Youngs , Raymond . **Sourcebook on German Law** . London : Cavendish Pub , 2002 .

ภาคผนวก ก

หนังสือขอสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

มหาวิทยาลัยศิลปากร

ที่ ศธ 0520.203.2/ 1355

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

29 กรกฎาคม 2559

เรื่อง ขอสัมภาษณ์งานวิจัย

เรียน

ด้วย นางสาวสายฝน ภาณุมาศ รหัสนักศึกษา 55252940 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับ อนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล”

ในการนี้ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านในฐานะ ผู้เชี่ยวชาญให้นักศึกษาสัมภาษณ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว เพื่อนำไปประกอบการพัฒนางานวิจัยต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

งานธุรการ

โทรศัพท์/โทรสาร 034-219136

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลการสัมภาษณ์

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อมูลการสัมภาษณ์

1. นายสมชาย รongเหลือ
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8
การศึกษา ปริญญาโท กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา
2. นายสมสกุล ณ บางช้าง
ตำแหน่ง ตุลาการศาลปกครองเพชรบุรี
การศึกษา ปริญญาโท น.ม. (นิติศาสตร์) กฎหมายมหาชน
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
3. นายโชคชัย พักโต
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดพระแท่นดงรัง
ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะอนุกรรมการศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี
การศึกษา ปริญญาโท กศ.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพร ตันฉวีกุล
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
การศึกษา ปริญญาเอก ประ.ด. (อาชีวศึกษาและการบริหารงานยุติธรรมและสังคม)
มหาวิทยาลัยมหิดล
ปริญญาโท สค.ม. (อาชีวศึกษาและการบริหารงานยุติธรรม)
มหาวิทยาลัยมหิดล
5. นายณรงค์ แผ้วพลสง
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ
การศึกษา ปริญญาโท กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

ภาคผนวก ค

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

มหาวิทยาลัยศิลปากร

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ
เรื่อง การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิด
ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล
(Legally Risk Management on Delict Tortious of Legal
Basic Education School Administrators)

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ ในการรวบรวมข้อมูลหรือตัวแปรต่าง ๆ สำหรับดัชนีชี้วัด เรื่อง การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล (Legally Risk Management on Delict Tortious of Legal Basic Education School Administrators) ข้อมูลหรือตัวแปรที่ได้จากการสัมภาษณ์มีค่าต่อการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ และเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปสังเคราะห์และกำหนดเป็นข้อคำถามในการวิจัยต่อไป

แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 ข้อคำถามในการสัมภาษณ์ สำหรับการพิจารณากำหนดตัวแปรเพื่อเป็นกรอบในการวิจัย

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์อย่างดียิ่ง จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

นางสาวสายฝน ภาณุมาศ
นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ นาย นาง นางสาว.....

วุฒิการศึกษา .....

ตำแหน่งปัจจุบัน .....

สถานที่ทำงาน .....

วัน/เดือน/ปี/ที่สัมภาษณ์ วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

ตอนที่ 2 ข้อคำถามในการสัมภาษณ์สำหรับการพิจารณากำหนดตัวแปร

1. การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ก่อให้เกิดความเสี่ยงในด้านใดบ้าง

.....
.....
.....

2. การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลเกี่ยวข้องกับกฎหมายความรับผิดทางละเมิดประเด็นใดบ้าง

.....
.....
.....

3. การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลให้ประสบความสำเร็จ ควรดำเนินการอย่างไร

.....
.....
.....

4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....
.....
.....

ลงชื่อ ..... ลงชื่อผู้ให้สัมภาษณ์
(.....)

ภาคผนวก ง

หนังสือขอตรวจเครื่องมือวิจัย

ที่ ศธ 6812.2/ 154

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

๗ พฤศจิกายน 2559

เรื่อง ขออนุญาตตรวจเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.ดวงใจ ชนะสิทธิ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ

ด้วย นางสาวสายฝน ภาณุมาศ รหัสนักศึกษา 55252940 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล” ในกรณีนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใ้รขออนุญาตตรวจเครื่องมือ ในการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือ เพื่อการวิจัยที่แนบมาพร้อมหนังสือฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประเสริฐ อินทร์รักษ์)

หัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร. 0 3421 9136

ภาคผนวก จ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิให้ความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิให้ความอนุเคราะห์ตรวจเครื่องมือวิจัย

1. ดร.สุวิทย์ มูลคำ
ตำแหน่ง อธิการบดีผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1
การศึกษา ปริญญาเอก Ed.D. (Education)
South Gujarat University , ประเทศอินเดีย
ปริญญาโท ค.ม. (การบริหารการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
น.บ. (นิติศาสตร์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
กศ.บ. (ฟิสิกส์ – คณิตศาสตร์)
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัดพิษณุโลก
2. ดร.ดวงใจ ชนะสิทธิ์
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
การศึกษา ปริญญาเอก ป.ด. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปริญญาโท ศษ.ม. (การวิจัยและประเมินทางการศึกษา)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. ดร.ณรินทร์ ชำนาญดู
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ วิทยฐานะเชี่ยวชาญ
การศึกษา ปริญญาเอก ป.ด. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปริญญาโท ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. ดร.กมลมาลย์ ไชยศิริธัญญา
ตำแหน่ง อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
การศึกษา ปริญญาเอก ป.ด. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปริญญาโท ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศิลปากร
5. ดร.ภรณ์ ปานจันทร์
ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดเขาวัง (แสง ช่วงสุวนิช)
การศึกษา ปริญญาเอก ป.ด. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปริญญาโท ค.ม. (วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ฉ

ค่า IOC (Index of Item Objective Congruence)

ตารางค่า IOC (Index of Item Objective Congruence)

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง	ค่า IOC ผู้เชี่ยวชาญ						ค่า IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	รวม		
1	ความระมัดระวังในการทำหน้าที่ดูแลนักเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
2	การลงโทษนักเรียนโดยผิดกฎหมาย	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
3	การล่วงละเมิดทางเพศนักเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
4	การกระทำความเสียหายต่อทรัพย์สินแก่บุคคลภายนอก	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
5	ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน	1	1	0	0	1	3	0.6	ใช้ได้
6	ความชัดเจนของหลักเกณฑ์ที่กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของโรงเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
7	การรับชดใช้ความเสียหายจากหน่วยงานของโรงเรียน	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
8	การใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปีทันภายในปีงบประมาณ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
9	การจำหน่าย บริจาค หรือขายทอดตลาดเป็นไปตามระเบียบ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
10	การประกาศเอกสารสอบราคาประกวดราคา และวิธีพิเศษตามระเบียบฯ กำหนด	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
11	การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุครุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
12	การนำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาของสถานศึกษาไปใช้ในการบริหาร	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
13	การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุจากผู้ที่มีความรู้	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
14	การบันทึกบัญชีและงบการเงินต่าง ๆ แล้วเสร็จตามระเบียบฯกำหนด	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
15	การโอนหรือเปลี่ยนแปลงค่าจ้างงบประมาณเป็นไปตามระเบียบฯ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

ตารางค่า IOC (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง	ค่า IOC ผู้เชี่ยวชาญ						ค่า IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	รวม		
16	การจัดทำทะเบียนคุมหลักประกัน สัญญาหรือการคืนหลักประกัน สัญญาเป็นไปตามระเบียบฯ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
17	การเบิกจ่ายเงินเป็นไปตามระเบียบ กระบวนการคลัง	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
18	การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนให้ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะที่พึงประสงค์	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
19	การส่งเสริมพัฒนากระบวนการ เรียนรู้ของนักเรียน	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
20	การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอน ผลการเรียนรู้ของนักเรียน เน้น การประเมินตามสภาพจริงจาก กระบวนการ การปฏิบัติ และผลงาน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
21	ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
22	ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และ นวัตกรรมการเรียนการสอน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
23	ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่ง การเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียน ในการจัดกระบวนการเรียนรู้	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
24	จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และ การเรียนการสอนภายในสถานศึกษา	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
25	จัดระบบโครงสร้างให้รองรับ การจัดระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
26	การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ ชุมชน	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
27	การประสานความร่วมมือใน การพัฒนาวิชาการกับโรงเรียนอื่น	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้

ตารางค่า IOC (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง	ค่า IOC ผู้เชี่ยวชาญ						ค่า IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	รวม		
28	จัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปีสอดคล้องกับวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
29	การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการให้แก่บุคคล ครอบครัวยุติการ หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
30	วางระบบการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
31	การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณไม่ตรงตามวัตถุประสงค์	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
32	การโอนเงินเป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
33	การบริหารการเงินโปร่งใส ตรวจสอบได้	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
34	การบริหารงานบัญชี ถูกต้อง ชัดเจน เป็นปัจจุบัน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
35	การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนถูกต้องตามระเบียบ	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
32	การโอนเงินเป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
33	การบริหารการเงินโปร่งใส ตรวจสอบได้	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
34	การบริหารงานบัญชี ถูกต้อง ชัดเจน เป็นปัจจุบัน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
35	การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนถูกต้องตามระเบียบ	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
36	การตั้งคณะกรรมการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะหรือแบบรูปรายการเป็นไปตามระเบียบ	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้

ตารางค่า IOC (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง	ค่า IOC ผู้เชี่ยวชาญ						ค่า IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	รวม		
37	การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
38	การแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดีความชอบของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
39	การเสริมสร้างประสิทธิภาพบุคลากรในการปฏิบัติราชการ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
40	การจัดทำแผนอัตรากำลัง โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
41	การจัดทำภาระงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
42	การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาเครือข่ายการศึกษา	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
43	การบำรุง ดูแล พัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย เหมาะสม พร้อมใช้ประโยชน์	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
44	การจัดระบบบริหาร และพัฒนาองค์กร	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
45	การสนับสนุนวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
46	การจัดทำสำมะโนผู้เรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษา	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
47	การรับนักเรียนตามแผนที่กำหนด	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
48	การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้

ตารางค่า IOC (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง	ค่า IOC ผู้เชี่ยวชาญ						ค่า IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	รวม		
49	การดำเนินงานด้านการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
50	การวางแผนงานด้านวิชาการโดยการรวบรวมข้อมูล กำกับ ดูแล นิเทศ และติดตาม	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
51	การอนุมัติแผนงานด้านวิชาการ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
52	การสร้างความตระหนักและความเข้าใจในการจัดการเรียน การสอนของครูทุกกลุ่มสาระ การเรียนรู้และทุกช่วงชั้น	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
53	การบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็ว เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
54	การจัดทำแผนการส่งเสริมการพัฒนา ความเป็นเลิศและช่วยเหลือนักเรียน พิการด้อยโอกาส	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
55	การจัดอบรมให้ความรู้กับผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจใน การจัดทำหลักสูตร	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
56	การจัดให้มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตร สถานศึกษา	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
57	การสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรม เกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการ เรียนรู้ เพื่อนำมาพัฒนาการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้

ตารางค่า IOC (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง	ค่า IOC ผู้เชี่ยวชาญ						ค่า IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	รวม		
58	การประชุมบุคลากร เพื่อกำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
59	การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
60	จัดทำปฏิทินการดำเนินการตามแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วม	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
61	ระบบประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
62	การจัดระบบการตรวจสอบ และ ทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียอย่างต่อเนื่อง	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
63	การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุปรายงานประจำปี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด และเผยแพร่ต่อสาธารณชน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
64	การจัดระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษา เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในให้สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

ตารางค่า IOC (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง	ค่า IOC ผู้เชี่ยวชาญ						ค่า IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	รวม		
65	การนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
66	การจัดหา Hardware และ Software ให้สามารถรองรับการปฏิบัติงานด้านธุรการได้ตามที่ระบบกำหนด	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
67	การดำเนินงานธุรการตามระบบที่กำหนด โดยยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัด และคุ้มค่า	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
68	การจ่ายค่าจ้างและการเลื่อนขั้นเงินเดือนครูอัตราจ้างเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
69	การตรวจสอบวงเงินงบประมาณและวงเงินนอกงบประมาณที่ได้รับจัดสรร	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
70	การพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
71	การแต่งตั้งเวรยามรับผิดชอบ เพื่อดูแลทรัพย์สินของสถานศึกษาตลอด 24 ชั่วโมง	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
72	การกำหนดเป้าหมาย ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานของบุคลากร	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
73	กำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงในการดำเนินงาน	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้

ตารางค่า IOC (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง	ค่า IOC ผู้เชี่ยวชาญ						ค่า IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	รวม		
74	การประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดและพัฒนาศึกษาาร่วมกัน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
75	การจัดทำและเก็บรักษาทะเบียนประวัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้าง	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
76	การให้บริการข้อมูล ข่าวสาร และบริการอื่น ๆ แก่สาธารณชน ตามความเหมาะสมและศักยภาพ	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
77	การรายงานผลการติดตามและการประเมินการควบคุมภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารอบ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
78	การจัดให้บุคลากรรับผิดชอบงานตามความเหมาะสมและศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
79	การติดตามและประเมินผลงานปกครองนักเรียน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
80	การจัดทำข้อมูลสารสนเทศทางการเงินของสถานศึกษา	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
81	การจัดทำแนวปฏิบัติหรือระเบียบของสถานศึกษาเพื่อจัดหารายได้ บริหารรายได้ และผลประโยชน์ โดยไม่ขัดต่อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง	1	1	1	0	1	4	0.8	ใช้ได้
82	การพัฒนากระบวนข้อมูล เพื่อประสิทธิภาพการบริหารงานการเงิน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
83	การตรวจสอบและติดตามรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
84	การรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณตามแบบที่สำนักงานประมาณกำหนด	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้

ตารางค่า IOC (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง	ค่า IOC ผู้เชี่ยวชาญ						ค่า IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	รวม		
85	การเพิ่มค่าจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราวดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
86	การแจ้งภาระงานตามมาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณ และเกณฑ์การประเมินผลงาน แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ก่อนการมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติงาน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
87	การกำหนดหลักสูตรการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนาตนเองของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
88	การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ความเข้าใจกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับด้านการรักษาวินัยอย่างต่อเนื่อง	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
89	การสร้างความตระหนักให้ครูและบุคลากรทางการศึกษารู้เท่าทันกฎหมายที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
90	การเลื่อนขั้นเงินเดือนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามกฎหมาย ก.ค.ศ.ว่าด้วยการเลื่อนขั้นเงินเดือน	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
91	การปฐมนิเทศครูและบุคลากรใหม่ของสถานศึกษาเกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้

ตารางค่า IOC (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง	ค่า IOC ผู้เชี่ยวชาญ						ค่า IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	รวม		
92	การวางมาตรการหรือออกระเบียบข้อบังคับที่สอดคล้องกับทางราชการเพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยของทางราชการ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
93	การให้ความรู้เพื่อสร้างเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานและปฏิบัติตน	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
94	การดูแล และติดตามกรณีมีครูและบุคลากรละเมิด หรือทำผิดระเบียบวินัย	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
95	การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบ วินัย มาตรฐาน และจรรยาบรรณของวิชาชีพ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
96	การขอหนังสือรับรองดำเนินการตาม ระเบียบ หลักเกณฑ์ และวิธีการที่เกี่ยวข้อง	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
97	การปฏิบัติงานตามภาระงานในตำแหน่งหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษา	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
98	การปฏิบัติงานนอกเวลา สืบเนื่องจากการปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
99	การส่งเสริมและสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
100	การให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความจริงใจและเต็มความสามารถ	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
101	การอุทิศตนและเวลาให้กับ การปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้

ตารางค่า IOC (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง	ค่า IOC ผู้เชี่ยวชาญ						รวม	ค่า IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5				
102	การกระทำเพื่อประโยชน์ของทางราชการ แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่กำหนด	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้	
103	การขีดฆ่าข้อความหรือตัวเลขผิดพลาดมือชื่อย่อกำกับ พร้อมวันเดือนปีแล้วเขียนข้อความหรือตัวเลขที่ถูกต้อง	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้	
104	การรักษาผลประโยชน์ของทางราชการ	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้	
105	การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนจากการปฏิบัติหน้าที่	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้	
106	การใช้เงินถูกต้องตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้	
107	การจัดเก็บเงินบำรุงการศึกษาโดยได้รับอนุมัติจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้	
108	การจัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สินวัสดุ ครุภัณฑ์ เป็นปัจจุบัน	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้	
109	ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่เข้าใจกฎหมาย ระเบียบ และแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้	
110	การรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน อดทน อดกลั้น และให้อภัยซึ่งกันและกัน	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้	
111	การจัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จของผลผลิตกำหนดตามข้อตกลงการให้บริการผลผลิต	1	1	1	0	1	4	0.8	ใช้ได้	
112	การรักษาความลับทางราชการอย่างเคร่งครัด	1	1	1	0	1	4	0.8	ใช้ได้	

ตารางค่า IOC (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง	ค่า IOC ผู้เชี่ยวชาญ						ค่า IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	รวม		
113	ระบบการปฏิบัติงานขาดการติดตามตรวจสอบ ก่อให้เกิดการทุจริตของผู้ปฏิบัติงาน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
114	การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร	1	1	0	1	1	4	0.8	ใช้ได้
115	การจัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ สอดคล้องกับวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
116	ครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
117	การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
118	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา (SWOT) และประเมินสถานภาพของสถานศึกษา	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
119	การกำหนดเกณฑ์การประเมินและเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
120	กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ล้าหลังไม่ทันการเปลี่ยนแปลง	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
121	การกระทำต่อบุคคลอื่นให้ได้รับความเสียหาย โดยผิดกฎหมาย จงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
122	การดำเนินงานแนวทางการศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคน	1	1	1	0	1	4	0.8	ใช้ได้

ตารางค่า IOC (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง	ค่า IOC ผู้เชี่ยวชาญ						ค่า IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	รวม		
123	การใช้ใบเสร็จรับเงินที่จัดทำขึ้นเอง หรือใบเสร็จรับเงินสมาคม ผู้ปกครองและครู แทนใบเสร็จรับเงินตามแบบที่กรมบัญชีกลาง กำหนด	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
124	การควบคุมใบเสร็จรับเงินหรือ หลักฐานการรับเงินไว้เพื่อ ตรวจสอบความถูกต้อง	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
125	การจ่ายเงินรายได้สถานศึกษาเป็น ค่าใช้จ่ายเดินทางไปต่างประเทศ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
126	การจ่ายเงินรายได้สถานศึกษา นอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ โดยไม่ได้รับความเห็นชอบ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
127	การอนุมัติจ่ายเงินรายได้ สถานศึกษา โดยมีหลักฐาน การจ่ายถูกต้อง	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
128	การบริหารจัดการเงินรายได้ สถานศึกษาอย่างประหยัด คุ่มค่า ไปรุ่งใส ตรวจสอบได้ และเกิด ประโยชน์ต่อนักเรียน	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
129	การจัดซื้อครุภัณฑ์ในราคาที่สูงกว่า ราคามาตรฐานครุภัณฑ์ของสำนัก งบประมาณกำหนด	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
130	การส่งคืนเงินรายได้สถานศึกษา เป็นเงินรายได้แผ่นดินถูกต้องตาม ระเบียบ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
131	ครูและบุคลากรทางการศึกษามี ความรู้ความเข้าใจในการจัดซื้อ จัดจ้าง	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
132	ครูและบุคลากรทางการศึกษามี ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน	1	1	1	0	1	4	0.8	ใช้ได้

ตารางค่า IOC (ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง	ค่า IOC ผู้เชี่ยวชาญ						ค่า IOC	แปลผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	รวม		
133	การใช้งบประมาณเป็นไปตามแผนปฏิบัติงาน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
134	ครูและบุคลากรทางการศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน	1	1	1	0	1	4	0.8	ใช้ได้
135	การก่อสร้างอาคารเป็นไปตามรูปแบบรายการที่กำหนด	1	1	1	0	1	4	0.8	ใช้ได้
136	ผู้ขายส่งมอบพัสดุ ครุภัณฑ์ ตรงตามสัญญา	1	1	1	1	0	4	0.8	ใช้ได้
137	การเรียกค่าปรับกรณีส่งมอบงานล่าช้าเป็นไปตามระเบียบ	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
138	การแก้ไขหรือปลอมใบเสร็จรับเงิน	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
139	การแก้ไขหรือเติมจำนวนในเช็ค/ใบถอนเงินให้สูงขึ้น	1	1	1	1	1	5	1	ใช้ได้
140	การปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัด	1	1	1	0	1	4	0.8	ใช้ได้

ภาคผนวก ข
หนังสือขอทดลองเครื่องมือ

ที่ ศธ 6812.2 / 015

ภาควิชาการบริหารการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม 73000

9 มกราคม 2560

เรื่อง ขอตกลงเครื่องมือวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน 3 ฉบับ

ด้วย นางสาวสายฝน ภาณุมาศ รหัสนักศึกษา 55252940 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ประสงค์ ทำคุณนิพนธ์ เรื่อง “การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาชั้น พื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล” ในการนี้ ภาควิชาการบริหารการศึกษา ใ้ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาทำการ ทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือในหน่วยงานของท่าน เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้ในการวิจัยกลุ่ม ตัวอย่าง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ภาควิชาการบริหารการศึกษาขอขอบคุณในการอนุเคราะห์ของท่าน
มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

สวท.

(อาจารย์ ดร.สวท อินทร์รักษ์)

รองหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนหัวหน้าภาควิชาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา

โทร. 09 3979 3455

รายชื่อโรงเรียนที่ใช้ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

1. โรงเรียนวิสุทธรังษี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8
2. โรงเรียนประชาวมงคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8
3. โรงเรียนสายธรรมจันทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8
4. โรงเรียนโสภณศิริราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8
5. โรงเรียนบางแพปฐมพิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8
6. โรงเรียนวัดไร่ขิงวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9
7. โรงเรียนศรีวิชัยวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9
8. โรงเรียนกำแพงแสนวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9
9. โรงเรียนสรวงสุทธาวีทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9
10. โรงเรียนทุ่งคลีโคกช้างวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9

ภาคผนวก ฅ
การทาค่าความเชื่อมั่น (reliability)

Reliability

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.981	140

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
V1	583.8667	3829.499	.341	.981
V2	584.3000	3844.976	.089	.982
V3	584.4000	3880.248	-.105	.982
V4	584.4667	3863.637	-.025	.982
V5	584.0667	3849.030	.082	.981
V6	584.1333	3831.361	.238	.981
V7	584.3000	3841.941	.144	.981
V8	583.9000	3815.817	.443	.981
V9	583.9000	3824.369	.403	.981
V10	583.5000	3832.121	.377	.981
V11	583.7667	3807.426	.601	.981
V12	583.7333	3801.926	.618	.981
V13	583.7333	3800.064	.730	.981
V14	583.9000	3806.231	.606	.981
V15	583.7667	3805.357	.672	.981
V16	583.6000	3832.041	.370	.981
V17	583.6667	3826.161	.410	.981
V18	583.8000	3815.959	.599	.981
V19	583.6667	3840.437	.262	.981
V20	583.7000	3823.666	.530	.981

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
V21	583.9667	3820.516	.410	.981
V22	584.0333	3819.068	.397	.981
V23	583.8000	3816.441	.543	.981
V24	583.7333	3834.064	.436	.981
V25	583.9000	3828.852	.515	.981
V26	584.3667	3816.240	.464	.981
V27	584.2000	3804.028	.584	.981
V28	583.7000	3820.493	.575	.981
V29	584.0667	3827.651	.419	.981
V30	584.0333	3818.723	.561	.981
V31	583.6667	3818.782	.596	.981
V32	583.5667	3808.185	.752	.981
V33	583.6000	3799.972	.634	.981
V34	583.7333	3808.685	.582	.981
V35	583.7667	3815.564	.547	.981
V36	583.8333	3800.144	.655	.981
V37	583.6667	3823.057	.486	.981
V38	583.8333	3809.868	.587	.981
V39	583.7667	3801.702	.716	.981
V40	583.6667	3799.126	.734	.981
V41	583.8667	3792.809	.745	.981
V42	583.9667	3817.689	.590	.981
V43	583.9333	3818.271	.518	.981
V44	584.0333	3791.137	.855	.981
V45	583.8667	3820.257	.563	.981
V46	584.1333	3827.844	.414	.981
V47	583.6667	3814.920	.591	.981
V48	583.9667	3807.826	.726	.981
V49	584.1667	3823.523	.419	.981
V50	583.8000	3809.200	.767	.981
V51	583.6667	3799.471	.730	.981
V52	583.7333	3816.064	.644	.981
V53	584.0000	3798.621	.740	.981
V54	584.0333	3806.102	.550	.981
V55	583.9333	3808.547	.694	.981
V56	584.1333	3817.637	.469	.981
V57	583.9000	3793.886	.577	.981
V58	583.9333	3802.685	.617	.981
V59	583.9000	3815.955	.497	.981
V60	583.7667	3809.840	.574	.981

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
V61	583.9333	3809.444	.466	.981
V62	584.1667	3800.489	.603	.981
V63	583.8000	3805.200	.466	.981
V64	584.0000	3807.241	.593	.981
V65	584.1000	3815.403	.452	.981
V66	584.0000	3814.483	.512	.981
V67	583.8667	3799.016	.724	.981
V68	583.8000	3791.407	.742	.981
V69	583.7333	3808.892	.580	.981
V70	583.9667	3806.516	.744	.981
V71	583.5333	3830.189	.340	.981
V72	583.9000	3810.645	.649	.981
V73	584.0667	3833.030	.386	.981
V74	584.1333	3821.637	.379	.981
V75	583.8000	3806.372	.580	.981
V76	584.1000	3803.955	.601	.981
V77	583.8333	3818.489	.642	.981
V78	583.8333	3786.833	.754	.981
V79	583.9000	3797.610	.755	.981
V80	583.9333	3801.237	.675	.981
V81	583.9000	3786.921	.774	.981
V82	583.8667	3787.499	.861	.981
V83	583.8000	3792.166	.733	.981
V84	583.8333	3799.730	.659	.981
V85	583.8667	3798.464	.642	.981
V86	583.8000	3799.614	.819	.981
V87	583.9333	3801.789	.669	.981
V88	583.7667	3799.564	.690	.981
V89	583.9000	3788.369	.866	.981
V90	583.7000	3816.976	.567	.981
V91	583.5333	3821.844	.561	.981
V92	583.7000	3799.734	.792	.981
V93	583.7333	3805.651	.720	.981
V94	583.7667	3798.944	.697	.981
V95	583.6667	3798.299	.807	.981
V96	583.7333	3807.168	.644	.981
V97	583.8000	3801.614	.631	.981
V98	583.8000	3803.959	.606	.981
V99	583.9000	3789.610	.793	.981
V100	583.8000	3794.579	.813	.981

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
V101	583.8667	3783.223	.851	.981
V102	584.3000	3828.079	.246	.981
V103	584.0333	3802.723	.401	.981
V104	583.6333	3789.620	.742	.981
V105	583.6000	3789.352	.706	.981
V106	583.7667	3771.633	.812	.981
V107	583.6000	3777.007	.724	.981
V108	583.7667	3799.357	.557	.981
V109	584.3333	3806.575	.364	.981
V110	583.9667	3766.309	.806	.981
V111	583.9333	3784.409	.814	.981
V112	583.8000	3785.200	.764	.981
V113	584.3667	3813.895	.289	.981
V114	583.8333	3802.626	.671	.981
V115	583.9333	3781.168	.727	.981
V116	584.5333	3815.982	.259	.981
V117	583.8333	3802.213	.729	.981
V118	583.7667	3813.013	.578	.981
V119	583.8333	3802.626	.724	.981
V120	584.5000	3809.845	.324	.981
V121	584.5667	3811.151	.277	.981
V122	583.9667	3786.723	.719	.981
V123	584.6333	3821.137	.215	.982
V124	583.7333	3780.754	.798	.981
V125	584.8333	3799.523	.300	.982
V126	584.8000	3817.338	.222	.982
V127	583.9000	3770.024	.706	.981
V128	584.7333	3812.478	.239	.982
V129	583.9000	3780.714	.794	.981
V130	583.8000	3773.476	.839	.981
V131	584.1000	3782.921	.742	.981
V132	584.0000	3770.069	.818	.981
V133	583.8000	3777.476	.731	.981
V134	584.0667	3753.995	.885	.981
V135	583.9000	3774.438	.780	.981
V136	583.9667	3780.861	.740	.981
V137	583.8000	3775.131	.785	.981
V138	584.7000	3813.872	.221	.982
V139	584.6333	3823.689	.181	.982
V140	583.8333	3801.523	.640	.981

ภาคผนวก ญ

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

ที่ ศธ 6806 (นศ) / พิ ๒๗ ๕

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
พระราชวังสนามจันทร์
อ.เมือง จ.นครปฐม 73000

17 มกราคม 2560

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

ด้วย นางสาวสายฝน ภาณุมาศ รหัสประจำตัว 55252940 นักศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง " การบริหารความ เลี้ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล " มีความประสงค์ จะ ขอเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ โรงเรียน หรือครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ ใน โรงเรียนของท่าน เพื่อ ประกอบการทำวิทยานิพนธ์

ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร จึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดแจ้ง ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ โรงเรียน หรือครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ ทราบ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้แก่นักศึกษา ดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์ จักขอบพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม)

รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการและวิจัย

รักษาราชการแทน คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย
นครปฐม โทร.034-218790

ภาคผนวก ก

รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

รายชื่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	ที่อยู่	สังกัด
1	โรงเรียนศรีพุดผกา	เขตสะพานสูง กรุงเทพมหานคร 10250	สพม.1
2	โรงเรียนทวีธาภิเศกบางขุนเทียน	เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร 10150	สพม.1
3	โรงเรียนสตรีวิทยา	เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200	สพม.1
4	โรงเรียนกุนนทีรุทธาราม	เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร 10400	สพม.2
5	โรงเรียนสุขุมวิทพณิชยการ	เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร 10240	สพม.2
6	โรงเรียนอุดมศิลป์วิทยา	ต.ตลาดเกรียบ อ.บางปะอิน จ.อยุธยา 13160	สพม.3
7	โรงเรียนนนทบุรีพิทยาคม	ต.ท่าทราย อ.เมืองนนทบุรี จ.นนทบุรี 11000	สพม.3
8	โรงเรียนพระพุทธบาท “พลาณกุลวิทยา”	ต.พุทรา อ.พระพุทธบาท จ.สระบุรี 18120	สพม.4
9	โรงเรียนสายปัญญารังสิต	ต.ประชาธิปัตย์ อ.ธัญบุรี จ.ปทุมธานี 12130	สพม.4
10	โรงเรียนชยานุกิจพิทยาคม	ต.โพนงคำออก อ.สรรพยา จ.ชัยนาท 17150	สพม.5
11	โรงเรียนราชสถิตย์วิทยา	ต.ราชสถิตย์ อ.ไชโย จ.อ่างทอง 14140	สพม.5
12	โรงเรียนป่าโมกข์วิทยาภูมิ	ต.ป่าโมก อ.ป่าโมก จ.อ่างทอง 14130	สพม.5
13	โรงเรียนปทุมคงคา สมุทรปราการ	ต.แพรกษาใหม่ อ.เมือง จ.สมุทรปราการ 10270	สพม.6
14	โรงเรียนหมอนทองวิทยา	ต.หมอนทอง อ.บางน้ำเปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทรา 24150	สพม.6
15	โรงเรียนเขาเพิ่มนารีผลวิทยา	ต.เขาเพิ่ม อ.บ้านนา จ.นครนายก 26000	สพม.7
16	โรงเรียนกบินทร์บุรี	ต.เมืองเก่า อ.กบินทร์บุรี จ.ปราจีนบุรี 25240	สพม.7

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	ที่อยู่	สังกัด
17	โรงเรียนประสาทรัฐประชากิจ	ต.ประสาทสิทธิ์ อ.ดำเนิน สะดวก จ.ราชบุรี 70210	สพม.8
18	โรงเรียนท่ามะกาวิทยา	ต.ท่ามะกา อ.ท่ามะกา จ.กาญจนบุรี 71120	สพม.8
19	โรงเรียนบัวปากท่าวิทยา	ต.บัวปากท่า อ.บางเลน จ.นครปฐม 73130	สพม.9
20	โรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 1	ต.ดอนเจดีย์ อ.ดอนเจดีย์ จ.สุพรรณบุรี 72170	สพม.9
21	โรงเรียนบางตะบูนวิทยา	ต.บางตะบูน อ.บ้านแหลม จ.เพชรบุรี 76110	สพม.10
22	โรงเรียนเทพสุวรรณชาดวิทยา	ต.ท่าคา อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม 75110	สพม.10
23	โรงเรียนท่าข้ามวิทยา	ต.ท่าข้าม อ.ท่าแซะ จ.ชุมพร 86190	สพม.11
24	โรงเรียนพนมศึกษา	ต.พนม อ.พนม จ.สุราษฎร์ธานี 84250	สพม.11
25	โรงเรียนสุราษฎร์พิทยา	ต.ตลาด อ.เมืองสุราษฎร์ธานี จ.สุราษฎร์ธานี 84000	สพม.11
26	โรงเรียนคีรีราษฎร์พัฒนา	ต.หินตก อ.ร่อนพิบูลย์ จ.นครศรีธรรมราช 80350	สพม.12
27	โรงเรียนทางพูนวิทยา	ต.ทางพูน อ.เฉลิมพระเกียรติ จ.นครศรีธรรมราช 80190	สพม.12
28	โรงเรียนชะอวดวิทยา	ต.ชะอวด อ.ชะอวด จ.นครศรีธรรมราช 80180	สพม.12
29	โรงเรียนเฉลิมพระเกียรติพระชนนี	ต.เทพนคร อ.เมืองกำแพงเพชร จ.กำแพงเพชร 62000	สพม.12
30	โรงเรียนวิเชียรมาตุ 2	ต.โพลองจรเข้ อ.ย่านตาขาว จ.ตรัง 92140	สพม.13
31	โรงเรียนกันตังพิทยากร	ต.กันตัง อ.กันตัง จ.ตรัง 92110	สพม.13
32	โรงเรียนสตรีพังงา	ต.ท้ายช้าง อ.เมืองพังงา จ.พังงา 82000	สพม.14
33	โรงเรียนกาบังพิทยาคม	ต.กาบัง อ.กาบัง จ.ยะลา 95120	สพม.15

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	ที่อยู่	สังกัด
34	โรงเรียนนิคมพัฒนาวิทย์	ต.ตลิ่งชัน อ.บันนังสตา จ.ยะลา 95130	สพม.15
35	โรงเรียนสามบ่อวิทยา	ต.วัดสน อ.ระโนด จ.สงขลา 90140	สพม.16
36	โรงเรียนสทิงพระวิทยา	ต.จะตึงพระ อ.สทิงพระ จ.สงขลา 90190	สพม.16
37	โรงเรียนเนินทรายวิทยาคม	ต.เนินทราย อ.เมืองตราด จ.ตราด 23000	สพม.17
38	โรงเรียนเกาะช้างวิทยาคม	ต.เกาะช้าง อ.เกาะช้าง จ.ตราด 23170	สพม.17
39	โรงเรียนหนองใหญ่ศิริรวิวาทวิทยา	ต.หนองใหญ่ อ.หนองใหญ่ จ.ชลบุรี 20190	สพม.18
40	โรงเรียนชลกันยานุกูล	ต.บางปลาสร้อย อ.เมืองชลบุรี จ.ชลบุรี 20000	สพม.18
41	โรงเรียนเซไลวิทยาคม	ต.ศรีสงคราม อ.วังสะพุง จ.เลย 42130	สพม.19
42	โรงเรียนผาสายมอดวิทยาคม	ต.ผาสายมอด อ.เอราวัณ จ.เลย 42220	สพม.19
43	โรงเรียนศรีธาตุพิทยาคม	ต.ศรีธาตุ อ.ศรีธาตุ จ.อุดรธานี 41230	สพม.20
44	โรงเรียนอุดรพัฒนาการ	ต.บ้านจั่น อ.เมืองอุดรธานี จ.อุดรธานี 41000	สพม.20
45	โรงเรียนสตรีราชินูทิศ	ต.หมากแข้ง อ.เมืองอุดรธานีจ. อุดรธานี 41000	สพม.20
46	โรงเรียนนาดีพิทยาคม	ต.นาดี อ.เฝ้าไร่ จ.หนองคาย 43120	สพม.21
47	โรงเรียนหนองคายวิทยาการ	ต.หนองกอมเกาะ อ.เมืองหนองคาย จ.หนองคาย 43000	สพม.21
48	โรงเรียนกุดฉิมวิทยา	ต.กุดฉิม อ.ธาตุพนม จ.นครพนม 48110	สพม.22
49	โรงเรียนคำเตยอุปถัมภ์	ต.คำเตย อ.เมืองนครพนม จ.นครพนม 48000	สพม.22

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	ที่อยู่	สังกัด
50	โรงเรียนปิยะมหาราชาลัย	ต.ในเมือง อ.เมืองนครพนม จ.นครพนม 48000	สพม.22
51	โรงเรียนวาริชวิทยา	ต.วาริชภูมิ อ.วาริชภูมิ จ.สกลนคร 47150	สพม.23
52	โรงเรียนโพธิแสนวิทยา	ต.อุ่มจาน อ.กุสุมาลย์ จ.สกลนคร 47230	สพม.23
53	โรงเรียนหนองสอพิทยาคม	ต.ลำปาว อ.เมืองกาฬสินธุ์ จ.กาฬสินธุ์ 46000	สพม.24
54	โรงเรียนโนนสูงพิทยาคม	ต.โนนสูง อ.ยางตลาด จ.กาฬสินธุ์ 46120	สพม.24
55	โรงเรียนชุมแพพิทยาคม	ต.วังหินลาด อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น 40130	สพม.25
56	โรงเรียนภูเวียงพิทยาคม	ต.ภูเวียง อ.ภูเวียง จ.ขอนแก่น 40150	สพม.25
57	โรงเรียนลำน้ำพอง	ต.ท่ากระเสริม อ.น้ำพอง จ.ขอนแก่น 40140	สพม.25
58	โรงเรียนผดุงนารี	ต.ตลาด อ.เมืองมหาสารคาม จ.มหาสารคาม 44000	สพม.26
59	โรงเรียนหัวโทนวิทยา	ต.หัวโทน อ.สุวรรณภูมิ จ.ร้อยเอ็ด 45130	สพม.27
60	โรงเรียนกู่กาสิงห์ประชาสรรค์	ต.กู่กาสิงห์ อ.เกษตรวิสัย จ.ร้อยเอ็ด 45150	สพม.27
61	โรงเรียนบัวเจริญวิทยา	ต.ตองปิด อ.น้ำเกลี้ยง จ.ศรีสะเกษ 33130	สพม.28
62	โรงเรียนศรีสะเกษวิทยาลัย	ต.หนองครก อ.เมืองศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ 33000	สพม.28
63	โรงเรียนสตรีสิริเกศ	ต.เมืองใต้ อ.เมืองศรีสะเกษ จ.ศรีสะเกษ 33000	สพม.28
64	โรงเรียนวิจิตรวิทยา	ต.แสนสุข อ.วารินชำราบ จ.อุบลราชธานี 34190	สพม.29
65	โรงเรียนเขมรราชพิทยาคม	ต.เขมรราช อ.เขมรราช จ.อุบลราชธานี 34170	สพม.29
66	โรงเรียนปทุมพิทยาคม	ต.ปทุม อ.เมืองอุบลราชธานี จ.อุบลราชธานี 34000	สพม.29

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	ที่อยู่	สังกัด
67	โรงเรียนบ้านแท่นวิทยา	ต.บ้านแท่น อ.บ้านแท่น จ.ชัยภูมิ 36190	สพม.30
68	โรงเรียนหนองบัวบานวิทยา	ต.หนองบัวบาน อ.จัตุรัส จ.ชัยภูมิ 36130	สพม.30
69	โรงเรียนสมเด็จพระธีรญาณมุนี	ต.ตะคุ อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา 30150	สพม.31
70	โรงเรียนหนองกรดวัฒนา	ต.หนองกรด อ.ด่านขุนทด จ.นครราชสีมา 30210	สพม.31
71	โรงเรียนสมเสมีดวิทยา	ต.ชุมแสง อ.สตึก จ.บุรีรัมย์ 31150	สพม.32
72	โรงเรียนพุทไธสง	ต.พุทไธสง อ.พุทไธสง จ.บุรีรัมย์ 31120	สพม.32
73	โรงเรียนนางรองพิทยาคม	ต.นางรอง อ.นางรอง จ.บุรีรัมย์ 31110	สพม.32
74	โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์	ต.เมืองแก อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์ 32120	สพม.33
75	โรงเรียนพรหมเทพพิทยาคม	ต.พรหมเทพ อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์ 32120	สพม.33
76	โรงเรียนสุรินทร์ภักดี	ต.แกใหญ่ อ.เมืองสุรินทร์ จ.สุรินทร์ 32000	สพม.33
77	โรงเรียนสันป่ายางพิทยาคม	ต.สันป่ายาง อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่ 50330	สพม.34
78	โรงเรียนเทพศิรินทร์เชียงใหม่	ต.น้ำบ่อหลวง อ.สันป่าตอง จ.เชียงใหม่ 50120	สพม.34
79	โรงเรียนเถินวิทยา	ต.เถินบุรี อ.เถิน จ.ลำปาง 52160	สพม.35
80	โรงเรียนประชารัฐธรรมคุณ	ต.หลวงเหนือ อ.งาว จ.ลำปาง 52110	สพม.35
81	โรงเรียนขุนตาลพิทยาคม	ต.ป่าตาล อ.ขุนตาล จ.เชียงราย 57340	สพม.36
82	โรงเรียนพะเยาพิทยาคม	ต.เวียง อ.เมืองพะเยา จ.พะเยา 56000	สพม.36
83	โรงเรียนสรอยเสรีวิทยา	ต.สรอย อ.วังชิ้น จ.แพร่ 54150	สพม.37

ลำดับ	ชื่อโรงเรียน	ที่อยู่	สังกัด
84	โรงเรียนเมืองลีประชาสามัคคี	ต.ปึงหลวง อ.นาหมื่น จ.น่าน 55180	สพม.37
85	โรงเรียนบ้านสวนวิทยาคม	ต.บ้านสวน อ.เมืองสุโขทัย จ.สุโขทัย 64220	สพม.38
86	โรงเรียนสุโขทัยวิทยาคม	ต.บ้านกล้วย อ.เมืองสุโขทัย จ.สุโขทัย 64000	สพม.38
87	โรงเรียนน้ำรินพิทยาคม	ต.บ้านกลาง อ.วังทอง จ.พิษณุโลก 65220	สพม.39
88	โรงเรียนลับแลศรีวิทยา	ต.ไผ่ล้อม อ.ลับแล จ.อุตรดิตถ์ 52310	สพม.39
89	โรงเรียนเพชรพิทยาคม	ต.ในเมือง อ.เมืองเพชรบูรณ์ จ.เพชรบูรณ์ 67000	สพม.40
90	โรงเรียนวิทยานุกูลนารี	ต.ในเมือง อ.เมืองเพชรบูรณ์ จ.เพชรบูรณ์ 67000	สพม.40
91	โรงเรียนคลองลานพัฒนาจินตาคคี	ต.คลองลานพัฒนา อ.คลองลาน จ.กำแพงเพชร 62180	สพม.41
92	โรงเรียนวันที่สถิตพิทยาคม	ต.ท้ายทุ่ง อ.ทับคล้อ จ.พิจิตร 66150	สพม.41
93	โรงเรียนกำแพงเพชรพิทยาคม	ต.ในเมือง อ.เมืองกำแพงเพชร จ.กำแพงเพชร 62000	สพม.41
94	โรงเรียนวังเมืองชนประสิทธิ์วิทยาคม	ต.วังเมือง อ.ลาดยาว จ.นครสวรรค์ 60150	สพม.42
95	โรงเรียนห้วยคตพิทยาคม	ต.สุขฤทัย อ.ห้วยคต จ.อุทัยธานี 61170	สพม.42

ภาคผนวก ร
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิด
ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามนี้สำหรับ ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการ รองผู้อำนวยการ สถานศึกษาฝ่ายบริหารวิชาการหรือฝ่ายบริหารงานบุคคล หรือครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานฝ่าย บริหารวิชาการหรือฝ่ายบริหารงานบุคคล และรองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายบริหารงบประมาณ หรือฝ่ายบริหารทั่วไป หรือครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานฝ่ายบริหารงบประมาณหรือฝ่ายบริหารทั่วไป เป็นผู้ตอบ

2. แบบสอบถามนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบตัวแปรของความเสี่ยงด้าน กฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล และเพื่อทราบ องค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

3. คำตอบของท่านเป็นข้อมูลย้อนกลับที่สำคัญ และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาในภาพรวม โดยจะไม่มีผลต่อผู้ตอบแต่ประการใด จึงใคร่ขอความกรุณาจากท่าน ได้โปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามสภาพความเป็นจริง

4. แบบสอบถามฉบับนี้มี 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายใน ความรับผิดทางละเมิดของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี จึงขอขอบคุณมา ณ.

โอกาสนี้

นางสาวสายฝน ภาณุมาศ

นักศึกษาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

นิยามศัพท์เฉพาะ

การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมาย หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อไม่ให้เกิดการใช้ กฎ ระเบียบราชการ กฎหมาย หรือกฎระเบียบขององค์กร ที่ส่งผลร้ายต่อคนอื่น หรือผลร้ายต่อ การบริหารจัดการ โดยมีการวางแผน วิเคราะห์ กำกับ ติดตาม และควบคุมให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

ความรับผิดทางละเมิด หมายถึง การกระทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายที่เกิดจาก ความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง เป็นเหตุให้ผู้ถูกรกระทำได้รับความเสียหาย และต้อง รับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล หมายถึง ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ยกเว้นสถานศึกษาสังกัดสำนักการศึกษาพิเศษ

การบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายความรับผิดทางละเมิด หมายถึง กระบวนการ ดำเนินงานที่เป็นระบบและต่อเนื่องของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อคุ้มครอง เจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงาน และช่วยเหลือบุคคลภายนอกที่ได้รับค่าทดแทนโดยสะดวกจากหน่วยงาน ที่เจ้าหน้าที่สังกัด

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับสถานภาพทั่วไปของท่าน

ข้อ	สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	สำหรับผู้วิจัย
1	<p>เพศ</p> <p>☐ ชาย</p> <p>☐ หญิง</p>	
2	<p>อายุ (เฉพาะของปีหากเกิน 6 เดือน ให้ถือเป็น 1 ปี)</p> <p>☐ ต่ำกว่า 31 ปี</p> <p>☐ 31 – 40 ปี</p> <p>☐ 41 – 50 ปี</p> <p>☐ 50 ปีขึ้นไป</p>	
3	<p>ระดับการศึกษาสูงสุด</p> <p>☐ ปริญญาตรี</p> <p>☐ ปริญญาโท</p> <p>☐ ปริญญาเอก</p>	
4	<p>ตำแหน่งหน้าที่ในการปฏิบัติงาน</p> <p>☐ ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการ</p> <p>☐ รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายบริหารวิชาการ หรือ</p> <p>ฝ่ายบริหารงานบุคคล หรือ</p> <p>ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานฝ่ายบริหารวิชาการ หรือ</p> <p>ฝ่ายบริหารงานบุคคล</p> <p>☐ รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายบริหารงบประมาณหรือ</p> <p>ฝ่ายบริหารทั่วไป หรือ</p> <p>ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานฝ่ายบริหารงบประมาณ หรือ</p> <p>ฝ่ายบริหารทั่วไป</p>	
5	<p>ประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน (เฉพาะของปีหากเกิน 6 เดือน ให้</p> <p>ถือเป็น 1 ปี)</p> <p>☐ 1 – 5 ปี</p> <p>☐ 6 – 10 ปี</p> <p>☐ 11 – 15 ปี</p> <p>☐ 15 ปีขึ้นไป</p>	

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของ
ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

คำชี้แจง ให้ท่านประเมินประเด็นการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบของ
ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับ
ความคิดเห็นของท่านแต่ละข้อเพียงช่องเดียว โดยแต่ละข้อมีระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ดังนี้

- ระดับ 1 หมายถึง มีการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบ น้อยที่สุด
 ระดับ 2 หมายถึง มีการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบ น้อย
 ระดับ 3 หมายถึง มีการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบ ปานกลาง
 ระดับ 4 หมายถึง มีการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบ มาก
 ระดับ 5 หมายถึง มีการบริหารความเสี่ยงด้านกฎหมายในความรับผิดชอบ มากที่สุด

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง	ระดับการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมาย ในความรับผิดชอบ					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
1	การทำหน้าที่ดูแลนักเรียน						
2	การลงโทษนักเรียนโดยผิดกฎหมาย						
3	การล่อลวงละเมิดทางเพศนักเรียน						
4	การกระทำความเสียหายต่อทรัพย์สินแก่บุคคลภายนอก						
5	ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน						
6	ความชัดเจนของหลักเกณฑ์ที่กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของโรงเรียน						
7	การรับผิดชอบความเสียหายจากหน่วยงานของโรงเรียน						
8	การใช้งบประมาณรายจ่ายประจำปีทันภายในปีงบประมาณ						
9	การจำหน่าย บริจาค หรือขายทอดตลาดเป็นไปตามระเบียบ						
10	การประกาศเอกสารสอบราคา ประกวราคา และวิธีพิเศษตามระเบียบฯ กำหนด						
11	การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุครุภัณฑ์ที่มีประสิทธิภาพ						
12	การนำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาของสถานศึกษาไปใช้ในการบริหาร						

(ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง	ระดับการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมาย ความรับผิดทางละเมิด					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
13	การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจรับพัสดุจากผู้ที่มีความรู้						
14	การบันทึกบัญชีและงบการเงินต่าง ๆ แล้วเสร็จตามระเบียบฯกำหนด						
15	การโอนหรือเปลี่ยนแปลงค่าชี้แจงงบประมาณเป็นไปตามระเบียบฯ						
16	การจัดทำทะเบียนคุมหลักประกันสัญญาหรือการคืนหลักประกันสัญญาเป็นไปตามระเบียบฯ						
17	การเบิกจ่ายเงินเป็นไปตามระเบียบกระทรวงการคลัง						
18	การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์						
19	การส่งเสริมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน						
20	การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนของนักเรียน เน้นการประเมินตามสภาพจริงจากกระบวนการ การปฏิบัติ และผลงาน						
21	ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้						
22	ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อ และนวัตกรรม การเรียนการสอน						
23	ส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้แหล่งการเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้						
24	จัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา						
25	จัดระบบโครงสร้างให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา						
26	การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน						
27	การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับโรงเรียนอื่น						

(ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง ด้านกฎหมายความรับผิดทางละเมิด ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมาย ความรับผิดทางละเมิด					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
28	จัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปี สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับจัดสรร						
29	การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการให้แก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัด การศึกษา						
30	วางระบบการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ร่วมกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน						
31	การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณตรงตาม วัตถุประสงค์						
32	การโอนเงินเป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่ กระทรวงการคลังกำหนด						
33	การบริหารการเงินโปร่งใส ตรวจสอบได้						
34	การบริหารงานบัญชี ถูกต้อง ชัดเจน เป็นปัจจุบัน						
35	การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนถูกต้อง ตามระเบียบ						
36	การตั้งคณะกรรมการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะ หรือแบบบูรณาการเป็นไปตามระเบียบ						
37	การส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ						
38	การแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาความดี ความชอบของข้าราชการครูและบุคลากรทางการ ศึกษาในสถานศึกษา						
39	การเสริมสร้างประสิทธิภาพบุคลากรในการปฏิบัติ ราชการ						
40	การจัดทำแผนอัตรากำลัง โดยความเห็นชอบของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน						
41	การจัดทำภาระงานสำหรับข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา						

(ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง ด้านกฎหมายความรับผิดทางละเมิด ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมาย ความรับผิดทางละเมิด					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
42	การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาเครือข่ายการศึกษา						
43	การบำรุง ดูแล พัฒนาอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ให้อยู่ในสภาพที่มั่นคง ปลอดภัยเหมาะสม พร้อมใช้ประโยชน์						
44	การจัดระบบบริหาร และพัฒนาองค์กร						
45	การสนับสนุนวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป						
46	การจัดทำสำมะโนผู้เรียนที่จะเข้ารับบริการทางการศึกษา						
47	การรับนักเรียนตามแผนที่กำหนด						
48	การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับบุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน						
49	การดำเนินงานด้านการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย						
50	การวางแผนงานด้านวิชาการโดยการรวบรวมข้อมูล กำกับ ดูแล นิเทศ และติดตาม						
51	การอนุมัติแผนงานด้านวิชาการ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน						
52	การสร้างภาพลักษณ์และความเข้าใจในการจัดการเรียนการสอนของครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกช่วงชั้น						
53	การบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็วเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล						
54	การจัดทำแผนการส่งเสริมการพัฒนาความเป็นเลิศ และช่วยเหลือนักเรียนพิการด้อยโอกาส						
55	การจัดอบรมให้ความรู้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดทำหลักสูตร						

(ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง ด้านกฎหมายความรับผิดทางละเมิด ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมาย ความรับผิดทางละเมิด					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
56	การจัดให้มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา						
57	การสนับสนุนให้ครูเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อนำมาพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน						
58	การประชุมบุคลากร เพื่อกำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผลตามหลักสูตรสถานศึกษา						
59	การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน						
60	จัดทำปฏิทินการดำเนินการตามแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วม						
61	ระบบประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก						
62	การจัดระบบการตรวจสอบ และทบทวนคุณภาพการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสียอย่างต่อเนื่อง						
63	การจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุปรายงานประจำปี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด และเผยแพร่ต่อสาธารณชน						
64	การจัดระบบฐานข้อมูลของสถานศึกษา เพื่อใช้ในการบริหารจัดการภายในให้สอดคล้องกับระบบฐานข้อมูลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา						
65	การนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ						

(ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง ด้านกฎหมายความรับผิดทางละเมิด ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมาย ความรับผิดทางละเมิด					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
66	การจัดหา Hardware และ Software ให้สามารถรองรับการปฏิบัติงานด้านธุรการได้ตามที่ระบบกำหนด						
67	การดำเนินงานธุรการตามระบบที่กำหนด โดยยึดหลักความถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัด และคุ้มค่า						
68	การจ่ายค่าจ้างและการเลื่อนขั้นเงินเดือนครูอัตราจ้างเป็นไปตาม หลักเกณฑ์ที่กระทรวงการคลังและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด						
69	การตรวจสอบวงเงินงบประมาณ และวงเงินนอกงบประมาณที่ได้รับจัดสรร						
70	การพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบระบบเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน						
71	การแต่งตั้งเวรยามรับผิดชอบ เพื่อดูแลทรัพย์สินของสถานศึกษาตลอด 24 ชั่วโมง						
72	การกำหนดเป้าหมาย ผลิตผล ผลิตพัทธ์ ตัวชี้วัดในการปฏิบัติงานของบุคลากร						
73	กำหนดมาตรการในการป้องกันความเสี่ยงในการดำเนินงาน						
74	การประสานความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดและพัฒนาศึกษาาร่วมกัน						
75	การจัดทำและเก็บรักษาทะเบียนประวัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาและลูกจ้าง						
76	การให้บริการข้อมูล ข่าวสาร และบริการอื่น ๆ แก่สาธารณชน ตามความเหมาะสมและศักยภาพ						
77	การรายงานผลการติดตามและการประเมินการควบคุมภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทราบ						

(ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง ด้านกฎหมายความรับผิดทางละเมิด ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมาย ความรับผิดทางละเมิด					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
78	การจัดให้บุคลากรรับผิดชอบงานตาม ความเหมาะสมและศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน						
79	การติดตามและประเมินผลงานปกครองนักเรียน						
80	การจัดทำข้อมูลสารสนเทศทางการเงินของ สถานศึกษา						
81	การจัดทำแนวปฏิบัติหรือระเบียบของสถานศึกษา เพื่อจัดหารายได้ บริหารรายได้ และผลประโยชน์ โดยไม่ขัดต่อกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง						
82	การพัฒนากระบวนข้อมูล เพื่อประสิทธิภาพ การบริหารงานการเงิน						
83	การตรวจสอบและติดตามรายงานผล การปฏิบัติงานและผลการใช้จ่ายงบประมาณ						
84	การรายงานผลการปฏิบัติงานและผลการใช้จ่าย งบประมาณตามแบบที่สำนักงบประมาณกำหนด						
85	การเพิ่มค่าจ้างลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว ดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ กระทรวงการคลังกำหนด						
86	การแจ้งภาระงานตามมาตรฐานวิชาชีพ จรรยาบรรณ และเกณฑ์การประเมินผลงานแก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาก่อน การมอบหมายหน้าที่ให้ปฏิบัติงาน						
87	การกำหนดหลักสูตรการพัฒนาให้สอดคล้องกับ ความต้องการในการพัฒนาตนเองของข้าราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา						
88	การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามี ความรู้ความเข้าใจกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับ ด้านการรักษาวินัยอย่างต่อเนื่อง						
89	การสร้างความตระหนักให้ครูและบุคลากรทาง การศึกษารู้เท่าทันกฎหมายที่มีการเปลี่ยนแปลง ตลอดเวลา						

(ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง ด้านกฎหมายความรับผิดทางละเมิด ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมาย ความรับผิดทางละเมิด					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
90	การเลื่อนขึ้นเงินเดือนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตามกฎหมาย ก.ค.ศ.ว่าด้วยการเลื่อนขึ้นเงินเดือน						
91	การปฐมนิเทศครูและบุคลากรใหม่ของสถานศึกษาเกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ						
92	การวางมาตรการหรือออกระเบียบข้อบังคับที่สอดคล้องกับทางราชการ เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยของทางราชการ						
93	การให้ความรู้เพื่อสร้างเจตคติที่ดีในการปฏิบัติงานและปฏิบัติตน						
94	การดูแล และติดตามกรณีมีครูและบุคลากรละเมิด หรือทำผิดระเบียบวินัย						
95	การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ประพฤติปฏิบัติตามระเบียบ วินัย มาตรฐานและจรรยาบรรณของวิชาชีพ						
96	การขอหนังสือรับรองดำเนินการตามระเบียบหลักเกณฑ์ และวิธีการที่เกี่ยวข้อง						
97	การปฏิบัติงานตามภาระงานในตำแหน่งหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษา						
98	การปฏิบัติงานนอกเวลา สืบเนื่องจาก การปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่						
99	การส่งเสริมและสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน						
100	การให้ความช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความจริงใจและเต็มความสามารถ						
101	การอุทิศตนและเวลาให้กับการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ						

(ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง ด้านกฎหมายความรับผิดทางละเมิด ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมาย ความรับผิดทางละเมิด					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
102	การกระทำเพื่อประโยชน์ของทางราชการ แต่ไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่กำหนด						
103	การขีดฆ่าข้อความหรือตัวเลขผิด ลงลายมือชื่อย่อกำกับ พร้อมวันเดือนปีแล้วเขียนข้อความหรือตัวเลขที่ถูกต้อง						
104	การรักษาผลประโยชน์ของทางราชการ						
105	การปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนจากการปฏิบัติหน้าที่						
106	การใช้เงินถูกต้องตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ						
107	การจัดเก็บเงินบำรุงการศึกษา โดยได้รับอนุมัติจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา						
108	การจัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สิน วัสดุ ครุภัณฑ์ เป็นปัจจุบัน						
109	ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่เข้าใจกฎหมายระเบียบ และแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง						
110	การรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน อุดหนุน อดกลั้น และให้อภัยซึ่งกันและกัน						
111	การจัดทำตัวชี้วัดความสำเร็จของผลผลิตกำหนดตามข้อตกลงการให้บริการผลผลิต						
112	การรักษาความลับทางราชการอย่างเคร่งครัด						
113	ระบบการปฏิบัติงานขาดการติดตามตรวจสอบ ก่อให้เกิดการทุจริตของผู้ปฏิบัติงาน						
114	การนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการใช้หลักสูตร						
115	การจัดทำรายละเอียดแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ สอดคล้องกับวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร						

(ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง ด้านกฎหมายความรับผิดทางละเมิด ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมาย ความรับผิดทางละเมิด					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
116	ครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย						
117	การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน						
118	การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา (SWOT) และประเมินสถานภาพของสถานศึกษา						
119	การกำหนดเกณฑ์การประเมิน และเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา						
120	กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ล้าหลังไม่ทันการเปลี่ยนแปลง						
121	การกระทำต่อบุคคลอื่นให้ได้รับความเสียหายโดยผิดกฎหมาย จงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง						
122	การดำเนินงานแนะแนวการศึกษา โดยความร่วมมือของครูทุกคน						
123	การใช้ใบเสร็จรับเงินที่จัดทำขึ้นเองหรือใบเสร็จรับเงินสมาคมผู้ปกครองและครู แทนใบเสร็จรับเงินตามแบบที่กรมบัญชีกลางกำหนด						
124	การควบคุมใบเสร็จรับเงินหรือหลักฐานการรับเงินไว้เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง						
125	การจ่ายเงินรายได้สถานศึกษาเป็นค่าใช้จ่ายเดินทางไปต่างประเทศ						
126	การจ่ายเงินรายได้สถานศึกษานอกเหนือไปจากที่กำหนดไว้ โดยไม่ได้รับความเห็นชอบ						
127	การอนุมัติจ่ายเงินรายได้สถานศึกษา โดยมีหลักฐานการจ่ายถูกต้อง						
128	การจัดซื้อครุภัณฑ์ในราคาที่สูงกว่าราคามาตรฐานครุภัณฑ์ของสำนักงานงบประมาณกำหนด						

(ต่อ)

ข้อ	ประเด็นความเสี่ยง ด้านกฎหมายความรับผิดทางละเมิด ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการบริหารความเสี่ยง ด้านกฎหมาย ความรับผิดทางละเมิด					สำหรับ ผู้วิจัย
		1	2	3	4	5	
129	การบริหารจัดการเงินรายได้สถานศึกษาอย่าง ประหยัด คุ่มค่า โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเกิด ประโยชน์ต่อนักเรียน						
130	การส่งคืนเงินรายได้สถานศึกษาเป็นเงินรายได้ แผ่นดินถูกต้องตามระเบียบ						
131	ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในการจัดซื้อจัดจ้าง						
132	ครูและบุคลากรทางการศึกษามีประสบการณ์ใน การปฏิบัติงาน						
133	การใช้งบประมาณเป็นไปตามแผนปฏิบัติงาน						
134	ครูและบุคลากรทางการศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่า ส่วนตน						
135	การก่อสร้างอาคารเป็นไปตามรูปแบบรายการที่ กำหนด						
136	ผู้ขายส่งมอบพัสดุ ครุภัณฑ์ ตรงตามสัญญา						
137	การเรียกค่าปรับกรณีส่งมอบงานล่าช้าเป็นไป ตามระเบียบ						
138	การแก้ไขหรือปลอมใบเสร็จรับเงิน						
139	การแก้ไขหรือเติมจำนวนในเช็ค/ใบถอนเงินให้ สูงขึ้น						
140	การปฏิบัติตามกฎหมายจราจรอย่างเคร่งครัด						

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล นางสาวสายฝน ภาณุมาศ
ที่อยู่ 57 หมู่ 5 ตำบลขุนพิทักษ์ อำเภอดำเนินสะดวก
จังหวัดราชบุรี 70130 โทรศัพท์ 08-1944-3295
ที่ทำงาน โรงเรียนบ้านคาวิทยา หมู่ 1 ตำบลบ้านคา
อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี 70180
โทรศัพท์ 0-3272-1011 โทรสาร 0-3272-1011

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2538 สำเร็จการศึกษาปริญญาครุศาสตรบัณฑิต
วิชาเอกวิทยาศาสตร์ทั่วไป สถาบันราชภัฏนครปฐม
พ.ศ. 2551 สำเร็จการศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. 2538 – 2540 อาจารย์ 1 โรงเรียนวัดสันติการามวิทยา
สังกัด สศจ.ราชบุรี จังหวัดราชบุรี
พ.ศ. 2540 – 2547 อาจารย์ 1 โรงเรียนสายธรรมจันทร์
สังกัด สพท.รบ.เขต 2 จังหวัดราชบุรี
พ.ศ. 2547 – 2549 ครู โรงเรียนสายธรรมจันทร์
สังกัด สพท.รบ.เขต 2 จังหวัดราชบุรี
พ.ศ. 2549 – 2553 ครู วิทยฐานะชำนาญการ โรงเรียนสายธรรมจันทร์
สังกัด สพม.เขต 8 (จังหวัดราชบุรี – กาญจนบุรี)
พ.ศ. 2553 – 2555 รองผู้อำนวยการสถานศึกษา
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเมืองสมุทรสงคราม
สังกัด สพป.สมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม
พ.ศ. 2555 – 2558 รองผู้อำนวยการสถานศึกษา
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนประสาทรัฐประชาภิ
สังกัด สพม.เขต 8 (จังหวัดราชบุรี – กาญจนบุรี)
พ.ศ. 2558 – 2560 ผู้อำนวยการสถานศึกษา
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนหนองรีประชานิมิต
สังกัด สพม.เขต 8 (จังหวัดราชบุรี – กาญจนบุรี)
พ.ศ. 2560 – ปัจจุบัน ผู้อำนวยการสถานศึกษา
วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านคาวิทยา
สังกัด สพม.เขต 8 (จังหวัดราชบุรี – กาญจนบุรี)